

The Project Gutenberg EBook of Arbetets Herravaelde, by Andrew Carnegie

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

****Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts****

****eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971****

*******These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*******

Title: Arbetets Herravaelde

Author: Andrew Carnegie

Release Date: February, 2006 [EBook #9951]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on November 4, 2003]

Edition: 10

Language: Swedish

Character set encoding: ISO Latin-1

***** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETETS HERRAVAEDELDE *****

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition.

"Arbetets Herravaelde" is the Swedish translation of Andrew Carnegie's (1835--1919) "The Empire of Business". This translation was first published in 1902, with a 2nd edition in 1910. The translator's name is not mentioned in print, but is believed to be Ms. Frigga Carlberg

(1851--1925).

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition, which is based on the 2nd edition (1910), available at <http://runeberg.org/arbherra/>

This is a plain text file using the ISO 8859-1 (Latin-1) character set (E,e = E,e-acute; A,a = A,a-ring; Ae,ae = A,a-umlaut; Oe,oe = O,o-umlaut).

Project Runeberg publishes free digital editions of Nordic literature. We need more volunteers like you. Learn more at <http://runeberg.org/>

Arbetetes Herravaelde
af
Andrew Carnegie

Oefversaettning
Andra genomsedda upplagan

Goeteborg 1910
Wald. Zachrissons foerlag

Goeteborg 1910
Wald. Zachrissons boktryckeri A.-B.

VAEGEN TILL FRAMGANG
ETT TAL TILL UNGA MAEN

Ur ett tal till studerande vid Curry handelsinstitut i Pittsburg, den
23 Juni 1885.

Erfarenheter fran en lang affaersbana

Det aer bra att unga maen fa boerja fran boerjan och utfoera de mest underordnade sysslor. Manga af Pittsburgs framstaende affaersmaen erhoello ett mycket ansvarsfullt kall just pa sjaelfva troeskeln till sin bana. De fingo sig kvasten anfoertrodd och anvaende de foersta timmarna af sitt affaerslif med att sopa rent kontoret. Nu maerker jag att vi ha saerskilda vaktmaestare och staederskor foer kontoren, och vara unga maen ga olyckligtvis miste om denna nyttiga gren af en yrkesuppfostran. Men om den ordinarie soparen haendelsevis skulle vara borta en morgon, sa skall den gosse, som inom sig baer froeet till en blifvande chef, icke tveka att proefva pa arbetet med kvasten.--Haeromdagen tillspordes en ung man af en oem mamma i Michigan, om han nagonsin sett en ung dam sa elegant och gracioest sopa golfvet med sitt slaep som hennes Priscilla. Nej, svarade han, det hade han aldrig. Modern kaende sig utomordentligt smickrad; men sa tillade han efter en kort tystnad: "Jag skulle hellre vilja se henne sopa golfvet med en kvast."--Det skadar icke alls nykomlingen att, om sa behoefs, sopa affaerslokalen. Jag har sjaelf varit

en sådan sopare och hvilka tror ni voro mina kamrater? David Mc Cargo, nuvarande oefverdirektoeren vid Alleghany Valley-jaernvaegen, Robert Pitcairn, oefverdirektoeren vid Pennsylvaniajaernvaegen, och Mr. Moreland, stadsadvokaten.

Vi turade om, tva hvarje morgon, med sopningen. Och nu minns jag att David var sa stolt oefver sitt rena, hvita skjortbroest och haengde en gammal sidenduk oefver det. Vi andra pojkar tyckte att han var vaeldigt foernaem. Och det var han. Ingen af oss hade en sidenduk.

Under foerutsaettning, att ni alla fatt nagon anstaellning och kommit i gang med ert arbete, lyder mitt rad till er: "Sikta hoegt!"--Jag ger icke ett oere foer den unge man, som icke redan ser sig som blifvande delaegare i eller chef foer en framstaende affaer. Haf staendigt i edra tankar platsen som foerste bokhallare, arbetsfoerman eller direktoer i arbetsfoeretaget, huru omfattande det aen ma vara. Hvar och en af eder skall saega till sig sjalf: "Min plats aer i toppen". Var kung i edra droemmar. Svaer att na denna staellning och att na den med oflaeckadt rykte. Aflaegg ingen annan ed, som kunde splittra er straefvan, med undantag af den mycket beroemvaerda att, naer ni blifvit delaegare i affaeren eller befordrad ett par ganger, inga kompaniskap med den aelskligaste af sitt koen--ett kompaniskap, pa hvilket var nya bolagsordning icke har nagon tillaempning. Daer aer ansvarsskyldigheten obegraensad.

Tillat mig att papeka tva eller tre hufvudvillkor foer framgang. Frukta icke att jag skall plaga er med en moralpredikan. Jag talar om aemnet fran den vaerldserfarnes synpunkt, med liflig oenskan att hjaelpa er att vinna framgang i det yrke ni valt. Ni vet alla att det finns ingen verklig, beroemvaerd framgang i lifvet, om ni icke aer hederlig, palitlig och redbar i handel och vandel. Jag antar att ni aer och fortfarande vill vara allt detta; likasa att ni aer fast beslutet att foera ett rent och anstaendigt lif utan oedelaeggande eller tvetydiga foerbindelser med vare sig det ena eller andra koenet. Eljes finns ingen aktningsvaerd framgang foer er. Edra kunskaper och foeretraeden gagna icke till nagot, utom att starkare framhaefva ert fall och er foernedring. Jag hoppas att ni icke misstycker, om jag varnar er foer tre af de allvarligaste faror, hvilka moeta er pa vaegen till framgang.

Den foersta och mest lockande, de flesta unga maens foerstoerare, aer dryckenskapen. Jag aer ingen foerklaedd nykterhetspredikant, utan en man, som vet och som saeger er hvad iakttagelsen laert honom; och jag saeger er, att i de flesta fall, da en ung man misslyckats pa sin bana, har orsaken varit, att han vant sig vid foertaerandet af starka drycker. De andra frestelserna, som moeta, aero icke pa langt naer sa farliga. Ni kan ge vika foer nagon af dem och resa er igen och, om icke atervinna foerlorad grund, sa dock hejdas pa vaegen utfoer och vinna en aktningsvaerd staellning. Men att undfly den sjukliga toersten efter stimulerande drycker aer naestan omoejligt. Jag kaenner mycket fa undantag fran denna regel. Foerst, saledes: ni far icke begagna spirituosa till oefverdrift. Baest att icke smaka den alls, men om detta aer alltfoer straengt, sa fastsla en graens. Besluta att aldrig smaka spirituosa utom vid maltiderna. Ett glas till middagen hindrar icke er framgang i

lifvet eller foernedrar er karaktaer, men jag ber er allvarligt att anse toemmandet af ett glas vid en "bar" ofoerenligt med en gentlemans vaerdighet och sjaelfaktning, med hvad ni anser er skyldig er nuvarande och blifvande staelling. Var alltfoer mycket en gentleman foer att saetta er fot i ett barrum. Ni kommer saekert icke fram pa er bana, om ni icke haller fast haer vid. Sta fast vid detta, och er doedligaste fiende aer besegrad.

Den naest stoersta faran foer en ung affaersman i detta samhaelle aer, tror jag, spekulation. Naer jag arbetade vid telegrafan haer, hade vi ingen vaexelboers, men de personer och firmor, som spekulerade i de oestra staternas vaexelpapper, voro naturligtvis kaenda af oss telegrafister. De kunde raeknas pa en hands fingrar. Dessa maen voro icke foersta klassens medborgare och betraktades med misstankar. Jag har lefvat, tills jag sett alla dessa spekulanter ohjaelpligt ruinerade, bade ekonomiskt och moraliskt. Det gifves knappast ett enda exempel pa en man, som vunnit foermoegenhet genom spekulation och sedan behallit den. Spelare doe fattiga, och det finns icke en spekulant, som foert ett aktningstvaerdigt lif eller varit till nytta foer samhaellet. Den man, som rycker till sig morgontidningen foer att allra foerst se efter huru hans djaerfva spekulationer staella sig efter boersnoteringarna, goer sig oduglig foer den lugna besinningsfullhet, som senare pa dagen erfordras vid loesningen af affaersproblem. Han uttorkar den lifskaella, ur hvilken ihaerdighet och koncentrerad energi skulle floeda och hvarpa hans hufvudaffaers hela framgang beror.

Spekulantens och affaersmannens vaegar ga at olika hall. Den foerres framgang beror pa en svaengning af Fortunans hjul, han aer millionaer i dag, bankrutt i morgon. Men affaersmannen vet, att endast genom aratals talig, outtroettlig oppmaerksamhet pa sitt foeretag kan han fa sin beloening, som icke aer foeljden af en slump utan af vael beraeknade medel foer att na malet. Under alla dessa ar styrkes han af den oppmuntrande tanken, att han omoejligt kan tillgodose sig sjaelf utan att aefven bringa vaelstand at andra. Hvad ater spekulanten angar, sa hade det varit baettre att han aldrig hade lefvat; han har hvarken gagnat sig sjaelf, sina medmaenniskor eller samhaellet. Foer icke lang tid sedan grepos hundratals unga maen haer i staden af frestelsen att spekulera i olja, och manga ruinerades. Alla togo de skada, antingen de vunno eller foerlorade. Ni blir kanske, nej saekert, frestad pa samma saett; men da hoppas jag ni skall minnas mitt rad. Saeg till frestaren, som vill foerma er att riskera edra sma besparingar, att om ni nagonsin beslutar er foer att spekulera, sa aer ni fast bestaemd att vaenda er till en ordentligt ordnad inraetning, daer ni vet att de oeppet bedraga. Ni har oeppet spel och lika stor utsikt pa roedt och svart pa ett sadant staelle--pa boersen har ni intetdera. Ni kunde lika gaerna proefva er lycka med en falskspelare. Aennu en sak aer att beakta vid spekulationen. Ingenting aer viktigare foer en ung affaersman aen obestridd kredit, kredit framkallad af foertroende till hans foersiktighet, grundsatser och fasthet i karaktaer. Tro mig, intet doedar sa snabbt krediten hos en bankdirektion som kaennedomen om att firmor eller personer aero invecklade i spekulationer. Det aer icke af den ringaste betydelse, om det tillfaelliga resultatet af dessa spekulationer aer vinst eller foerlust. I samma oegonblick en man blir

kaend som spekulant, star hans kredit pa spel och aer snart foerstoerd. Hur kan man ge kredit at en man, hvars tillgangar en panik bland spelare stroer foer alla vindar pa en timme? Hvem kan beraekna hans staellning bland dem? Endast detta aer saekert: att han naer som helst kan vara ruinerad och att de, som gett honom kredit, ha sig sjalfva att skylla. Blif affaersman, men spekulera aldrig!

Den tredje och sista faran, foer hvilken jag vill varna er, har gjort mangen vacker farkost, som gaf loefte om en lyckosam faerd, till vrak. Det aer den farliga vanan att "ga i borgen"--aennu farligare, daerfoer att den sa ofta anfaller en i vaenskapens draekt. Den vaedjar till edra aedelmodiga instinkter, och ni saeger: "Hur kan jag neka att lana mitt namn foer att hjaelpa en vaen?" Lat mig foersoeka att staella er pa saeker, hederlig grund i denna sak. Jag uppmanar er till att fatta beslutet: att aldrig ga i borgen. Men det liknar foer mycket "aldrig smaka vin", "aldrig roeka" eller andra "aldrig", som vanligen resultera i undantag. Som affaersman kommer ni antagligen att ibland iklaeda er ansvarighet foer vaenner. Men haer aer graensen, daer haensynen foer vaennernas framgang upphoer och haensynen foer er egen heder boerjar.

Om ni har skulder, sa aer hela ert kapital och alla edra tillhoerigheter en okraenkbar saekerhet foer dem, som litat pa er. Ni kan icke med heder foeretaga nagot, som saetter dessa foersta kraf pa er pa spel. Naer en man med skulder gar i borgen foer en annan, aer det icke sin egen kredit eller sitt eget kapital han riskerar, det aer sina egna kreditorers. Han kraenker ett foertroende. Kom daerfoer ihag: Ga aldrig i borgen, foerraen ni har pengar, som icke behoevas foer edra egna skulder, och iklaed er aldrig foerbindelser utoefver dessa medel.

Innan ni alls iklaeder er nagon ansvarsfoerbindelse, sa betrakta den rent af som en gafva och fraga er sjalf, om ni vill ge er vaen denna gafva och om ni har raett att foerfoga oefver penningarna utan foerfang foer edra kreditorer.

Endast denna standpunkt kan en hederlig affaersman intaga.

Jag besvaer er att undvika spirituosa, spekulaton och borgensfoerbindelser. Tag er i akt foer alla tre, ty spirituosa och spekulaton aero foer den unge mannen Scylla och Charybdis pa affaersliffvets haf och borgen aer "skaer foerut".

Foerutsatt att ni aer saeker foer dessa, de stoersta farorna, blir det fraga om hur ni skall hoeja er fran den underlaegsna staellning, vi antaga, att ni nu innehar, till den, som ni, enligt min asikt och, som jag hoppas, aefven er egen, boer intaga. Jag skall skaenka er hemligheten. Den ligger hufvudsakligen i detta. I staellet foer fragan: "Hvad maste jag goera foer min arbetsgifvare" saett: "Hvad kan jag goera?" Troget och samvetsgrant uppfyllande af alagda plikter aer visserligen godt och vael, men foeljden i sadana fall blir vanligen, att da ni sa vael uppfyller edra nuvarande plikter det aer baest att ni far fortsaetta att uppfylla dem. Men, mina unga herrar, det duger icke. Det duger icke foer blifvande chefer. Det maste vara nagot mer. Vi goera bokhallare, kassoerer och siffergranskare af den sorten, och de fa bli

daer, tills visan aer slut. Mannen, som vill framat, maste goera nagot saerskildt, nagot utom sitt speciella fack. Han maste tillvinna sig uppmaerksamhet. En befraktningskontorist kan upptaECKA ett misstag i en faktura, hvarmed han icke har att skaffa, men som undgatt vederboerande. Den, som har med vaegning att goera, kan spara at firman genom att betvivla vikternas riktighet och fa dem justerade, aefven om detta tillkommer en annan person. Till och med springpojken kan paskynda sin befordran genom att goera mer, aen hans instruktioner, straengt taget, alaegga honom. Det finns ingen plats sa ringa och anspraksloes, icke heller nagon sa hoeg, pa hvilken en duglig och villig ung man icke dagligen kan visa sig vaerdig stoerre foertroende och anvandning samt, hvad som aer aennu baettre, visa sitt okufliga beslut att komma fram. En dag kan ni, i er egen afdelning, bli alagd att goera eller saega nagot, som ni vet vara ofoerenligt med firmans intresse. Haer har ni det gynnsamma tillfaellet. Res er upp som en man och tala ut. Saeg det modigt och gif edra skael och visa pa sa saett er arbetsgifvare, att under det hans tankar varit pa annat hall, har ni, i staellet foer att sofva, som han trodde, satt er in i baesta saettet att befordra firmans foerdel. Ni kan ha raett eller oraett men i hvarje fall har ni vunnit framgangens foersta villkor. Ni har vaeckt uppmaerksamhet. Er principal har upptaECKT, att han icke blott har en dagloenare i sin tjaaenst, utan en man, icke en person, som noejer sig med att gifva sa och sa manga timmars arbete foer sa och sa manga dollars ersaetning, utan en, som aegnar sin lediga tid och sin omtanke at affaeren. Ett sadant bitraede maste man taenka pa med vaelvilja. Det skall icke droeja laenge, innan hans mening i en eller annan fraga inforas, och om radet aer klokt, kommer det saekert att begaeras oftare och i langt viktigare fall. Detta betyder delaegarskap, om icke med nuvarande arbetsgifvare sa med andra. Ni har fatt foten pa stegen--hur hoegt ni kan klaettra beror helt och hallet pa er sjaelf.

Ett falskt axiom, som ni ofta far hoera, vill jag varna er foer: "Lyd befallningen, aefven om den skadar den, som gett den". Det skall ni icke goera. Det aer ingen regel att foelja. Bryt en befallning foer att raedda den, som gett den. Det har aldrig funnits nagon person med utpraeglad karaktaer, som icke nagon gang brutit mot sedvaenja och regel och skapat sig sina egna. Uttrycket passar endast foer sadana, som icke ha nagon hoegre straeftvan, och ni aer bestaemd att bli chef och att gifva foereskrifter och bryta foereskrifter. Tveka icke att goera det, om ni aer oefvertygad om att er arbetsgifvares intresse befordras daerigenom, och om ni aer sa saeker pa resultatet, att ni vill taga ansvaret. Ni blir aldrig delaegare, foerraen ni kaenner till er egen saerskilda afdelning langt baettre, aen hufvudmaennen sjaelfva moejligen goera. Naer ni blir staeld till ansvar foer er sjaelfradiga handling, sa visa pa resultatet af ert skarpsinne och saeg, att ni visste hur det skulle bli; visa hur oriktiga befallningarna voro. Uppraed som bas gent emot er bas, sa snart ni kan. Aer han af det raetta slaget, sa tycker han om det; aer han det icke, sa aer han ingen man ni boer stanna kvar hos, laemna honom naer som helst och foersoek att fa tag i en som baettre foerstar sig pa att bedoema intelligens. Vara unga delaegare i firman Carnegie ha vunnit sina sporrar genom att visa, att vi icke foerstodo hvad som behoefdes haelften sa bra som de. Nagra af dem ha vid ett par tillfaellen uppraedt mot mig, som om de aegde affaeren och jag varit nagon odaga fran New

York, som lade mig i hvad jag inte begrep. Naja, numera haender det saellan att nagon laegger sig i deras foerehafvanden. De voro raetta "basarna"--just de maen vi soekte efter.

Det finns ett saekert kaennetecken pa den blifvande delaegaren, den framtida millionaeren: hans inkomster oefverstiga alltid hans utgifter. Han boerjar tidigt att spara, naestan lika tidigt som han boerjar att foertjaena. Det betyder intet hur litet det aer, men spara detta lilla. Placera det saekert, i nagot foeretag, som ni tror aer foerdelaktigt, men intet vagspel--kom ihag det.

Ett godt tillfaelle till placering skall snart erbjuda sig. Det lilla ni sparar samman skall visa sig vara grunden till en sa stor kredit, att ni kommer att haepna daeroefver. Kapitalisterna hysa foertroende till den unge man som kan spara. Foer hvarje hundratal dollars ni kan framvisa som resultatet af hardt foertjaenade besparingar skall Midas i sitt soekande efter en kompanjon lana eller kreditera er ett tusental; foer hvarje tusental, femtio tusen. Det aer icke kapitalet edra foermaen faesta sig vid, utan vid mannen, som visat, att han har just de affaersvanor, som skapa kapital och skapa det pa moejligast baesta saett --genom sjalfdisciplinen att raetta sina vanor efter sina tillgangar. Mina herrar, det aer det foersta hundratalet sammansparade dollars det gaeller. Boerja genast att samla. Biets samlareinstinkt aer foerhaerskande hos den blifvande millionaeren.

Det finns naturligtvis baettre och hoegre syften aen att spara. Som ett mal i och foer sig aer foervaerfvandet af rikedom ytterst lumpet. Jag foerutsaetter att ni sparar och straeftar efter rikedom endast foer att bli baettre i stand att gagna maenskligheten och den tid ni lefver i. Anteckna denna hufvudregel: Utgifter alltid mindre aen inkomster.

Ni kan bli otalig eller modfaelld, om ni ar efter ar sitter kvar pa samma underordnade plats. Det aer utan tvifvel, att det blir svarare och svarare, eftersom affaersfoeretag fa en stoerre och stoerre utstraeckning, foer en ung man utan foermoegenhet att komma i gang foer egen raekning; och saerskildt i denna stad, daer stort kapital aer det vaesentligaste, aer det ovanligt svart. Men lat mig till er oppmuntran fa tala om, att det finns intet land i vaerlden, daer dugliga och energiska maen kunna sa hastigt komma fram som haer och ingen stad, daer det aer sa godt om plats i toppen. Det har varit omoejligt att tillmoetesga alla foerfragningar efter dugliga, foerstklassiga bokhallare (gif akt pa adjektiven!); tillgangen har aldrig svarat mot efterfragan. Unga maen gifva ofta alla moejliga slags skael, hvarfoer i deras fall misslyckandet kunde tillskrivas ett eller annat undantag, som omoejliggjorde framgang. Nagra hade aldrig ett gynnsamt tillfaelle, enligt deras egen utsago. Det aer helt enkelt nonsens. Det har aldrig funnits en ung man, som icke har haft ett tillfaelle och till pa koepet ett utmaerkt tillfaelle, om han verkligen fatt en plats. Han proefvas i sin naermaste foermans sinne fran den dag han boerjar sitt arbete, och efter en tid, om han duger till nagot, proefvas han i firmans radkammare. Hans foermaga, redbarhet, vanor, foerbindelser, lynne, anlag --allt detta vaeges och analyseras. Den unge mannen, som aldrig hade ett tillfaelle, aer samme unge man, som af sina foermaen upprepade ganger

blifvit sallad och siktad, men som befanns sakna vissa kvalifikationer eller doemdes ovaerdig befordran pa grund af nagon ofoerdelaktig handling, vana eller foerbindelse, som han trodde att principalerna voro okunniga om.

En annan klass af unga maen tillskrifver bristen pa framgang arbetsgifvarnas vana att oraettvist gynna anhoeriga och favoriter. De antyda aefven att deras foermaen ogillade skarpare hufvuden aen sina egna, gaerna modfaellde det uppattstraefvande geniet och gladdes at att hindra unga maen att komma fram. Detta aer meningsloest. Tvaertom, det aer ingen som lider sa mycket af bristen pa den raette mannen pa den raetta platsen, eller sa aengsligt soeker efter honom som principalen. Det finns icke i denna dag en firma i Pittsburg, som icke staendigt aer pa upptaectt efter affaersduglighet, och hvar och en af dem kan tala om foer er att i marknaden aer ingen artikel sa saellsynt som den. Hjaerna aer nagot, som loenar sig att odla; foer den sortens groeda aer haer en god marknad, och det kan aldrig bli tal om oefverproduktion, och ju mer hjaerna ni har att saelja, dess hoegre pris kan ni betinga. Det aer kanske en icke fullt sa saeker skoerd som vildhafre, hvilken aldrig foerfelar att ge riklig afkastning, men den har i staellet foerdelen att alltid vara en eftersoekt vara. Tveka icke att inlata er i hvilket som helst hederligt affaersfoeretag, ty det finns ingen affaer i Amerika, som icke laemnar en vacker profit, om den far den oafatlliga, ytterliga noggrannheten och hela det kapital, som ligger i duglighet och flit. Hvarje affaer har sin tid af tryck--tider da maskineriet maste hallas i gang, icke med vinst utan med foerlust. Men a andra sidan maste hvarje raettmaetig affaer, som producerar eller handlar med noedvaendighetsartiklar, snart ater blifva vinstgifvande, om den skoetes pa raett saett.

Och haer ligger framgangens foersta villkor, den stora hemligheten: koncentrera er energi, tanke och kapital uteslutande pa den affaer ni aer sysselsatt i. Har ni boerjat i ett yrke, sa bestaem er foer att halla ut i det, tills ni natt toppen. Tillaegna er hvarje foerbaettring, skaffa er de baesta maskiner och haf reda pa allt, som gaeller ert arbete.

De affaersmaen, som misslyckas, aero sadana, som ha splittrat sitt kapital, hvilket vill saega, att de ocksa ha splittrat sitt foerstand. De ha aktier i detta och detta, haer och daer och oefverallt. "Laegg inte alla dina aegg i en korg", aer dumt sagdt. Jag saeger er: "Laegg alla edra aegg i en korg och passa sen noga pa korgen". Om ni ser er omkring, sa maerker ni nog, att maen, som handla sa, misslyckas saellan. Det aer laett att baera den ena korgen och passa pa den. Det aer foersoeket att baera tre korgar, som krossar de flesta aeggen haer i landet. Den som baer tre korgar aer tvungen att saetta den ena pa hufvudet, daer den laett tar en oefverhalning och bringar sin aegare pa fall. Ett fel hos den amerikanske affaersmannen aer bristen pa koncentration.

Lat mig summera ihop hvad jag sagt: Sikta hoegt; saett aldrig er fot i en "bar"; smaka icke spirituosa, atminstone icke utom vid maltiderna; spekulera aldrig; ga aldrig i borgen, om ni icke har kontanta medel att vara af med; bryt order, om ni daermed tjaenar den som gett dem; koncentrera; laegg alla edra aegg i en korg och passa vael pa denna korg;

utgifter alltid mindre aen inkomster; till sist, var icke otalig, ty sasom Emerson saeger: "Ingen kan beroefva er er slutliga framgang utom ni sjaelfva".

Jag lyckoenskar fattiga unga maen att vara foedda i den gamla hederliga staellning, som noedgar dem till straengt arbete. En korg full med obligationer aer den tyngsta korg en ung man kan fa att baera. Han vacklar ofta under den. Vi ha i denna stad aktningsvaerda exempel pa sadana unga maen, som traengt sig fram i fraemsta ledet bland vara baesta och nyttigaste medborgare. De foertjaena allt erkaennande. Men flertalet af rike maens soener foerмар icke att motsta de frestelser, som rikedomer medfoer, och foerfaller till ett ovaerdigt lif. Jag skulle lika gaerna vilja testamentera en man en foerbannelse, som att belasta honom med boerdan af den allsmaektige dollarn. Fran den klassen har ni ingen taeflan att frukta. Principalens soener skola icke besvaera er mycket, men akta er foer nagra pojkar, som aero fattigare, mycket fattigare aen ni, hvilkas foeraeldrar icke ha rad att lata dem ga igenom en kurs vid detta institut, hvarigenom ni erhaller ett stort foersprang i taeflingen. Gif akt pa att sadana pojkar icke goera er platsen stridig och hinna foere er till malet. Gif akt pa pojken, som direkt fran folkskolan maste kasta sig in i arbetet och som boerjar med att sopa kontoret. Han aer en kapploepningshaest af det slag, som ni far se upp foer.

ARBETETS OCH KAPITALET GEMENSAMMA INTRESSEN ETT FOEREDRAG FOER ARBETARE

(Vid oefverlaemmandet af Carnegies bibliotek i Braddock, Pa.)

Arbetsgifvare och arbetstagare beroende af livarandra. Foerdelarna af oemesidig tillit. Arbetsgifvaren, som hjaelper sina arbetare att erhalla uppfostran, rekreation och social lyftning, hjaelper sig sjaelf.

En stor taenkare har sagt, att den hoegsta beloening kunna erhalla haer i lifvet aer foervaerfvandet af tillfredsstaellelse. Jag har foervaerfvat en stor tillfredsstaellelse--en af de stoersta jag nagonsin haft. Jag har haft glaedjen att kunna hjaelpa mina medarbetare att hjaelpa sig sjaelfva. Detta bibliotek (Braddock, Pa.) skall gifva dem tillfaelle att blifva aennu ovaerdeligare foer arbetsgifvaren och att foervaerfva sig ett intellektuellt kapital, som aer af bestaende vaerde.

Var tids olycksaliga benaegenhet att indraga all industri i oerhoerdt stora foeretag, som kraefva tusentals personer, goer det omoejligt foer arbetsgifvaren att komma i det foertroliga foerhallande till sina arbetare, som under det gamla systemet gjorde staellningen mellan husbonde och underlydande behagligare foer bada parter.

Naer artiklar tillverkades i sma verkstaeder af arbetsgifvare, som endast behoeft ett par maen och ett par laerlingar till hjaelp, hade arbetsgifvaren tillfaelle att kaenna alla, att bli bekant med hvar och

en och laera kaenna hans foertjaenster bade som maenniska och arbetare. Arbetaren a sin sida kom i naermare beroering med sin arbetsgifvare, laerde kaenna mera af hans affaer, hans bekymmer och omtanke, hans anstraengningar att vinna framgang och--det viktigaste af allt--de laerde kaenna mannen som personlighet. Allt detta aer foeraendradt.

Arbetarna likna alltmera maenskliga maskiner, tyckes det, foer arbetsgifvaren, och denne blir en myt foer sitt folk. Fran alla synpunkter sedt aer detta ett mycket beklagligt resultat, och ett foer hvilket jag icke kan se nagot botemedel. De ekonomiska lagarnas fria spelrum tvingar tillverkningen af alla vanliga foernoedenhetsartiklar mer och mer in i ett fatal jaettefoeretag, sa att priset ma staella sig billigare foer foerbrukaren.

Det aer icke laengre moejligt att tillverka sadana artiklar i liten skala. Dyrbara arbetslokaler och maskiner, som kosta millioner, erfordras, och summan per ton eller per meter af hvad vi kalla "fixerade omkostnader" aer en sa stor faktor i totalkostnaden, att om ett affaersfoeretag gar med vinst eller foerlust beror i manga fall pa, om det dividerar dessa "fixerade omkostnader"--hvilka i praktiken aero desamma i stoerre eller mindre etablissemang--med tusen tons produktion om dagen eller femhundra tons. Haeri ligger skaelet till den arligen oekade produktionen i edra fabriker; icke daerfoer att fabrikanten oenskar att oeka sitt fabrikat, utan daerfoer att konkurrensens lag tvingar honom till ytterligheter, sa att han kan reducera mer och mer per ton eller yard af dessa fixerade omkostnader, hvarpa hans kapital saekerhet beror.

Alldenstund det aer omoejligt foer arbetsgifvarna att bli personligen bekanta med sina tusentals arbetare, maste de, om vi icke skola foerlora all kaensla af samhoeirighet, soeka deras bekantskap pa annat saett; genom att soerja foer deras vaelbefinnande, genom att ansla en del af arbetsfoertjaensten till institutioner, sadana som detta bibliotek, och besparingsinraettningar, sadana som de kooperativa butikerna, hvilka upptaga kaellarvaningen i denna byggnad; och jag hoppas att arbetarna genom sitt bruk af dessa foermaner visa, att de a sin sida vaerdera arbetsgifvarnas tillmoetesgaende. Genom sadana medel som dessa kunna vi i nagon man hoppas att underhalla den gamla kaenslan af vaenlighet, oemsesidigt foertroende, voerdnad och aktning, som foerr utmaerkte foerhallandet mellan arbetsgifvaren och hans arbetare. Vi aero yngre aen Europa och hafva aennu nagot i detta fall att laegga maerke till fran det aeldre landet. Men det glaeder mig att se, huru manga af vara fabriksidkare vakna upp till insikt af sin plikt mot sina arbetare. Och af aennu stoerre betydelse aero de manga exempel vi se pa vara arbetares oenskan att stifta foereningar, hvilka endast kunna vara dem sjalfva till foerdel. Det aer godt och vael att folk hjaelper andra, men det baesta resultatet aer nad, naer maenniskor visa att de kunna hjaelpa sig sjalfva.

En annan viktig punkt, som haer boer vidroeras, aer att i Pittsburg betalas i allmaenhet arbetet sa vael, att arbetaren kan spara nagot hvarje manad, om han bara vill goera ett foersoek. Intet aer sa viktigt foer honom som att spara en del af sina inkomster. Arbetaren, som har

ett eget hem, har redan en saeker grund, hvarpa han kan bygga den baergning, som pa gamla dagar skall gifva honom trefnad och oberoende.

Jag har papekat oenskvaerdheten af att vi, med hvarje medel, som star oss till buds, skulle soeka framkalla en kaensla af samhoerighet och medarbetarskap mellan arbetsgifvare och arbetstagare. Tro mig, kapitalets och arbetets intressen aero ett. Den, som foersoeker att uppvigla arbetet mot kapitalet, aer en fiende till arbetet. Den, som foersoeker att uppvigla kapitalet mot arbetet, aer en fiende till kapitalet.

Under manga ar har jag uppmaerksamt studerat fragan om kapital och arbete, och jag skulle gaerna vilja anfoera ett par utdrag ur en artikel, som jag foer flera ar sedan publicerade:

"Foernaemsta orsaken till den slitning, som rader mellan kapital och arbete, svarighetens verkliga art, och det botemedel jag foereslagit mot denna olyckliga slitning:

Svarigheten kommer af att personer aldrig nagonsin erhalla den ersaettning, som just den tiden skulle tillkomma dem. Alla stora affaersfoeretag aero noedvaendigtvis oefverhopade med order, lat oss saega sex manader i foervaeg, och foer dessa order gaella naturligtvis de pris, som gaellde naer de bokfoerdes. Detta ars affaersroerelse uppvisar kanske den baesta illustrationen till svarigheten. Stalraels vid slutet af foerra aret foer leverans detta ar stodo i 29 dollars pr ton i jaernverken. Naturligtvis emottogo fabrikerna villigt order till detta pris och fortsatte att emottaga nya, tills den stigande efterfragan ovaentadt hoejde priset till 35 dollars pr ton. Nu aero de olika fabrikerna i Amerika tvungna att under de naermaste sex manaderna, eller aennu laengre, utfoera de order, som icke oefverstiga 31 dollars pr ton, vid kusten och Pittsburg och, lat oss saega, 34 dollars i Chicago. Pris pa frakt, jaernmalm och andra saker hade under tiden stigit och de maste daerfoer under stoersta delen af aret drifva affaeren med en hoegst obetydlig profit. Men arbetarna, som laeste i tidningarna om "den stora rusningen i stalraels", begaerde helt naturligt sin andel af vinsten, och tillfoeljd af var bristfaelliga lagstiftning mellan kapital och arbete fingo de den ocksa. Arbetsgifvarna ha motvilligt gifvit hvad de under ordentligt ordnade foerhallanden aldrig kunde ha blifvit alagda att gifva. Foeljden har blifvit slitning och fortfarande missbelatenhet bland arbetsgifvarna. Vaend om taflan. Stalraelspriserna falla. Fabrikerna ha aennu sex manaders arbete till hoegre pris aen marknadens och kunna ha rad att laemna baettere loener, aen marknadens staellning skulle kunna foermoda. Men de ha just blifvit alagda att betala extra foer arbete, som de icke skulle ha betalt, och foersoeka helt naturligt att reducera loenerna, da priset pa raels faller. Bland arbetarna utbryter missnoeje, och vi ha ett upprepande af de underhandlingar och straejker, som ha karaktaeriserat boerjan af detta ar. Med andra ord, naer arbetsgifvaren gar ned, envisas arbetstagaren att ga upp, och tvaertom. Hvad vi maste soeka efter aer en plan, hvarigenom arbetarna skulle fa hoega loener, naer arbetsgifvarna fa hoega priser foer sina produkter; och tvaertom, naer arbetsgifvarna fa laga priser foer sina produkter, skola arbetarna fa laga loener. Om denna plan kan bli

funnen, skola arbetsgifvare och arbetstagare segla i samma bat, glaedjas med hvarandra i medgangen och, om olyckan kommer, sta troget vid hvarandras sida. De skola icke ha nagon anledning till tvist, och i staellet foer en kaensla af fientlighet skall en kaensla af samhoerighet rada mellan arbetsgifvare och arbetare. Det finns ett enkelt medel foer att framkalla detta resultat och pa hvars allmaenna genomfoerande alla borde saetta in hela sin energi. Loener skulle baseras pa en "roerlig skala", i proportion till produkternas nettopriser manad efter manad. Det aer omoejligt foer kapitalet att undanhalla arbetet nagot pa en roerlig skala."

En foerdel, som ni far af detta bibliotek (Carnegies bibliotek i Braddock, Pennsylvanien) aer, att ni far tillfaelle se alla platstidningar och alla yrkestidskrifter, och jag ber er alla att noggrant studera dem. Ni skall finna manga oriktiga uppgifter, manga misstag. De aero oskiljaktiga fran tidningspressen, som maste arbeta fort och rapportera t. o. m. alla rykten. Men genom laesning af de foernaemsta tidningarna kan man tydligt se affaerernas tendenser. Tidningarna skola icke ge er en korrekt uppgift pa varupriser. Fabrikanter aero benaegna att faerglaegga situationen en smula foer att uppehalla priserna och foerma kunder att koepa. De tala icke om hur lagt de varit tvungna att saelja foer konkurrensens skull och foer att halla maskineriet i gang. Men ett omsorgsfullt studium af tidningar och fackskrifter skall, som jag sagt, saetta er i stand att bilda er en allmaen mening om haendelsernas riktning i den kommersiella vaerlden. Om ni laeser tidningarna i dag, sa skall ni finna att af tretton fabriker i detta land, sysselsatta med tillverkning af stalraels, icke fler aen tre hafva tillraeckligt arbete. Endast en fabrik i hela Vaestern (North Chicago) tillverkar rael, och det ser tyvaerr ut som om aefven den icke skulle kunna vara i gang utan afbrott.

Det sorgligaste i hela denna strid mellan arbete och kapital aer, att det naestan aldrig aer kapitalet, som slar ned priset foer arbetet, utan arbete som draeper arbete. Blicka omkring er och se arbete utfoeras foer 10, 20 till och med 30 procent laegre pris i nagra fabriker och i Johnstown och Harrisburg foer mindre aen haelften af hvad vi i detta distrikt betala foer skickligt arbete. Foerdoem da icke i edra hjaertan kapitalet, utan taenk pa arbetsgifvare, hvilka beklaga dessa loenedsaettningar, hvilka kaempa emot dem och under aratal uppehalla hoegre priser som arbetets baesta vaenner, aefven om de till slut maste oeppt tillsta att, om de skola ge sina arbetare stadig sysselsaettning och raedda fabriken, aero de noedsakade att begaera deras arbete till samma loener, som konkurrenterna betala. Den foerste arbetsgifvare, som reducerar arbetet, aer arbetets fiende, men den arbetsgifvare, som sist reducerar arbetet, kan vara arbetets palitligaste vaen. Arbetets farligaste fiende aer arbetet, icke kapitalet.

Den stoersta karaktaeren i Britanniens offentliga lif och republikens trognaste vaen i noedens stund, radikalen John Bright, svarade pa tillfragan om hvilken af sina foervaervade egenskaper han mest vaerderade: "Lusten foer laesning". Jag kan sanningsenligt saega af egen erfarenhet, att jag instaemmer i den store mannens ord. Det baesta rad, som det star i min makt att ge er, aer att odla er lust foer laesning.

Naer jag som pojke i ton-aren bodde i Allegheny City, foerklarade oefverste Anderson [1], hvars minne jag alltid skall voerda, att han hvarje loerdags afton ville lana ut sina boecker--han aegde ett par hundra--till gossar och ynglingar. Ni kan icke foerestaella er med hvilken ifver nagra af oss grepo detta tillfaelle att foervaerfva kunskap och huru vi laengtade efter loerdags afton, da vi skulle fa utbyta den lanta boken mot en annan. Min kompanjon i var affaer, Mr. Phipps, hade, liksom jag, erhallit tilltraede till kunskapens skattkammare genom denne vaelgoerare. Det aer af personlig erfarenhet jag vet, att ingen maenskelig anordning aer mera vaelsignelserik, ingen vaelgaerning mot samhaellet stoerre aen att laemna tilltraede till hela vaerldens skatter, som ligga foervarade i boecker.

[1] Bjoern Rasmus Anderson, nordamerikansk foerfattare och universitetsprofessor, son till en norsk utvandrare. Foerenta staternas ministerresident och generalkonsul i Koepenhamn aren 1885-89.--Oe. a.

Aefven i vara dagar traeffa vi stundom pa kvarlaemningar af den gamla foerdomen mot den stora maengdens bildning. Jag undrar icke pa att den funnits, naer jag taenker pa hvad som fatt namn af bildning. Maenniskor ha sloesat bort dyrbara ar under foersoek att draga ut bildning ur ett okunnigt foerflutet, hvars foernaemsta uppgift borde vara att laera oss, icke hvad vi skola goera, utan hvad vi skola akta oss foer att goera. Foeraeldrar ha skickat sina soener till universitet foer att sloesa all sin energi pa sadana sprak som grekiska och latin, hvilka icke aero af mera praktisk nytta foer dem aen choctawspraket. Jag har kaent fa akademiskt bildade, som kaent till Shakespeare eller Milton. De kunna kanske beraetta foer er allt som roer Ulysses eller Agamemnon eller Hector, men hvad ha vael dessa foer betydelse i jaemfoerelse med vara egna klassiker? En tjaenst har Russel Lowell gjort oss och den skall han ha tack foer--han har sagt rent ut, att vi ha i Shakespeare ensam en langt stoerre skatt aen i alla forntidens klassiker. Vara barn ha blifvit proppade med detaljer i sma, oviktiga slagsmal mellan vildar och laerda att upphoeja ett roefvarband till hjaeltar, och sa kalla vi dem "bildade". De ha blifvit "bildade", som om de voro aemnade att lefva pa en annan planet aen var. De ha i ingen ordets mening fatt uppfostran. Tvaertom, hvad de ha fatt har ingifvit dem falska foerestaellningar och afsmak foer praktiskt lif. Jag undrar icke alls pa att foerdom uppstatt och fortfarande existerar mot en sadan bildning. Af egen erfarenhet kan jag saega, att jag kaenner fa unga maen bestaemda foer affaerslifvet, som icke haft ondt af sin universitetsbildning. Om de hade aegnat sig at praktisk verksamhet under de ar de tillbragt vid universitetet, skulle de varit mera bildade i detta uttrycks raetta betydelse. Elden och energien har foerkvaefts, och hur de skola kunna lefva sitt lif i laettja och icke i nyttig verksamhet aer deras hoegsta straefvan. Men vi ha nu fatt ett nytt uppslag i uppfostran.

Vi ha boerjat inse att kunskap i kemi, till exempel, aer vaerd kunskapen i alla doeda sprak, som nagonsin talats pa jorden; kunskap i mekanik aer nyttigare aen all den klassiska laerdom, som vid universiteten proppas i unga maen. Hvad foer utvaegar har i var tid den unge man, som kan grekiska mot den, som kan stenografi, eller telegrafi, till exempel,

eller bokfoering, eller kemi, eller kaenner till mekanikens lagar? Icke sa, att nagon gren af vetande boer foeraktas. All kunskap aer, i en mening, nyttig. Hvad jag vill papeka aer detta, att, med undantag af de fa, som ha en saerskild antikvarisk smak och som tro att deras lifsuppgift aer att rota i foerflutna tiders gamla dammhoeljda kroenikor, och de fa, som aegna sig at fackstudier, aer den uppfostran, som i vara dagar erhalles vid universitet, till stor skada.

Bristen pa bildning, i detta ords sanna betydelse, har gjort mer aen alla andra orsaker tillsammans att hindra den raetta uppskattningen af arbete. Jag kommer ihag att den store presidenten, den foernaemste bland alla jaernvaegsdirektoerer, Edgar Thomson, som gifvit jaernverken haer sitt namn, en gang fragade mig om jag ville laemna Pittsburg foer att bli maskinmaestare vid Peunsylvanijaernvaegen. Ja, ni ma gaerna le. Och jag svarade Mr. Thomson: "Ni slar mig med haepnad, Mr. Thomson. Jag foerstar mig inte det minsta pa maskineri." "Just daerfoer vill jag att ni skall ta hand om det", svarade han. "Jag har bara kaent en enda mekaniker med omdoeme och foerstand." Detta var foere kapten Jones tid, sa att uttalandet kunde icke gaella honom. Denna brist pa omdoeme hos mekanici kom sig af, att vid den tiden erhoello de haer i landet icke en omfattande bildning. Jag menar den sanna bildningen och kunskapen om saker och ting, som omgifva oss och med hvilka vi hafva att goera. Den ovaentade framgang, som Bessemerverken roent i detta land, haerroer framfoer allt af den orsak att deras utveckling, i motsats till jaernhandlingens, rakat i haenderna pa dugliga, vetenskapligt utbildade maen. Dessa maens skicklighet erkaennes af hela vaerlden och genom dem har mekaniskt arbete stigit till en hittills oanad hoejd. "Mekanikern", "maskiningenjoeren", "stalfabriksdirektoeren" aero numera hederstitlar. Om ni vill goera arbetet till hvad det skall vara, sa soek att foervaerfva er nyttig kunskap. Det aer den moral jag saerskildt vill ge eftertryck at. Skaffa er vetande. Odlar smaken foer laesning, sa att ni far veta hvad vaerlden har gjort och goer och hur affaerer bedrifvas.

Vaerdet af den uppfostran, som nu star unga maen till buds, kan icke skattas foer hoegt, och det aer denna uppfostran, sadan den meddelas i vara tekniska skolor, som jag gaerna ville yttra nagra ord om. Det har funnits tider da maenniskor visste sa litet, att det var laett foer en man att omfatta allt, och kurserna vid vara universitet baera aennu i dag ett sorgligt vittne haerom. Nu aer vetande sa rikt, sa omfattande, sa minutioest, att det aer omoejligt foer nagon att grundligt kaenna till mer aen en enda liten gren. Detta tidehvarf aer specialistens, daerfoer boer ni, som skall foertjaena ert uppehaille haer i vaerlden, besluta att laera i grund och botten kaenna det arbete ni skall lefva af. Om ni aer mekaniker, sa studera i detta bibliotek hvarenda bok, som handlar om mekanik. Aer ni kemist, sa laes alla arbeten i kemi. Aer ni anstaellid vid masugn, sa laes alla arbeten om masugnar. I grufvor, sa studera alla arbeten om grufdrift. Lat ingen veta mer om ert fack, aen hvad ni sjaelvf vet. Detta ma vara idealet ni efterstraefvar. Sedan kan det vara af vikt, foer att ge lifvet glaedje och ljus, att laesa hvarjehanda, sa att ni laer kaenna sa mycket, som ni har tid att laesa om. Alldeles som en farmare pa sin farm; foerst far han skoeta sin potatis, sitt korn och sitt hvete, hvaraf han far sitt uppehaille, och sedan froejdar han sin sjael pa lediga stunder med att skoeta om blommorna, som omgifva hans

hem. Det ena området är ert arbete, det andra är rekreation.

I dessa öfvergångstider, då kamp så ofta föreligger mellan arbete och kapital, gör ni ett godt bruk af ert lediga tid, om ni anvaender något af den till studium af ekonomiska frågor. Det finns vissa stora lagar, som krafva lydadt: lagen om tillgang och efterfragan, lagen om konkurrens och lagen om loener och om vinst. Alla dessa skall ni flitigt studera och laera er, att det är lika omoejligt att omintetgoera dessa lagar som att omintetgoera naturlagarna, hvilka bestamma atmosfaerens fuktighet och jordens vridning kring sin axel.

Straengt studium af vetenskapliga arbeten far icke utesluta den viktiga plikten att laesa litteraturens stormaen--foerst och fraemst skoenlitteratur. Den ovilja, som pa nagra hall foerefines mot skoenlitteratur är, enligt min mening, bara en foerdom. Jag vet att manga, ja de flesta af vara utmaerkta maen finna en god roman vara det basta medel till foerstoeelse och hvila. Naer de äro troetta till kropp och sjael, är intet mera vaelgoerande ään laesningen af en god roman. Det är intet nedsaettande foer de fria biblioteken, att de flesta boecker, som laesas daer, tillhoera skoenlitteraturen. Tvaertom, det är tvifvelaktigt att nagon annan sorts litteratur sa vael skulle kunna tjana afsikten att lyfta straengt arbetande maenniskor fran lifvets prosaiska och hvardagliga plikter. Arbeten af Scott, Thackeray, Eliot, Dickens, Hawthorne och andra af samma klass behoeftva icke saettas laegre ään något annat slags litteratur foer arbetare. Vi veta alla i hur stor skuld den industriella vetenskapen star till arbetaren foer uppfinningar och foerbaettringar. Laegg maerke till denna viktiga omstaendighet. Dessa uppfinningar och foerbaettringar gjordes alltid af den bildade--bildad i ordets raetta betydelse--och aldrig af den okunnige arbetaren. De maste goeras, och de goeras af maen, som pa sitt saerskilda område äaga mera kunskap ään kamraterna. Om de icke ha laest, sa ha de iakttagit, hvilket är basta sortens uppfostran. Hufvudsaken är att de veta--hur kunskapen foervaerfvats betyder intet. Den omstaendigheten att de veta mera om en plan, ään deras kamrater, och äro i stand att foeresla botemedel eller foerbaettring, är det som är af vaerde foer dem och deras principaler. Det finns intet medel, som saekrare saetter en arbetare i stand att stiga till foermansskap, direktoersskap och slutligen delaegarskap, ään kunskapen om allt, som har gjorts och som i dag goeres i vaerlden i det saerskilda fack, hvori han arbetar. Fran den hoegste till den laegste laemnas ett baettre arbete af den intelligente ään af den okunnige. Hans vetande goer sig alltid gaellande; antingen det är direktoeren, som bestammer, eller mannen, som bara skoeter en skyffel, sa har ni i honom en vaerderad medhjelpare. Under loppet af min erfarenhet som affaersledare har jag sett var firma goera manga misstag genom att foersumma en enkel regel: "Boerja intet nytt foeretag, foerraen edra direktoerer haft tillfaelle att proefva allt, som i hela vaerlden blifvit gjordt i denna sak". Foersummelse haer af har kostat var firma hundra tusentals dollars, och vi ha blifvit kloka. Haer, saeger jag nu till den vetgirige, som kanske grubblar pa nagon uppfinning eller foerbaettring, haer i dessa laesrum finns, eller skall snart finnas, hoppas jag, hela vaerldens erfarenhet till den dag i dag är i det äemne ni vill laera kaenna. Om det gaeller mekanik, kemi eller masugn, sa skall ni finna hvad vaerlden har att foertaelja om dessa

ting. Om ni aer pa oraett spar, sa skola boeckerna saega er det; om ni aer pa raett spar, skola de saega er det och skaenka er uppmuntran. Ni kan ga igenom hall efter hall i Washingtons patentbyra och se pa tusentals modeller till uppfinningar, omfattande alla grenar af maensklig industri, och nittionio af hundra skulle aldrig ha kommit dit, om den okunnige uppfinnaren haft sadana hjaelpkaellor, som ni ha i detta bibliotek.

Jag har hoert arbetsgifvare saega, att om arbetarna finge foer stor bildning, skulle de icke finna sig i nyttiga och noedvaendiga sysselsaettningar. Det har varit med anstraengning af allt mitt talamod jag lyssnat till detta tal. Det aer fullkomligt oraett. Jag foernekar det pa det bestaemdaste. Svarigheten mellan kapital och arbete star i proportion till arbetsgifvarens okunnighet och hans arbetares okunnighet. Ju intelligentare arbetsgifvaren aer, dess baettre; och ju intelligentare arbetstagaren aer, dess baettre. Det aer aldrig kunskap, som framkallar kollision. Det aer alltid okunnighet hos den ena eller den andra af de stridande parterna. Jag grundar mitt pastaende pa en icke obetydlig erfarenhet. Kapitalet aer okunnigt om arbetets behof och beraettigade ansprak, och arbetet aer okunnigt om kapitalets behof och faror. Detta aer den verkliga orsaken till sammandrabbningarna mellan dem. Om kapitalet kaende baettre till de goda egenskaperna hos sina medhjaelpare, och om de senare kaende baettre till de ekonomiska lagarna, som sa skoningsloest halla kapitalisterna i sitt vald, sa skulle manga svarigheter undvikas mellan de tva makter, som omoejligt kunna undvara hvarandra. Jag hoppas att de bland vara arbetare, som aega den ovaerderliga skatten: lusten foer laesning, omsorgsfullt ville studera nagra af de grundlagar, fran hvilka ingen undanflykt gifves, hvarken a kapitalets eller arbetets sida. Om detta bibliotek i ringaste man kan sprida upplysning i denna sak, har det vael fyllt sitt syfte.

Jag hoppas ni icke skola gloemma huru viktiga foerstroeelser aero. Livvet far icke tagas alltfoer allvarligt. Det aer ett stort misstag att tro att den, som alltid arbetar, hinner laengst. Roa er gaerna. Laer er att spela ett parti whist eller biljard och laer att spela det vael. Intressera er foer fotboll, kricket eller haestar, hvad som helst, som kan skaenka er oskyldigt noeje och foerstroe er efter anstraengande arbete. Det finnes ingenting sa vaelgoerande som ett godt skratt. Mesta framgangen i mitt lif tillskrifver jag den omstaendigheten, att bekymmer, som mina kompanjoner bruka saega, inte bekomma mig mer aen vatten pa gasen. Ett poetiskt citat ur Shakespeare kan tillaempas haer: Baer edra bekymmer--till det yttre--som ni baer edra klaeder, ledigt och omedvetet.

Vi moeta ofta i livvet maen, som skulle ha intagit en hoeg staellning, om vaerlden insett deras vaerde lika bra som de sjalfva. Detta slags maenniskor aero offer foer en sjuklig inbillning. Ingen i vaerlden vill undertrycka duglighet. Hvarenda maenniska i vaerlden raecker ut sina haender efter den. Hvarje arbetsgifvare studerar de unga maennen omkring sig, ifrig att finna nagon med mer aen vanlig duglighet. Ingenting i vaerlden aer sa oenskvaerdt foer honom som att finna en sadan man. Hvarje arbetsfoerestandare star faerdig att gripa tag i och fa foerdelen af mannen, som kan goera nagot som duger. Hvarje foerman aer angelaegen att i

sin afdelning ha kunniga maen, pa hvilka han kan lita, och hvilkas goda egenskaper raeknas honom till foertjaenst, ty det som foerst och fraemst kraefves af en arbetsledare och utgoer stoersta beviset pa hans kompetens som sadan, aer hans foermaga att omgifva sig med dugliga arbetare. Dessa boecker pa hyllorna haer skola beraetta er manga maens historia, hvilka ur vara egna leder hoejt sig till storhet och utmaerkelse. Det aer icke den bildade, eller s. k. klassiskt bildade mannen, det aer icke aristokraterna, det aer icke monarkerna, som ha styrt vaerldens oeden, hvarken pa slagfaeltet, i radkammaren, laboratoriet eller verkstaden. De stora uppfinningarna, foerbaettringarna, de vetenskapliga upptaeckterna och de stora litteraera arbetena ha uppstatt i de fattigas leder. Ni kan knappast naemna en stor uppfinning eller en stor upptaeckt, ni kan knappast naemna en stor tafla eller en stor staty, en stor dikt eller nagot annat stort, som icke frambragts af maen, hvilka, liksom ni, boerjat sin bana med att aerligt foersoerja sig genom aerligt arbete.

Och, tro mig, arbetaren, som foermannen icke vaerderar, foermannen, som direktoeren icke vaerderar, och direktoeren, som firman icke vaerderar, boera icke daerfoer klandra firman, eller direktoeren, eller foermannen utan endast sig sjaelfva. De kunna icke motsvara de beraettigade ansprak, som staellts pa dem. Det finns ingen man, som icke kan hoeja sig till den hoegsta staellning, lika litet som det icke finns nagon man, som af brist pa foermaga eller vilja att bruka den han har, icke kan sjunka till det laegsta djup. Arbetare ha utsikt att stiga till hoegre sysslor, till foermaen, till direktoerer, till och med att bli delaegare, ja, ordfoerande i var styrelse, om de aega de erforderliga egenskaperna. De behoeftva aldrig befara att bli afskedade. Det aer vi, som befara att ga miste om dessa maens foermaga.

Det aer mycket glaedjande att arbetstiden haller pa att foerkortas oefverallt i landet--atta timmars arbete, atta timmars foerstroeelse och atta timmars soemn aer ju en idealisk indelning. Det vore oenskvaerdt, att vi erhoeello en lag, som stadgade, att fabriker, som aero i gang dygnet om, skulle ha tre arbetslag. Ni vet att vi foer flera ar sedan, med en kostnad af nagra hundra tusen dollars, foersoekte staella oss sa, men slutligen tvingades af vara konkurrenter att uppgifva foersoeket. Den baesta planen aer kanske att sa smaningom na malet genom statslagar. En enda firma kan ingenting utraetta. Alla dess konkurrenter i de olika staterna maste foermas att goera pa samma saett, ty i vara dagar kan ingen affaer ga med profit, som icke arbetar under samma foerhallanden som dess medtaeflare. Daerfoer borde vi ha lagar bindande foer oss alla. Vi skulle med glaedje understoedja en sadan lag. Men aefven under nuvarande foerhallanden, om arbetarna ville vael anvanda den tid de aero lediga, sa skulle de snart kunna stiga till hoegre platser. Ni behoeftver icke mycket laengre arbete tolf timmar; de flesta af oss ha i var ungdom arbetat mer aen tolf timmar.

Arbetaren har manga foerdelar nu mot sina foeregangare. En roerlig skala foer hans arbete hoejer honom bade som maenniska och som medborgare [2]. Den del, som arbetet erhaller af kapitalets och arbetets gemensamma foertjaenst, har aldrig varit sa stor som nu och oekas staendigt, under det att kapitalets inkomster aldrig varit sa laga.

Lefnadsomkostnaderna hafva aldrig varit sa laga som pa senaste tiden.

[2] Den foereslagna "roerliga skalan" infoerdes af Mr. Carnegie foer tio aer sedan oeh tillaempas fortfarande. Mr Carnegie anser detta saett vara det baesta af alla.

Jag hoppas att framtiden skall hafva aennu flera foermaner att erbjuda och att den tunga vaeg arbetet haft att trampa fran traeldomen, da vara foerfaeder koepes och saldes med fabrikerna eller grufvorna de arbetade i, till deras nuvarande staellning, aer icke aennu slut, utan bestaemd att vidare leda fram till arbetets vaelsignelse och storhet.

SKOETSAMHET SOM EN PLIKT RIKEDOMENS FOERPLIKTELSE

(Ur "The Youth's Companion", September 1900)

Skoetsamhet ett bevis pa civilisationen. Sparsamhet en af medborgarens hoegsta plikter. Straefvandet efter noedtorftig baergning en plikt; foervaerfvandet af stor rikedom icke en dygd, men ett stort ansvar.

En af grund olikheterna mellan vildt och civiliseradt lefnadssaett ligger i skoetsamhet i det senare fallet och franvaro af skoetsamhet i det foerra. Naer hvar och en af millioner maenniskor sparar nagot af sina dagliga inkomster, bilda dessa sma besparingar tillsammans en ofantlig sumnia, som kallas kapital, hvarom sa mycket aer skrivet. Om maenniskor hvarje dag i hvarje vecka foerbrukade allt, som de foertjaenade, som vilden goer, sa skulle intet kapital finnas--det vill saega, inga besparingar foer framtida bruk.

Lat oss nu se hvad kapitalet goer i vaerlden. Vi vilja se hvad skeppsbyggarna goera, naer de skola bygga stora skepp. Dessa foeretagsamma bolag erbjuda sig att bygga en "ocean-greyhound" foer, lat oss saega femhundra tusen pund, att betalas sedan skeppet levererats efter flera tillfredsstaellande profturer. Hvar eller pa hvad saett fa skeppsbyggmaestarna denna penningssumma, som erfordras foer att afloena arbetarna, timmerhandlanden, stalfabrikanten och alla andra, som laemna material till skeppsbygget? De fa den fran civiliserade maenniskors besparingar. Det aer en del af de penningar, som milliontals flitiga maenniskor inbesparat at sig. Hvarje maenniska sparar genom skoetsamhet nagot, saetter in pengarna pa en bank, och banken lanar dem till skeppsbyggarna, hvilka betala raenta foer deras anvandande. Det aer ju pa samma saett med uppfoerandet af en fabrik, anlaeggningen af en jaernvaeg, en kanal eller nagot annat dyrbart. Hade vi icke haft skoetsamhet, sa hade vi icke haft mera, aen vilden har.

SKOETSAMHET DEN FOERSTA PLIKTEN

All utveckling till det baettre hvilar hufvudsakligen pa skoetsamhet som grund. Utan skoetsamhet inga jaernvaegar, inga kanaler, inga skepp, inga

telegrafer, inga kyrkor, inga universitet, inga skolor, inga tidningar, intet stort eller dyrbart skulle vi kunna fa. Maenniskan maste vara skoetsam och sparsam, innan hon kan frambringa nagot vaerdefullt material. Sa laenge maenniskan var en skoetesloes vilde, blefvo inga byggnader uppfoerda eller nagra andra framsteg gjorda. Den civiliserade maenniskan har fran sitt tidigaste lif ingen klarare plikt foer oegonen aen noedvaendigheten att soerja foer sin egen och de sinas framtid. Det finnes fa sa haelsosamma regler som den, hvilken de flesta goda och kloka maenniskor ha foeljt, naemligen: "Utgifter fa aldrig oefverskrida inkomster ". Med andra ord: Man boer vara en civiliserad maenniska, som sparar nagot, och icke en vilde, som hvarje dag foerstoer det han foertjaenar.

Den skotske poeten Bums saeger i "Rad till en ung man":

"Att vinna Lyckans gunst aer laett,
om blott du henne troget tjaenar:
Och samlar guld pa hvarje saett,
som hederns lag dig ej foermenar.

Ej foer att goemma i ett schakt,
och ej foer flaerd och praleri,
men foer den aerofulla makt
att vara stolt och fri."

Det aer ett foerstandigt rad, sa tillvida, och jag hoppas att laesaren skall laegga det pa hjaertat och raetta sig daerefter. Ingen maenniska med aktning foer sig sjaelf kan kaenna sig lycklig, eller ens noejd, om hon foer sitt lifsuppehaelle skall bero af andra. Den, som aer beroende, kan icke raeknas som en vaerdig medborgare i republiken. Vart lands styrka och framatskridande bero icke pa de fa hoegt bildade, icke heller pa de fa millionaererna och icke heller pa det stora antalet mycket fattiga, utan pa massan af nyktra, intelligenta, flitiga och sparsamma arbetare, som hvarken aero mycket rika eller fattiga.

SKOeTSAMHETENS PLIKT HAR SIN GRAeNS

Som regel skall ni finna, att mannen, som sparar, aer en mattlig man, en god make och fader, en fredlig, laglydig medborgare. Sparsamheten behoeffer icke drifvas vidt. Det aer maerkvaerdigt sa litet, som behoefs foer lifvets verkliga noedtorft. Anskaffandet af ett litet hem och ett par hundra pund--bara ett par--aer allt som behoefs. Dessa foervaerivas laettare af enkla, tarfliga maenniskor, aen man skulle kunna tro. Stor rikedom aer nagot helt annat och mycket mindre oenskvaerd. Det aer hvarken skoetsamhetens aendamal eller maenniskors plikt att foervaerfva millioner. Det aer i intet afseende beroemvaerdigt att foersaetta oss detta som ett mal. Plikten att spara uppfoer, naer en tillraecklig summa blifvit afsatt at dem, som bero af oss. Att laegga millioner pa hoeg aer girighet, icke skoetsamhet.

Under vara industriella foerhallanden aer det naturligtvis oundvikligt, att nagra fa, nagra mycket fa maen fa langt mera pengar, aen de behoeffa. Foervaerfvandet af millioner aer vanligen resultatet af foeretagsamhet och

omdoeme samt en ovanlig organisationsfoermaga. Genom att spara, i ordets vanliga mening, far man inga millioner. Maenniskor, som pa alderdomen straefva foer att oeka sina redan stora skatter aero vanligen fran ungdomen slafvar af vanan att samla och laegga i hoeg. Foerst aega de pengarna, som de foertjaenat och sparat. Sedan blir det pengarna, som aega dem, och de kunna icke hjaelpa det, sa oefvervaeldigande aer vanans makt, vare sig i godt eller ondt. Det aer missbruket af den civiliserades sparareinstinkt och icke bruket, som skapar detta slags maenniskor.

Ingen behoeffer vara raedd foer detta missbruk af vanan, om han alltid kommer ihag, att det oefverskott af rikedom, han har, aer ett heligt pund han fatt att foervalta till sina medmaenniskors baesta. Maenniskan skall alltid vara husbonden och penningen den nyttige tjaenaren.

En mans foersta plikt aer att foervaerfva sig en noedtorftig baergning och blifva oberoende. Men hans plikt slutar icke haermed. Det aer hans plikt att goera nagot foer sin fattiga naesta, som aer mindre lyckligt lottad aen han. Det aer hans plikt att bidraga till det samhaelles baesta, hvori han lefver. Han har blifvit skyddad af dess lagar. Daerfoer att han haft skydd i sina olika foeretag, har han varit istand att foervaerfva tillraeckligt foer sig och sin familjs underhall. Allt daeroefver tillhoer med raetta den beskyddande makt, som befordrat hans ekonomiska framgang. Foersoeket att goera vaerlden pa nagot saett en smula baettre aer ett aedelt lifsmal. Er oefverfloediga rikedom skulle bidraga till utvecklingen af er egen karaktaer och staella er leden bland naturens adelsmaen.

Det aer en plikt att ni laer er foersta, hur viktigt det aer att aega skoetsamhetens vana. Naer ni boerjar att foertjaena, sa spara nagot af edra inkomster, som en civiliserad maenniska, i staellet foer att sloesa bort allt, som den stackars vilden goer.

PENNINGENS ABC

Bytesbandel = direkt utbyte af varor. Behofvet och bruket af penningar. Jaemfoerelse mellan de tva standarden--guld och silfver. Huru myntstandarden inverkar pa en nations kredit.

Jag foermodar att hvar och en, som talat till eller skrivit foer allmaenheten, ibland har oenskat, att alla skulle laemna hvad de hade foer haender och ett par minuter hoera pa honom. Jag har en sadan foernimmelse denna morgon, daerfoer att jag tror att en allvarlig fara hotar vart lands folk och framatskridande endast pa grund daeraf att den stora massan--boenderna och loentagarna--icke foerstar penningfragan. Jag oenskar daerfoer att foerklara begreppet "penningar" pa ett sa enkelt saett, att alla kunna foersta det.

Kanske nagon i det stora auditorium, som jag inbillar mig ha lyckats faengsla, utbrister: "Hvem aer ni--en "goldbug", en millionaer, en jaernbaron, en som gynnas af Mc Kinleybillen?" Innan jag boerjar mitt anfoerande, sa lat mig svara den inbillade gentlemannen, att jag inte

pa manga ar sett tusen dollars i guld. Hvad Mc Kinleybillen angar, sa aer jag kanske den man i Foerenta staterna, som har stoersta raettigheten att klaga oefver den, emedan den nedsatt tullen pa jaern och stal med 20, 25 och 30 procent; och jag hoppas min angripare icke misstycker, att jag ber fa underraetta honom om att jag icke precis ogillar denna nedsaettnng, att som amerikansk fabrikant aemnar jag fortfarande strida mot utlaenningen foer den inhemska marknaden, aefven med de laegre tullar, som billen fixerar foer var produkt, och att jag icke aer vaen af tullskydd utoefver den punkt, som tillater amerikanarna att pa sin egen marknad taefla med utlaenningen.

Det betyder intet hvem mannen aer, eller hvad han goer--han ma arbeta i grufva, fabrik eller pa akern, vara farmare, koepman, handtverkare eller millionaer--sa boer han vara djupt intresserad af att foersta myntfragan och af att fa den raetta blicken pa den. Daerfoer ber jag att alla skola hoera pa hvad jag har att saega, ty hvad som aer godt foer en arbetare, maste vara godt foer alla, och hvad som skadar en, maste skada alla, fattiga eller rika.

Foer att komma till aemnets rot, sa maste ni foerst veta, hvarfoer penningar finnas till, och foer det andra hvad som menas med penningar. Lat mig foersoeka att foerklara er penningens tillkomst genom exempel fran ett nytt distrikt i vart eget land. I forna tider, da folk endast ploejde jorden, och handel och handtverk aennu lago i linda, hade maenniskorna fa behof och redde sig utan penningar genom utbyte af varor, da de behoejde nagot, som de sjaelfva icke hade. Farmaren, som behoejde ett par skor, gaf sa och sa manga skaepkor saed foer dem, och hans hustru koepte sin hatt foer ett par skaepkor potatis; all foersaeljning och alla koep skedde genom att byta varor--genom byteshandel.

Men da befolkningen tillvaexpte och behofven oekades, blef detta saett mycket olaemplit. En man i distriktet uppsatte daerfoer en bod och tillhandahoell en stor del af de saker, hvilka mest anvandades, och emottog i staellet nagra af de artiklar, som farmaren kunde laemna i utbyte. Detta var ett stort steg framat, ty farmaren, som behoejde ett halft dussin olika saker, da han gick till byn, slapp att soeka upp ett halft dussin olika personer, som behoejde en eller flera af de artiklar han hade att laemna i utbyte. Han kunde ga direkt till en man, bodinnehafvaren, och foer en af sina landtbruksprodukter fa de saker han oensskade. Det gjorde bodaegaren detsamma, om han gaf farmaren te eller kaffe, filter eller en hoeraefsa; icke heller gjorde det honom nagot hvilka artiklar han emottog af farmaren, hvete eller korn eller potatis, bara han kunde skicka dem till staden och fa annat i staellet. Farmaren kunde aefven afloena sina tjaenare genom anvisningar pa saker i boden. Aennu finnas inga penningar haer, som ni ser--allt aer byteshandel. Saettet aer mycket obekvaemt och mycket kostsamt, emedan landtbruksprodukterna, som gafvos i utbyte, maste slaepas omkring och alltid aendrade vaerde.

En dag kunde bodaegaren vara villig att taga, lat oss saega en skaepa hvete foer sa manga skalpund socker, men vid farmarens naesta besook var det honom kanske omoejligt. Han var tvungen att begaera mera hvete foer

samma kvantitet socker. Men om priset foer hvete hade stigit och icke fallit, sa kan man vara taemligen saeker pa, att bodaegaren icke tog mindre hvete lika ifrigt som han begaerde mer. Pa samma saett med alla artiklar farmaren hade att afyttra. Dessa stego och foello i vaerde. Sa gjorde aefven te och kaffe, socker och klaeder, stoeflar och skor, som bodaegaren hade att byta bort.

Det aer onoedigt att papeka bodaegarens foerdel framfoer farmaren i detta slags handel. Han kaende prisernas fall och stegring langt foere farmaren och kunde baettre iakttaga tidstecknen aen hans kunder. Den sluge bodaegaren hade alltid oefvertaget. Ni boer saerskildt laegga maerke till att bodaegaren foeredrog en af farmarens artiklar framfoer andra, den artikel naturligtvis, som var mest efterfragad. I Virginia var det tobak och i en stor del af vart land hvete--daeraf uttrycket "sa godt som hvete ". Det emottogs oefverallt, daerfoer att det sa laett afyttrades mot annat. En egendomlig illustration till hvetets historia har jag traeffat pa i min vaens, domaren Mellon i Pittsburg, lefnadsteckning-- en af de baest skrifna biografier i vaerlden, daerfoer att den aer sa enkel. Naer domarens far koepte sin farm naera Pittsburg bestaemdes att han skulle betala, icke i dollars, utan i "saeckar hvete " sa och sa manga saeckar hvarje ar. Detta aer icke sa laenge sedan.

Hvad vi nu kalla penningar anvaendes icke mycket i Vaestern eller Soedern, men ni ser, att erfarenheten hade drivvit maenniskor att i staellet vaelja nagon laemplig artikel som bytesvara, och det blef hvete i Pennsylvania och tobak i Virginia. Detta skedde icke genom nagon lagstiftning, utan helt enkelt daerfoer att erfarenheten papekat noedvaendigheten af att lata en sak tjaena soum "pengar", hvilken visat sig vara baest som betalning foer en farm eller vid varubyte; och vidare att olika artiklar tjaenade baest aendamalet i olika trakter. Hvete var "sa godt som hvete" foer att brukas somu "pengar ", oberoende af nagon lag. Folket hade roestat foer hvete och gjort det till sina "pengar"; och daerfoer att tobak var den foernaemsta skoerden i Virginia, fann befolkningen daer att tobak passade baest som "pengar" i den staten.

Gif akt pa att till "pengar" alltid det vaeljes, som minst fluktuerar i pris, det som aer mest anvaendt och efterfragadt, och som har vaerde i sig sjaelft. "Pengar" aer endast ett ord, som betecknar den artikel, hvilken anvaendes som grundartikel vid utbyte mot andra artiklar. Lagen kan icke foerst vaerdesaetta en artikel och sedan utvaelja den att bli "pengar". Artikeln visar sig foerst vaerdefull och passande foer aendamalet och blir sa af sig sjaelft och i sig sjaelft grundartikeln --pengar. Den vaeljer sig sjaelft. Hvete och tobak voro lika sjaelftklart pengar, da de brukades som grundartikel, som guld och silfver nu aero "pengar".

Vi ga ett steg vidare. Landet blir mer och mer befolkadt, folkets behof bli stoerre och stoerre. Anvaendningen af sa skrymmande artiklar som tobak och hvete, vaexlande i vaerde, utsatta foer att taga skada och af olika kvalitet, befanns snart vara besvaerlig och olaemplig foer det alltjaemt vaexlande varuutbytet. Ni ser genast, att vi nu icke skulle kunna reda oss med saed som "pengar". Da visade metallerna sin oefverlaegsenhet. De foerstoaeras icke, vaexla icke hastigt vaerde och ha

samma hufvudfoertjaenst som hvete och tobak, att de duga till andra aendamal aen som grund foer utbyte. Folk behoeffer dem till personlig prydnad, i handverk och konst--pa tusen saett. Och det aer denna omstaendighet, som goer dem laempliga att brukas som "pengar". Foersoek bara att raekna efter pa huru manga saett guld anvaendes, daerfoer att det baest passar foer dessa aendamn. Vi moeta det oefverallt. Vi kunna inte ens bli gifta utan guldringen.

Daerfoer att metaller hafva ett vaerde i den oepna marknaden, eftersoekt foer andra aendamal aen som pengar, och emedan tillgangen aer begrensad och icke sa laett kan oekas som hvete och tobak, aero dessa metaller mindre utsatta foer fluktuation i vaerde aen nagon artikel, foerut anvaend som pengar. Detta aer af utomordentlig vikt, ty den vaesentligaste egenskap, som fordras af den artikel, hvilken skall vara grunden till allt varuutbyte, aer ett fixerat vaerde. Slaektet har instinktivt alltid soekt efter det enda foeremal i vaerlden, som mest liknar nordstjaernan bland andra himmelens stjaernor, och anvaendt det som "pengar"--den artikel, som minst vaexlar i vaerde, likasom nordstjaernan aer den, som minst foeraendrar sin staellning i rymden. Och hvad nordstjaernan aer bland stjaernorna, det aer den artikel folk valt som "pengar" bland andra artiklar. Alla andra foeremal roera sig omkring den som alla andra stjaernor roera sig omkring nordstjaernan.

Vi ha nu kommit sa langt, att vi laemnat alla foergaengliga ting och utvalt metall som "pengar", eller raettare, metallerna ha visat sig vara baettere aen nagot annat som vaerdestandard "mynt ". Men aennu ett stort steg maste tagas. Da jag var i Kina erhoell jag som vaexel sma silfverbitar, som klipptes af en stang och vaegdes infoer mina oegon pa koepmannens vag, ty kineserna aega icke praeglade mynt. I Siam begagnas "cowries", ett slags sma vackra snaeckor, hvilka infoedingarna anvaenda som prydnader. Tolf sadana representera vaerdet af en cent. Men ni inser nog hur omoejligt det var foer mig att hindra den kinesiske koepmannen fran att ge mig mindre silfver, aen jag hade raett till, eller koepmannen i Siamn att ge mig daliga snaeckor, da jag icke begrep deras vaerde. Civiliserade nationer insago snart noedvaendigheten af att regeringen bestaemde vissa kvantiteter metall, pa hvilka deras vikt, aekthet och verkliga vaerde funnos praeglade. Salunda blef den praeglade metallen till "pengar"--ett stort framsteg. Folk kaende nu det exakta vaerdet af hvarje sadant metallstycke och laet icke laengre narra sig. Laegg mnaerke till att regeringens staempel icke oekade penningens vaerde. Regeringen foersoekte icke att "goera pengar" af ingenting. Den endast underraettade folket om gaellande vaerdet af metallen i hvarje mynt, hvad metallen--ramaterialet--kunde saeljas foer som metall och icke som penningar.

Men aefven efter detta skedde mycket bedraegeri. Skaelmar skuro af kanterna och hamrade sedan ut mynten, sa att manga af dem blefvo mycket laetta. En intelligent fransman fann da pa att randa kanterna pa mynten, hvarigenom detta bedraegeri hindrades, och civiliserade nationer hade slutligen det mynt, som aennu bestar och aer det fullkomligaste hittills kaenda, daerfoer att det aer af hoegt vaerde i sig sjaelft och aer underkastadt minst foeraendring. Det mest idealiskt fullkomliga foeremal att anvaenda som "pengar" aer ett, som icke

foeraendras. Det aer af vaesentlig vikt foer alla arbetare, sasom farmare, handverkare och andra som lefva af sina haenders verk, ty intet underlaettar sa spekulationen vid varuutbyte som "pengar" med vaexlande vaerde, och den stora massan af folket blir alltid ett offer foer de fa, som spekulera i pengar och baest foersta spelet.

Intet aer sa ofoerdelaktigt foer farmaren och loentagaren som att i utbyte foer produkter eller arbete erhalla pengar, som aendra vaerde. De aero i samma staellning som farmaren till bodaegaren, sasom nyss omtalats.

Ni vet alla att fisken icke stiger upp till flugan i lugnt vaeder. Det aer naer vinden blaser och ytan aer grumlad, som det stackars offret tar lockhetet foer en verklig fluga. Pa samnma saett aer det inom affaersvaerlden. Det aer under oroliga tider, da priserna stiga och falla, da vaerdet af den artikel, hvilken anvaendes som pengar, dansar omkring--upp i dag och ned i morgon--och ytan aer grumlad, som den skicklige spekulanten fangar sina fiskar och fyller sin korg med offren. Daerfoer aero farmaren, handverkaren och alla loentagare mest intresserade af att den artikel de erhalla som pengar har ett fixerat vaerde.

Naer bruket af metall somn pengar infoerdes, befanns att mer aen tva metaller voro noedvaendiga. Man kunde icke goera ett guldmynt foer en mindre summa aen en dollar, emedan myntet skulle bli foer litet; och vi kunde icke bruka ett silfvermynt foer mer aen en dollar, emedan myntet skulle bli foer stort. Salunda maste vi anvaenda en mindre vaerdefull metall foer sma summor, och vi togo silfver. Men vi kommo snart underfund med att vi icke kunde anvaenda silfver foer mindre aen tio-centsmynt och voro tvungna att vaelja nagon annan metall foer mindre mynt. Vi maste ha en mindre vaerdefull aen silfver och togo en blandning af nickel och koppar till fem-centsmynt, men foer ett- och tva-centsmynt var till och med nickel foer dyrbart, och vi maste taga enbart koppar till dessa--vikten lades sa att metallen i hvarje mynt motsvarade det vaerde regeringens staempel a detsamma utvisade.

Ett kopparmynt pa en cent skulle saledes innehalla koppar foer en cent, och femcentsmynten motsvara vaerdet i nickel och koppar; men enaer nickel och koppar vaexla i vaerde fran dag till dag, aennu mera aen silfver, aer det omoejligt att i hvarje mynt fa det exakta vaerdet. Om det vore exakt den ena dagen och priset pa nickel och koppar som metaller steg i marknaden, skulle mynten med stor profit smaeltas ned af maen, som gjorde affaerer i dessa metaller, och ni skulle icke ha nagra mynt kvar. Daerfoer maste vi beraekna prutman och alltid taga litet mindre metall i dessa mynt aen foer det vaerde de representera. Daerfoer kallas dessa smamynt i penningens historia foer "mynttecken". Det aer ett "tecken" foer sa och sa mycket guld. Den som har ett visst antal nickelslantar maste foer dem fa en god gulddollar, sa att de saekert fylla syftet som pengar. De respektive nationerna bestaemma i allmaenhet en graens foer bruket af "mynttecken" och goera dem till lagligt betalningsmedel foer en obetydlig summa. I Britannien, till exempel, kan ingen foerma en person att taga "mynttecken" foer mer aen tio dollars, och alla silfvermynt bli daer klassificerade som "mynttecken".

Jag kan icke foera er laengre in i penningens historia, emedan vi i de myntpraeglade metallerna kommit till punkt; men jag har dock nagot att ytterligare saega er om denna sak.

Ehuru man kunde tro att vi i praeglade metallmynt natt fullkomligheten och att daerigenom den stora massan af folket icke skulle kunna bli bedragen pa hvad som aer af sa stor vikt foer dess vaelbefinnande--"aekta penningar"--fanns likvael ett saett att lura folk aefven da sadana mynt anvandes. Myntens vaerde har ibland blifvit "foerfalskadt" af noedstaellda regeringar efter utarmande krig eller farsoter, da laenderna varit alltfoer fattiga och svaga foer att haemta sig efter olyckorna. Ett sadant "foerfalskadt" mynt aeger icke nog metall foer den summa, som regeringens staempel angifver. Det finns intet nytt i denna praktik, hvilken alltid narrar massan. Den aer mycket, mycket gammal. Femhundrasjuttiofyra ar foere Kristi foedelse anvande grekerna "foerfalskade" mynt. Likasa romerska kejsarna da de voro i ekonomiskt trangmal. England anvande "foerfalskade" mynt ar 1300. Skotlands mynt var en gang sa nedsatt i vaerde, att en dollar gaellde endast tolf cents. Irlaendska, franska, tyska och spanska regeringarna ha alla foersoekt att "foerfalska" mynt, da de icke kunde patvinga folket ytterligare direkta palagor. Det var alltid sista resursen att tillgripa "foerfalskade" mynt. Dessa haendelser intraeffade foer laenge sedan. Nationer af foersta rang falla icke sa djupt i vara dagar. Jag maste stanna foer att goera ett undantag fran detta pastaende. Jag boejer mitt huvud i blygsel da jag nedskrifver namnet--Foerenta staternas republik. Hvar och en af dess silfverdollars aer ett "foerfalskadt mynt". Naer en regering slaepper ut "foerfalskade mynt", tar hon afstand fran allt, somn erfarenheten visat vara sundt, i fraga om penningar. Sund finans kraefver att regeringen endast bestyrker det verkliga vaerdet af hvarje mynt, som utslaepptes fran myntverket, sa att folket icke blir bedraget. Hvarje gang regeringen staemplar ordet "En dollar" pa 371 1-4 gran silfver staemplar hon en loegn--silfret i den aer i dag icke vaerdt en dollar, utan endast sjuttioatta cents.

En annan missuppfattning i penningfragan, som ofta bragt nationer i svarigheter, aer foerestaellningen att en regering kan "goera pengar" endast genom att staempla vissa ord pa papperslappar, liksomn man kan "goera pengar" genom att skrifva en anvisning att betala hundra dollars vid anfordran. Men ni vet att om ni goer det, sa goer ni icke "pengar", utan ni goer "en skuld". Pa sammna saett handlar den regering, som ger sitt loefte att betala. Och det gar foer regeringen som foer den enskilde, om sadana anvisningar utslaepplas i foer stor skala: De betalas saellan. Fransmaennen gjorde sa under revolutionen, och nyligen funno Sydstaterna pa att "goera pengar" i sa riklig maengd, att de utslaeppta sedlarna knappt aero vaerda papperet de aero tryckta pa. Hvarje erfarenhet af detta slag har bevisat att pengar icke kunna "goeras" utan att bakom dem star vaerde. Vart eget land slaeppte ut sedlar, och andra nationers folk koepte dem foer fyrtio cents foer dollarn, oaktadt de betingade sex procent raenta i guld, sa stor var fruktan att aefven detta lands sedlar skulle visa sig icke vara ett undantag fran det oede, som drabbar sadana saekerheter utslaeppta under bekymmersamma tider. Endast daerfoer att regeringen straengt hoell sitt ord, betalade raentan och summan i guld och aldrig i silfver eller till nedsatt kurs,

har vaerdet af dess bonds stigit och Foerenta staternas kredit star hoegst i hela vaerlden, hoegre till och med aen Storbritanniens. Det har aldrig funnits en mera traeffande illustration till den gamla sanningen att i penningfragor, som i alla andra, aer "honesty the best policy" = aerlighet varar laengst. Var regering slaepppte aefven ut nagra sedlar, bekanta under namnet "greenbacks" (= groenryggar). Men de visa maen, som gjorde detta, soerjde foer att anskaffa en fond af etthundra millioner dollars i guld foer att inloesa dem, sa att hvem som helst som har en greenback kan ga till banken och utbyta den mot en dollar i guld.

Men jag skall nu tala om foer er en annan egenskap, som denna metallbasis visat sig aega och som ni skall finna det svart att tro pa. Hela vaerlden har ett sadant foertroende till dess ofoeraenderlighet i vaerde, att daerpa uppfoerts, som pa en klippfast grund, ett torn af "kredit", sa hoegt, sa vidstraect, att allt silfver och guld i Foerenta staterna och alla greenbacks och sedlar, utslaepppta af regeringen, endast utgoera atta procent af landets penningomsaettning. Ga in pa en bank, i en fabrik, i en verkstad, butik eller kontor, och ni skall finna att foer en affaerstransaktion pa ett hundra tusen dollars endast atta tusen dollars i pengar behoefs, och detta endast foer obetydliga inkoop och betalningar. Nittiotva procent af affaerer uppgoeras med sma papperslappar--checker eller vaexlar. Pa denna basis hvila saledes alla regeringens bouds, statens, provinsens och stadens bonds samt de tusen millioner bonds, hvilkas foersaeljning moejliggjort byggandet af vart stora jaernvaegssystem daertill komma aefven tusentals millioner besparingar, som af den stora massan insatts a sparbanker och af dessa banker utlanats till olika foeretag och hvilka maste aterbetalas med "aekta pengar", eljes skulle den, som at banken anfoertrott sina besparingar, bli lidande.

Landets affaerer och penningomsaettningar foermedlas salunda numera icke med pengar--med sjaelfva artikeln. Alldeles som i forna dagar, da varorna icke laengre utbyttes mot hvarandra, utan en metall, kallad "pengar", foermedlade bytet, sa anvandades nu icke metallen--"pengar". Koeparens check eller vaexeln pa en bank--en liten bit papper--aer allt som behoefs mellan saeljaren och koeparen. Hvarfoer tages denna bit papper af saeljaren eller den som har en fordran? Daerfoer att emottagaren aer saeker pa att om han behoejde den artikel som papperet representerar--guldet--sa skulle han fa den. Han aer ocksa saeker pa att han icke behoefer detta guld och hvarfoer? Daerfoer att hvad han oenskar koepa, kan han betala med en check, en likadan liten papperslapp, i staellet foer guld; och sedan--det viktigaste af allt --litar hvar och en pa basisartikelns konstanta vaerde. Kom ihag att en stegring i vaerde vore lika olycksbringande som ett fall; konstant vaerde aer foer massan af folket hufvudegenskapen hos "pengar".

Naer daerfoer folk begaer att mer "pengar" skall slaeppas ut i allmaenna roerelsen--det vill saega mer af den artikel vi bruka som foermedling vid varuutbyte--inser ni att det icke egentligen aer "pengar" som behoefs. Ingen, som har haft hvete eller tobak eller nagot annat att saelja, har nagonsin haft obehag af att koeparen saknat pengar vid uppgoerelsen. Vi hade nyligen haer i landet en mycket svar rubbning i vara finansiella foerhallanden. "Pengar", sades det, funnos icke att

tillga foer affaersaendamal; men det var icke sjaelfva metallen som fattades, utan "kredit", foertroende, ty daerigenom, som ni har sett, ske alla affaerer, utom mindre koep och betalningar, hvilka icke kunna fa namn af "affaer". I dag kan affaersmannen icke visa sig ute pa gatan, utan att bli antastad af folk, som ber honom taga denna "kredit" foer mycket lag raenta; foer 2 procent kan "kredit" dagligen erhallas. Det har icke varit nagon skillnad pa penningtillgangen i landet; den var lika stor i Januari som i Mars. Det var saledes icke brist pa pengar som orsakade rubbningen. Sjaelfva grundvalen, hvarpa de nittiotva tusen af hvarje etthundra tusen dollars hvila, var hotad. Verkliga "pengar" --mynt och sedlar--haenfoeras, som vi ha sett, till de attatusen dollars. Haer kommer den allvarligaste faran af att krangla med basisartikeln. Ni rubbar den grundval, hvarpa nittiotva procent af landets affaersfoeretag hvilat--foertroende, kredit--och indirekt de atta procent, hvarmed affaerer uppgoeras i metall eller sedlar; ty myntstandarden aer grunden foer all affaersroerelse, bade foer de nittiotva tusen och de attatusen dollars. Sa att ni inser att om denna grund blir underminerad, sa vacklar hela den stora byggnaden, hvarpa allt affaerslif hvilar.

Jag har nu kommit till slutet pa mitt tal om "pengar". Vi skola nu tillaempa fakta pa den nuvarande situationen och komma genast in pa silfverfragan, den viktigaste af alla och hvilken kraefver hela er uppmaerksamhet. Ni har sett att maenniskor anvaendt olika foeremal som "pengar" och foerkastat dem, da baettre erjudit sig, samt att de slutligen natt till staemplade mynt af vaerdefull metall sasom det fullkomligaste. Af civiliserade nationer brukas endast tva slags metall som myntstandard--guld i nagra laender och silfver i nagra. Intet land kan ha mer aen en myntstandard. Arhundraden tillbaka antogs silfver som myntfot i Kina, Indien och Japan samt nyligen i Syd-Amerikas republiker; det bibehalles fortfarande i dessa laender. Under davarande foerhallanden var det ett klokt val; silfver stod i dubbelt sa hoegt pris som nu och motsvarade en landtlig befolknings behof.

Europas foernaemsta nationer och vart eget land, med dess starkt utvecklade affaerslif, insago noedvaendigheten af att anvaenda en vaerdefullare metall som standard och valde guld. Men da silfver i manga delar af vaerlden anvaendes som standard och som skiljemynt i guldbasislaenderua, befanns laemplit att nationerna kommo oefverens om att fastsla ett vaerdefoerhallande mellan guld och silfver, salunda att femton och ett halft uns silfver skulle motsvara ett uns guld. Nationerna foersoekte icke att gifva silfret nagot konstladt vaerde utoefver dess verkliga och kommo dessutom oefverens om att inloesa alla silfvermynt, som blifvit utslaepta, mot guld till det fixerade vaerdet. Allt gick bra med detta system under en lang tid. De mera framstaende nationerna pa guldbasis, de mindre framstaende pa silfverbasis, och alla parter funno sig belatna med foerhallandena.

Hvad har da framkallat denna silfverfraga, som alla diskutera? Just detta faktum, att medan tillgangen och daerfoer vaerdet af guld blef ofoeraendradt upptaecktes stora silfvergrufvor, maerkliga foerbaettringar gjordes i grufdriften och aennu maerkligare vid bearbetningen af

silfvermalmen. Och da mer och mer silfver producerades med mindre kostnad, foell det naturligtvis i vaerde; ett uns, som 1872 var vaerdt 1 dollar 33, kostar i dag bara 1 dollar 04. Det har dansat upp och ned; det har foerlorat faststaelltd vaerde. I alla laender med silfverstandard ha foeljaktligen uppstatt oro och svarigheter. I Indien, med dess tvahundraattiofem millioner maenniskor, aer fragan mycket allvarsamn, och ni vet hurudan staellningen aer i Syd-Amerikas republiker genom detta prisfall pa deras basisartikel. Aefven Europas nationer, hvilka aega guldstandard, beroeras stoerande af denna silfverfraga, ty under oefverenskommelsen att beraekna femton och ett halft uns silfver vaerdt lika mycket som ett uns guld blefvo nagra af dessa nationer oefverhopade med enorma kvantiteter silfver. Manga af dem sago foer flera ar sedan hvad som skulle komma och togo sig till vara foer silfver, andra gjorde sig af med hvad de hade och hoello sig straengt pa guldstandard; men aennu finnas i Europa elfvahundra millioner silfverdollars, oberoendadt foerradet af smamynt i silfver. Man kan utan risk att narras vaga saega, att tjugofem uns silfver skulle i handeln motsvara ett uns guld, i staellet foer den femton-och-ett-halft-unsbasis som oefverenskommelsen stadgat.

Europa har allvarligt kaempat foer att bli kvitt silfret. 1878 staengde den s. k. latinska myntkonventionen--Frankrike, Belgien, Italien, Schweiz och Grekland--hvilken fixerat priset pa silfver, sina myntverk foer silfver som lagligt betalningsmedel. 1873 och 1875 raeddade sig Sverige, Norge och Danmark undan silfverstoertfloden och sta nu pa saeker guldbasis. Holland tog ocksa 1875 sin standard i guld. Oesterrike-Ungern har icke myntat silfver sedan 1879, med undantag af ett litet foerrad af "silfverthaler", afsedt foer den levantinska handeln. Aefven det halfciviliserade Ryssland greps af oro, skyndade sig undan den hotande silfverfaran och instaelde ar 1870 all vidare myntning af den farliga metallen, utom nagra smamynt foer Kinas raekning. Ni ser nu, att alla dessa laender, som ha foersoekt silfver och erfarit hur mycket ondt det medfoer, af all makt straefva efter att bli det kvitt. Foer tretton ar sedan har silfver blifvit drifvet ur deras myntverk, ty under denna langa tid ha inga silfvermynt som fullt lagligt betalningsmedel blifvit utslaeppta i Europa. Det aer endast var republik, som djaerft stoertar sig djupare in i silfvernmyntningens faror. Naer vi ha haft de aeldre nationernas erfarenhet, skola vi, liksom de, oenska att kunna stanna pa vaegen utfoer, om det icke aer foer sent. Silfver bringar alltid oro. Hvad de skola goera med sitt silfver, som har fallit sa mycket i vaerde, aer ett allvarsamt problem i alla dessa laender; det haenger som ett moerkt moln oefver laendernas framtid.

Flera konferenser, till hvilka Foerenta staterna skickat delegerade, ha hallits under de senaste aren foer att utroena, om icke de foernaemsta handelsnationerna skulle kunna enas om ett nytt guldvaerde foer silfver. Men slutet har alltid varit, att faran var foer stor, tillgangen och vaerdet kunde icke beraeknas.

Mahaenda kunde det falla sa mycket att tjugufem eller trettio uns icke skulle vara vaerda mera aen ett uns guld; det aer omoejligt att veta. Da vart land redan gatt sa langt pa den farliga straten, att det har fyrahundraattiotva millioner dollars i silfver som fallit i vaerde, hade vi att radgoera med vara kamrater olyckan och naervara sasom

kreditorer vid sammantraeden, daer man soekt upphjaelpa en stackars gaeldenaers affaerer.

Mahaenda fragar ni er sjaelfva, hvarfoer jag icke, da jag talar om Europas laender i foerhallande till silfver, naemner den summa, som var foernaemste rival, Storbritannien, haller i reserv? Lyssna ett oegonblick och taenk sedan allvarligt pa svaret. Icke en dollar. Frankrike har icke mindre aen sexhundrafemtio millioner silfverdollars i sin bank; men hvarje dollar Britannien aeger aer i den enda ofoeraenderliga, konstanta grundartikeln--guld. Som en vis gammal fagel sitter det kaera mnoderlandet pa sin pinne och hvisslar munutert at alla dessa silfverbekymmer. Det har gjort London till vaerldshandelns medelpunkt. Om nagot koepes eller saeljes i fraemmande laender, begaeres en vaexel pa London, daerfoer att hvar och en vet att den blir betald med guld. Kloka maen vilja icke veta af en vaexel pa Paris eller Wien eller New York. Hvarfoer? Daerfoer att nationerna, som dessa staeder representera, ha blifvit utsatta foer stor risk genom sina silfverfoerrad och skola mahaenda genom lagstiftningen soeka fa vaexlarna betalbara i denna metall, som fluktuerar sa betydigt i vaerde.

Jag oenskar att folket i Foerenta staterna ville ge noga akt pa Storbritannien. Det skoeter sig sjaelft. Det behandlar de silfverlastade nationerna med kall hoeflighet pa dessa konferenser, som det nadigt nedlater sig att bevista, endast daerfoer att Indien, oefver hvilket det regerar, olyckligtvis har silfverstandard; eljes skulle det troligen afsla inbudningen. Naer de andra tala om att fixera ett guldvaerde pa silfver, saeger det, att det verkligen inte vet hvad det skall bestaemma sig foer i denna sak. Hvad det af hela sin sjael astundar, aer att Foerenta staterna skall sjunka allt djupare ned i sitt silfver, tills atergang aer omoejlig, och sa behaller Storbritannien sin gamla politik, som staellt det fraemst i finansvaerlden. Dess enda moejliga rival finns icke i Europa, utan haer i Foerenta staterna. Hvilken stolthet foer Britannien, om vart land kunde bringas ned till en silfverbasis-- tvingadt att afsta fran den enda standard, som kan ge en nation plats i foersta ledet inom affaersvaerlden. Silfver at republiken, guld at monarkien--det aer hvad Storbritannien hoppas det skall komma till, men som hvarje amerikanare boer besluta sig foer att sa icke skall ske. Regeringar kunna utfaerda hvilka lagar de behaga roerande silfver --vaerlden bryr sig icke om dem. Hvarje affaerstransaktion mellan nationer fortsaetter att uteslutande baseras pa guld--ingenting annat aen guld--och upphoer icke daermed. Detta vet Britannien och handlar daerefter.

Jag tycker att jag hoer er foertrytsamt fraga: "Hur kom vart land att ha trehundraetofv millioner silfverdollars i sina kassahvalf, liksom Frankrike, i staellet foer att ha reservfonden i saekert guld, som var rival, Britannien, da vi liksom Britannien ha guld till var myntstandard?" Det aer en fraga, som hvarje farmare, hvarje arbetstrael skulle goera och fordra ett svar af sin representant i kongressen. Svaret aer laett gifvet. Haer har ni historien. Silfver hade, som vi ha sett, fallit i vaerde och syntes ytterligare falla. Europas nationer voro belastade med manga hundra millioner dollars och aengsliga att bli af med dem; aegare af silfver och silfvergrufvor blefvo oroliga och

alla sporde hvad som skulle goeras foer att halla uppe den fallande metallen. Regeringen var tydligen den enda makt, som kunde gripa in; och i detta syfte insatte silfverintressenterna hela sitt inflytande och alla sina resurser med tyvaerr alltfoer lysande framgang. Massan af folket framstaelldes sasom gynnsamt staemd foer silfver. Om det aer sant, sa handlade hon, foerledd af spekulanter, rakt emot sina egna foerdelar.

Foersta lagen omn silfvervaerdet utfaerdades af lagstiftningen ar 1878. Den alade var regering att koepa atminstone tva millioner uns silfver hvarje manad, under det alla andra regeringar hade upphoert att mynta silfver, af fruktan foer dess snabba vaexling i vaerde. Silfvermaennen pastodo att dessa koep skulle stegra metallens vaerde; men hade de raett? Nej. Det oekade icke priset. Hvad var nu att goera? "Ah!" sade dessa silfvertungade spekulanter, "orsaken aer att regeringen icke gatt langt nog--oeka bara summan. Lat regeringen koepa fyra och en half million uns i manaden af vart silfver, i staellet foer tva millioner i manaden; det skall taga allt som landets grufvor kunna laemna och mera till, och sa maste silfver stiga i vaerde". De hade raett i sitt pastaende att fyra och en half million i manaden aer mer aen totalafkastningen af Foerenta staternas silfvergrufvor; och da atta a tio millioner silfver hvarje ar anvaendes till andra aendamal aen myntning till "pengar", atersta icke mer aen, lat oss saega, fyra millioner i manaden till myntning. Manga trodde att om regeringen koeppte sa mycket silfver, sa skulle priset stiga. Och sa skedde aefven, daerfoer att manga af de missledda koeppte silfver pa spekulation innan billen utfaerdades. Silfver steg fran 90 till 121--naestan till sitt gamla vaerde i guld.

Men hvad blef resultatet af den nya lagen? Att silfver ater sjoenk fran 121 till 97, och daer sta vi igen. I staellet foer att vara kvitt silfverbekymren, som Britannien aer och vi skulle ha varit, ha dessa maen lyckats att redan betunga regeringen med trehundranittio millioner dollars af sitt silfver, och vi aero lika illa daeran som Frankrike, men med denna skillnad:

Frankrike och andra nationer slutade visligen foer tretton ar sedan att oeka sin silfverboerda, medan var regering oekar sitt foerrad hvarje manad med fyra och en half million uns, litet mer aen denna siffra i dollars. Foerenta staterna goer sitt baesta att ignorera silfrets foeraendrade kurs och likstaella det med guld, i motsats till uppfattningen hos alla andra nationer af foersta rang. Vi skulle saledes vara tvungna att koepa icke endast hvad vara egna grufvor producera, utan aefven en stor del af hvad hela vaerldens grufvor producera och silfverproduktionen aer stor nog att goera ett hundra sextioatta millioner af vara silfverdollars per ar; och daertill maste vi vara beredda att koepa de elfva hundra millioner dollars, som Europas regeringar aero betungade med och aero sa ifriga att fa saelja.

Langt ifran att regeringens inkoop af silfver har oekat vaerdet, skulle regeringen icke i dag kunna saelja de trehundratretton millioner dollars, som ligga foervarade i hennes kassahvalf, utan att foerlora nagra millioner pa det pris silfveraegarna erhallit. Ni skall knappast kunna tro, att skattkammarens raekenskaper utvisa, att regeringen gjort en profit af sextiosju millioner pa sina silfverkoop. Detta beror daerpa

att silfret i en dollar icke kostat mer aen attio cents. All denna "profit" aer endast skenbar. Ni ser att nationen har blifvit inledd i okloka silfverkoop. Fyra och en half million af edra foertjaenster betalas hvarje manad i skatter, icke foer regeringens konstitutionella aendamal, utan foer att hjaelpa upp en metall, genom att betala hoegre priser foer den aen den eljes skulle betinga. Er regering brukas som verktyg foer att rikta silfveraegare och silfvergrufvor. Detta aer visserligen illa, men knappast vaerdt att naemna i jaemfoerelse med faran af den panik och olycka, som skulle bli foeljden af att bannlysa den stabila guldstandardden och infoera den foeraenderliga silfverstandardden.

Republiken hade slafveriets vanaera, men afskaffade det. Tills i ar hade hon vanaeran, att ingen lag skyddade andras aen hennes egna medborgares litteraera skapelser. Denna skam aer ocksa utplanad, men staellet har hon fatt "foerfalskadt mynt". Den stora republiken slaepper ut ohederligt mynt och aer den enda nation i vaerlden, som goer det, utom Mexiko, som aennu myntar litet silfver. Men medan skammen aer oefver oss, ha vi aennu i vaentan det "foerfalskade myntets" finansiella olyckor. Fastaen regeringen slaepper ut "foerfalskadt mynt", emottager hon det som vaerdt en dollar i skatter och tullar och goer det till lagligt betalningsmedel; salunda gar det foer naervarande fran hand till hand som dollars vaerde. Pa sa saett har regeringen varit i stand att hindra vaerdenedsaettningen. Huru laenge hon kan fortsaetta att slaepa ut dessa fyra och en half millioner hvarje manad och halla dem i guldvaerdet, kan ingen saega. Men en sak aer klar: slutligen maste boerdan bli foer tung och, savida silfver icke stiger i vaerde eller dollarn innehaller nog foer att representera vaerdet i guld eller regeringens inkoop af silfver hejdas, sa maste vi foerr eller senare sjunka fran guldstandardden ned till Argentinas och andra sydamerikanska republikers standpunkt.

Detta bli ovillkorligen foeljden, naer vaerlden boerjar foerlora tron pa regeringens foermaga att vid anfordran inloesa de utslaeppta mynten med guld. Foerestaell er, att nagra af er beslutit att frakta en stor timmerstock fran skogen och togo, med boejda nackar, boerdan pa edra skuldor, och nagon sa uttalade tvifvel pa att ni skulle orka framn under tyngden; foerestaell er vidare att tva eller tre ibland er boerjade kasta tveksamma blickar pa hvarandra och till sist besloeto att smita undan--hvad skulle foeljden bli? Bristen pa foertroende skulle troligen resultera i att de, som voro nog daraktiga att fortfarande soeka slaepa pa boerdan, krossades under den. Det foerhaller sig pa samma saett med den oemtaliga fragan om vaerdeberaekning. Ett par spekulanter eller "goldbugs" besluta att, komma hvad som vill, skola de saetta sig och sitt i saekerhet.

Aefven hos de vagsammaste insmyger sig ett tvifvel pa huruvida Foerenta staterna ensam kan taga vaerldens boerda pa sina skuldror och baera den, naer alla de andra nationerna aero raedda att foersoeka det och da ingen nation i vaerldens historia nagonsin har lyckats att ge permanent vaerde som myntstandard at en metall, som icke i sig sjaelv har detta vaerde. Maerk detta: Var regering har endast kunnat goera detta med sina silfverdollars, daerfoer att endast ett begraensadt antal blifvit utslaeppt och hon har varit i stand att inloesa dem med guld--aldeles

som ni kunde taga ett stycke papper och skriva pa det: "Detta gaeller foer en dollar och jag foerbinder mig att betala den". Fragan aer: Huru laenge skulle ni fa folk att ta emot dessa lappar i staellet foer dollars? En misstaenksam person kunde snart undra, om ni inte slaeppte ut foer manga. Och papperslapparna skulle foerlora anseende; folk skulle boerja tvifla pa att ni kunde vid anfordran betala alla dessa utlofvade dollars. Fran detta oegonblick skulle ni icke kunna utlaemna flera. Just sa aer det med regeringar: alla kunna halla sitt skiljemynt i omlopp, ehuru det icke innehaller metall till det asatta vaerdet; och det aer en oemklig regering som icke kan ga litet laengre och foerma vaerlden att emottaga nagot i form af "pengar", som endast delvis aer det. Men kom ihag, att hvilken regering som helst skall snart uttoemma sin kredit, om hon fortfar att utslaepa som "pengar" nagot, som icke har verkligt vaerde som metall hela vaerlden oefver. Hvarje nation har eventuellt mast mynta om "foerfalskade mynt" eller foerkasta sina obligationer och ga igenom farorna och skammen som atfoelja foerlorad kredit och staelling. I manga fall inloestes aldrig de "foerfalskade" mynten, de stackars maenniskorna som innehade dem voro tvungna att taga foerlusten.

Det finns likvael en foertjaenstfull punkt hos den nuvarande silfverlagen som, om den icke foeraendras, kan hejda utslaepandet af aennu flera "foerfalskade silfverdollars". Den foereskrifver att tva millioner af de fyra och en half millioner uns silfver, som inkoepas hvarje manad, skola inyntas till pengar foer ett ar. Enligt detta skulle endast den summan myntas, som befanns noedvaendig foer att inloesa de utslaeppta sedlarna. Men da personer foeredraga sedlar framfoer silfver, blir liten eller ingen myntning af silfverdollars behoeflig och endast sedlar, som inloesas med silfver, skola utslaepas. Naer regeringen slutar att mynta silfverdollars, skall hon sta infoer folket i sin raetta karaktaer: en vidlyftig spekulant i silfver eller, raettare, ett verktyg foer silfverspekulanter, som hvarje manad staplar upp i sina kassahalf fyra och en half millioner uns, icke i form af "pengar", utan i tackor. Helt saekert kan detta icke undga att vaecka folket till insikt af sakernas verkliga staelling och framtvinga en fordran pa att den vagsamma spekulationen maste fa ett slut.

Men det aer i hvarje haenseende mindre farligt att lata silfret ligga i tackor aen att mynta det till "foerfalskade dollars", daerfoer att det i framtiden underlaettar mnyntningen af aerliga silfverdollars det vill saega mnynt, som innehalla sa mycket silfver att det motsvarar myntets nominella vaerde. I staellet foer 371 gran silfver skulle 450 eller 460 bli anvaendt. Det aer just den summa regeringen far foer hvarje dollar. Ingen lagstiftningsmakt kunde vara till stoerre vaelsignelse foer den stora massan af landets befolkning. Men franscdt det materiella intresset star nagot mycket hoegre pa spel--republikens heder. Regeringens staempel skulle endast bestyrka kvad som aer sant.

Jag tror icke att det finns manga maen i Foerenta staterna, med undantag af silfveraegare, som skulle roesta foer silfver i staellet foer guld som vaerdestandard. Om folk foerstod att fragan gaeller hvilken af dessa metaller--guld eller silfver--som skall vaeljas till myntstandard, sa skulle roestningen naestan enhaelligt vara till guldets foerman, sa tydlig aer dess oefverlaegsenhet. Silfrets foersvarare pasta att de icke

alls hafva foer afsikt att rubba guldstandarden, de vilja endast upphoeja silfret och gifva det den staellning guld har som pengar. Men ni kunde lika gaerna taenka er tva haestar komma in som "den foerste" i en kapploepning eller att ha tva "baeste" af nagot. Ni kan lika gaerna soeka infoera tva nationalflaggor i ett land. Lika bestaemdt som en medborgare maste vaelja det baner under hvilket han star eller faller, lika bestaemdt maste han vaelja guld eller silfver som sin finansiella standard. Standardartikeln kan icke dela sin tron med nagot annat, lika litet som stjaernbaneret kan dela sitt herravaelde med nagon annan flagga i sitt eget land. I fraga om pengar gaeller denna lag: Den saemste drifver den baeste pa flykten. Skaelet haertill aer ganska klart.

Antag att ni far en femdollar i guld och fem dollars silfver, och tvekan uppstar om ett kongressbeslut verkligen har kraft att alltid uppehalla silfret till samma vaerde som guldet, sa skola kanske nittionio af hundra taenka att lagen kan ge permanent vaerde at silfret, hvilket det icke aeger i sig sjaelft. Men en man af de hundra har sina tvifvel om saken. Ju mer en person vet om "pengar", dess mera tvifvel hyser han; och fastaen ni icke har nagra tvifvel, kan dock den omstaendigheten att jag har sadana foeranleda er att saega: "Kanske han har raett; det aer moejligt att jag har oraett. Jag tror att jag i morgon skall ge Smith detta silfver foer mina specerier och ge min hustru detta vackra guldmynt att goemma. Det behoeffer ingen kongressakt-- alla kongressakter i vaerlden foerma icke minska dess vaerde; metallen i det aer vaerd fem dollars oefverallt i vaerlden, oberoende af regeringens staempel; dessa fem silfvermynt aero endast vaerda tre dollars och sjuttiofem cents som metall. Ja, jag skall ge Smith silfret--guld aer godt nog at mig".

Och ni kan vara saeker pa att Smith skyndar sig att oefverflytta silfret pa Jones. Manga skola handla pa detta saett och guldet i landet skall foersvinna ur handeln och endast silfver skall cirkulera; hvarje person, som emottagit det, skyndar sig sa fort som moejligt att ge det at en annan, och salunda halles det i staendigt omlopp. Men hvarje person, som far ett guldmynt, behaller det och hindrar det salunda fran att cirkulera. I staellet foer att fa mera pengar genom en lag, som skulle gifva silfver ett artificiellt vaerde, ha vi i sjalfva verket mindre pengar i omlopp. De sjuhundra millioner i guld, som nu aero i omlopp ute och hvilka utgoera basis foer allting, skola snart foersvinna, --kreditbyggnaden, som uppfoerts daerpa, rubbas, och massan af folket tvingas att emottaga silfverdollars, vaerda endast sjuttioatta cents, i staellet foer att som nu kunna inloesas med guld och alltid vaerda etthundra cents. Kom ihag att jag sagt er, att nittiotva procent af alla penningaffaerer bero pa att personer ha absolut tro pa att pengarna ha konstant vaerde.

Slaepp ut af "foerfalskad" mynt etthundra dollars mer aen hvad alla maenniskor aero saekra pa aer af samma ofoeraenderliga vaerde som guld, och ni har panik och finansiell revolution oefver er. Dessa pengar, som endast kunna brukas i atta procent af vara obetydligaste affaerstransaktioner, kunna laett oefversvaemma landets viktigaste affaersfoeretag genom att rubba krediten, hvarpa de nittiotva procenten hvila. Att alltid vara trygg fran fara aer att endast slaepa ut sadana

pengar, hvilka verkligen ha det vaerde, som aer staempladt pa dem. Sa noggrant fasthaller Britannien, var enda rival, vid denna princip, att hon just nu ger ut tva millioner dollars foer att mynta om guldmynt, som genom slitning foerlorat ett par cents vaerde. Regeringens staempel maste alltid tala sanning. Republiken borde icke vara mindre noggrann om sin heder.

Som vi ha sett, blefvo silfvermaennen besvikna i sitt hopp att kongressbesluten skulle hjaelpa upp silfvervaerdet. Tva ganger har regeringen foermatts att ga in pa deras begaeran, i foerlitande pa deras foersaekran att landet daerigenomn skulle komma ur det farliga laeget--tva ganger har hon blifvit bedragen. Ni skulle kunna tro att silfveraegarna nu medgifva sitt misstag och vilja hjaelpa regeringen att atervinna fast mark med sa liten foerlust som moejligt. Langt daerifran. De ha i staellet tagit ett mycket djaerft steg och soekt foerma kongressen till den atgaerd ni sa mycket hoert talas om: "fri myntning af silfver". Hvad betyder nu detta? Det betyder att var regering skulle af lagen tvingas att oepna sitt myntverk och taga allt det silfver, hvarunder Europas regeringar digna, och en del af allt silfver, som produceras i vaerlden, och gifva foer hvarje sjuttioatta cents vaerde daeraf ett af dessa mynt, som ni tvingas att emottaga som en fullgiltig dollar foer ert arbete eller edra produkter. Det betyder att den europeiske koepmannen skall skicka silfver hitoefver, fa det myntadt i vara myntverk eller erhalla en silfverdollarsedel foer det och sedan koepa en hel dollars vaerde af ert hvete eller korn, eller nagot annat han vill ha, foer det silfver som endast skulle gaella sjuttioatta cents i Europa eller pa andra staellen i vaerlden. Europa goer detta dagligen just nu i Indien, Argentina och andra laender med silfverbasis. Den engelske koepmannen koeper hvete i Indien pa nedsatt silfverbasis, tar det till Europa och saeljer det pa guldbasis. Han betalar salunda sa lagt foer indiskt hvete, att det i Europa blifvit en farlig konkurrent till vart, hvilket beror daerpa att genom silfrets sjunkande i vaerde far den indiske farmaren liten betalning foer sina produkter.

Det aer endast nagra fa manader sedan silfverlagen, som alaegger regeringen att mer aen foerdubbla sina inkoop, utfaerdades, och redan ha atta millioner dollars i silfver mer aen vi ha exporterat skickats oss fran utlandet; nagot okaendt foer oss, som alltid exporterat mera silfver aen vi ha importerat. Nu koepa vi allt som vara grufvor astadkomma och betungas med en hel del fran Europa, daer vi i staellet skulle haft guld. Under aderton dagar i april manad ha vi skickat till utlandet nio millioner dollars i guld: sa att under var nuvarande silfverlag har Europa redan boerjat skicka oss sitt depresserade silfver och beroefva oss vart rena guld--ett foer vart land farligt utbyte, som borde fylla vara lagstiftare med blygsel. Var god och foersta, att hittills--huru skadliga de tva lagstadgandena om silfverinkoop aen voro--hade regeringen dock fatt silfret till gaellande pris, nu omkring sjuttioatta cents foer 371 1-4 gran; och endast denna maengd hade regeringen latit den s. k. dollarn innehalla. Under "fri myntning " kommer allt detta att aendras. Silfveragaren skall da fa dollarn foer sjuttioatta cents silfvervaerde. I fraga om ren, ofoerfalskad fraeckhet har denna proposition slagit rekord. Och

aenda, naer "the Farmers' Alliance" ropar pa fri myntning, aer det just detta foerbundet understoedjer: en plan att taga fran folket tjugotva cents af hvarje dollar och stoppa dem i silfveraegarnas fickor. Saekert skall ni alla instaaemma i att om regeringen goer sjuttiatta cents silfvervaerde till en dollar, sa aer det regeringen och inte silfveraegarna, som skall ha de extra tjugotva centens profit pa hvarje dollar, ifall saken lyckas. Regeringen behoeffer det alltsamman; ty, som jag redan sagt er, silfver som regeringen koeper till gaellande pris skulle icke kunna saeljas i dag utan med foerlust af millioner.

Omn fri silfvermyntning blir lag, skola vara farmare befinna sig i sammna staellning som den indiske farmaren; och likvael saeges det, att de gynna silfver. Om det aer sant, sa gifves endast ett skael--de foersta icke sitt eget baesta. Ingen klass af vart folk aer sa djupt beroende af guldstandardens bibehallande och af utrotandet af silfverinkoep och foerfalskad myntning som farmaren, ty manga af hans produkter saeljas i laender, som ha guldbasis. Om den amerikanske farmaren gar in pa att taga silfver i staellet foer guld, sa skall han daerigenom saetta Liverpoolkoepmannen i stand att koepa pa en lag silfverbasis, foer naervarande sjuttioatta cents foer dollarn; och foer alla varor, som farmaren koeper fran utlandet, maste han betala pa guldbasis. Han maste saledes saelja billigt och koepa dyrt. Detta aer just hvad som vallar bekymmer i Indien och i Syd-Amerikas republik. Priserna foer detta arets skoerd lofva att bli hoegre, aen de varit under flera ar. Se till att ni far dem pa guldbasis.

Oeppna vara myntverk foer fri silfvermyntning och erbjud sa hvarje maenniska i vaerlden, som har silfver att saelja, ett en-dollar-mynt, staempladt af regeringen och dess vaerde--sjuttioatta cents--godkaendt, och hvarenda silfvergrufva i vaerlden skall bearbetas natt och dag och hvarje kilogram silfver skyndsamt saendas till vara hamnar. Europas nationer, med elfvahundra millioner depresserad silfver i sina haender, skola strax oefverflytta det pa oss. De vilja ha guld foer allt hvad vi koepa af dem och beroefva oss vart guld, under det vi taga emot deras silfver. Med "fri myntning" i utsikt skola vi sjunka fran guld- till silfverbasis, innan lagen hinner utfaerdas. Aflidne sekreterare Windoms sista ord skola besannas:

" Antagligen foerraen den snabbaste oceanvindthund kunde lossa sin silfverlast i New York, skulle den sista gulddollarn man kunde fa fatt i vara i saekerhet i enskilda goemnmor, eller i bankernas foervaringshvalf och skulle komma i dagen endast om hoegt premium erbjodes foer export".

Det aer en farlig sjoer vi gifvit oss ut pa. Ni borde fraga er sjalfva, hvarfoer ni skulle utsaetta er guldbasis foer fara fran silfret. Pastar nagon att silfverbasis skulle vara baettre foer er eller foer landet? Omoejligt. Sa langt vagar ingen ga. Allt hvad den vildaste foersvarare af foeraendringen vagar saega aer, att han tror att silfver kunde bli lika godt som guld. Hvar och en vet att intet kunde bli baettrc. Lat oss fraga, hvarfoer nagon annan aen en aegare af silfver skulle oenska att denna metall finge ett konstladt vaerde, som det icke har i sig sjalf. Hvarfoer icke lata metallen silfver behalla den staellning, som

naturliga orsaker gifvit den, liksom metallerna koppar och nickel? Hvarfoer skall den skattas hoegre, aen den foertjaenar? Ingen hade nagon foerdom mot silfver. Det hade full raett att taefla med guld. Faeltet star alltid oeppt foer det, eller foer hvilken som helst annan metall att bevisa sig baettre passa som vaerdebasis. Om silfver finge hoegre vaerde i handeln och visade ett stadigare pris aen guld, sa skulle det snart uttraenga guldet. Hvarfoer icke ge metallen den staelling, som den kan vinna i aerlig taeflan? Guldet behoeffer icke "blasas upp" af lagstiftningen--det talar foer sig sjaelft. Hvarje guldmynth aen vaerdt just hvad det gaeller foer i alla delar af vaerlden. Det tviflar ingen pa. Ingen foerlust aen moejlig, och--hvad som aer lika viktigt--ingen spekulation heller. Dess vaerde kan icke hoej as eller saenkas. Spekulanten, som icke har nagon utsikt att foertjaena nagot pa dess prisvaexling, aer ingen vaen af det. Men detta aer just skaelet, hvarfoer ni skulle halla pa guld, som aer den mest absoluta vaerdebevarare. Edra intressen och spekulantens intressen aero icke desamma. Er foerlust aer hans vinst.

Ett af de framstaellda skaelen, hvarfoer silfver skulle inkoepas och myntas, aer, att landet icke har nog "pengar", och att fri silfvermyntning skulle fylla bristen. Men om vi behoeffa mer "pengar", sa aer guld den enda metall det aer klokt att koepa. Hvarfoer slaepa ut edra sedlar foer silfver, som faller i vaerde och invecklar er i okaenda svarigheter, da ni foer dessa samma sedlar kan fa den rena, ofoerfalskade artikeln sjaelft, verkliga pengar--guld, hvilket omoejligt kan adraga landet foerlust? Men aer det sant att landet icke har nog "pengar", d. v. s. den myntade artikel, som foermedlar utbytet af andra artiklar? Om det aer sa, sa aer det en ny upptaect? Vi ha icke lidit af brist pa myntade pengar under den foerflutna tiden, och dock finnes det foer hvarje man, kvinna och barn fem dollars mera pengar i omlopp, aen det varit foerr. Vi ha mera cirkulerande medel-- d. v. s. pengar--per person aen nagot land i Europa, med undantag af Frankrike, daer folk icke anvander checker eller vaexlar i sa stor myckenhet som likstaellda land--ett foerhallande, som noedvaendiggoer ett langt stoerre foerrad myntade pengar, aen hvad vi behoeffa. Att fa sa mycket myntade pengar, som behoefs moeter intet hinder, foerutsatt att de icke aero foerfalskade, utan aekta; och saekraste saettet aer att koepa guld och mynta det till pengar. Icke silfver, hvars blifvande vaerde aer sa tvifvelaktigt och som visat sig vara en sa dalig spekulation foer koepare. Fraga den, som yrkar pa mer pengar, hvarfoer icke guld vore den baesta metallen foer regeringens inkoop foer myntning af pengar, och hoer hvad han svarar. Guld aer lika mycket en amerikansk produkt som silfver; vara grufvor foerse oss med mer aen tva millioner dollars af det hvarje manad. Han skulle icke kunna goera nagon annan invaendning, aen att detta skulle saenka priset pa hans produkt: silfver. Han skulle icke kunna foerneka, att guld ger saekrare pengar at folket.

Det finns ett annat foersvar foer silfver. Manga offentliga maen saega oss, att silfvermyntning "ligger i luften", att folk vill ha det, daerfoer att det goer pengar billiga och att, da silfver aer af mindre vaerde aen guld, skulle folk laettare betala sina skulder. Lat mig haer goera er uppmaerksamma pa en sak. Folks besparingar och egendom kunde endast pa detta saett reduceras i vaerde, om guldstandarden foell. Sa laenge som regeringens sedlar motsvara guld, som nu, aer ingen

foeraendring moejlig, hur stort silfverfoerrad regeringen aen koeper och myntar. Foerst naer den finansiella krisen kommit och guldstandarden dragits med i foeroedelsen och hvarje gulddollar var indragen och hallen i mycket hoegt pris, kunde nagon foeraendring intraeffa till foerman foer den ena eller andra klassen. Om en person skulle inbilla sig, att han kunde foertjaena nagot pa att regeringen blef invecklad i svarigheter pa grund af sina foerfalskade silfvermynt, sa lat honom erinra sig att, innan denna fafaenga foerhoppning kan realiseras, maste hans regering ha foerlorat foermagan att uppehalla silfret vid sidan af guldet.

En klok sekreterare i finansdepartemanget har foerutsagt resultatet:

"Denna ploetsliga indragning af sexhundra millioner dollars i guld, med atfoeljande panik, skulle foerorsaka en rubbning och finansiell olycka, hvartill vaerlden aennu aldrig sett maken; och vart land skulle med en gang sjunka ned till silfverstandarden, naer det inte laengre fanns nagon anledning till "myntning, och silfverdollars skulle sjunka till deras ravaerde".

Mannen, som soeker framkalla denna olycka i hopp att fa nagon foerdel daeraf, aer tvillingbror till den, som begar ett attentat mot expresstaget foer att fa tillfaelle att plundra, eller saetter statsskeppet pa grund foer att foersaekra sig om en andel i strandvraket. Han aer en svindlare och en vrakplundrare. Hans intressen aero rakt motsatta de arbetande massornas intressen.

Man framhaller bestaendigt foer oss, att massan af folket haller pa "fri silfvermyntning" eller atminstone pa de nuvarande silfverlagarna, emedan hon pa nagot saett fatt det intryck, att ju mer silfver som myntas, dess mer skall hon fa pa sin lott. Lat oss se litet naermare pa den saken. Naer regeringen koeper silfvertackor, ger hon sina egna sedlar eller silfverdollars foer dem. Hvem far dem? Aegarna af silfvertackorna. Hur kunna de tagas ur deras fickor och stoppas i folkets? Af hvad vi veta om silfvermaennen, kunna vi icke vaenta att de skola skaenka bort sina dollars till nagon. Det aer endast naer de koepta folkets arbete eller produkter, som de daerfoer laemna dessa dollars till hundra cents vaerde, men som kostat dem endast sjuttioatta. Vilja de gifva flera af dessa sjuttioattacentsdollars, aen de skulle ha gifvit af hundracentsdollars foer samma arbete och produkter? Nej, icke foerraen regeringens foersoek att gifva silfver ett artificiellt vaerde gatt om inte och vara pengar fallit i vaerde, da en dollar kanske icke gaeller foer en half; beraeknad efter guldvaerde, skulle de alltid gaella mindre aen foerut. Huru kan da arbetarnas eller farmarnas foerdel tillgodoses? Det aer silfveraegarna, som fa hela foerdelen. Detta aer ju solklart. Hittills aer dollarn, som farmaren eller arbetaren emottager, aennu vaerd en dollar daerfoer att regeringen genom kraftig anstraengning varit i stand att uppehalla vaerdet. Men da "fri silfvermyntning" intraeder, maste silfverdollar sjunka ned till sitt verkliga vaerde--sjuttioatta cents--och farmaren och arbetaren bli skaendligt bedragna. Foerdelen foer farmaren, handtverkaren, arbetaren och alla loentagare aer, att de pengar de erhalla skola vara af hoegsta vaerde och icke billiga--guld och icke silfver.

Hittills ha vi hallit fast vid guld som standard. Allting i Foerenta staterna aer i dag baserad pa guld, alla sedlar och silfvermnynt motsvarande guld. Har detta varit en klok eller oklok taktik? Skulle det nu vara baest att kasta oefver bord guldstandarden, som de mest framstaende nationerna sa ifrigt halla fast vid, i synnerhet Britannien, och antaga vara sydamerikanska grannars silfverstandard? Pa den solida guldklippan som var grund ha vi uppbyggt det rikaste land i vaerlden och det land, som natt den stoersta utveckling i landtbruk, industri, grufdrift och handelsfoeretag. Vi ha blifvit rikligare vaelsignade aen nagon nation solen aennu lyst oefver. I intet annat land aero arbetsloenerna sa hoega eller massan af folket i sa burgna omstaendigheter. Skola vi nu afskaffa guldstandarden eller ens roera vid den? Det aer den fraga, som i dag riktas till Foerenta staternas folk.

New Yorks Evening Post aer ett frihandelsorgan, men tidningen har nyligen sagt, att den hellre ville vara med om att utfaerda tio Mc Kinleybillar aen en sadan silfverbill som begaerdes. Och jag, en republikan och ifrig protektionist, saeger er, att jag foerr skulle afsta fran Mc Kinleybillen och utfaerda faktorilagen, om jag i utbyte kunde fa den nuvarande silfverbillen upphaefd och silfver behandladt som andra metaller.

Vid naesta presidentval, ifall jag har att vaelja mellan en person, som gynnar silfver och tullskydd, och en, som gynnar guldstandard och frihandel, sa skall jag roesta pa den senare, daerfoer att mitt foerstand saeger mig, att till och med tulltariffen aer icke haelften sa viktig foer landet som bibehallandet af den hoegsta standard foer folkets pengar.

Skulle det icke vara nyttigt foer er att lyssna till maen, som ha ert foertroende och som af den staellning de intagit varit tvungna att saetta sig in i och proefva denna silfverfraga? President Harrison aer kaend som en mycket samvetsgrann man. Han aer icke rik--han aer fattig. Hvad som mest ligger honom om hjaertat aer att soeka gagna den fattigare arbetsklassen i hans fosterland. Han har studerat denna sak och han saeger er, att det foersta en foerfalskad silfverdollar kommer att goera blir att bedraga en fattig arbetare, som mottager den som betalning foer produkter eller arbete. Expresidenten Cleveland aer, liksom Harrison, en fattig karl. Hans sympatier tillhoera arbetsklassen--massorna. Han maste studera fragan foer att kunna behandla den, och fastaen manga af hans parti hade blifvit dragna in i detta korstag foer silfret--tillfaelligt, fa vi hoppas (ty till demokratpartiets beroem maste jag saega, att det hittills i denna sak visat sig som en trofast vaen af de baesta pengar at folket)--Mr. Cleveland kaende, att han maste saega sanningen och foerdoema frisilfvermynningsideen, emedan han ansag att den skulle skada nationens arbetare. Hans nyligen utsaenda bref ger ett annat bevis pa att naturen bildat honom till att ga i spetsen--en modig man och icke en pultron. Han vaeger icke sina personliga foerdelar mot deras baesta, som en gang valde honom till president. Vi kunna naemna aennu flera: Ingen dugligare, praektigare och mera aekta demokrat aen Mr. Manning och ingen dugligare, praektigare och mera aekta republikan aen Mr. Windom har nagonsin handhaft nationens finanser. Dessa maen voro folkets verkliga vaenner. Bada maste undersoeka

silfverfragan foer att veta hvad som var baest och handla sa, att det laende till folkets vaelfaerd. Bada blefvo djupt bekymrade oefver den hotande faran af "foerfalskade mynt" och anvaende all sin makt foer att hindra kongressledamoeterna fran att tvinga regeringen att blottstaella arbetarnas intressen och goera dem till ett offer foer spekulanter. Tva af dessa stora maen ha af eder upphoejts till den hoegsta politiska vaerdighet pa jorden, och de hade och hafva framfoer allt hjaerta foer de mangas vaelfaerd. Att de, ehuru politiska motstandare, likvael enades i denna fraga maste foer hvarje farmare, handtverkare och arbetare i Foerenta staterna vara ett mycket talande bevis foer att de, och icke silfrets foersvarare, aero hans klokaste radgifvare.

Jag slutar med ett rad till folket. Om icke regeringen upphoer att manad efter manad belasta sig med mera silfver, eller om fri silfvermyntning uppmuntras, sa undvik silfver. Om ni laegger af nagot, sa lat det vara guld. Om ni deponerar nagot i en bank, sa lat det vara guld. Det aer onoedigt att den fattige utsaetter sig foer nagon risk. Om ni icke skyndar er, sa skall ni finna att intet guld finns kvar at er. Spekulanter och foersiktiga och initierade affaersmaen skola bemaektiga sig allt. Det boer vara ett varnande faktum, att i dag kunde inga vaerdepapper saelj as som icke voro betalbara i guld. Faran star foer doerren. Hvad som aen haender, sa kan ni sofva tryggt pa guld. Silfver skall ge visa maen onda droemmar. Var regering kan goera mycket; hon aer ganska maektig. Men det finns tva saker hon icke kan goera: Hon kan icke af sig sjaelvf, emot hela vaerlden, gifva silfver ett hoegre vaerde, aen det oefverallt i vaerlden aeger i sig sjaelft som metall; och hon kan icke minska guldets vaerde. En dag skall ni kanske tacka mig foer radet, fast jag hoppas ni icke skall fa anledning att foelja det.

Tro dock icke att jag foertviflar oefver republiken--aldrig. Aefven om hon blir indragen i de svarigheter, som foelja med silfver, och vi fa det lika illa staelldt som Argentinska republiken, hvarest en gulddollar aer vaerd tva och en half silfverdollars, finns ingen anledning att frukta foer den slutliga utgangen. Folkets sunda foerstand skall snart ater infoera guldbasis, och republiken skall traeda fram i foersta ledet bland nationerna. Men silfverexperimentet kommer att kosta oss mycket, och det aer baettre att den direkta foerlusten drabbar de fa penningstarka aen massan af folket. Aefven i baesta fall kommer den senare att lida mest, maen med pengar veta baettre, aen andra kunna det, huru de skola skydda sig. Jag aer saeker pa att folket skulle kunna hindra all denna foerlust, om det endast kunde laera sig foersta fragan, ty dess intressen, aennu mer aen de rikas, ligga att fa aerliga pengar och det behoejde endast uttala sin oenskan till sina representanter foer att den hotande krisen skall bli afvaend.

Silfver har, pa grund af dess vaexlande pris, blifvit spekulantens verktyg. Stadigt, rent, ofoeraenderligt guld har alltid varit, och mera nu aen nagonsin, det baesta medlet foer att skydda den stora massan af folket.

Jag har skrivit foergaefves, om mina ord icke i nagon man goera klart hvarfoer det aer sa, och om de icke kunna foerma folket att lata sina representanter i kongressen tydligt foersta att, komma hvad som vill,

maste republikens staempel vara sann, amerikanska folkets pengar de vaerdesaekraste af alla pengar i vaerlden, oefver tvifvel och misstankar, och dess standard i framtiden, som det foerflutna, icke vaexlande silfver, utan evigt bestaende guld.

HURU FOERMOEGENHET VINNES

(Ur "New York Tribune", den 13 April 1890)

Foerdelarna af att boerja i god tid. Universitetsbildning icke erforderlig foer ekonomisk framgang. Fattiga pojkar framtidsmaennen. Maen med affaersduglighet saekra om erkaennande.

Arbetsvaerlden kan indelas i tva stora laeger--jordbruk och industri. I dessa goera motsatta principer sig gaellande: i det foerra en utstraect foerdelning af jord ibland manga, och i det senare straefvan efter att koncentrera affaersfoeretagen at de fa. Ett af de tva stora misstag, hvarpa "Fattigdom och framatskridande"--Henry George's bok--hvilat, aer att jorden kommer mer och mer i haenderna pa ett fatal. Den enda kaella hvarifran Mr. George kunde erhalla tillfoerlitliga upplysningar i saken aer statistiken; och denna saeger oss att ar 1850 var medelstorleken af farmar i Foerenta staterna 203 acres; 1860, 199 acres; 1870, 153 och 1880 reducerad aenda till 139 acres. Till denna snabba foerdelning af jord ligger orsaken naera till hands. Farmaren, som med egen arbetskraft odlar en liten farm, aer i stand att foerdrifva ur taeflingen kapitalisten, som foersoeker att med hjaelp af andra drifva landtbruket i stor skala. Det aer ett ganska egendomligt foerhallande, att i Storbritannien ha de sma jordbrukarna laettare gatt igenom de foer jordbruket ogynnsamma konjunkturerna aen de stoerre egendomsaegarna. Salunda hafva vi fran bada laenderna bevis pa att under lika lagars fria spelrum blir jorden mer och mer foerdelad bland de manga. Bland alla sociala fragor aer ingen af stoerre vikt aen denna, och intet skaenker samhaellsvaennen stoerre tillfredsstaellelse. Den lille jordaegarens seger oefver den store betryggatillvaexten och bestaendet af det element i samhaellet, hvarpa civilisationen mest hvilat, ty ingen klass i nationen aer sa angelaegen att behalla det, som aer godt, vackert och foertjaenstfullt som den, hvilken ploerjen egen mark. Till lycka foer maenniskoslaektet visar erfarenheten, att en person icke med vinst kan odla mer jord, aen han kan skoeta sjaelf med hjaelp af sin familj.

Naer vi vaenda oss till det andra arbetslaegret--det industriella--sa noedgas vi erkaenna, att det behaerskas af en motsatt lag, hvilken soeker att koncentrera yrkesfoeretag till nagra fa stora etablissemang. Prisfallet pa manufakturartiklar har varit haepnadsvaeckande. Det laga priset pa vanliga noedvaendighetsartiklar har endast moejliggjorts genom koncentration. Vi ha ett bolag, som saender ut 1,700 klockor dagligen, och klockor saeljas nu foer ett par dollars stycket. Vi ha fabriker, som tillverka manga tusen meter kalika om dagen, och denna noedvaendighetsartikel kan saeljas foer nagra fa cents pr meter. Stalfabrikanter tillverka dagligen 2,500 tons, och fyra skalpund faerdigt stal kostar 5 cents. Pa samma saett i all industri. Dela de

stora fabriks-etablissemangen i sma affaersfoeretag, och det skall snart visa sig vara omoejligt att astadkomma nagot alls, emedan framgangen ofta beror pa att tillverkningen sker i stor skala; i sma etablissemang skulle artiklarna bli tva a tre ganger dyrare. Denna koncentrationslag inom den industriella vaerlden synes icke moeta nagot hinder. Tvaertom, den kraft, som haer goer sig gaellande, tyckes staella stoerre och stoerre kraf pa hvarje affaersfoeretag foer att uppna minimipriset. Haeraf kommner den hastiga, alltjaemt pagaende kapitaloekningen i industri- och handelsfoeretag--fem, tio, femton till och med tjugo millioner hopade i ett enda.

HAR VAR TIDS UNGE MAN NAGRA UTSIKTER?

Det ofvannaemnda foerhallandet inom affaerslifvet har framkallat en ofta upprepad klagan, som jag dock hoppas saknar grund. Den unge praktiske mannen saeger till sig sjalf: "Det aer icke laengre moejligt foer var klass att utan kapital hoeja sig oefver en loentagares staellning. Det finnes ett lejon pa stigen, som leder till oberoende befattningar och delaegareskap, och detta lejon aer jaetteetablissemangen, som obevekligt hindra var framgang". Mannen, som aegnar sig at jordbruk, har intet att frukta af kapitalet. Med en liten summa, som han utan stor svarighet kan sammanspara eller lana, boerjar han odla jorden, utan besvaerlig konkurrens, enaer hans medtaeflare aero alla i samma staellning. Det staeller sig naturligtvis svarare foer en yrkesidkare att etablera en ny affaer eller vinna delaegareskap i en redan existerande, aen det aer foer den unge farmnaren, men svarigheterna aero icke ooefverstigliga eller stoerre aen foerr. De aero icke sadana att de kunna foerkvaefva aerelestynaden; och det aer vaerdt att taga med i raekningen, att om taeflan inom industrien och affaersvaerlden aer hardare, sa aer priset sa oaendligt mycket stoerre.

Innan vi sysselsaetta oss med yrkesidkarens framtidsutsikter i den industriella eller bokhallarens i den merkantila och finansiella vaerlden, sa lat mig fa visa att inga andra klasser aen dessa bada ha haft mycket att goera med etablerandet af de baest kaenda fabriker, affaershus och finansiella institutioner, som vi i dag aega i Foerenta staterna. Jag boerjar med yrkesutbildade handtverkare och vaeljer de baest kaenda industrietablissemangen i hvarje fack; Baldwin Works foer lokomotiv, Sellers & C:o, Bement & Dougherty foer mekaniska verktyg; Disston's Works foer sagar; Dobsons och Thomas Dolans fabriker i Filadelfia och Garys i Baltimore foer textiltillverkning; Fairbanks foer vagar; Studebakers foer vagnar; Pullman i Chicago, Allison i Filadelfia, vagnar; Washburn & Moen och Cleveland Rolling Mills foer staltrad etc., Bartletts jaerngjuteri i Baltimore; Sloanes--aefven Higgins--mattor; Westinghouse, elektriska apparater; Peter Henderson & C:o och Landreth & C:o, froeaffaer; Harper Brothers, bokfoerlaeggare; Babbitts, "Babbitt's metall"; Otis Works, Cleveland, angpannor; Remington Works and Colt's Works, skjutvapen; Singer Company, Howe och Grover, symaskiner; Mc Cormick Works i Chicago, Balls i Canton och Walter A. Woods, jordbruksredskap; skeppsbyggeri, Roach, Cramnp och Neafie foer Atlanten; Scott foer Stilla hafvet; Pankhurst, Wheeler, Kirby, Mc Dugall, Craig, Coffinberry och Wallace, hufvudmaennen foer skeppsbyggeribolagen foer vara stora insjoear; Burdens, haestskor;

Atterbury Works, glas; Groetsingers, garfveri; Ames Works, skyfflar; Steinway, Chickering och Knabe, pianofabrik.

Hvartenda af dessa stora affaersfoeretag grundades och skoettes af yrkesmaessigt utbildade maen, som boerjat fran boerjan. Listan kunde bli mycket laengre, om vi raeknade aefven dem, som skapats af personer, hvilka boerjade sin bana som springpojkar eller kontorister. Edison, till exempel, var telegraftjaensteman, Corliss, innehafvare af Corliss' maskinfabrik; Cheney, "Cheneysilke" Roebling, staltrad; Spreckels, sockerraffinaderi--alla dessa och aennu manga flera arbetets haerfoerare--voro fattiga gossar med naturlig begafning, foer hvilka en regelbunden yrkesutbildning knappt aer behoeflig.

Pa det merkantila och finansiella omradet intager den fattige kontoristen samma plats, som den fackbildade yrkesmannen pa det industriella. Claflins, Jaffrays, Sloans, Lords, Taylors, Phelps, Dodges, Jordan & Marshs jaetteaffaer i Boston, Fields i Chicago; Barrs i St. Louis; Wanamaker i Filadelfia; Meldrum & Anderson i Buffalo; Newcomb, Endicott & C:o i Detroit; Taylor i Cleveland; Daniels & Fishers i Denver; Home och Campbell & Dick i Pittsburg--alla dessa hafva, sa langt "mina forskningar natt, samma historia att foertaelja. Wanamaker, Claflin, Jordan, Lord, Field, Barr och de oefriga ha varit fattiga springpojkar, och Phelps och Dodges voro bada tva fattiga kontorister.

Inom bank- och finansvaerlden aer det ett kaendt foerhallande, att vara Stanfords, Rockefellers, Goulds, Sages, Fields, Dillons, Seligmamms, Wilsons och Huntingtons stigit fram ur de djupa leden. Millionaererna startade som fattiga gossar, traenade i den straengaste, men nyttigaste af alla skolor--fattigdomen.

HVAR AER DEN UNIVERSITETSBILDADE MANNEN?

Jag bad en boersbankir ge mig nagra namn pa hoegre banktjaenstemaen i Newyork, hvilka boerjat som springgossar eller bokhallare. Han skickade mig trettiosex namn och skref att han skulle skicka mig flera dagen daerpa. Jag kan icke upptaga laesarens tid med att raekna upp hela listan, utan far noeja mig med att anfoera de mest kaenda: Williams, direktoer foer Chemical Bank; Watson & Lang foer Montrealbauken; Tappen, direktoer foer Gallatin National; Brinkerhoff, direktoer foer Butchers' and Droversbanken; Clark, vicedirektoer foer American Exchange; Jewitt, direktoer foer Irving National; Harris, direktoer foer Nassaubanken; Crane, direktoer foer Shoe-and-Leatherbanken; Nash, direktoer foer Corn Exchangebanken; Cannon, direktoer foer Chase National; Cannon, vicedirektoer foer Fourth National; Montagne, direktoer foer Second National; Baker, direktoer foer First National; Hamilton, vicedirektoer foer Bowerybanken o. s. v.

Franvaron pa denna lista af den akademiskt bildade boer noga begrundas. Jag har gjort efterforskningar pa alla moejliga hall, men kan icke spara honom som affaersledare, ehuru han icke saellan innehar foertroendeposter i finansiella institutioner. Detta aer mycket foerklarligt. Segrarna ha manga ars foersprang foere den studerande. De

ha redan i tonaren betraedt taeflingsbanan--den baesta aldern foer att inhaemta kunskap aer mellan fjorton och tjugo ar. Under det studeranden har laert sig litet om gamla barbariska skaermytslingar eller soekt tillaegna sig kunskap i nagra laengesedan doeda sprak, nagot som synes laemplit foer tillvaron pa nagon annan planet aen var och aer af ringa vaerde i praktiska lifvet, har den blifvande affaersmannen uppfostrats i erfarenhetens skola och fatt just den utbildning, som betingar framgang.

Jag talar icke om verkan af universitetsbildning pa sadana unga maens framtid, som bestaemt sig foer den laerda banan, daer den i viss man aer sa godt som oundviklig, men den naestan totala franvaron af akademiskt bildade maen pa de foernaemsta platserna inom affaersvaerlden synes naestan leda till den konklusion, att universitetsbildning i dess nuvarande form rent af hindrar framgangen pa detta område. Det boer anmaerkas att afloenade tjaenstemaen icke aero i egentlig bemaerkelse affaersmaen--icke sadana, som saetta in hela sitt intresse och sin energi i affaersfoeretaget och bero af dess framgang. Det aer pa detta faelt den tjugoarige studenten har ringa utsikt mot gossen, som vid fjorton ars alder boerjade med att sopa kontoret eller skriva fakturor. Verkligheten bevisar detta. Det finns nagra exempel pa soener till affaersmaen, hvilka, efter aflagda universitetsexamina, aegnat sig at affaersverksamhet och lyckats skoeta ett redan ordnadt foeretag, men de aero fa i jaemfoerelse med dem, som misslyckas i att uppehalla den aerfda foermoegetheten.

Men pa de senaste aren ha uppstatt tekniska skolor, hvilka boerja att baera god frukt inom olika yrkesgrenar. Den i yrket uppfostrade, som hittills alltid afgatt med segern i vara industriaffaerer, kommer nu att moeta en farlig rival i den vetenskapligt bildade ynglingen. Tre af de stoersta stalfabriker i vaerlden sta under ledning af tre unga, bildade maen--studerande fran dessa skolor, som laemnade teorien i skolan foer praktiken i fabriken, medan de aennu voro i tonaren. Walker, Illinois Steel Company, Chicago; Schwab, Edgar Thomson Works; Potter, Homestead Steel Works, Pittsburg, aero typiska foer den nya rasen--ingen af dem aennu oefver trettioalet. De flesta af afdelningscheferna, som lyda under dem, tillhoera samma klass. Sadana bildade unga maen hafva en viktig foerdel oefver den endast yrkesbildade--de aero tillgaengliga och foerdomsfria. Den uppfostran de fatt i soekandet efter sanning goer dem mottagliga foer nya ideer. Huru stor och oundbaerlig arbetaren-yrkesmannen aen har varit, aer och fortfarande skall vara, sa aer han dock benaegen att ha tranga affaerssynpunkter, ty han aer vanligen till aren, innan han far nagon maktstaellning. Det aer helt olika foer den vetenskapligt bildade gossen: han har ingen foerdom och aer genast med om den sista uppfinningen eller nyaste metoden, aefven om en annan har upptaect den. Han antager den plan, som han finner har baesta utsikten och foerkastar sina egna pafund och ideer, hvilket arbetaren-foermannen mycket saellan kan foermas till. Underskatta daerfoer icke foerdelen af bildning; men det skall vara en bildning, som passar ens syfte och goer en baettre skickad foer det lefnadsyrke man valt.

Det aer pa samma saett inom den merkantila och finansiella vaerlden, som inom den industriella, att vi boera fraga, icke hvilka platser dessa

två typer--den teoretiskt och den praktiskt bildade yrkesmannen--
intaga, utan hvilka de lämnat kvar åt andra inom affärslivet. Mycket
litet återstår, i sanning.

På det industriella området är den tränade yrkesmannen grundaren och
ledaren av framstående affärsföretag. På det merkantila, handels- och
finansområdet är det den fattige kontorspojken, som visat sig vara den
förklarade prinsen, som icke går miste om sin arfvedel. Dessa äro de
vinnande partierna. Det är den fattige kontoristen och
arbetaren-yrkesmannen, som till sist råda inom hvarje affärsgrän, utan
kapital, utan relationer och utan universitetsbildning. Det är de, som
ha stigit till toppen och tagit ledningen, som ha lämnat aflönade
platser och modigt riskerat allt i grundandet af en affär.

Universitetsbildade finner man vanligen bland löntagarna, skötande
underlägsna förtroendeposter. Hvarken kapital eller inflytande eller
akademisk lärdom eller alla förenade ha visat sig vara i stand att
täfla med den energi och okufliga vilja, som framväxa ur den
alltbesegrande fattigdomen. För att icke något af det jag nu säger må
missförstås och uttydas sasom ett föerringande af universitetsbildning,
så ber jag att få förklara, att jag talar här till de lyckliga fattiga
unga männen, som äro hänvisade till arbete för sitt uppehälle. Sadana,
som hafva råd att skaffa sig en akademisk titel och ha tillräckligt
att leva af, vill jag visst icke förmena denna förmån--i jämförelse
därmed är mangmillionärens pekuniaära vinst bara ägnar--men för en
fattig yngling är arbetet för uppehållet en plikt--och en uppfylld
plikt är mer värd än universitetsbildning--hur dyrbar denna är.
Grundlig bildning ger en man, som förstärkt att tillägna sig den,
ädlare smak och högre syften än förvärfvandet af rikedom, och han har
en hel värld att njuta af, dit den, som endast är miljonär, icke har
tillträde. Sann bildning kan förvärfvas utanför skolan; snille odlas
icke uteslutande i de akademiska lunderna--en vildblomma, funnen
ensam i skogen behöfver ingen hjälp af samhället--men
genomsnittsmannen behöfver universiteten.

HALLA BOLAG PÅ ATT FÖRSVINNA?

Var tids praktiske unge man, som arbetar vid hyvelbänken eller disken
och som Fortuna ännu icke hugnat med sitt leende, känner sig kanske
hagad att pasta, att det är omöjligt att i vara dagar starta ett
affärsföretag. Det ligger någon sanning däri. Det är naturligtvis
oändligt mycket svårare att börja ett nytt affärsföretag nu än för.
Men det är bara en skillnad i sätt, icke i hufvudinnehåll. Det är
oändligt mycket lättare för en ung praktisk man, som duger till något,
att komma in i en ordentlig firma, än det någonsin varit. Dörrarna äro
icke stängda för duglighet; tvärtom, de stå alltid på glänt. Kapital
fordras icke--lika litet som relationer. Verklig duglighet har
aldrig varit så eftersökt eller blifvit så högt uppskattad som nu.

Koncentrationslagen, som samlar alla merkantila och industriella
företag i ett par stora fabriker eller firmor, innehåller i sig en
annan, lika viktig lag. Dessa vidsträcktta företag kunna icke med
utsikt till framgång styras af aflönade biträden. Ingen stor affär af

hvad slag som helst kan rækna paa en lysande och varaktig framgång, om den icke är i händerna på praktiska personer, ekonomiskt intresserade af dess ställning. I den industriella världen ser det ut, som om bolagens dagar voro räknade. Jag har under största delen af mitt lif varit nödsakad att följa noga med verksamheten inom en mängd stora affärsföretag, hvilka ägdes af ett hundratal aflägsna kapitalister och sköttes af aflönade biträden. Jag tror att delägarskap mellan lifligt intresserade män, som kunna sig äga affären, skall visa sig mera tillfredsställande och kunna lämna större utdelning, då man däremot i ett bolag knappast vet hur balansen ställer sig vid årets slut. De stora manufakturhusen, som gifva sina dugligaste biträden andel i deras respektive afdelningars vinst, arbeta med framgång, medan de, som försöka drifva affären endast med aflönade biträden, gå under. Äfven vid ledningen af vara stora hotell har det befunnits vara en klok åtgärd att låta de förnaemsta biträdena bli delägare i affären. Inom hvarje affärsgrän verkar denna lag, och affärernas framgång står i proportion till mängden af dugliga delägare bland dem, som handhafva förvaltningen. Kooperation i denna form tränger mer och mer in i alla affärsföretag. En manufakturaffär, som icke har praktiska, i sitt arbete fullt hemmastadda delägare, bör strax rätta denna försummelse och skall antagligen finna den eftersökta hjälpen bland de vakna, unga yrkesarbetarna, som utmärkte sig, då de arbetade för ett par dollars om dagen, eller bland ynglingarna från polytekniska skolan. Det är en ofta upprepad erfarenhet, att ett bolag, som är ovilligt att som delägare antaga en praktisk, duglig man, går miste om hans tjänst och ser att han erhåller del i en firma, där man är klok nog att ständigt ligga på utkik efter nödvändighetsartikeln: duglighet. Hittills har det icke ingått i bolagens praktik att efter förtjänst belöna dessa blifvande direktörer, men de måste börja därmed, om de icke vilja bli efter i täfningen med affärsfirmor, som lämna sina biträden andel i inkomsten.

A andra sidan hafva bolag, hvilket jag särskildt vill påpeka för praktiska unga män, en fördel. Deras aktier säljas oöppet. Om en arbetare önskar blifva intressent i något yrkesföretag i Amerika är vägen att nå dit ganska lätt. För femtio eller hundra dollars kan han bli aktieägare. Det blir mer och mer vanligt för arbetare att på så sätt placera sina besparingar. Det finns många förtäffligt skötta bolag, som lämna riklig utdelning, och det bästa bevis en arbetare kan ge sina förman på sin duglighet och sitt goda ömdöme är, att hans namn står infördt i böckerna som aktieägare i affären.

Arbetarna hysa fördom mot att visa sina förman, att den aflöning de erhålla tillåter dem att göra besparingar; men detta är ett misstag. Den sparsamme arbetaren är den värdfulla arbetaren, och den kloke arbetsgifvaren ser i den omständigheten att han sparar ett säkert bevis på att han måste duga till något. Hvarje bolag borde sträffa efter att förman sina förnaemsta arbetare att köpa dess aktier för sina besparingar. Endast därigenom kunna bolag hoppas att hålla jämsna steg med enskilda yrkesmän, som redan hafva upptäckt en af framgångens värdfullaste hemligheter, nämligen att dela förtjänten med dem, som mest bidraga att framkalla den. Den aflägsne kapitalistaktieägaren, som icke hyser det ringaste intresse för affärens verksamhet, utom

kvitteringen af sin utdelning, aer pa vaeg att foersvinna. I hans staele intraeder den duglige, praktiske arbetaren i industriens vaerld. Daerfoer boer ingen ung praktisk arbetare faella modet. Tvaertom, det blir laettare och laettare foer yrkesmannen eller den duglige praktiske mannen att diktera villkor foer sina arbetsgifvare. Daer det foerr fanns endast en vaeg till framgang, daer finns det nu ett dussin. Framtidens jaetteaffaerer komma att laemna utdelning icke till lata kapitalister, som intet goera foer deras framgang, utan till ett hundratal af deras dugligaste arbetare, pa hvilkas foermaga och villighet framgangen till stor del beror. Den franvarande kapitalisten-aktieaegarens plats intages af den kunnige oeh naervarande arbetaren.

Hvad de noedvaendiga kvalifikationerna foer unga praktiska maens befordran angar, sa kan ett citat af George Eliot vara laemplit att anfoera: "Jag skall tala om foer er, hur jag bar mig at foer att lyckas. Jag hoell oeron och oegon oepna och gjorde min husbondes foerdel till min."

Foersta villkoret foer en mans framgang aer, att han maste vaeka uppmaerksamhet. Han maste goera nagonting ovanligt, och saerskildt utom de egentliga graenserna foer sina aligganden. Han maste foeresla, eller spara, eller goera sin principal nagon tjaenst, som han ej kunde tadlas foer att ha uraktlatit. Naer han salunda adragit sig sin naermaste foermans uppmaerksamhet--lat vara att denna endast aer foerman foer ett arbetslag--sa har det foersta steget tagits, ty pa naermaste foerman beror befordran. Det beror nu pa honom sjaelv huru hoegt han stiger.

Ofta hoer man maen klaga oefver att de ej fa tillfaelle att visa sin skicklighet och att, om de visa sadan, den ej blir erkaend. Detta betyder foega. Foermaennen tvingas af sitt eget interesse att goera till sin naermaste man den, som baest kan fylla platsen, ty chefen vinner anseende i samma man som hans departement aer dugligt.

Ingen kan halla en annan nere. Man vet att manga praktiska maen vunnit rykte och foermoegenhet genom de foerbaettringar de infoert. Foerbaettringar kunna laett astadkommas af praktiska maen pa deras eget område, ty de ha den mest ingaende kunskapen om daer foerekommande problem. Det aer pa detta saett manga af vara mest vaerdefulla foerbaettringar kommit till stand. Den, som avaegabragt en foerbaettring, skulle staedse foeredraga en andel i affaeren framfoer hoegre loen. Aefven om affaeren hittills icke varit saerdeles famgangsrik tror han, om han aer af raetta slaget, att han kan bringa framgang, och han kan det. Alla affaerer erfara med- och motgang. Tryckta och goda tider foelja hvarandra, ett ar stor vinst och daerpa flera med liten eller ingen. Detta aer affaerslivets lag, som jag ej behoeffer foerklara. En duglig, praktisk ung man boer daerfoer ej vara aengslig angaende valet; hvilken affaer som helst skall, om den skoetes raett, under arens lopp ge god vinst.

FAROR, SOM HOTA UNGA MAEN

Daer finnas tre stoetestenaar i vaegen foer den praktiske unge, mannen, som har boerjat stiga i graderna. Foerst dryckenskap, som foerstas aer fatal. Det tjaenar till intet att oeda tid pa en ung man, som super, han ma vara hur begafvad som helst. I sanning, ju stoerre begafningen aer,

desto stoerre blir missraekningen.

Den andra stenen aer spekulation. En man, som spekulerar, kan omoejligen draga jaemnt med en fabrikant eller en affaersman. Foer att vinna framgang inom affaersvaerlden boer man raekna pa endast fabrikantens eller koepmannens vinst. Fabrikanten skulle ga stadigt framat, raettande sig efter marknaden. Naer det finns varor att saelja, saelj dem; naer nytt lager behoefts, koep det, priset foer dagen ma nu vara hvad det vill.

Jag har aldrig kaent en spekulerande fabrikant eller affaersman, som var stadigt fraingangsrik. Han aer rik ena dagen, bankrutt den naesta. Det aer dessutom fabrikantens straefvan att tillverka saker och daervid sysselsaetta arbetare. Detta menar en lofvaerd verksamhet. En sadan man aer nyttig foer sina likar. Koepmannen aer nyttigt sysselsatt med att sprida foernoedenheter, bankiren tillhandahaller kapitalet.

Den tredje stoetestenen liknar spekulationen; den heter borgen. Affaersmaen behoeftva vaexlande penningbelopp, stundom ej mycket och en annan gang stora summor. Da andra arbeta under samma omstaendigheter, aer frestelsen att oemesidigt ga i borgen ganska stor. Denna stoetesten maste undvikas. Tillfaellen finnas utan tvifvel, da man maste hjaelpa sina vaenner, men foer att man skall vara saeker borde denna regel beaktas. Ingen boer saetta sitt namn pa ett papper foer nagon annan, om han ej aer i stand att betala beloppet utan att skada sin egen affaer. Att goera sa aer ohederligt. En man aer skyldig raekenskap at dem, som litat pa honom, och kreditorerna ha raett till allt hvad han aeger. Hvad ens egen firma angar sa aer det "ert namn, er foermoegenhet och er heder", men at andra kan man ge endast sadan hjaelp, som ej stjaelper en sjaelv. Det aer daerfoer baest att ge andra den kontanta hjaelp ni foerмар, men aldrig er borgen.

En vanlig orsak till att unga maen misslyckas ligger i bristen pa koncentration. De aero alltfoer benaegna att foersoeka foer mycket. Orsaken till mangen oefverraskande kullerbytta ligger haeri. Hvarje dollar af kapital och hvarje affaerside skulle koncentreras pa det foeretag, hvori man inlater sig. Man skulle aldrig skjuta mot foer manga mal. Det aer en dalig affaer, som ej ger baettre vinst pa det oekade kapitalet, aen om samma summa placerats i ett annat foeretag. Ingen man, intet bolag kan skoeta en affaersmans kapital sa vael som han sjaelv. Regeln, "laegg ej alla dina aegg i samma korg", duger ej foer en mans lifsgaerning. Laegg alla dina aegg i samma korg, och gif sedan noga akt pa den korgen, det aer den raetta regeln, den mest vaerdefulla af alla.

Under det affaerer af alla slag visa allt stoerre boejelse att sla sig samman i nagra fa stora foeretag, finner man icke desto mindre dagligen att verklig duglighet, som har intresse i vinsten, aer alldeles oumbaerlig foer dessa foeretags framgang. Genom korporationer, hvilkas aktier saeljas dagligen, genom bolag, som finna det noedvaendigt att intressera sina dugligaste maen, genom koepmaen, som kunna framgangsrikt skoeta sina stora foeretag endast genom att goera dugliga maen till delaegare, oepna sig i alla delar af vaerlden vaegar, flera till antalet, stoerre i utstraekning och laettare att betraeda aen nagonsin foerut, foer den nyktre, sparsamme, energiske och duglige arbetaren, foer den

vetenskapligt bildade unge mannen, foer springpojken och kontoristen, vaegar, hvara de kunna vinna stoerre framgang aen som nagon sin foerut i vaerldshistorien statt dem till buds.

Da daerfoer en ung man, i hvilken staellning eller hvilken affaer som helst, foerklarar och beklagar sig oefver att han ej har tillfaelle att visa sin duglighet och bli delaegare, sa duger det gamla svaret:

"Ej ma vi tadla stjaernorna, o Brutus, Men vael oss sjalfva, foer var brist pa framgang."

RIKEDOM OCH DESS ANVAENDNING

"Rikedom", har Mr. Gladstone sagt, "aer summan af hela vaerldens arbete." Att penningfoervaerfvet saetter hela vaerlden i arbete, beror daerpa, att med nagra fa olyckliga undantag, unga maen aero foedda till fattigdom och underkastade att arbeta under den haelsosamma lag, som bjuder: "Du skall aeta ditt broed i ditt anletes svett".

Det aer modaernt nu foer tiden att jaemra sig oefver fattigdomen som nagot ondt och att beklaga den unge mannen, som icke blifvit foedd med en silfversked i munnen. Foer min del instaemmer jag hjaertligt i president Garfield's uttalande: "Det rikaste arf en ung man foedes till, aer fattigdom". Det aer min fasta oefvertygelse att af denna klass ha vi det baesta och stoersta att foervaenta. Det aer icke bland millionaerens eller den hoegt uppsattes soener, som vaerlden far sina laerare, sina martyrer, sina uppfinnare, sina statsmaen, sina diktare eller ens sina affaersmaen. Alla dessa komma fram ur den fattiga kojan. Vi kunna knappast laesa ett bland de fa "namnen, som aldrig doe", eller om nagon slaektets vaelgoerare, som icke hade foerdelen af att vara foedd, vaggad och fostrad i fattigdomens skola. Det finns intet sa foervekligande, intet sa foeroedande i sin verkan pa de egenskaper, som skulle leda till hoegre mal--moraliska eller intellektuella--som aerfd rikedom. Om det ibland er finns en ung man, som kaenner att han icke behoeffer anstraenga sig foer att foertjaena sitt uppehaelle, sa skaenker jag honom mitt innerligaste deltagande. Men om han skulle visa sig vara ett undantag fran sina jaemlikar och blifva en aktningsvaerd medborgare, till nytta foer samhaellet, sa skaenker jag honom i staellet foer mitt deltagande min djupaste voerdnad; ty den, som oefvinner de frestelser, som atfoelja aerfd rikedomn, aer af "jordens salt" och foertjaenar dubbel aera.

Det aer mycket godt man far till lifs i The New York Sun, hvars framstaende utgifvare och aegare ni nyligen hade noejet, foerdelen och aeran att lyssna till. Jag ber att fa laesa upp foeljande foer er sasom en af The Sun's talrika ljustralar:

"VARA GOSSAR

Hvarje moralist fragar sig ibland: Hur aer det fatt med soenerna till vara rika och stora maen? Fragan atfoeljes af en sorglig statistik oefver sadana soeners uselhet och foerfall.

Moralisternas misstag aer att de framstaella fragan oriktigt. Det aer icke galet fatt med dessa daraktiga soener, utom att de aero olyckliga; men med deras faeder aer det pa tok.

Foerestaell er att ett vackert exemplar af en gammal jakthund, som vael skoett sin syssla, samlade en otalig maengd villebrad i parken, goedde dem och sade till sina valpar: "Se haer, pojkar, jag har med stor moeda samlat dessa djur, och nu vill jag att ni roar er. Jag aer sa van att stroefva genom skogarna och kan icke laegga bort vanan att jaga, men ni, gossar, behoefva bara springa omkring i parken och ta foer er hvad ni behagar. En sadan jakthund skulle foeraktas af hvarje hundkaennare. Husbonden skulle saega till en sadan hund: "Herr Hund, ni haller helt enkelt pa att foerstoera dessa valpar. Foer mycket koett och ingen motion ger dem skabb och sjutton andra kraempor; och om valpsjukan inte doedar dem, skola de bli en hop vingelbenta, suroegda stackare, som ni far skaemmas foer. Foer himmelens skull lat dem lefva pa hundbroed och hallas straengt".

Samma man goer sjaelf med stor stolthet hvad han foerdoemer hos hunden eller katten. Han foerdaerfvar sina barn, och naer han sedan blir gammal, klagar han oefver att han gjort allting foer dem, och aenda ha de bara gjort honom sorg. Den, som ger sin son en befattning han icke gjort sig foertjaent af och ger honom tillfaelle att vanaera sig och sina anhoeriga, foertjaenar icke mera deltagande, aen hvilken som helst usling, som afsiktligt uppfostrar en gosse till ohederlighet.

De feta, onyttiga mopsarna, som flasande och pustande slaepas i band af unga damer, kunna icke klandras foer sin belaegenhet; och samnma foerhallande aer det med rika maens soener. De unga damerna, som goedde sina mopsar alltfoer rikligt, och faederna, som skaemde bort sina soener, ha endast sig sjaelfva att skylla.

Ingen skulle kanske vilja foersvara saken, men hvem som helst maste medge, att om lagen gjorde det omoejligt foer en person att aerfva mer aen en god uppfostran och en sund kroppsconstitution, sa skulle vi inom kort aega ett nytt, baettre slaekte."

Detta aer sundt. "Om ni ser det i The Sun, sa aer det sa"--atminstone i detta fall.

Det aer icke den fattige unge mannen, som hvarje morgon gar till sitt arbete och haller pa daermed till aftonen, som vi skola beklaga. Det aer den rike mannens son, hvilken Foersynen foermerat denna aerofulla uppgift. Det aer icke den arbetsamme mannen, utan den late, som skulle vaecka vart deltagande och allvarliga bekymmer. "Lycklig den maenniska, som funnit sitt arbete", saeger Carlyle. Jag saeger: "Den maenniska aer lycklig, som maste arbeta, som maste arbeta straengt och arbeta laenge". En stor skald har sagt: "Den beder baest, som aelskar mest". Detta kunde omnskrifvas till: "Den beder baest, som arbetar mest". Ett hederligt dagsverk vael fullbordadt aer ingen dalig boen. I vara dagar hoejes ofta ropet: "Afskaffa fattigdomen!" Men det kan lyckligtvis icke ske; fattiga skola vi alltid hafva ibland oss. Afskaffa fattigdomen, och se sedan hvad det blefve af "maenniskoslaektet? Framatskridande och

utveckling skulle upphoera. Taenk om dess framtid berodde pa de rika. Tillfoerseln af hvad som aer godt och stort skulle afstanna och det maenskliga samhaellet aterga till barbarism. Afskaffa lyx, om ni vill, men laemna oss den mark, ur hvilken det baesta hos maenniskokaraktaeren vaexer upp: fattigdom--hederlig fattigdom.

Jag vill foer ett oegonblick antaga, mina herrar, att ni alla voro nog lyckliga att vara foedda fattiga. Den foersta fraga, som tvingar sig pa er, aer denna: "Hvad skall jag laera att goera foer slags nyttigt arbete, som i utbyte skall gifva mig medel till foeda, klaeder, hus och hem och goera mig oberoende af andras understoed? Pa hvilket saett skall jag foertjaena mitt uppehaelle?" Och den unge mannen kan foeredraga, eller tro att han skulle foeredraga ett visst slags arbete framfoer andra, att bli affaersman eller handverkare, praest, laekare, arkitekt, elektriker eller jurist. Jag tviflar icke pa att nagra af er i edra mest hoegtsvaefvande planer straeftva efter att bli journalister. Men det aer af ringa betydelse, hvad den unge mannen tycker om eller inte tycker om; han maste alltid halla en punkt klar framfoer sig: "Kan jag uppna en sadan skicklighet i detta fack, att jag saekert, genom att aegna mig daerat, kan foertjaena mitt uppehaelle?"

Den unge man, som beslutar sig foer ett nyttigt arbete, foer hvilket han till gengaeld far en summa, som aer tillraecklig foer hans underhall, ser klart en af sina allra foersta plikter. Han moeter genast fragan, som tvingar sig pa honom och kraefver ett svar, och han besvarar den riktigt.

Haer aer intet tal om foervaervande af rikedom. Hvar och en medgifver, att en ung mans foersta plikt aer att arbeta foer sitt uppehaelle. Om det naesta steg han har att taga aero aefven alla eniga; den unge mannen kan icke saegas hafva uppfyllt hela sin skyldighet, om han laemnar ur raeckningen lifvets tillfaeligheter, olyckshaendelse, sjukdom och tryckta arbetsloener, som foer naervarande. Klokheten bjuder honom att besinna dessa omstaendigheter, och det aer en del af hans plikt att spara nagot af sin inkomst och placera sina besparingar i banker eller egendom eller i nagot vinstgifvande foeretag, sa att han i haendelse af behof eller pa sin alderdom icke star pa bar backe, utan har nagot att lefva af. Jag tror att vi alla aero oefverens om laemphigheten--nej plikten att arbeta och spara foer vart uppehaelle och daerigenom bibehalla vart oberoende och var sjaelfaktning.

Dessutom tager jag foer afgjort, att nagra af er redan beslutat att sa snart som moejligt bedja "en viss ung dam" dela sin lott--eller lotter, ty naturligtvis skulle han ha en lott eller ett par att dela. Aektenskapet aer en mycket viktig sak och ger anledning till manga allvarliga betraktelser. "Taenk pa att du, naer du gifter dig, far en kvinna med godt, sundt foerstand", var det rad min laerare gaf mig, och jag testamenterar det haermed at er. Godt, sundt foerstand aer den ovanligaste och den oskattbaraste egenskapen hos bade kvinna och man. Men innan ni far tillfaelle att skaffa er en kamrat genom lifvet, kommer den fragan, hvarom jag aemnar tala till er--"rikedom"--icke rikedom pa millioner, utan helt enkelt tillraecklig inkomst foer att foera ett anspraksloest, oberoende lif.

Hvad menas med rikedom? Hur skapas den och hur foerdelas den? Icke langt haerifran ha vi ofantliga kollager, som millioner af ar legat till ingen nytta och daerfoer varit vaerdeloesa. Genom nagot experiment eller kanske en tilfaellighet upptaecktes att den daer svarta stenen kunde brinna och frambringa vaerme. Maenniskor graefde schakt, satte upp maskiner, spraengde och haemtade upp kol, som de salde till allmaenheten.

Det tog vedens plats som braensle till ungefaer halfva kostnaden. Genast blef hvarje kollager vaerdefullt, daerfoer att det var nyttigt eller kunde blifva det, och salunda blef landets rikedom oekad med en ny artikel, vaerd hundra, ja, tusen millioner. En skotsk arbetare, foertaeljer historien, satt en dag och sag in i elden, daer en tekittel stod och kokade, och han maerkte huru angan lyfte locket. Detta ha hundra tusentals maenniskor sett foere honom; men ingen sag hvad han sag --angkraften, som goer hela vaerldens arbete foer sa oaendligt liten kostnad i jaemfoerelse mot foerr, att man icke ens foerмар att raekna ut, huru mycket vaerldens rikedom oekades haeraf. Allmaenhetens besparingar aero rikedomens rot. En ung mans arbete till allmaenhetens baesta skapar rikedom i foerhallande till den nytta han goer allmaenheten. Kommendoer Vanderbilt sag, tror jag, tretton olika korta jaernvaegslinjer mellan New York och Buffalo, under tretton olika foervaltningar och med en osammanhaengande och besvaerlig tjaenstgoering. Albany, Schenectady, Utica, Syracuse, Auburn, Rochester m. fl. stodo i spetsen foer nagra af dessa bolag. Han foerenade dem alla, byggde en direkt linje, hvaroefver er statsexpress flyger femtioen mil i timmen--stoersta uppnadda hastighet. Och hundratals passagerare befara den linjen mot en under det gamla systemet. Han gjorde allmaenheten en saerskild tjaenst, som fullfoeljd af andra, nedbringar kostnaden foer transport af foedoemnen fran Vaesterns praerier till edra doerrar till en ren obetydlighet pr ton. Han foerskaffade allmaenheten--och fortfar daermed hvarje dag--oberaeknelig rikedom, och den vinst han sjaelv skoerdade var endast en droppe i hafvet, jaemfoerd med den han oeste oefver staten och nationen.

I gamla dagar, innan anga, elektricitet eller nagon annan af de modaerna uppfinningarna, som gemensamt ha foeraendrat vaerldens utseende, funnos till, gjordes allt i liten skala. Det fanns icke tilfaelle foer stora ideer att blifva utfoerda i stor skala och salunda skaffa rikedom at uppfinnaren, upptaeckaren, upphofsmannen eller verkstaellaren. Nya uppfinningar gafvo detta tilfaelle, och manga stora foermoegenheter skapades af enskilda. Men i vara dagar passera vi--savida vi icke redan ha gjort det--detta utvecklingsstadium, och det aer endast en orsak, som numera kan skapa stora foermoegenheter--jordegendomarnas stigande i vaerde. Fabriksverksamhet, kommunikation oefver land och haf, banker och foersaekringsanstalter hafva alla kommit i haenderna pa bolag, bestaende af hundra, i manga fall tusen aktieaegare. New Yorks centraljaernvaeg aeges af mer aen tiotusen aktieaegare, Pennsylvaniajaernvaegen aeges af flera personer aen den stora arme bestar af, som den har i sin tjaenst, och naestan en fjaerdedel af aegarna aero kvinnor och barn. Pa samma saett aer det med de stora fabriksbolagen, med de stora angbatslinjerna, med bank- och foersaekringsinraettningarna, ja med alla affaersgrenar. Det aer ett stort misstag af unga maen att saega: "Ah, vi kunna aldrig komma in i en affaer". Om nagon af er sparar

sa mycket som femtio eller hundra dollars sa vet jag verkligen inte nagon slags affaersgren, hvori ni inte genast kan kasta er in. Med aktien pa fickan kan ni infinna er vid aktieaegarnas sammantraede, halla tal och framstaella foerslag, tvista med direktoeren och foerklara huru bolagets foervaltning boer ordnas och ha en aegares alla raettigheter och hela inflytande. Ni kan koepa aktier i allting, fran tidningar till hyreskaserner. Men kapital betalas sa oemkligt nu foer tiden, att jag tillrader stor foersiktighet vid placeringen. Jag upprepar hvad jag foerut sagt till kroppsarbetare och till praester, till professorer, artister, laekare och med dem likstaellda: "Saett icke in edra penningar i nagot som helst affaersfoeretag "--affaersrisiker aero icke foer sadana som ni. Koep allra foerst ett eget hem, och om ni sen har nagot oefver, sa koep ett annat hus eller del i ett hus, eller tag en inteckning i ett hus eller i en jaernvaeg, och lat det vara foersta inteckningen samt noej er med mattlig raenta. Vet ni att af hundra, som pa egen hand foersoeka att goera affaerer, visar statistiken att de nittiofem foerr eller senare misslyckas. Jag vet det af egen erfarenhet. Jag kan citera "Hudibras" [1] och saega er, att, hvad atminstone en affaersgren angar, aero hans ord i hoegsta grad traeffande aennu i dag:

"Ack ve! Den man far mera, aen han tal,
som staendigt har att goera med kallt stal."

[1] "Hudibras"--en komisk hjaeltedikt fran 1600-talet af Samuel Butler

Aktieaegare i jaern- och stalaffaerer kunna intyga sanningen haeraf, antingen stalet aer varmt eller kallt. Samma foerhallande rader inom andra affaersgrenar.

Foersta klagan oefver vara dagars affaersstaellning gaeller rikedomens hopande i fatalets haender. Detta var, som jag redan sagt, foerhallandet strax efter att de nya uppfinningarna aendrat vaerldens staellning. Men i dag aer det icke sant. Rikedomer blir mer och mer foerdelad bland de manga. Summan af arbetets och kapitalets gemensamma vinst, som nu kommer pa arbetets lott, har aldrig varit sa stor som nu, och summan, som gar till kapitalet, aldrig sa liten. Under det att kapitalets vinst minskats med mer aen haelften, daer den icke alldeles uteblifvit, visar statistiken att arbetsfoertjaensten aldrig statt sa hoegt som foere de senaste daliga konjunkturena inom affaersvaerlden, och att lefnadsfoernoedenheter betydligt fallit i pris. Storbritannien har inkomstskatt, och vart land maste foer en tid underkasta sig en dylik palaga. Af statistiska uppgifter fran England framgar, att under de elfva aren fran 1876 till 1887 oekades antalet af personer, som i arsinkomst hade fran 750 till 2,500 dollars, med mer aen 21 procent och minskades antalet af dem, som hade fran 5,000 till 25,000 dollars, med 2 1/2 procent.

Ni kan vara oefvertygad om, mina herrar, att fragan om rikedomens foerdelning ganska snart ordnar sig under naervarande foerhallanden och ordnar sig i den raetta rikningen. De fa rika bli fattigare, och de arbetande manga bli rikare. Nagra fa undantagsmaen kunna nog skapa sig rikedom, men den blir saekert mattligare aen foerr. Detta aer kanske icke

till sa stor lycka foer massan af folket, som man aer benaegen att tro, emedan samlandet af stor rikedom i haenderna pa en foeretagsam man, som fortfarande haenger i arbetet, aer det baesta medlet att astadkomma mangas vaelstand. Taenk pa den rikaste man, som vaerlden nagonsin sett, och som dog i New York foer nagra ar sedan. Med undantag af en liten raenta, som foerslog till de dagliga utgifterna, var hela hans foermoenighet och dess afkastning insatt i foeretag, som astadkommit vart jaernvaegssystem, med dess oerhoerdt billiga transportkostnader. Antingen millionaeren vill det eller ej, sa kan han icke undga den lag, som under nuvarande foerhallanden tvingar honom att anvanda sina millioner till folkets baesta. Allt han kan fa af dem under de fa ar han lefver aer att han kan bo i ett finare hus, ha finare moebler och omgifva sig med konstfoeremal. Jag kunde tilllaegga: ett praektigare bibliotek--mera af gudarna i sin naerhet--men af hvad jag sett af millionaerer aer biblioteket den minst begagnade delen af deras "moebler" i den statliga bostaden. Han kan aeta finare mat och dricka finare viner, hvilket bara foerstoer honom. Men den modaerne millionaeren aer vanligen en man med mycket tarflig smak och till och med gnidarevanor. Han anvander mycket litet foer egen raekning och aer arbetsbiet, som i industrikupan samlar honung, hvilken sedan kommer invanarna i den daer kupan och allmaenheten i stort sedt till godo. Detta aer en sann bild af millionaeren, sadan Mr. Carter skildrat honom i sitt maerkliga tal infoer Beringsundtribunalet i Paris: [2]

[2] En ar 1893 tillsatt skiljedomstol foer att loesa tvisten mellan Amerika och England om saelfangsten i Berings sund.--Oe a.

"De som lyckas baest i att foervaerfva egendom och i en sadan enorm utstraeckning aero just de maen, som kunna baest skoeta den, sa att den mest gagnar samhaellet. Det aer daerfoer att de aega den egenskapen, som de kunna foerstora den i sa hoeg grad. De aega verkligen i ordets raetta mening, endast hvad de foerbruka. Aterstoden tillfaller det allmaenna baesta. De aero endast foervalarna. De placera rikedom och staella om att pengar saettas in i det eller det foeretaget och i aennu ett annat. Allt slags arbete, som kan vara produktivt, gynnas af dem. Dessa maen, som foervaerfva dessa hundra millioner, goera slaeptjaenst hos den aterstaende delen af samhaellet--sadan aer faktiskt deras staellning. Och samhaellet tal det, daerfoer att det vet att det aer foerdelaktigast."

Haer aer ett annat vittnesboerd af en lika maerklig man. Er vaen, Mr. Dana, sade med fullkomlig raett i Cornelluniversitetet:

"Det aer en klass af maenniskor, som jag saerskildt vaender mig till, vetenskapsmaennen, taenkarna och uppfinnarna; och sa till den klass af maenniskor, som blifvit vaelsignad med foermagan att spara, att foervaerfva rikedom, att samla och koncentrera pengar, maen, mot hvilka det nu aer modaernt att deklamera och mot hvilka man soeker stifta lagar. Och aenda, om det finns nagon maenskighetens vaelgoerare, som skulle kunna vaecka afund foer allt han lyckats utraetta och foer de ofoergaetliga minnen han laemnat efter sig, sa aer det Ezra Cornell. Eller, foer att taga ett annat, naera till hands varande exempel, Henry W. Sage. Dessa maen visste huru de skulle bli rika, daerfoer att de fatt den begafningen;

och naer de blefvo rika, sa visste de huru rikedomer skulle anvandas till aendamal, somn skola gagna maenskligheten sa laenge vaerlden bestar. Mannen med snille och mannen med penningar, dessa, som bereda nya arbetsfaelt, och dessa, som samla och spara foer att bilda stora affaersfoeretag till allmaenhetens nytta, dessa aero vaerldens utsedda och oskattbara ledare i det nu boerjade tjugonde seklet."

Bien i en kupa foerstoera icke arbetsbien, som samla honung, utan droenarna. Det aer ett stort misstag af allmaenheten att vilja skjuta ned millionaererna, ty de aero bina, som tillverka mest honung och bidraga mest att fylla kupan, aefven sedan de fullproppat sig sjalfva. Lat oss ge akt pa den maerkliga omstaendigheten, att ett lands och ett folks vaelmaga star i proportion till antalet millionaerer. Se pa Ryssland, med dess befolkning af sa godt som traelar, lefvande pa svaeltkost, som ingen i vart land kunde eller ville roera vid; och i Ryssland skall ni icke finna en enda millionaer, med undantag af kejsaren och ett par jordaegande adelsmaen. Det aer naestan pa samma saett i Tyskland. I hela tyska kejsardoemet kaenner jag inte till mer aen tva millionaerer. I Frankrike, daer folket har det i allmaenhet baettre aen i Tyskland, kan ni icke raekna till ett halft dussin millionaerer i hela landet. I vart gamla hemland, Storbritannien, som aer det rikaste land i Europa--det rikaste i vaerlden med undantag af ett, vart eget--finnas fler millionaerer aen i hela det oefriga Europa, och dess befolkning aer mera vaelmaende aen i nagot annat land. Ni kommer till vart eget land: vi ha flera millionaerer, aen hela den oefriga vaerlden tillsammans, ehuru vi icke ha en tiondedel sa manga som man tror. Jag har sett en foerteckning af en vaelkaend jurist i Brooklyn oefver personer, som antogos vara millionaerer, och den vaeckte mitt loeje, som den vaeckt manga andras. Jag sag maen kallas foer millionaerer, som icke ens kunde betala sina skulder. Manga borde haft en nolla borttagen fran sina 1,000,000. Foer en tid sedan satt jag vid en middag bredvid Mr. Evarts, och samtalet roerde sig om ideen att personer, medan de lefde, skulle utdela sin foermoegenhet till allmaennyttiga aendamal. En af de naervarande herrarna sade, att det var fullkomligt riktigt, och anfoerde manga skael, af hvilka ett var, att ingen kunde ta sin rikedom med sig i doeden.

"Jag vet just inte det", sade Mr. Evarts. "Min erfarenhet som New Yorksjurist aer, att, pa ett eller annat saett lyckas maenniskor i att taga atminstone fyra femtedelar med sig." Deras beryktade rikedom far man aldrig reda pa efter deras doed.

Hur idealfoerhallandena aen ma utveckla sig, foerekommer det mig, som om Mr. Carter och Mr. Dana hade raett. Under vara nuvarande foerhallanden aer millionaeren, som fortfar att arbeta, den billigaste tjaenare allmaenheten kan halla sig med foer priset af hans klaeder, foeda och bostad.

Nutidens uppfinningar leda till affaerskoncentrering. Ni kan icke med foerdel leda en Bessemerfabrik utan att sysselsaetta tusen arbetare pa en plats. Ni kan icke tillverka pansarplat till vara skepp utan att foerst ge ut sju millioner dollars, som Bethlehembolaget nyligen gjort. Ni kan inte vaefva en aln bomullstyg under konkurrens med vaerlden, utan

att ha en ofantlig fabrik och tusentals maen och kvinnor, som hjaelpa er med arbetet. Det stora elektriska etablissemanget haer i er stad har framgang, daerfoer att det kostat millioner och kommer att drifvas i stor skala. Under sadana villkor kan det icke undvikas, att rikedom under gynnsamma konjunkturer samlas i haenderna pa ett fatal. Men af femtio stora foermoegenheter, som Mr. Blaine hade pa sin lista, fann han endast en, som foervaerfvats genom ett yrke. De flesta foertjaenas pa jordegendom, daernaest pa kommunikationsmedel och bankroerelse. Hela yrkesvaerlden hade astadkommit endast en millionaer.

Men under antagande att ett oefverfloed af rikedom faller i haenderna pa ett fatal maenniskor--hvad aer deras plikt? Hur skall straefvan efter dollars lyftas fran den laga atmosfaer, som omger affaerslifvet, och blifva till en aedel lefnadsbana? Hittills har rikedom blifvit foerfogad oefver pa tre saett: Det foersta och allmaennaste har varit att testamentera den at sin efterlevande familj. Franraeknadt omsorgen foer de sinas anspraksloesa och oberoende underhall, sa kan saettas i fraga om ett sadant bruk af rikedom aer raett eller klokt. Jag ber er besinna hvad resultatet, som regel, brukar vara af att millioner laemnas at unga maen och kvinnor, soener och doettrar till millionaeren. Ni skall finna att, som regel, det icke aer till doetrarnas nytta; det visar sig i de maens karaktaer och uppfoerande, som gifta sig med dem. Hvad soenerna angar, sa aer deras staellning skildrad i det utdrag jag nyss laeste upp foer er ur The Sun. Intet aer sannare aen det, att, som regel, den "allsmaektige dollarn", da den i millioner testamenteras till soener och doettrar, visar sig vara en "allsmaektig foerbannelse". Det aer icke sitt barns baesta millionaeren taenker pa, naer han goer sitt testamente--det aer sin egen fafaenga. Det aer icke kaerlek till barnet, utan sjalfberoemmelse, som ligger till grund foer detta foerdaerbringande saett att disponera oefver rikedom. Ett foersvar finns foer detta saett, naemligen att rikedom blir mycket hastigt skingrad och foerdelad pa manga.

Det finns ett annat bruk af rikedom, mindre vanligt aen det foersta, hvilket icke aer sa skadligt foer allmaenheten, men hvilket icke skulle raeknas testatorn till foertjaenst. Millionaerer skaenka sina pengar till offentliga institutioner, naer de aero tvungna att slaepa sitt tag om dem. Det aer ingen godhet och kan icke bli nagon vaelsignelse att ge bort hvad man icke kan undanhalla. Det aer ingen gafva, daerfoer att det icke gifves med glaedje, utan aftvingadt vid doedens straenga kallelse. Den olyckliga utgangen af dessa testamenten, tvisterna, som ofta atfoelja dem och det saett, hvarpa rikedom foersloesas, tyckes utvisa, att oedet icke ser dem med vaenliga oegon. Vi hafva staendigt varnande laerdomar foer oegonen och maste se till, att det enda saettet att goera nagot varaktigt godt genom bortskaenkandet af stora summor aer, att millionaeren lika nitiskt och vaket under sin lifstid soerjer foer sin egendoms foerdelning, som han gjort foer dess foervaervande.

Vi hafva i dag ett anmaerkningsvaerdt raettegangsfall, roerande fem eller sex millioner dollars, som en framstaende jurist testamenterat till uppfoerandet af ett offentligt bibliotek i New York, en institution sa vaelbehoeflig, att det oefverklagade testamentet aer en stor olycka. Det aer aratal sedan han dog; testamentet aer foerklaradt ogiltigt pa grund

af ett formfel, ehuru icke det ringaste tvifvel pa donatorns mening foereligger. Det aer ett sorgligt bevis pa huru daraktigt maenniskor handla, som behalla sina millioner, foer hvilka de icke ha nagon anvandning, tills de aero ur stand att foerfoga oefver dem, sasom de oenska. Peter Cooper, Pratt fran Baltimore och Pratt fran Brooklyn och andra aero maen, som ni borde taga till foerebilder--de delade med sig af sitt oefverfloed, medan de aennu lefde.

Det tredje bruket--det enda aedla bruket af oefverfloedig rikedom--aer detta: Att den betraktas som ett heligt ansvar, att vael foervalt af sin aegare, i hvars haender den kommit, till maensklighetens hoegsta vael. Man lever icke endast af broed, och fem eller tio cents mera i inkomst om dagen, utstroedda oefver tusenden, skulle framkalla litet eller intet godt. Men samlad i en stor fond och anvand som Mr. Cooper anvande den, till uppraettandet af Cooperinstitutet, blir den till vaelsignelse foer generationer. Den skall bilda foerstandet, maenniskans andliga del. Den foerser er med en stege, uppfoer hvilken den uppatstraefvande fattige kan klaettra. Men det tjaenar ingenting till, mina herrar, att foersoeka hjaelpa folk, som inte vill hjaelpa sig sjalfva. Man kan inte knuffa nagon uppfoer en stege, som inte vill foersoeka att klaettra litet sjalf. Sa snart ni slutar att skjuta pa, faller han ned och goer sig illa. Daerfoer har jag ofta sagt och upprepar det aen en gang, att den dag kommer och vi se redan dess gryning, da den man, som vid sin doed aegde millioner att fritt foerfoga oefver och icke gjorde det, kommer att doe vanaerad. Jag menar naturligtvis icke affaersmannen, som ploetsligt traeffas af doeden och som har sitt kapital i affaeren och icke kunnat taga ut det; ty kapitalet aer verktyget, hvarmed han astadkommer sina underverk och producerar mera rikedom. Jag talar om den mannen, som vid sin doed aeger millioner i vaerdepapper, hvilka han behoell foer raentans skull, sa att han kunde oeka sin elaendiga dollarhoeg. Genom att under sitt lif foerfoga oefver oefverskottet af stor rikedom, sa att den blir till en vaelsignelse foer maenskligheten, kan affaersmannens verksamhet med att samla foermoegenhet upphoejas i rang med hvilken som helst annan sysselsaettning. Pa detta saett kan han i rang till och med maeta sig med laekaren, hvars yrke aer ett af vara allra hoegsta, daerfoer att affaersmannen aefven, pa visst saett, blir en laekare, som foersoeker icke att bota utan att foer komma maensklighetens lidande. Till dem ibland er, som aero tvungna eller som oenska att betraeda affaersbanan och att samla rikedom, rekommenderar jag ideen. Den grafskrift, som hvarje rik man skulle oenska sig foertjaena, star att laesa pa monumentet oefver Pitt:

"Han lefde utan att goera vaesen af sig,
Och han dog fattig."

Sadan aer den man, som framtiden kommer att hedra, under det att den, som doer gammal efter att ha dragit sig ifran affaerer och har millioner foervarade i sitt kassaskrin, hvarken blir begraten, hedrad eller prisad.

Jag kan med raetta indela unga maen i fyra klasser:

Foerst sadana, som maste arbeta foer sitt uppehelle och som satt till

sitt mal foervaerfandet af en anspraksloes inkomst--en koja och ett
hjaerta, d. v. s. en enkel, men pittoresk bostad pa landet och en
kamrat, "som sprider solsken, hvarhelst hon gar" och aer hans lifs goda
aengel. Denna klass n:r 1 kunde hafva till sitt motto: "Fattigdom eller
rikedom gif mig icke", "Fran fattigdomens besvaerligheter och
rikedomens ansvar bevare oss Herren Gud."

Klass n:r 2 omfattar alla dem ibland er, som ha beslutat att foervaerfva
rikedom, hvilkas lifsmal aer att tillhoera denna mycket omtalade och
mycket smaedade klass--millionaererna--dessa, som boerja arbeta foer
det stoersta goda at det stoersta antalet, men det stoersta antalet aer
alltid nummer ett. Mottot foer denna klass aer kort och traeffande: "Fyll
din boers."

Nu kommer den tredje klassen. Den gud de dyrka heter hvarken rikedom
eller lycka. De besjaelas af "aedel aerelystnad", och straefvan efter
ryktbarhet aer deras lifs foerhaerskande lidelse. Detta aer kanske icke sa
lumpet som straefvan efter materiell rikedom, men det vittnar om mera
fafaenga. Framfoer ryktets altare boerja manga tillbedjare knae. Den
stoersta graden af fafaenga finner man hos personer, som upptrada
offentligt. Det aer kaendt att sangare och musici, skadespelare och till
och med malare--hela artistklassen--aero synnerligt behaeftade med
personlig fafaenga. Detta har ofta vaeckt undran, men skaelet ligger
troligen daeri, att musikern och skadespelaren, ja aefven malaren kan
vara framstaende i sin konst, utan att daerfoer aega hoegre bildning eller
allmaen begafning. Nagra egenheter eller ett utpraegladt karaktersdrag
kan skaffa honom utmaerkelse och rykte, sa att hans kaerlek till konsten
eller oenskan att gagna med sin konst foerkvaefves af en smaaktig,
sjaelfvisk personlig fafaenga. Men vi finna denna benaegenhet, ehuru i
mindre grad, i alla yrken och sysselsaettningar, hos politikern,
juristen och, med foerlof sagdt, ibland aefven hos praesten; mindre hos
laekaren, tror jag, antagligen daerfoer att han i sitt yrke staendigt star
ansikte mot ansikte med lifvets sorg och allvar. Han ser, baettre aen
nagon annan, huru allt aer fafaenglighet, foergaenglighet. En god bild af
denna klass ger oss Shakespeare i Hotspur's tal:

"Vid Gud! det vore laett att hoppa upp
och rycka aerans glans fran bleklagd mane.
Ja, laett att dyka ned i hafvets djup,
daer intet saenklod bottnat aen, och draga
en drunknad aera upp vid lockarna,
om endast den, som raeddat henne, finge
all hennes haerlighet, men utan en rival".

Laegg maerke till, mina unga herrar, huru han icke fragar efter nagot
annat aen sig sjaelv och huru han som en fafaeng pafagel struttar oefver
scenen.

Det foerekommer icke mig, som om kaerlek till rikedom vore drifkraften
hos sa manga, som kaerlek till ryktbarhet aer; och detta boera vi vara
uppriktigt glada oefver, ty det visar att under utvecklingens
oemotstandliga lag roer sig slaektet sa smaningom framat och uppat. Tag
hela skalan af den artistiska vaerlden, som ger lifvet ljus och

skoenhet, som foerfinar och pryder, och helt saekert aer att den store kompositoeren, malaren, pianisten, lagkarlen, domaren, statsmannen, alla dessa offentliga maen bry sig mindre om millioner aen om ryktbarhet, hvar och en pa sitt arbetsfaelt. Hvad fragade Washington, Franklin, Lincoln eller Grant och Sherman efter rikedom? Intet! Eller Harrison och Cleveland, tva fattiga maen, vael vaerda att traeda i de andras fotspar? Hvad fraga domarna vid var Hoegsta domstol efter rikedom? De stora praesterna, laekarna och laerarna, icke bry de sig om att foervaerfva rikedom. Den vinst de efterstraefva aer ett godt anseende, foervaerfvadt i arbetet foer andra, och detta aer ett stort steg framfoer millionaerklassen, som strider sig in i alderdomen och genom alderdomen till grafvens braedd, utan annan aere lystnad aen att oeka sin elaendiga penninghoeg.

Men sa finns en fjaerde klass, hoegre aen de foeregaende, som icke tillbeder hvarken vid rikedomens eller ryktbarhetens altare, utan vid det aedlaste af alla altare, arbetets altare--arbete foer maenskligheten. Sjaelffoersakelse aer dess loesen. Medlemmar af denna inre och hoegre krets soeka icke offentligt gillande, utan noeja sig med sin raettskaenslas tysta medgifvande. De saega med Confucius: "Jag bryr mig icke om att jag icke har nagon hoeg vaerdighet, men jag bryr mig om att goera mig foertjaent af en hoeg vaerdighet". Denna klass foerмар fattigdomen icke nedtrycka eller medgangen upphoeja. Den maenniska, som hoer dit, soeker fylla sin dagliga plikt pa ett sadant saett, att hon kan hoegakta sig sjaelf och fruktar endast sitt samvetes ogillande. Jag har kaent maen och kvinnor, som offentligheten icke mycket kaende till, ty denna klass soeker icke offentligheten, men som i sitt lif visade sig ha natt detta idealiska stadium. Foer denna klass skall jag ge er en passande illustration ur en dikt af en skotsk skald, som alltfoer ung laemnade lifvet:

"Jag vill ga fram bland maen, ej klaedd i hanets pansar,
men i mitt rena uppsats blanka vapenskrud.
Mig vaenta stora plikter och mig vaenta sanger.
Och om med krona eller ej jag stupar,
det goer detsamma, blott Guds verk aer gjordt.
Jag laert att aelska blixstens klara flamma,
ej askans brak, som foeljer i dess spar,
som maen'skor kalla rykte ".

Mina herrar, ni sta pa troeskeln till lifvet, er bjudes det goda, det baettre, det baesta, tre led i utvecklingen kunna de kallas--det naturliga, det andliga och det himmelska. Det ena har till mal vaerldslig framgang--icke utan vaelsignelse foer slaektet i dess helhet, emedan det af individen fordrar manga vaerdefulla egenskaper: nykterhet, flit och sjaelfdisciplin. Det andra ledet kommer litet hoegre: den efterstraefvade beloeningen aer af mera andlig art--icke grof och materiell, utan osynlig, icke kropp, utan sjael, maenniskans andliga del; och detta framkallar otaliga dygder, som skapa goda och nyttiga maenniskor.

Den tredje eller himmelska klassen star pa en helt och hallet olika grund, i det att sjaelfviska haensyn icke foerekomma i de baestas utvalda

broderskap--arbete foer andra aer det foersta villkoret. Ingen fikar efter rikedom eller aera, ty de hafva laert och veta att dygden i och foer sig aer deras enda stora beloening och att jaemfoerelse daermed aer intet annat vaerdt att straefva efter. Och salunda fa rikedomen och aefven ryktbarheten laemna sin tron, och denna intages af det hoegsta baner ni har att tjaena under--ert eget gillande, vunnet genom trogen pliktuppfyllelse, utan fruktan foer foeljderna och utan vaentan pa beloening.

Det betyder icke mycket, at hvilket arbetsomrade edra boejelser eller asikter foera er, det enda, som aer af vikt, aer att ni dock foeres at nagot omrade. Fyll da er plikt och litet till det daer "litet till " aer af stor vikt. Vi aega en stor skalds intyg pa, att den maenniska, som goer det baesta hon kan, kan ibland goera aennu mer. Bevara er sjaelfaktning som er dyrbaraste aedelsten och den enda rietta vaegen att vinna andras aktning, och kom ihag Emersons ord, att ingen annan aen ni sjaelf kan hindra er framgang.

BUSEN "TRUST"

Vi maste alla ha vara leksaker, barnet sin skallra, den vuxne sin sport, saellskapsmannen moderna och konstaelskaren sin maestare; och maenniskoslaektet, med sina oaendliga skiljaktigheter, behoeffer ofta byta om leksaker. Inom affaersvaerlden gaeller samma regel. Vi ha haft vart tidevarf af "konsolidationer" och "watered stocks". Foer icke sa laenge sedan var allting "syndikat". Ordet har redan blifvit foeraldradt, och det nu modaerna aer "trust", hvilket nog i sin tur far laemna plats at ett nytt universalmedel, som eftertraedes af ett aennu baettre och sa vidare i oaendlighet. Den ekonomiska vaerldens stora lagar, hvilka, liksom alla lagar roerande samhaellet, aero med naturnoedvaendighet framtingade ur lifvet sjaelft, kvarsta ensamt ofoeraendrade genom alla dessa vaexlingar. Naerhelst konsolidationer eller "watered stocks", eller syndikat eller truster foersoeka att kringga dessa, sa har det alltid visat sig, att efter sammanstoetningen har intet varit kvar af universalbotemedlen, under det att de stora lagarna fortfarande aero i verksamhet med oemotstandlig konsekvens.

Det loenar moedan att ta reda pa trusternas utseende och form och se efter hvilka foerhallanden, som framkalla dem. Deras genesis aer foeljande: Efterfragan pa en viss artikel aer stoerre aen tillgangen. Priserna aero hoega och vinsten lockande. Hvarje tillverkare af denna artikel boerjar genast att utvidga sina fabriker och oeka deras produktionsfoermaga. Till raga haerpa vaecker den ovanligt stora profiten savael direktoerernas uppmaerksamhet som andras, hvilka aero mer eller mindre intresserade af fabriken. Dessa beraetta foer fraemmande om den stora framgangen. Nya bolag bildas, nya fabriker uppfoeras, och inom kort har efterfragan pa artikeln blifvit tillfredsstaeld, och priserna stiga icke mera. Snart blir tillgangen stoerre aen efterfragan, det finns ett par ton eller alnar mera i marknaden aen som behoefs, och priserna falla. De fortfara att falla, tills artikeln saeljes foer hvad tillverkningen kostar, tills mindre foerdelaktigt belagena eller saemre ordnade fabriker och aefven tills de baest skoetta och vaelfoersedda

fabriker icke laengre aero i stand att tillverka artikeln till det pris, hvarfoer den saeljes. Politisk ekonomi saeger att haer slutar svarigheten. Varor kunna icke produceras foer mindre aen kostnaden. Detta var sant, naer Adam Smith skref, men det aer icke sant i dag. Naer en artikel tillverkades af en anspraksloes handtverkare, som, troligen i sitt hem, anvaende tva eller tre gesaeller och en eller tva laergossar, var det en laett sak foer honom att begransa eller till och med stoppa hela tillverkningen. Som denna nu sker, i jaettestora etablissemang, med ett roerelsekapital af fem a tio millioner dollars och med tusentals arbetare, kostar det fabrikanten mycket mindre att goera en foerlust pr ton eller aln aen att stoppa tillverkningen. Att stanna fabriken skulle vara oedesdigert. Villkoret foer billigt fabrikat aer att fabriken aer i full gang. Tjugo slags utgifter aero "fixerade omkostnader", af hvilka flera skulle oekas genom arbetsinstaellelse. Daerfoer tillverkas artikeln i manader, ja, i aratal, icke endast utan profit eller utan kapitalraenta, utan till foerfang foer det i affaeren insatta kapitalet. Fabrikanterna ha i det ena arets bokslut efter det andra sett huru kapitalet reducerats. Men de veta att om fortsaettandet af tillverkningen aen aer dyrbart, sa skulle ett afbrott vara ruin. Deras konkurrenser aero i samma foerdoemelse. De se manga ars besparingar och kapitalet, som de kanske lyckats fa lana, bli mindre och mindre, utan hopp om foeraendring i foerhallandena. Det aer i en salunda foerberedd jordman, som nagot, hvilket lofvar raedning, gladt vaelkomnas. Fabrikanterna aero i samma staellning som patienter, hvilka, sedan de under aratal foergaefves soekt hjalp hos riktiga laekare, laett blifva offer foer foerste baeste kvacksalvare. Bolag--syndikat--trust--de aero villiga att foersoeka hvad som helst. Ett moete utlyses, och med faran foer oegonen besluta de sig att handla gemensamt och bilda en "trust ". Hvarje fabrik vaerdeberaeknas foer en viss summa. Tjaenstemaen utses och genom dessa skall hela tillverkningen af artikeln i fraga tillhandahallas allmaenheten till loenande priser.

Sadan aer trustens genesis i fabriksvaror. Inom kommunikationsvaesendet aer staellningen, ehuru praktiskt taget densamma, dock olika i nagra detaljer. Manga sma jaernvaegslinjer aero byggda under olika privilegier. Ett affaersgeni ser att de atta eller tio olika organisationerna, med lika manga skiljaktiga meningar om foervaltning, utrustning etc., aero lika onoediga som de tvahundrafemtio smakungarna i Tyskland, och--som en ny Bismarck--sopar han ut dem ur tillvaron, skapar en stor direkt linje, foerdubblar aktiekapitalet, betalar raentan med inbesparingarna genom sammanslagningen, och allt aer till hoegsta belatenhet, sasom fallet aer med New York centralbanan. Eller en bana bygges och skoetes sa klokt som Pennsylvaniajaernvaegen och lyckas att utveckla statens resurser sa vael, att pa en linje af trehundrafemtio mil mellan Pittsburg och Filadelfia tages in i ren behallning tretton millioner dollars arligen. Tolf millioner daeraf infoeras i deras boecker. En eller tva millioner extra anvaendas foer att bygga en af vaerldens baesta jaernbanor pa en vaeg, som ursprungligen var aemnad till en haestsparvaeg. Vi kalla icke vara jaernvaegssammanslagningar foer "truster", ehuru de faktiskt aero sadana, enaer deras syftemal aer att hoeja och underhalla fraktsatserna i vissa distrikt. De aero "foereningar" eller "system", hvilka afse monopolisering i dessa distrikt.

Under senaste presidentvalet ingick det i det ena partiets intresse att sammanbinda trustar med tullfragan. Men trustar äro icke inskränkta till ett särskildt land eller på något sätt beroende af lagbestämmelser. Den största trusten för närvarande är koppartrusten, som är fransk och har sitt huvudkvarter i Paris. Salttrusten är engelsk med huvudkvarter i London. Ståltradstrusten är tysk. Den enda rälstrusten som funnits var internationell och omfattade Europas alla rälfabriker. Trustar, vare sig inom kommunikationsväsendet eller i fabriksvaror, äro uttryck af mänsklig svaghet, och denna svaghet är lika utsträckt som släktet själft.

Det finns en mycket stor sammanslutning, ordnad på samma sätt som en trust, hvilken är så enastående i sitt upphof och sin historia, att den förtjänar sitt särskilda omnämnande. Jag menar Standardoljebolaget. Ett så gynnsamt tillfälle att behärska en vara har kanske aldrig förekommit, som när det gällde petroleum. Ganska tidigt insåg ett par af de skickligaste affärsmännen, som världen någonsin sett, betydelsen af upptäckten och vägade stora summor på inköp af platser, som kunde anses vara givande. Petroleumaffärens framgång var enastående och likaså dessa personers. Allt hvad de förtjänade och så stort kapital de kunde uppbringa insattes utan tvekan i företaget, och de blefvo snart de enda ägarna af jordområdet, som innehöll denna stora rikedomskälla. Standard-oljebolaget skulle längesedan ha gått om inte, ifall det icke på det hela taget blifvit skött i enlighet med de lagar, som gälla för affärer. Det medgifves i allmänhet att oljeprisen nu stålla sig så låga för konsumenterna--lägre pasta somliga--att detta icke varit möjligt, om affären icke varit koncentrerad under samma förvaltning och ledning och skött på det sätt, som förvärfvat Standard-oljedirektererna så stort anseende. De intaga en liknande ställning som Colemans i Pennsylvania, hvilka äga de förnämligaste malmgrufvorna i Oestern. De äga malmförrådet i Cornwall, liksom Standard-oljebolaget äger oljeförrådet. Men bolaget är ständigt på upptäckt efter nya fyndorter, och dess framgång beror i främsta rummet på grundläggarnas sällsynta affärsskicklighet och förvaltningsförmåga. Hotande hinder läggas stundom i deras väg, och det ser ut som om bolaget skulle förlora sitt monopol och gå samma väg som alla stora bolag. Och det kan sättas i fråga, om det kan förtleva, när de nuvarande huvudmännen draga sig tillbaka. Kanske jag borde säga, när den nuvarande mannen drar sig tillbaka, ty beundransvärd organisation förutsätter ett snille i spetsen, en öfverbefälhavare, med enastående dugligt underbefäl, förstas, men dock i spetsen en Grant. Till dem, som åberopa Standard-oljebolaget som ett bevis på att trustar eller sammanslagningar kunna äga varaktig framgång, säger jag: Vänta och se. Jag talar så öppet om detta bolag, därför att jag icke har reda på dess styrelse, inkomster eller tillvägagångssätt. Jag ser det utifrån, endast som den, hvilken studerar politisk ekonomi, och som sådan har jag på detsamma tillämpat de principer, som jag vet skola råda, hur valdsamt motståndet ännu är.

Vi ha visat huru trustar och bolag uppstå i deras olika gestalter. Frågan är nu: Huru de på allvar nationens intresse? Äro de en källa till oro? Eller skola de visa sig, sasom andra liknande företeelser vara ett föresvinnande drag af osäkerhet och öfvergångstillstånd. Lat

oss, foer att besvara denna fraga, foelja den trust, som vi latsades bilda, i salt eller socker, spik, laeder eller koppar--det aer detsamma. Sockerraffinadorerna, till exempel, ha bildat en trust efter att under aratala ogynnsamma konjunkture ha taeflat med hvarandra, och allt socker, som tillverkas i landet, saeljes genom en och samma kanal till foerhoejda priser. Foertjaensterna boerja stiga. Utdelning laemnas, och de, som foerut sago sin egendom foersvinna infoer sina oegon, bli nu lyckliga. Utdelningen pa den delen af sitt kapital, som en person insatt i sockeraffaeren, aer langt stoerre aen det kapital han har innestaende i flera andra affaerer. Priset pa socker aer sadant, att om han satte in sitt kapital i en ny fabrik, skulle han foertjaena enormt. Han har kanske foerbundit sig att icke utvidga sin affaer eller inga i en ny, men hans anhoeriga och bekanta upptaECKA snart den nya utsikten till vinst. Han kan rada dem att understoedja utvidgningen af en liten fabrik, som naturligtvis maste inga i trusten. Aefven om han icke ger sina vaenner denna vink, sa aer kapitalet alltid pa utkik, synnerligast naer ryktet foermaeler att en ny trust bildats, sasom i fallet om socker, och strax springa nya fabriker ur jorden som genom ett trollslag. Ju framgangsrikare trusten aer, dess saekrare skjuta dessa sidokott fram. Hvarje seger medfoer ett nederlag. Hvarje fabrik, som trusten koepet, skapar en annan och sa fortgar det ad infinitum, tills hela bubblan brister. Sockerraffinadorerna ha foersoekt att fa mera af kapitalet i ett saerskildt fall, aen kapitalet afkastar i allmaenhet. De ha foersoekt att fa en del af kapitaloceanen att stiga hoegre aen den omgifvande vattenytan, men vattnet har stigit oefver foerdaemningarna, och kapitalet, liksom vattnet, har ater funnit sin jaemna yta. Det aer sant att foer att atervinna denna jaemnvikt erfordras en kortare eller laengre period, hvarunder artikeln i fraga kan saeljas till konsumenten i mindre kvantiteter och till hoegre pris aen foerut. Men foer detta blir konsumenten rikligen ersatt under de foeljande aren, under hvilka striden mellan de konkurrerande fabriker blir haefvigare aen nagonsin och raecker, tills den stora lagen om att den baest utrustade star kvar goer sig gaellande. De fabriker och direktoerer, som kunna astadkomma den stoersta foerdelen, utestaenga de mindre dugliga. Ett klokt foervaltadt kapital laemnar raettmaetig vinst. Smaningom blir kapitalet genom stegrad efterfragan i stand att erhalla stoerre vinst. Detta i sin tur drager nytt kapital till fabriker, och vi aero ater midt inne i den gamla striden, och konsumenten skoerdar vinsten.

Sadan aer lagen, sadan har lagen varit, och sadan lofvar lagen att bli i framtiden; ty aennu har ingen plan upfunnit, som i laengden hindrat dess verkningar. Fri konkurrens, och alla bolag eller truster, som foersoeka att afpraessa konsumenten mer aen tillboerlig foertjaenst pa kapital och omkostnader, uppgoera planen till sitt eget nederlag. Vi hafva manga bevis pa att denna stora lag icke slumrar och icke later sig undertryckas. Foer nagon tid sedan bildade, som jag redan omtalat, stalraelsfabrikanterna i Europa en trust och hoejde priset pa rails sa orimligt hoegt, att amerikanska fabrikanter voro i stand att foer foersta, kanske aefven foer sista gangen, exportera stalraels till Kanada. Men missfoerstand och oenighet, oskiljaktiga fran foersoek till sammanslutning mellan konkurrenter, broeto snart trusten. Med stridslystna kaenslor lagda till den foerra affaerskonkurrensen foernyades

kampen, och stalraelsindustrien i Europa har aldrig sedan repat sig. Det befanns att stegringen i pris hade galvaniserat till lif affaersfoeretag, som aldrig skulle ha droemt om att fabricera rael. Och sa dog denna trust sin naturliga doed.

Under det stora tryck, som flera ar radde i detta land inom stalraelsfabrikationen, hoellos manga orofyllda moeten, pa samma saett som beskrifvits i trustens uppkomst, och det besloets att goera ett foerszoek att inskraenka produktionen. Lyckligtvis kom snart reaktionen. Efterfragan pa rael boerjade ater, innan planen sattes i verkstaellighet, minskning af produktionen foerszoektes aldrig, och stalraelsindustrien raeddades salunda fran ett stort misstag.

Vi ha nyligen sett detta lands blyindustri foerstoeras och dess aegare ruinerade. Foer nagra veckor sedan voro tidningarna fulla med redogoerelser foer sammanslutningen mellan boskapsuppfoedare i St. Louis, som beslutat att stoerta slakteri- och exportbolagen i Chicago och Kansas City.

Ingen affaer i detta land var under flera ar mindre loenande aen spiktillverkningen. Foer att afhjaelpa detta bildade icke fabrikanterna nagon trust foer att saelja varan, utan i staellet minskade de produktionen. En viss procent af deras maskiner hoells overksam. Denna procent oekades fran tid till tid och endast sa mycket tillverkades, som foer ett visst pris kunde tagas i marknaden. Resultatet var att det snart fanns flera maskiner i Amerika foer tillverkning af spik aen efterfragan pa spik behoeffer pa manga ar, och denna foerening mellan spikfabrikanter gick samma vaeg som alla truster och laemnade affaeren i svarare trangmal, aen den var foerut.

Socketrusten har redan en anmaerkningsvaerd konkurrent i haelarna. Kopparrusten aer i fara. Alla sta beredda att anfalla en "trust" eller "sammanslagning", om den visar sig vara vaerd attacken; med andra ord, om den lyckas att hoeja sin vinst oefver den naturliga jaemna ytan i hela landet, kan den vaenta konkurrens fran alla hall och maste slutligen duka under. Det aer onoedigt att aegna mycken uppmaerksamhet at de talrika trusterna i mindre artiklar, som uppsta den ena veckan och foersvinna den andra, daerfoer att de aero underkastade den stora lagen. Tidningarna beraetta att truster existera eller ha existerat i tapeter, skosnoeren, timmer, kol, tegel, tagverk, glas, skolboecker, foersaekringar och jaernvaror och tjugo andra artiklar. Men det laempligaste epitaphium oefver dessa flyktiga varelser aer:

"Haer jag genast skall fly min vaeg,
hvarfoer kom jag da hit, o saeg?"

Vi kunna utropa med Macbeth da han sag valnaderna af Banquos efterkommande glida foerbi: Hvad, skall taget raecka tills domsbasunen skallar? Men som det var med Banquos procession, sa aer det aefven med trusterna, att det aer troestande att veta, att naer en kommer, foersvinner en annan. De komma och ga som skuggor.

Sa star det till med truster pa yrkesomradet. Lat oss nu undersoeka

jaernvaegarna, hvilkas "pullor", "kombinationer" och "differenser" skraemma sa manga. Alla dessa skiftande former aero uttryck foer kapitalets foersoek att skydda sig foer den ekonomiska faran, som ligger i fri konkurrens. I manga fall hafva jaernvaegsaktier blifvit "watered". Beraeknad efter det insatta kapitalet har utdelningen vid jaernvaegsfoeretag varit ovanlig och mycket hoegre aen den afkastning kapital brukar laemna pa andra hall. Alla jaernvaegarna i Vaestern ha kostat litet eller intet, inkomsten af de utslaeppta obligationerna har raeckt till foer byggandet af dem. I dag se vi ledarna af jaernvaegsaffaererna noedsakade att erhalla inkomst af mera kapital, aen som erfordras foer att foerdubbla deras respektive egendomar. Deras "kombinationer" och oefverenskommelser af hvarjehanda slag, hvilka aero vaerdeloosa efter ett par manaders hoegtidliga ingaende, aero bevis pa dessa foersoek. Men alldeles pa samma saett, som den ofantliga foertjaensten pa fabriksartiklar foerskaffade fabrikerna oekadt kapital foer tillverkningen, sa har jaernvaegsaffaerernas ovanliga framgang lockat nytt kapital till sitt område. NewYorkcentralbanans enorma utdelning kulminerade i West Shorebanan. Pennsylvaniabanen, som foertjaenar omkring tretton millioner arligen, har sin South Pennsylvania. En linje mellan Chicago och Milwaukee, som varit mycket inkomstbringande, framkallade lyckligtvis en parallell linje. Och deras gemensamma framgang vaeckte en tredje till lif. Det fanns fran boerjan en enda bana mellan dessa punkter--numera finnas sex. Och om dessa sex i morgon slogo sig samman och begaerde af allmaenheten en procent mer i raenta pa kapitalet aen den bestaemda, skulle daer snart vara sju, och det vore alldeles riktigt.

Detta visar ytterligare omoejligheten af att undga den stora lagen, foerutsatt att kapitalet aer fritt att inlata sig pa konkurrerande banor. I Storbritannien och oefverallt i Europa har vanligen vid byggandet af jaernvaegar och andra kommunikationsmedel tillaempats en helt annan politik aen var "fritt-foer-alla-politik". Endast tillatelsen att fa bygga en jaernvaeg kostar i England naestan lika mycket pr mil, som vara billigaste banor i Vaestern kostat att bygga. Manchester, till exempel, har nyligen beslutat att anlaegga en kanal, trettio mil lang, till Liverpool, och utgifterna foer att erhalla parlamentets tillstand att saetta in kapital i detta foeretag ha tills dato kostat naera en half million dollars. Regeringen bestaemmer genom en parlamentskommitte, om den foereslagna linjen verkligen aer af noeden, och foer att afgoera denna fraga maste hvar och en, som pa nagot saett har med de i grannskapet redan befintliga kommunikationsmedlen att goera, infoer kommitten uttala sin asikt, att den foereslagna nya kanalleden aer alldeles onoedig; medan de som framstaellt foerslaget fa betala enorma summor foer ett hundratal "sakkunniga" utlatanden om att kanalen aer noedvaendig. Det afgoerande, som Underhusets kommitte kan komma till, aer af noll och intet vaerde, i jaemfoerelse med de intresserade kapitalisternas ofelbara sakkunskap. De veta langt baettre aen nagon lagstiftningskommitte om arbetet i fraga kommer att loena sig, och detta aer saekraste beviset pa att det fyller ett kaendt behof. Resultatet af Amerikas politik framgar baest af det faktum, att, trots alla foersoek af jaernvaegsfoeretagen att kringga de ekonomiska lagarna, aeger det amerikanska folket i alla fall de billigaste kommunikationer i vaerlden. Jaernvaegspriserna foer frakt i Europa staella sig

haepnadsvaeckande dyra mot priserna i Amerika. Fraktkostnaden pa engelska jaernbanor aer i allmaenhet dubbelt sa stor som i Amerika och i manga fall, som jag haft tillfaelle att iakttaga, tre ganger sa stor. I somliga fall aennu hoegre.

En vaen till mig koepte en skeppslast saed i Leith, hvarfoer frakten fran New York kostat en dollar pr ton; det kostade honom nittiosex cents pr ton att transportera den trettiofem mil inat landet. En annan koepte sexhundra ton tackjaern vid Lake Superior, hvilket kostade i frakt till Liverpool fyra dollars pr ton; han betalade 2 dollars 87 cents pr ton attio mil pa jaernvaeg fran Liverpool till sina fabriker. Foer denna summa transportera vara godstag rael femhundrasextio mil, mot attio mil i England. Om Europa aegde var foerdel af fri konkurrens inom sitt kommunikationsvaesen, skulle tillgodogoerandet af hennes resurser blifva oefverraskande till och med sa sent som nu. Enligt min asikt ha vi alla skael att vara glada oefver vart jaernvaegssystem. Dess nackdelar aero obetydliga och dess foerdelar ofantligt oefverlaegsna alla andra system i vaerlden.

Amerikas folk kan le at sina jaernvaegsmagnaters och fabrikanters foersoek att trotsa de ekonomiska lagarna genom "truster", "kombinationer", "pools" eller "differenser" eller nagot liknande. Lat dem endast halla fast vid systemet: fri konkurrens. Hall faeltet oeppt. Frihet foer alla att saetta in pengar i jaernvaegar naer och hvar kapital behoefs och med lika villkor foer alla. Frihet foer alla att inlata sig i hvilket affaersfoeretag som helst under lika villkor foer alla.

Nagon oefverdrifven vinst af kapital eller monopol kan icke vara permanent hvarken inom kommunikations- eller fabriksvaerlden. Hvarje foersoek att uppehalla den slutar med nederlag, och detta nederlag star alltid i proportion till det daraktiga foerseekets tillfaelliga framgang. Det aer helt enkelt loejligt att nagra maen samlas i ett rum och foerseeka att genom fattandet af beslut foeraendra de stora lagar, som haerska inom affaersvaerlden och som alla aero underkastade, bade jaernvaegspräsidenter, bankirer och fabrikanter.

Antagligen har trusten snart spelat ut sin roll som hoegsta mod inom affaerslifvet, och ett annat lika flyktigt pahitt visar sig, naer naesta period af prisfall intraeffar; men det finnes icke den ringaste fara foer att sunda affaersprinciper kunna taga allvarsam skada af nagon af dessa roerelser. De enda personer, som hafva nagot att frukta af trusterna, aero de, som aero nog ofoerstandiga att gifva sig in i dem. Konsumenten och transportoeren, icke fabrikanten och jaernvaegsaegaren, aero de, som hoesta in skoerden.

Sedan det foeregaende skrefs, har en ny sort upptraedt pa skadebanan i skepnaden af "Presidenternas oefverenskommelse--en oefverenskommelse mellan gentlemaen", hvare medlemmarna foerbinda sig att kontrollera, undertrycka och inskraenka utvecklingen af vart praektiga jaernvaegssystem, under en tid da landet lika vael som nagonsin foerr behoeffer denna utveckling. Dessa gentlemaen aemna icke bygga jaernbanor, som skola gifva allmaenheten foermanen af sund taeflan, eller tillata att sadana byggas haedanefter. Man kan med saekerhet foerutsaega att denna

leksak skall, liksom sina foeregangare, bli foerkastad foer en annan och att samma personer, som nu aero mest foertjusta oefver den nya skallran, da skola betrakta den med djupaste foerakt och ga framat i den raetta riktningen som hittills och utveckla jaernvaegssystemet, naerhelst och hvarhelst de se ett gynnsamt tillfaelle. Naerhelst redan existerande jaernvaegar kraefva af publiken mer aen skaelig inkomst af insatt kapital eller af kapital, som skulle behoefvas foer att foerdubbla existerande linjer, skola konkurrerande linjer byggas--till lycka foer landets intressen--som ha stoerre foerdel af billiga transportkostnader aen att tillfoersaekra utdelning at kapitalister. Och naerhelst en tantieme kan erhallas genom jaernvaegsobligationer, skola bankirer--aefven till lycka foer landet--med glaedje skaffa dem afsaetning, utan att spoerja om nagra monopol skola kullkastas af de nya linjerna.

Det star icke i maensklig makt att foer mera aen en kort tid, en mycket kort tid, erhalla ovanlig profit pa kapital, antingen det star i kommunikations- eller fabriksaffaer, sa laenge som alla ha raett att taefla. Och denna frihet, kan man med saekerhet antaga, att amerikanska folket icke aemnar lata inskraenkas.

ENGELSK-AMERIKANSKA HANDELSFOERHALLANDEN

(Ur ett tal i "The Chamber of Commerce", Halifax, Sept. 1900)

Kontrasten mellan de tva laendernas kommersiella metoder. Den roll tariffen spelar i handeln. Tulltariff i Foerenta staterna--frihandel i Storbritannien, en jaemfoerelse mellan resultaten.

PA troeskeln till denna stora fraga moeta vi det alltid lika nya diskussionsaemnet: frihandel versus protektionism. Det finns endast ett slags frihandel, men det finns tva slags protektionism. Foerst: det britiska slaget, och sa det amerikanska, mycket olika, i sanning, savael i teori som praktik. Protektionism i Britannien betyder helt enkelt, att folkets foeda skall bestaendigt foerdyras foer konsumenten och foeljaktligen jordens vaerde bestaendigt och artificiellt hoejas. Den amerikanska uppfattningen af protektionism aer den, som foeresvaefvade Mill. Den ansluter sig till Adam Smiths laera, att malet, som boer efterstraefvas, aer riklig tillgang pa en artikel till billigaste pris under fritt varuutbyte. Han foerlorar aldrig konsumenten ur sikte. Om vi ha skael att tro, att ett lands resurser endast behoefva utvecklas foer att astadkomma baettre och billigare tillgang pa en artikel, aen nagot annat land vore i stand till, sa tro vi med Adam Smith, att det kan ibland vara klokt att betala denna artikel dyrare foer en tid, om slutet blir en stoerre marknad. Adam Smith var ingen vild doginatiker i frihandelsfragan; han har tvaertom uttalat som sin mening, att han lika vael kunde vaenta ett Utopien pa jorden som en genomfoerd frihandel, t. o. m. i Britannien. Och naer det gaellde aendringar i lagliga bestaemmelser, hade han alltid en punkt klar: att de maste ske varsamt och utan allvarlig skada foer handeln, sadan den aer. Haer aero tva exempel, som belysa skillnaden mellan protektionism i England och Amerika. Under unionskriget sarades och retades amerikanska folket af den fientlighet, som visades, icke af britiska folket, utan af

britiska regeringen. Amerikanerna besloeto att inskraenka bruket af engelska produkter sa mycket som moejligt och i synnerhet att goera sig oberoende af deras jaern- och staltillfoersel, krigets senor, synnerligast som de af Englands fientliga hallning och byggandet af Alabama icke voro lika saekra som--tack vare foersynen!--de nu aero, att krig mellan de tva laenderna icke kan uppsta. Oraett, tillfogad nationer eller folk, medfoer alltid vedergaellning, och hvarje framkallad fiende aer en fara, som naer som helst kan explodera. Alabama gaf oss trettio ars oafbruten protektionism och saetter oss i stand att oefversvaemina England med vart stal. Regeringen fragade fabrikanterna huru stor tull, som fordrades foer att foerma dem att boerja det nya foeretaget att tillverka stal. Dittills hade vi icke drivvit denna roerelse med vidare framgang. Trettio procent begaerdes och erhoells. Alla kaenna till resultatet. Amerikanska nationen har billigare stal aen nagon annan, icke ens den britiska undantagen, och foerser en stor del af vaerlden med denna vara. Amerika aer utan all motsaegelse det land, som nu star fraemst i fraga om staltillverkning. Nu tro vi att tillfaelligt tullskydd, sedermera reduceradt till en fjaerdedel af dess foersta utstraeckning, aer till fullo foersvaradt. Tag det andra fallet: de baesta maennen inom hvarje nation maste alltid straefva efter att befordra nationens materiella framsteg genom att infoera nya arbetsomraden, och det ansags, att genom laempligt tullskydd under nagon tid skulle Unionen kunna fylla landets behof af socker billigare aen att taga det fran utlandet. Men detta experiment misslyckades fullstaendigt. Vi hade begatt ett misstag, tullen afskaffades, och socker blef ater fritt. I det ena fallet var tullskydd foerdelaktigt, i det andra icke. Jag tror att, som det gatt i Foerenta staterna, kan det ocksa komma att ga i andra laender. Hvarje nation vill foersoeka att inom egna graenser tillverka en artikel, som lofvar bli billigare och baettre, aen naer den tages utifran, och vi maste taligt afvakta resultatet af dessa foersoek. Alldeles som Foerenta staterna afskaffade sockertullen, sa tror jag att andra nationer skola ansluta sig till den amerikanska uppfattningen i tullfragan, att det aer oklokt med permanent tullskydd och att en nation, som foersoeker vinna foerdel genom staendig beskattning af en artikel, aer lik en man, som foersoeker lyfta sig genom att dra sig i haret. Ehuru jag aer teoretiskt oefvertygad om att det ibland kan vara klokt af en ung nation att insaetta kapital och intelligens pa experiment i nya foervaerfsgrenar, hvilket alltid aer foerenadt med saerskild risk, sa aer jag icke desto mindre en anhaengare af Adam Smiths laera, att oenskemalet maste vara fritt varuutbyte mellan alla vaerldens nationer, endast underkastade behovet af inkomst; men denna inkomstfraga aer af vikt.

Ni kommer ihag att Mr. Chamberlain en gang svaermade foer en "Zollverein" i hela britiska riket; ni skulle ha frihandel inom dess graenser, liksom vi ha inom Unionens fyrtiofem stater, hvilket vid foersta paseende foerefaller att vara en lysande ide. Men efter oefverlaeggning med kolonisterna vid jubileet tillkaennagaf Mr. Chamberlain, att han icke kunde foermas att vidroera aemnet med tang. Det aer godt naer en statsman aendrar mening, da han finner den oriktig. Britiska kolonierna inse att de maste taga stoersta delen af sin inkomst af tull pa importerade varor, och daerfoer tycktes en "Zollverein" vara olaemplig. Aefven andra hinder foereligg. Foerenta

staterna ökar till exempel tullen på fint raffinerat socker med en summa motsvarande den hvarmed hvilken som helst annan nation söker uppmuntra produktionen--detta anses icke vara mera en rättvist mot vara egna sockerfabrikanter.

Derför är det för närvarande troligt, att nödvändigheten af inkomster och oåmpligheten af att anskaffa dem genom inhemsk tull tvingar britiska kolonierna att fortsätta med hög tull på importartiklar, synnerligast sådana, som kunna rubriceras som lyx--det vill säga, sådana saker, som icke användas af de många fattiga, utan af de rika. Detta är en folklig politik, och det är väl känt hvilken stor makt "rooster" äga för politikerna. Samma inflytanden tror jag skola göra sig gällande i Förrenta staterna. Jag känner icke till något mera inkomstbringande sätt eller något så tillfredsställande för de roestande. Det öfverraskar er kanske, men jag tror det är sant, att under vår nuvarande tariffpolitik undslipper massan af amerikanska folket faktiskt tullafgiften. De använda nästan endast--jag tror jag kan utelämnas "nästan"--hemmagjordade saker: hemmagjord tobak, vin, spritdrycker och öl, hemväfda bomulls- och ylleyger, till och med siden, användbart, ehuru icke så fint som det utländska, och alla dessa artiklar äro för närvarande förvanande billiga. Jag hade nyligen ett bevis därpå. En familj i burgna omständigheter, men icke rik, reste hvarje år till England med sina fem barn för att besöka släktingar. Förut hade de sparat in resan genom att köpa kläder och andra artiklar. Från sades, att numera köper hon ingenting i England, därför att kläder ställa sig billigare i New York. Det finns många andra bevis härpå. Vi finna att vara tjänare, som af följa oss på våra resor, köpa en hel del saker i New York; men vår goda och kom ihåg, icke lyxartiklar afsedda för rikt folk. På dessa, hvilka vi kunna vara öfvertygade om att vår rika klass aldrig afstär ifrån, kunna vi genom höga tullar erhålla all den inkomst, som behöfs, utan att efterfrågan blir mycket minskad. Republikens förmodliga klasser dra sig icke för utgifter i fråga om lyx; och fint siden, fint linne, fina spetsar, finaste ylleveror, fina viner och skotsk whisky och engelskt öl räknas till vara lyxartiklar.

Lägg märke till att denna politik skall icke längre först och främst fullföljas för tullskydd, utan endast för inkomst. Äfven om protektionism som en politisk åtgärd afskaffades, är det troligt att sådana artiklar skulle bli beskattade--massorna skulle fördrå det. Det är ett stort misstag att tro, att det är de få och icke de många, som yrka på tull på importerade lyxartiklar. Min åsikt är att sådana tullar icke bli afskaffade i vår tid. Det är det mest populära sättet att skaffa landet inkomster.

Det är en ny förreteelse inom handeln mellan nationerna, hvilken icke böer förbigas. Det kan tagas för afgjort att råmateriel i lyckligt lottade delar af världen nu hafva uppnått förmågan att draga till sig kapital och skicklighet, så att de som regel kunna bearbetas på platsen. De olika folkslagen utveckla öfverraskande duglighet. Indiens fattiga män och kvinnor, Mexikos peoner och Amerikas negrer ägna sig med framgång åt fabriksverksamhet. Likaså kineser och japaner. Britannien och Förrenta staterna förse dem med hufvudmännen för de olika

foeretagen, och foer skoetandet af de automatiska maskinerna fordras ingen utpraeglad skicklighet hos arbetaren. Vi kunna vaenta stora foeraendringar af denna omstaendighet. Det tillkommer Britannien, laenge den foernaemsta och en gang enda fabriksidkande nationen af betydelse, och aefven Foerenta staterna att pa alla omraden soeka na det hoegsta inom industrien. Foeraendringar, som naerma sig revolution, kunna uppsta af denna orsak. Sir Thomas Sutherland talade nyligen till sina bolagsmaen om antagligheten af att bestaella angskepp i fjaerran oestern. Men jag tror aenda att han foerst foersoeker att fa dem i Britannien eller Amerika --det aer langt att ropa aenda till fjaerran oestern.

Fastaen det ser ut som om nationerna mer och mer soeka att sjalfva fylla sina foernaemsta behof, sa tror jag dock, att oekningen af befolkning och rikedom, som skapar nya behof och utvidgar omradet foer de redan befintliga, icke endast haller varuutbytet mellan nationerna kvar pa dess nuvarande standpunkt, utan aefven oekar det i viss man. Hur obetydlig aer icke handeln pa utlandet, aefven i baesta fall, mot den inhemska! Oaktadt Foerenta staterna foerra aret (1899) exporterade fabriksvaror foer attio millioner pund (400,000,000 dollars) var det icke fullt futtiga fem procent af totalpriset pa dess fabrikstillverkning, oefver 1,800 millioner. Man behoeffer icke frukta, att vaerldens behof skola minska--Britanniens enda omsorg aer att bli det land, som baest kan fylla dem.

Sa sta foer naervarande de engelsk-amerikanska handelsfoerhallandena. I dessa tider af sekterism och partisplittring synes det vara af ytterlig vikt, att en sammanslutning af intelligenta maen i hvarje centrum,--daer hvarken rang, rikedom, parti eller trosbekaennelse kunna utgoera hinder foer medlemskap--uteslutande arbetade foer sitt lands fred och vaelfaerd, med utstraectt blick aefven till alla laenders alla folk, ett broderskap, som ser det egna baesta i det gemensamma baesta. Dessa maen dela icke den vanliga politikerns tranga uppfattning, som i kriget mot andra land ser en foerdel foer sitt eget och, fruktar jag, ser aennu klarare sin egen popularitet. Foer handelsnationer, sadana som Storbritannien och var unga republik--hvilken nu boerjar dela vaerldshandeln med moderlandet--finnes ingen grad af framgang i nagon del af vaerlden, hvari de icke aega andel. Hela vaerlden star i skuld till de nationer, som i stoerre man fylla deras behof. Daerfoer aer Britanniens och Amerikas stoersta intresse: fred. Daerfoer aer det ocksa en klok politik att uppehalla fred, ett allvarligt politiskt missgrepp att rubba den, enaer vi icke kunna foerstoera en annan nations vaelfaerd utan att skada var egen. En skenbart tillfaellig vinst af andras ofaerd aer verkligen foerlust till sist. Detta aer kanske att se allt foer langt in i framtiden, men steg, som leda dit, boera tagas redan i vara dagar. Foersta steget ligger i att laemna foerestaellningen, att handeln foeljer flaggan; verkliga foerhallandet aer att handeln foeljer, dit sparet till den baesta foerdelen leder. Handeln respekterar inga flaggor; det lojala Kanada koeper sina "Union Jacks" i New York. Kanadas handel pa republiken aer tre ganger sa stor som pa England och stoerre aen med alla andra nationer tillsammans. Foergaefves soeker nagon nation politiskt eller nominellt herravaelde pa fraemmande område med afsikt att vinna fortfarande affaersfoermaner under frihandel och lika lagar foer alla. Den foersaekrar sig om och fasthaller endast

den marknad den kan baest fylla. Att offra millioner i penningar och tusentals maenniskolif foer att erhalla politiskt oefvervalde i ett nytt landomrade kan ibland vara noedvaendigt i politiskt syfte, men aldrig i handelsintressen. Vi skola ha kommit ett steg framat, naer det oeppt foerkunnas att politisk eroefring icke aer noedvaendig foer att eroefra ett nytt landomrades handel. Denna sanning behoeffer Amerika laera sig pa nytt, da hon foersoeker att fa politisk makt oefver Filippinerna. De britiska och amerikanska intressena aero skyddade, naer samma lagar gaella foer alla nationer. Bada laendernas intressen roerande utlaendsk handel ha blifvit desamma och borde leda till samma politik: Oeppen doerr och Fred--tillatelse foer alla nationer, alla folk att foelja egna utvecklingslagar i fullkomlig frihet. Vi ha nyligen haft manga bevis pa sanningen af det gamla pastaendet, att "blod aer tjockare aen vatten", betydligt mycket tjockare, som jag tror, mellan medlemmarna af var egen ras. I den nu framtraedande dragningen till hvarandra mellan alla engelsktalande--och allt hvad detta innebaer--se vi gryningen till en ny kaensla--raspatriotism; en kaensla af stolthet och haengifvenhet, som den ena halfvan af rasen ger at "Union Jack" och den andra a "Stars and Stripes"--den andra af de tva flaggor, som gemensamt svaja oefver alla engelsktalande, ty intet samfund, hvarti vart tungomal talas, existerar utan att lyda under en af dessa symboler. Silfverkanten pa de moerka krigsmoln, hvilka tyvaerr nu svaefva oefver de bada grenarna af rasen, aer att krigets utgang skall aennu fastare sammanbinda de bada nationerna. Vi kunna saekert, jag tror fullkomligt saekert, antaga att mellan de tva nationerna, hvilka aero ett folk, ingen skiljaktig mening nagonsin kan uppsta, som icke kan afgoeras i vaenskap, eller att nagon regering i nagotdera landet skulle vara nog stark eller illasinnad att motsaetta sig folkens oenskan, att deras tvistigheter icke ma afgoeras med svaerdets bittra skiljedom. Den dagen aer foerbi, da engelsktalande maen skola uppmanas att doeda hvarandra pa slagfaeltet. Solen kommer aldrig mer att lysa oefver ett sadant skadespel. Vi ha hunnit foerbi detta stadium och vaendt om bladen foer alltid i denna fasavaeckande historia.

Hur skall framtiden gestalta sig under inflytandet af denna nya makt --raspatriotismen, som nu dagas foer oss? Var egen ras isynnerhet har anlag foer den sjukdom, som kallas laudhunger. Storbritanniens roeda flagga foerkunnar sitt oefvervalde oefverallt i vaerlden. Vi ha utstraect vart område tre tusen mil fran Atlantens straender till Stilla hafvets, fran S:t Lawrence till Mexikogolfen och, aenda icke noejda, fruktar jag, att vi foelja Englands farliga exempel och annektera utlaendskt område. Sanningen aer att vi alltfoer troget foeljt Skriftens ord, som saeger oss, att de saktmodiga skola besitta jorden; och hvilket, enligt var humorist, Mark Twain, foerklarade alltsammans--var ras aer sa saktmodig. I alla haendelser synas vi ha skyndat oss upptaecta, att det sanna och enda saekra beviset pa jordens raetta besittningstagare var --att de talade engelska.

Denna utvidgningsepok maste snart ga oefver. Det aer utvecklingens lag, att hvarje land skall, om det kan, styra sig sjaelft. Sa goer Kanada; Australien haller pa att foervaerfva sig sjaelftaendighet, och bada ha sina egna tulltariffer till och med mot Englands produkter. Sydamerikas sjutton republiker, som nyligen lydt under Spanien, aero

alla oberoende under egen styrelse. Det aer endast under utvecklingsperioder som aflaegsna makter kunna styra och behaerska ett folk, men under denna tidpunkt kunna regeringens atgaerder vara af sa vaelsignelsebringande art, att aefven sedan det nya samhaellet sjaelft oefvertagit ledningen af sina angelaegenheter, blir bandet mellan moder och barn icke endast oslitet, utan starkare aen nagon sin foerut. Kanada och Australien laemna starka bevis haerpa. Genom den visa, vaelvilliga, fredliga och tillmoetesgaende politik, som foeljts, har inom riket skapats en raspatriotism, som hvilar pa moralisk styrka, den maektigaste af alla, som hvilar icke pa lag, utan pa kaerlek. Britanniens framgang i sin kolonialpolitik aer en af de stoersta triumfer en nation nagon sin vunnit, kanske den allra stoersta. Endast fredliga och icke krigiska medel kunde ha astadkommit denna seger, langt mera aerofull aen en eroefring genom valdsmakt och langt varaktigare, hvilket framtiden kommer att visa.

Storbritanniens flagga svajar oefver Kanada och Australien. Genom folkets oenskan aero de en del af det fast foerenade hela, och nu aer fragan om denna rassammanslutning skall stanna inom britiska riket eller slutligen utvecklas till ett foerbundsrad foer hela rasen, ledande de internationella angelaegenheterna, innefattande vaerldsfreden och latande hvarje saerskildt land skoeta sig sjaelft under egen regering, antingen det oenskar en kroent eller okroent republik. Jag beskylles foer att en gang, och det var icke sa laengesedan, ha spatt, att var engelsktalande ras skulle en dag ater vara foerenad. Haer aer ett laempligt faelt foer var Handelskammare att odla, ty det ligger i riktningen: frid pa jorden och maenniskorna en god vilja. Foer det naervarande kunna de atminstone bruka sitt inflytande foer att staerka det vaenliga foerhallandet och naermandet mellan de tva grenarna. Jag har gloemt att naemna ett af de baesta, kanske det allra baesta, resultatet af var tillfaellige tullpolitik. Det har tillfoert oss manga britiska yrkesidkare foer att uppsaetta industriella foeretag och salunda utveckla vara tillgangar--Clark och Coats fran Paisley, Dolan fran Yorkshire, Sanderson fran Sheffield och sist, men ingalunda minst, en stor skatt fran Halifax. Hvem kunde begaera att vi skulle oefvergifva var tanke pa protektionism, om vi lyckades fanga sadana som Firth. Vi utlaemna dem icke mot en konungs loesen; vi behoefva sa manga vi kunna fa af Halifaxkvaliteten. Naerhelst vara tariffer passa, ma alla taga en grundlig haemnd, komma hit oefver och glaedja sig at frihandeln i Unionens fyrtiofem nationer. Republiken uppmanar dem att komma, alla som en. Den har hoegsta tull pa importerade aedelstenar och dyrbarheter, men dessa ovaerderliga skatter ga tullfria.

Det aer icke endast foer sin industriella skicklighet de skulle bli vaerderade, utan som laenkar, hvilka binda samman det gamla och det nya landet, modern och barnet. Nagra af firmans yngre medlemmar bli bofasta ibland oss, deras barn gifta sig med amerikanare, eller, om de besoecka det gamla hemmet, inga de foerbindelser daer, och den riktige engelsk-amerikanen aer resultatet. Denne visar sig kanske vara den nye mannen, hvilken aeger bada rasernas foertjaenster och styrka och ingenderas fel och svaghet och som i alla haendelser, det kunna vi vara foervissade om, skall vara den fraemste laerjungen i raspatriotism och arbeta foer att det gemensamma medborgarskapets dag skall uppga inom

var ras vidtfamnande graenser.

"BUSINESS"

(Ur ett foeredrag vid Cornell University, 11 Jan. 1896)

"Business" aer ett omfattande ord och aer i sin ursprungliga betydelse uttrycket foer hela skalan af maenniskors straefvanden. Samma egenskaper, sasom skoetsamhet, energi, koncentrerung och intelligens, vinna framgang i alla grenar af "business", fran medicin till manufakturvaror.

"Business" aer ett omfattande ord och aer i sin ursprungliga betydelse uttrycket foer hela skalan af maenniskors straefvanden. Praestens "business" aer att predika, laekarens att bota sjuka, skaldens att skriva vers, universitetsprofessorns att undervisa och de studerandes "business" aer, skulle man kunna tro, af den ofantliga uppmaerksamhet som aegnas daerat, att spela fotboll. Jag aemnar icke tala om "business" i denna vidstraecta betydelse, utan foeretraedesvis foelja definitionen i "Century Dictionary":

"Merkantila och yrkesmaessiga foeretag af hvarjehanda slag; sysselsaettning, som fordrar kunskap i bokfoering och finansiella metoder; bedrivande af handel samt penningtransaktioner af alla slag".

Belysningen, som foeljer, aer betecknande och definierar klart denna uppfattning af "business". Den lyder pa detta saett:

"Det foerekommer saellan, att personer med boejelse foer studier foervaerfva nagot anseende foer kunskap i business".

Men vi maste ga aennu ett steg laengre foer att mera tydligt foerklara hvad "business" aer, sa som jag ser saken. Aer en afloenad jaernvaegsresident eller bankdirektoer eller en afloenad tjaensteman af hvad slag som helst en "businessman"? Straengt taget, icke. Foer att en person skall vara i "business" maste han vara atminstone delaegare i det foeretag han leder och aegnar sitt intresse at samt foer sina inkomster vara hufvudsakligen beroende af foeretagets framgang och icke bara af sin afloening. Denna synpunkt utesluter hela den afloenade klassen. Inga af dessa aero nu "businessmen", men manga af dem hafva varit det och varit det med framgang. Den, som aer en verklig affaersman, kastar sig i och slungas omkring pa affaersliffvets vagor, utan lifraeddningsboj i skepnad af afloening--han riskerar allt.

VAL AF LEFNADSBANA

Foermoenighet kan icke erhallas genom afloening, hur hoeg denna aen aer, och affaersmannen straefvar efter foermoenighet. Om han aer klok, sa laegger han alla sina aegg i en och samma korg och tar sedan vael vara pa denna korg. Goer han affaerer i kaffe, sa aegnar han sin uppmaerksamhet at kaffe; goer han affaerer i socker, sa aegnar han sig at socker och later

kaffet vara--han blandar inte ihop dem, utom naer han dricker sin kopp kaffe med socker i. Om han graefver kol och saeljer dem, sa aegnar han sin uppmaerksamhet at "svarta diamanter"; om han aeger och saeljer skepp, sa aegnar han sig at skeppsfart, och han uppfoer att foersaekra sina egna skepp, sa snart som han har kapital att undvara och kan tala foerlusten af ett utan risk af ruin; om han tillverkar stal, sa haller han fast vid stal och haller sig pa langt afstand fran koppar; om han bearbetar jaernmalm, sa haller han fast daervid och bryr sig icke om annat slags grufdrift, allraminst silfver och guld. Detta aer daerfoer, att en man kan grundligt skoeta endast en affaer, och endast en duglig man kan goera det. Jag har aennu aldrig traeffat pa en maenniska, som fullt foerstod tva olika slags "business"; ni kan lika laett traeffa pa nagon, som taenker pa tva sprak samtidigt.

Underafdelning och specialitet aer dagens loesen.

HVARJE MAN I SITT YRKE ELLER SIN SPECIALITET

Jag har framfoer mig manga representanter foer alla slags studerande. Om jag kunde se in i edra hjaertan, sa skulle jag finna manga skiftande former af aerelystnad; de flesta soekande utmaerkelse i nagot af de laerda yrkena. Nagra vilja bli jurister, andra praester, laekare, arkitekter, elektrici, ingenioerer, laerare, och hvar och en staeller upp foer sig ett moenster, ett hedradt namn, som intagit foersta platsen i nagot af dessa yrken. De blifvande juristerna framfoer mig skulle vilja taefla med fortidens Marshall och Story eller nutidens Carter och Choate; praesten ville vara en Brooks eller en Van Dyke; laekaren en Janeway eller en Garmany; redaktoeren ville vara en Dana; arkitekten en Richardson, och naer han natt sin aerelystnads mal, sa skulle han vara noejd. Atminstone tror han det nu. Med dessa klasser har jag egentligen icke nagot som helst att goera i dag, daerfoer att alla dessa aero yrkesentusiaster. Men naer hufvudegenskaperna foer att lyckas i de laerda yrkena aero de samma, som betinga framgang inom affaerslifvet, kan mycket af hvad jag har att saega tillaempas pa er alla.

Ibland er finnas sadana, som skulle vilja segla pa det ovissa haf, som kallas "business", och arbeta foer att foertjaena pengar, stor foermoegenhet och till slut bli millionaerer. Men jag aer oefvertygad om att, om ocksa detta aer fraemst i edra tankar, sa aer det icke allt ni straefvar efter pa affaersbanan; ni kaenner att daer gifvas tillfaellen att visa duglighet, foeretagsamhet, energi, omdoeme och alla de baesta dragen hos maenniskonaturen, samt aefven att affaersmaen mycket gagna det samhaelle, de lefva i.

Jag vill foersoeka att sprida litet ljus oefver vaegen till framgang, att peka pa klipporna och skaeren i det foerraediska hafvet och ge nagra vinkar om saettet att styra ert skepp eller ro ert noetskal och om det hastiga eller det langsamma artaget vinner i laengden.

STARTEN I LIFVET

Lat oss da boerja med boerjan. Aer nagon af de blifvande affaersmaennen haer framfoer mig, da han foer sig utmalar framtiden, noejd med att se sig

hela sitt lif arbetande foer en bestaemd afloening? Icke en enda, det aer jag saeker pa. Haer har ni skiljegraensen mellan affaer och icke-affaer; den ene aer husbonde och beror af foertjaensten, den andre tjaenare och beror af sin loen. Naturligtvis far ni alla boerja som afloenade tjaenare, men alla fa icke sluta daer.

Ni har litet svart foer att komma i gang, mycket svart i allmaenhet, men haer goer sig undantagsstudenten gaellande. Foer honom finns ingen svarighet; han har vunnit sina laerares uppmaerksamhet, och de kaenna en maengd affaersmaen. Han har fatt premium, han aer den foerste i klassen, han har visat ovanlig foermaga, grundad pa karaktaersdrag, som komma att goera sig gaellande i taeflingen. Han har bevisat sig aega aktning foer sig sjalf, har ofoervittliga vanor, godt foerstand, ordningssinne, outtroettlig flit, och hans lediga tid anvandes till soekande efter kunskap, hvori han finner sin hoegsta glaedje.

Aennu en viktig sak: hans finanser aero alltid i godt skick, han lefver straengt pa sina inkomster och sist, men icke minst, han har visat, att han finner glaedje i sitt arbete. Dessutom har han vanligen en kraftig garanti foer framtida flit och gagnande aerelystnad--han aer icke belastad med rikedom. Det aer noedvaendigt, att han sjalf banar sig vaeg i lifvet. Han aer icke millionaer, han bara aemnar bli det. Han har ingen rik far eller--det som aer aennu farligare--en rik mor, som kan och vill understoedja honom i laettja, i fall han skulle misslyckas; han har ingen lifraedningsboj, han maste simma eller ga till botten. Innan denne unge man laemnar universitetet, aer han en bemaerkt man. Mer aen en bred vaeg star honom oeppen. Doerren oepnas, innan han behoeffer knacka, han vaentas af den insiktsfulle arbetsgifvaren. Icke hans professors skrifna betyg--ty betyg maste vanligen laesas och laesas mellan raderna--utan ett ord eller tva sagda till affaersmannen, som alltid aer pa utkik efter unga undantagsstuderande, har tillfoersaekrat den unge mannen allt hvad en ung man behoeffer--en boerjan. Det oskattbaraste foervaerf, som en arbetsgifvare kan vinna at sin affaer aer undantagsynglingen--ingen affaersuppgoerelse aer sa gifvande som denna.

Det aer naturligtvis oaendligt mycket svarare foer genomsnittsstuderanden; han behoeffer vanligen soeka efter sysselsaettning, men slutligen finner aefven han en boerjan.

UTVAEGAR TILL FRAMGANG

Det aer undantagsstudentens bana, som belyser vaegen till framgang. Vi behoeftva icke alls bekymra oss om honom, han aer "all right". Han har blifvit kastad i sjoen, men han behoeffer ingen lifboj, han behoeffer icke klemas med, han kan simma; han aer icke foedd foer att bli draenkt, och ni ser hur han ar efter ar trotsigt moeter vagorna, tills han aer i spetsen foer ett stort "business". Hans boerjan var naturligtvis icke i spetsen, utan vid foten--lyckligtvis; daerfoer har hans framatskridande alltid skett uppåt. Om han boerjat uppifran, skulle han icke haft tillfaelle att straeftva hoegre. Det betyder icke mycket hur han boerjar, ty han aeger egenskaper inom sig, hvilka med saekerhet skola astadkomma ett visst resultat, hvart han aen kommit. Han fortfar pa en mycket liten loen, utraettar smasysslor, mycket obetydligare aen han vet

sig kunna utfoera, men han utfoer dem med yttersta noggrannhet.

Men sa en vacker dag intraeffar nagot, som adrager honom hans naermaste foermans uppmaerksamhet. Han har nagot att invaenda mot ett foerslag och tror att det kan foerbaettras, eller han erbjuder sig att bitraeda i en annan afdelning aen sin egen; eller han stannar en dag senare aen vanligt vid sitt arbete eller kommer tidigare en morgon, daerfoer att det var nagot, som skulle goeras naesta morgon, och hvilket han foer saekerhets skull ville saetta sig in i i god tid. Hans principal har kanske aefven varit litet orolig oefver samma sak och kommit tidigt till platsen. Han traeffar pa den unge mannen, som visar att han icke endast utfoer sitt afloenta arbete, utan aefven taenker pa affaerens framgang. Det kan ocksa haenda, att principalen en dag foereslar en viss atgaerd roerande en af kundernas konto; det aligger kanske den unge mannen att skoeta denna gren af bokfoeringen--en mycket viktig gren. Principalen oenskar stoppa denna kredit, hvilket mahaenda skulle vara till olaegenhet foer kunden. Den unge mannen kaenner kunden, har ibland besoeckt honom i affaerer, burit upp penningar--eller foersoekt att goera det--och invaender blygsamt, att denne aer en praektig karl, som maste vinna framgang, som skoeter sin affaer redbart och klokt och endast behoeffer tillfaelligt oefverseende foer att kunna reda sig foertraeffligt.

Principalen har foertroende till den unge mannens omdoeme och duglighet, tycker kanske att det aer litet djaerft af en kontorist att framstaella nagot sadant, men saeger till honom: "Skoet om den haer saken, men passa pa att vi icke foerlora nagot. Vi vilja naturligtvis icke skada vara kunder, utan om vi kunna hjaelpa mannen utan foer stor risk, sa goera vi det gaerna". Den unge mannen tar saken om hand, och foeljden visar, att han hade alldeles raett; kunden blir en af firmans allra baesta kunder, en som icke utan stor svarighet kunde lockas oefver till en annan.

Eller kanske att den vakne unge mannen har gifvit akt pa fabriakens foersaekringspoliser och deras foerfallodag; han ser att denna blifvit foersummad--att nagra af foersaekringarna aero foerfallna. Det angar icke honom, han har icke betaldt foer att skoeta om firmans foersaekringar; i en mening--den inskraenkta meningen--aligger denna syssla en annan man, men han vagar papeka omstaendigheten och foereslar, att premierna skola erlaeggas. Men--laegg nu maerke till foerdelen af allmaen laesning och bildning!--denne unge man har laest tidningar och tidskrifter och laert kaenna flere "affaersknep", som ibland bedragit foersaekringstagaren pa hans foersaekring, och i samband daermed har han studerat nya och billiga foersaekringsmetoder. Han foereslar, att den eller den polisen oefverflyttas till ett annat, solidare och aeldre bolag. Ni ser, mina herrar, att var tids affaersman maste laesa, ja studera och ga till roten af en hel maengd saker, sa att han kan undga de falluckor, som pa alla sidor omgifva en affaer. Den arbetsgifvare, som icke insag hvad en sadan ung man, ehuru i en kontorists anspraksloesa staellning, duger till, aer icke vaerd att arbeta hos.

ANDRA STEGET UPPAT

Antag att den unge mannen aer elektriker eller ingenioer och kommer fran Sibley, som aer ett bra staele att komma fran. I det stora

fabriksfoeretag, som aer nog lyckligt att ha foersaekrat sig om hans duglighet, har han kanske en mycket anspraksloes befattning; men han upptaecker att ett par angpannor icke aero riktigt saekra, att maskinerna eller motorerna aero byggda pa falska mekaniska principer och foerbruka en maengd braensle, och att anvandningen af maskinerna aer foerenad med risk. Han ser, att entreprenoeren fuskat med grunden under den; eller han kommer ofoermodadt in i fabriken en natt foer att se, om allt star bra till, och upptaecker att mannen, som har vakten, icke aer att lita pa och att en olycka laett kunnat ske. Han kaenner det vara sin plikt att ingripa och raedda fabriken fran undergang. Han goer upp en ritning oefver maskineriet och laegger fram den foer sina principaler med foerslag att afhjaelpa bristerna, enligt de nyaste vetenskapliga principerna, som han laert sig i Sibley. Arbetsgifvaren aer naturligtvis icke hagam foer utgifter och aer foerargad oefver att hans maskineri icke aer sadant det skulle vara. Men aefven om hans vrede tar sig utlopp, later han, naer stormen vael aer oefver, den unge mannen foerklara hvad ett par tusen dollars nu kunde raedda, och resultatet aer, att Sibleypojken far tillsaegelse att skoeta om saken och laga att allt blir ordentligt gjordt.

Denne unge mans lycka aer sa godt som redan gjord. Aefven om han ville, skulle han icke kunna doelja sitt ljus under skaeppe, hvilket den blifvande affaersmannen just icke aer vidare benaegen att goera--han aer bara och uteslutande "business". Han lider icke af tillgjordhet eller falsk blygsamhet. Han foerstar sitt "business", och han aer fullt medveten och stolt oefver den omstaendigheten att han foerstar det--det aer en af de manga foerdelar Sibley gifvit honom--och han aer besluten, att hans principal icke skulle, atminstone i denna sak, veta mindre aen han. Ni far aldrig uraktlata att upplysa er arbetsgifvare. Man kan icke halla en sadan ung man som denne tillbaka; och lat mig tala om foer er, att ingen arbetsgifvare vill halla honom tillbaka. Det finns aennu en person, som aer lika glad oefver att upptaECKA den unge mannen, som den unge mannen aer oefver att upptaECKA sig sjaelv, och denna aer hans arbetsgifvare. Han aer vaerd en million, hvarken mer eller mindre, men det vore naturligtvis icke till hans nytta att fa den, medan han aennu aer sa ung.

Han har nu tagit tva steg uppat. Foerst, han har fatt en god boerjan och, foer det andra, han har visat sin principal, att han aer mer aen vanligt duglig. "Han har kommit", som fransmaennen saega, och han har kommit foer att stanna. Hans fot aer pa stegen och det beror pa honom sjaelv, hur hoegt han klaettrar. Han aer en af de mycket fa, som kommit oefver troeskeln till hela affaeren.

Men det aer mycket som aterstar att goera. Denne unge man har nit och duglighet, och han har visat att han har den oundgaengliga egenskapen --omdoeme. Och han har visat aennu en oundgaenglig egenskap--att hela hans intresse aer i affaeren. Han visar ifran sig de lockande frestelserna, som omgifva unga maen, och koncentrerar sin uppmaerksamhet, sin tid och sina krafter pa uppfyllandet af sin plikt mot sin arbetsgifvare. Alla andra studier, sysselsaettningar och alla noejen undantraengas af "business", som haerskar oinskraenkt. Hans afloening stiger, naturligtvis. Om han haendelsevis rakat fa anstaellning

hos en arbetsgivare, som icke foerstar att uppskatta hans foertjaenster sa finns det andra arbetsgivare, som funnit, att haer aer den saellsynta foereteelsen--undantagsynglingen--i deras konkurrens tjaenst, och det aer mycket antagligt att var unge hjaelte kommer att byta om principal. Det haender icke ofta, men ibland tvingas en ung man att goera det. Som regel aer arbetsgivaren endast alltfoer tacksam, att en sadan ung man kommit till honom, och han aer angelagen att fa behalla honom. Men foertroende aer nagot, som behoeffer lang tid att gro, och det aer en lang vaeg fran hoegt afloenadt bitraede till jaemnlighet som delaegare.

DEN AFGOERANDE FRAGAN

Lat oss foelja honom litet laengre. Den unge mannens arbete i firmans tjaenst har en dag framkallat noedvaendigheten foer honom att goera ett besook hos arbetsgivaren i hans hem. Sadana tillfaellen yppa sig allt oftare, den unge mannen blir kaend och vaerderad i familjen; till slut spoerjer principalen sig sjaelf, om han icke nagon dag kunde taga honom till kompanjon, och da kommer fragornas fraga: "Aer han redbar och duglig?"--Lat mig droeja haer ett oegonblick. Mina herrar, detta aer den afgoerande fragan, hvalfvets slutsten, ty ingen duglighet, hur stor den aen ma vara, aer vaerd nagot utan redbarhet. Naer Burns skildrade Skotlands genius i "Visionen", kommo dessa egendomliga ord honom i sinnet:

"Hennes oega, aefven da det ut i tomma rymden sag,
lyste klart af tro och heder".

Intet foerdoeljande, ingen beraekning, ingen spekulation pa att vinna en ofoertjaent foerman, aldrig en handling, hvars upptaectt skulle bringa er skam. Affaersmannen soeker allra foerst hos sin kompanjon "ett redbart sinne", den, som, aefven foer att tjaena honom, vek en harsman fran den smala vaegen, skulle genast foerlora hans foertroende. Aer han intelligent? Aer han i stand att bilda sig ett korrekt omdoeme, grundadt pa insikt och klarsynt foerutseende? Unga maen--ja, gamla maen ocksa--gifta sig foerhastadt, hvilket aer mycket ofoerstandigt af bade de unga och de gamla. Men om ett kompanjonskap kan man saega, att det saellan ingas i foerhastande. Det aer icke en eller tva egenskaper, som afgoera det, utan karaktaeren i sin helhet--tilltalande i manga afseenden, icke franstoetande i nagot och med saerskild duglighet i ett eller tva.

Vi hoera ofta talas om huru omoejligt det i vara dagar aer foer unga maen att starta nya foeretag, daerfoer att affaerer ske i sa stor skala, att det erforderliga kapitalet naermar sig millionen, och salunda aer den unge mannen doemd till en loentagares lif. Detta aer sant endast i fraga om de stora korporationerna, i hvilka man icke kan bli delaegare utan kapital. Ni kan koepa sa och sa manga aktier foer sa och sa manga dollars, och som de unga maen jag nu talar till aero fast beslutna att foerr eller senare blifva sina egna herrar, sa tror jag icke att anstaellning i en stor korporation--daer hoeg afloening aer allt hvad de kunna vaenta--aer lika foerdelaktig foer dem som hos privata aegare.

Aefven presidenterna foer dessa korporationer aero endast afloenade och

saledes icke, i ordets straengaste mening, affaersmaen. Huru skulle da en ung man, som arbetar under dem, vara annat aen en loentagare hela sin lifstid?

HVAR FINNAS TILLFAELLENA?

Mangen affaer, som laenge arbetat med framgang under kompaniskap, foeraendras till bolag, aktierna erbjudas till salu, och laerda herrar, menloest okunniga i affaerer, och, stundom, spekulativt anlagda kvinnor samt--jag aer ledsen att tala om det--ofta praester och artister aero foerledda att koepa. Allmaenheten koeper affaeren, men de skulle hafva koept mannen eller maennen, som skoette affaeren.

Kommer ni ihag historien om Travers? En vaen bad Travers komma in och titta pa en hund, som han taenkte koepa foer att raensa sitt konservatorium fran rattor. Just som hundsaeljaren skulle visa honom, hur utmaerkt hunden gjorde slut pa odjuren, kom en stor, vaeldig gammal ratta jagande hunden framfoer sig. Travers vaen fragade honom:

--Hvad skulle du goera?

--Koe-koe-koepa rattan, svarade Travers.

Allmaenheten koeper ofta den oriktiga saken.

Det skulle vara ett foertraeffligt studium foer er att ofta laesa de olika bolagsaffaerernas fondnoteringar. Ni skall finna foerteckningen i nagra tidningar. Laegg nu maerke till aktiernas parivaerde och det pris, foer hvilket ni kan koepa dem. Det kan invaendas att detta parivaerde aer fingeradt kapital, det aer endast i ganska fa fall det aer sa; i fabriksaffaerer i synnerhet, tror jag, att motsatsen aer regel. Kapitalet representerar icke helt och hallet egendomens vaerde.

Men det finns manga bolag, hvilka icke aero bolag, och manga exempel pa kompaniskap, foeraendrade till bolag, daer affaeren i sjaelfva verket fortfar som kompaniskap. Om vi jaemfoera sadana institutioner med de stora bolagen, hvilkas aegare aero haer och daer och oefverallt, sa finna vi en anmaerkningsvaerd olikhet. Tag till exempel vaerldens stora angbatslinjer. De ibland er, som laesa, kaenna nog till att de flesta af dessa laemna ingen utdelning at aktieaegarna. Nagra af de stoersta bolagens aktier ha salts foer halfva, till och med foer tredjedelen af vaerdet. Dessa aero bolag helt enkelt, men om vi se pa andra linjer pa samma haf, som skoetas af aegare, och foer hvilka vanligen en stor affaersman, som aer djupt intresserad, star i spetsen, sa skola vi finna, att de hvarje ar laemna stor utdelning och oeka reservfonden med betydliga summor. Det aer skillnaden mellan individualism och kommunism, tilllaempad pa business, och mellan aegarna, hvilka skoeta sin egen affaer som kompanjoner, och ett bolag med tusen olika aegare, okunniga om affaerer.

Denna motsats kan man finna inom hvarje affaersgren, i handel, yrkesutoefning, i finanslifvet och i kommunikationen till lands och vatten. Det aer pa samma saett med banker. Manga bankinraetningar aegas

verkligen af nagra fa affaersmaen. Dessa blifva snart de ledande, och deras aktier sta alltid hoegt, i synnerhet om bankens direktoer aer den stoerste aegaren, sasom fallet aer i de mest framstaende bankaffaererna. I sadana delaegarskapsbolag finnas alla tillfaellen foer den blifvande affaersmannen att blifva aegare, det vill saega delaegare, ty de som leda sadana foeretag soeka staendigt efter duglighet.

Var icke alltfoer kinkiga--tag emot hvad goda makter erbjuda. Boerja, om ni noedvaendigt vill, i ett bolag, men hall alltid blicken faestad pa utsikten till en egen affaer. Kom ihag att hvarje foeretag kan lyckas, daerfoer att det fyller ett saerskildt behof hos allmaenheten; det utfoer en noedvaendig syssla, antingen det producerar en artikel, saeljer den, eller vardar och foervaltar kapitalet.

Det finns intet slag af "business", daer icke framgang kan ernas.

EN AF FRAMGANGENS HEMLIGHETER

Framgang beror helt enkelt pa aerligt arbete, duglighet och koncentration. Det finns alltid plats i toppen foer undantagsmaennen inom hvarje yrke. De behoefva icke straefva efter gunst; det aer snarare fraga om, hvem som skall lyckas erhalla deras vaerdefulla hjaelp. Och som det aer i hvarje yrke, sa aer det i alla affaersgrenar--godt om plats i toppen. Er sak aer bara att komma dit. Saettet aer ganska enkelt: Skoet ert "business" en liten smula skickligare aen genomsnittsmannen pa ert område. Om ni aer aldrig sa litet oefver genomsnittet, sa aer er framgang betryggad, om denna star i proportion till den grad af foermaga och intresse, som ni adagalaegger. I en affaer finnas alltid nagra, som sta naera toppen, men det finns alltid ett oaendligt mycket stoerre antal nere vid bottnen. Och skulle ni misslyckas i att na upp, sa skyll icke pa stjaernorna, utan pa er sjaelfva. De som misslyckas kunna saega, att den eller den personen hade stora foerdelar, oedet var honom beveget, omstaendigheterna gynnsamma. Det daer pratet aer icke mycket vaerdt. En man faller i midten af en stroem, som han foersoeker hoppa oefver, och foeres bort af vattnet; en annan foersoeker detsamma och landar saekert pa andra sidan.

Proefva noga dessa bada maen.

Ni skall finna, att den som misslyckades saknade omdoemesfoermaga; han hade icke beraeknat medlen att na sitt mal; han var en ofoerstandig karl; han hade icke traenat sig; han kunde icke hoppa; han gjorde det pa en slump. Han var lik den daer unga damen, som pa fragan om hon kunde spela fiol svarade: "Jag vet inte; jag har aldrig foersoekt."-- Den andre, som hoppade oefver stroemmen, hade flitigt traenat sig; han visste ungefaer hur pass langt han kunde hoppa. Och han visste fullkomligt saekert, att han kunde hoppa langt nog foer att na en punkt, hvarifran han kunde vada till stranden eller taga ett nytt hopp. Han visade omdoemesfoermaga.

En ung man, som gjort sig kaend foer att utfoera hvad han foeresatt sig, skall finna huru hans arbetsfaelt vaexer ar efter ar och huru uppgifterna blifva stoerre och stoerre. A andra sidan, den man, som

maste erkaenna sitt nederlag och be sina vaenner om hjelp foer att fa boerja pa nytt, aer verkligen illa daeran.

Studerande vid vara skolor och universitet voro foerr faerdiga med examen redan i ton-aren. Detta ha vi aendrat, och de studerande aero i allmaenhet aeldre, naer de boerja kampen foer tillvaron, men de ha naturligtvis laert en hel del mer. Savida den unge universitetsmannen icke hufvudsakligast anvaender sin tid foer att inhaemta kunskap i det aemne, som han taenker aegna sitt lif at, sa blir han, om han gar in i en affaer, undantraengd af yngre maen, som boerja i ton-aren, ehuru de sakna universitetsbildning. Detta saeger sig sjaelft. Nu aer fragan: Skall den studerande, som vistats i teoriernas region, hinna fatt mannen, som har ett par ars foersprang pa praktikens harda och straengt oppfostrande faelt.

Att detta aer moejligt foer den studerande aer ju tydligt och att han i sitt senare lif kommer att aega bredare vyer, aen den vanlige affaersmannen, som saknar akademisk bildning, aer ocksa tydligt, och det aer naturligtvis slutet, som blir det afgoerande; boerjan aer gloemd och har ingen betydelse. Men om den studerande nagonsin skall hinna fatt den, som foerst startade i taeflingen, sa maste det vara genom att aega starkare uthallighet; hans oefverlaegsna kunskap och daerpa grundade sundare omdoeme maste slutligen foerhjaelpa honom till seger i taeflingen. Det aer tre brister, som vanligen kaenneteckna mannen, som startar, innan karaktaeren vunnit manlig fasthet, naemligen: bristen pa straeng sjalfdisciplin, pa allvarlig koncentration och pa en allt behaerskande aerelystnad. Den unge universitetsmannens vanor och den i en affaer anstaellde ynglingens aero himmelsvidt skillda.

Det aer en annan svarighet, som i de flesta stora affaersfoeretag moeter den aeldre mannen. Daer rader naemligen en straeng civilfoervaltning och befordran utan favoritsystem. Det staeller sig daerfoer mycket svart att fa nagon annan anstaellning aen i de laegsta graderna. Man maste boerja vid foten, och det aer baest foer alla parter, synnerligast foer den unge studeranden.

Undantagsstudenten borde naturligtvis oefvertraeffa undantags-icke-studenten. Han har stoerre bildning, och bildning goer sig alltid gaellande, om de andra egenskaperna aero desamma. Tag tva maen med lika naturlig begafning och energi, samma aerelystnad och personliga egendomligheter, och den af de tva, som erhallit den baesta, mest omfattande och mest laempliga bildningen, har utan gensaegelse en ofantlig foerdel oefver den andre.

AFFAERSMAN OCH SPEKULANTER

Alla aekta mynt hafva blifvit efterapade; efterapningen af "business" aer spekulation. En affaersman ger valuta foer sin inkomst och oppfyller en nyttig foerpliktelse. Hans tjaenster aero noedvaendiga och komma samhaellet till godo; dessutom arbetar han ihaerdigt foer att utveckla landets tillgangar och bidrager salunda till slaektets framatskridande. Detta aer aekta mynt. Spekulation daeremot aer en parasit pa affaersmaennens arbete. Den skapar ingenting och fyller intet behof. Naer spekulanten

vinner, sa tar han pengar utan att laemna vederlag eller betala daerfoer, och da han foerlorar, tar hans medspekulant pengarna fran honom. Det aer ett rent hasardspel mellan dem, foernedrande foer bada. Ni kan icke vara en hederlig affaersman och en spekulant. Tillvaegagangssaettet och syftet pa den ena banan aero olycksbringande foer den andra. Ingen affaersman kan spekulera hederligt, ty de som visat sig ha foertroende foer honom ha raett att vaenta straengt fasthallande vid affaersmetoder. Fordringsaegaren tar den vanliga affaersrisken, men vill icke veta af nagon spekulationsrisk. Det aekta och det foerfalskade ha intet gemensamt.

Att nittiofem procent af dem, som foer egen raekning boerja ett affaersfoeretag, misslyckas, later otroligt, och aenda saeger statistiken, att det foerhaller sig sa. Med siffror kan man bevisa hvad som helst, heter det, men det aer dock ett faktum, att proportionen aer mycket stor. Tro inte att jag vill afskraecka er fran att foersoeka bli era egna herrar och skaffa er en egen affaer, langt daerifran. Dessutom later den blifvande affaersmannen icke afskraecka sig af nagot, som nagon kan saega. Han aer en sann riddare och saeger med Fitzjames:

Om full af faror vaegen aer,
dess stoerre lockelser den baer.

Den unge mannen, som foeresatt sig att bli en affaersman, later icke hindra sig, och icke heller later han sig lockas in pa en annan bana --han skall goera en start och fa proefva sina krafter. Han maste ga pa. Tids nog att besluta sig foer lifslang traeldom som blott loentagare, sedan ni foerst proefvat pa "business" och upptaect, om ni aer, eller icke aer, en af de lyckligt lottade, som aega de erforderliga egenskaperna.

Jag har foersoekt att teckna undantagsakademikerns vaeg fran afloening till kompaniskap. Det aer ingen fantasibild; ingen enda dag gar foerbi utan foeraendringar inom firman, hvilka hoeja unga maen till delaegarskap; och i hvarenda stad gar ingen foerste Januari foerbi utan att medfoera befordringar. "Business" kraefver ungt, friskt blod foer sin tillvaro. Om nagra af er aero missmodiga i denna sak, sa lat mig beraetta er tva historier ur min egen erfarenhet, som bestaemdt skola muntra upp er.

EN TECKNING UR LIVVET

Det finns en stor fabriksaegare, den stoerste i vaerlden i sitt yrke. Jag kaenner honom mycket vael, en praektig karl, som goer heder at sitt "business". Da han boerjade aldras, insag han, liksom alla kloka maen, att nytt blod behoejde infoeras i hans affaer; att medan det aennu var jaemfoerelsevis laett foer honom att leda det vidstraeckta foeretaget, skulle det vara vaelbetaenkt att soerja foer dess oefverlaemnande i goda haender, naer han dragit sig tillbaka. Rika maens soener aerfva saellan lust foer affaerer. Jag kan icke yttra mig om huruvida detta aer bra eller illa. Men da jag ser pa maenniskoslaektet i dess helhet, tror jag det aer bra.

Om rika maens soener hade fattiga maens soeners tvingande behof och daeraf

framkallade aerelystnad och foermaga, skulle det finnas faerre utsikter foer universitetsstnderande aen nu. Det var icke till nagon af sin familjs medlemmar denne man vaende sig foer att finna den nya kraften. En ung man anstaeld i ett bolag hade adragit sig hans uppmaerksamhet vid utfoerandet af nagra uppdrag foer sin firma. Den unge mannen hade ofta aerenden till den aeldre affaersmannen. Denne var klok och gick icke hastigt till vaega. Hans duglighet var han snart pa det klara med, men det var endast en punkt bland manga andra. I hvilka foerhallanden lefde den unge mannen, hurudana voro hans vanor, boejelser och kunskaper? Hurudan var hans natur, utom hvad som roerde hans verksamhet? Han fann alla svaren pa sina fragor tillfredsstaellande. Den unge mannen, hvars far var doed, underhoell sin mor och en syster; hans vaenner voro praektiga unga maen, ett par af dem nagot aeldre aen han; han studerade; han var road af laesning; han hade aedla boejelser. Jag behoeffer knappast saega att han var en ung gentleman, med aktrning foer sig sjalf, den foerkroppsligade hedern, ur stand till nagot lagt eller simpelt; i fa ord, ett moenster foer en ung man och, naturligtvis, fattig--det saeger sig sjalf.

Den unge mannen blef eftersaend, och millionaeren sade honom, att han skulle gaerna vilja anstaella honom i sin affaer, om han hade lust att goera ett foersoek. Millionaeren uttalade oepet sin afsikt att finna en ung affaersman, som kunde saetta sig in i foeretaget och med tiden befria honom fran omsorg. Det uppgjordes att han skulle under tva ar ha plats som bokhallare, underkastad en bokhallares villkor, som i detta fall voro mycket straenga, daerfoer att han maste vara pa fabriken nagra minuter foere sju pa morgonen. Han skulle fa nagot hoegre loen, aen han hade foerut, och om efter tva ars foerlopp ingenting blifvit sagdt a nagondera sidan, var oefverenskommelsen slut, och hvar och en af dem fullkomligt fri. Han var helt enkelt antagen pa foersoek. Den unge mannen foerklarade stolt, att han ville icke ha det annorlunda.

Allt gick som foerut. Innan de tva aren voro foerflutna, var principalen saeker pa att han funnit den ytterst saellsynta artikeln: en ung "businessman". Huru manga egenskaper innefattas icke i detta ord-- foerst och fraemst omdoemesfoermaga; ty utan omdoemesfoermaga kommer en affaersman icke langt. Principalen foerklarade foer den unge mannen, att han var belaten med honom, noejd med hans arbete och uttryckte sin glaedje oefver att ha funnit honom. Han hade nu vidtagit anordningar foer att upptaga honom i firman. Men till hans haepnad svarade den unge mannen:

-- Jag aer mycket, mycket tacksam, men det aer mig omoejligt att emottaga anbudet.

-- Hvad star pa? Ni passar mig. Passar jag inte er?

-- Ursaehta, sir, men af skael, som jag icke kan foerklara, vill jag laemna min plats om sex manader, da mina tva ar aero ute, och jag aemnade just saega upp den, sa att ni kan fa den fylld.

-- Hvert aemnar ni er?

-- Jag reser utomlands.

-- Har ni tagit nagon anstaellning?

-- Nej, sir.

-- Vet ni icke hvart ni kommer att resa?

-- Nej sir.

-- Icke heller hvad ni skall goera?

-- Nej sir.

-- Jag har behandlat er vael, och jag tror mig ha raettighet att fa veta det verkliga skaelet. Jag anser att det aer er plikt att saega mig det.

Skaelet tvingades ur den unge mannen.

-- Ni har varit alltfoer god mot mig. Jag skulle vilja ge mycket foer att kunna fa stanna hos er. Ni till och med bjoed mig till ert hem--ni har varit borta pa resor--ni uppmanade mig att ofta haelsa pa och att ledsaga er fru och er dotter till sadana underhallningar, som de oensgade besoecka--och jag--jag kan inte uthaerda laengre.

Navael, millionaeren upptaeckte naturligtvis hvad ni alla redan foerstatt, att det haendt den unge mannen precis detsamma, som skulle haendt er under liknande foerhallande--han hade blifvit kaer i dottern. I vart land skulle detta icke ansetts som en foerbrytelse, och jag tillrader ingen af er att strida mycket emot kaenslan. Om ni hyser verklig kaerlek till nagon, sa bry er icke om att foeremalet aer dotter till er principal och att ni far baera rikedomens boerda. Men i det land, hvarom jag talar, skulle det hafva ansetts ohederligt af en ung bokhallare att fria till en ung dam utan foeraeldrarnas tillatelse.

-- Har ni talat med min dotter om edra kaenslor foer henne? lydde fragan. Den unge mannen vaerdigades knappt svara.

-- Naturligtvis icke.

-- Aldrig sagt ett ord, som kunnat tydas daerat?

-- Naturligtvis icke.

-- Na, sade han, jag ser ingen anledning hvarfoer ni icke skulle goera det. Ni aer just den son jag skulle oenska mig, ifall ni kan vinna min dotters hjaerta.

Mycket egendomligt, men det var dock sa, hade den unga damen samma asikt som pappa--han var en sadan aekta man, som hon ville ha. Denne unge man aer nu en lycklig affaersman.

ROMANTIK I "BUSINESS"

Jag har en annan historia, som haende i ett annat land. Bada svaerfaederna ha sjalfva beraettat mig historierna, och de aero stolta maen, liksom jag aer stolt oefver deras vaenskap. Ni ser att business aer icke endast detta harda prosaiska lif, som vanligen skildras. Det baer inom sig romantik och kaensla, och ju stoerre ett affaersfoeretag aer, ju framgangsrikare och nyttigare, desto mera romantik och fantasi traeffar man pa. De stoersta triumferna, till och med i affaerer, haerroera fran romantik, kaensla och fantasi, i synnerhet inom en firma med vaerldsrykte.

Den andra historien aer sa lik den foersta, att det aer svart att beraetta den med nagon framgang. Ni gissar er genast till upploesningen, och detaljerna i dessa haendelser betyda ingenting. Det aer som naer jag beraettade om slaget vid Bannockburn foer mina unga brorsoener: Daer stodo engelsmaennen och daer skottarna.

-- Hvem vann, farbror? skreko alla tre pa en gang med sublimt foerakt foer detaljer. Men i detta fall aer det icke fraga om krig. Jag tar foer afgjort, att alla foervecklingar loestes genom fredlig oefverenskommelse.

Jag skall icke beraetta historien i hela sin laengd, som jag gjorde med den foeregaende; den aer alldeles likadan med undantag af att den unge mannen i detta fall var anstaelld pa vanligt saett. Den unge mannens tjaenster behoeftes, och han blef anstaelld.

Slutligen blef han millionaerens privatsekreterare och med samma olyckliga resultat. Men i detta fall hade fadern bedt den exemplariske och duglige unge mannen att, medan han var borta, se till hans soener. Detta gaf anledning till besoeck a familjens landstaelle och till lek och idrottsoefningar med soenerna. Min vaen gloemde att han hade en dotter, och det skulle han inte ha gjort. Naer ni blir icke endast hufvudmaen foer affaersfoeretag, utan också hufvudmaen foer familjer, sa skall ni komma ihag detta och inte endast taenka pa soenerna. Privatsekreteraren, som fatt i uppdrag att halla ett oega pa soenerna, hade pa ett eller annat saett missfoerstatt de muntliga instruktionerna och gaf dem ett litet vidstraectare faelt. Dottern syntes behoefta mesta omsorgen. Men laegg maerke till detta: Dessa bada unga maen tillvunno sig sina principalers foertroende och erkaennande foerst, och blefvo sedan kaera i doetrarna. Ni kunna vara fullkomligt trygga, om ni taga dessa saker i samma ordning.

VAERDET AF EN AFFAERSBANA

Kanske det tillates mig, utan att jag alltfoer mycket afviker fran aemnet foer min text, att framstaella nagra anmaerkningar oefver det inflytande en affaersbana, i jaemfoerelse med andra yrken, har pa maenniskor.

Foerst har jag da gifvit akt pa att artistbanan goer folk smaaktiga och framkallar afundsjuke, fafaenga och retlighet, just raka motsatsen till de egenskaper jag traeffat pa hos affaersmaen. Man tycker att musik,

malning och skulptur borde utoefva ett foeraedlande inflytande pa de personer, som dagligen syssla daermed. Men erfarenheten saeger nagot helt annat. Kanske aer det daerfoer, att konstnaerernas arbete eller utfoerande aer sa personligt, sa i oegonen fallande, sa direkt framstaeldt foer publiken, att smaaktiga kaenslor laett vaeckas till lif; hvad anledningen aen ma vara, sa tror jag ingen kan pasta motsatsen, da jag saeger att konstnaerer ofta bli foerdomsfulla och trangsinta. Men foersta, att jag talar endast om klasser och om allmaenna intryck; oefverallt traeffa vi pa undantag, hvilka goera genomsnittet aennu mindre tillfredsstaellande. Hvad de sa kallade laerda yrkena angar, sa iakttaga vi en ganska maerkbar skillnad pa den verkan de olika facken frambringa.

Inom den praesterliga klassen maerkes detta icke sa mycket i var tid, daerfoer att de ledande pa detta viktiga omrade tillata sig vidstraectare vyer aen foerr och befatta sig mindre med bekaennelser och dogmer och mera med de yttringar af synd och felaktigheter, som vidlada det maenskliga lifvet i alla dess skiftande foereteelser. Detta vidgar sinnet. Det har framhallits, att juridiken goer foerstandet redigt, men trangt, och att jurister saellan ha stigit till hoegre chefsplatser med makt oefver sina medmaenniskor. Detta innebaer icke att maen, som studera lagfarenhet, bli mindre dugliga lagstiftare eller statsmaen och ledare. Om sa vore foerhallandet, skulle vart land, framfoer alla andra, vara illa daeran, emedan vi styras af jurister. Men de mest ryktbara amerikanare, som varit stora maen, voro icke stora lagkarlar; det vill saega, att de saellan intagit nagon rangplats inom yrket, men de ha begagnat sig af den oskattbara foerdelen, som lagstudium foerlaenar en statsman, och utvecklats utoefver yrkets graenser. Det saeges att den store lagkarlen och den store domaren maste befatta sig med redan faststaellda regler och foereskrifter; lagkarlen foeljer foereskrifter, men haerskaren oefver maenniskor utfaerdar foereskrifter.

KOEPMAEN OCH VETENSKAP SMAEN

Det foerefaller, som om alla laerda yrken hade en viss benaegenhet att goera sina utoefvares sinnen rediga, men tranga. Hvad som foerst erfordras pa affaersbanan, aer att affaersmannen skall kunna befatta sig med en staendigt vaexlande mangfald af fragor. Han maste aega en omfattande omdoemesfoermaga, grundad pa mangsidigt vetande. Det aer icke tillraeckligt foer var tids store koepman och affaersman, att han kaenner sitt eget land vael, dess fysiska foerhallanden, dess resurser, statistik, arsvaext, farleder, finanser, med ett ord, alla foerhallanden, som roera icke endast det naervarande, utan som gifva honom data, af hvilka han med nagorlunda saekerhet kan beraekna framtiden.

Koepmannen, hvars verksamhet straecker sig till olika laender, maste kaenna till aefven dessa och likasa det viktigaste, som roer dem. Hans synpunkt far vara vid som vaerlden; intet af vikt kan haenda, som icke har inflytande pa hans verksamhet: politiska foervecklingar i Konstantinopel; kolerasymptom i Oestern; monsun i Indien; guldtilgangen i Cripple Creek; foerekomst af Coloradoskalbaggen eller

en fallen ministaer; krigsfara; sannolikheten af skiljedom i koloniala tvistefragor--intet kan haenda i nagon del af vaerlden, som han icke behoeffer taenka oefver. Han maste aega en af de mest saellsynta egenskaper: foermagan att raett bedoema maenniskor. Han anvaender ofta tusentals personer och boer veta hur han skall kunna framkalla det baesta hos de olika karaktaererna; han maste aega organisationsfoermaga --en annan saellsynt gafva; han maste hafva handlingsfoermaga, maste kunna besluta sig hastigt och klokt.

Dessa saellsynta egenskaper aero icke sa absolut noedvaendiga foer specialisten i nagot yrke eller aembete. Koepmannen foeljer en bana, som icke endast skaerper hans foerstand, utan utvecklar alla hans sjaelsfoermoegenheter; i motsats till andra banor leder den icke till fackkunskap eller ensidighet, utan utvecklar omdomesfoermagan och handlingskraften. Ingen vetenskaplig verksamhet omfattar sa manga problem, ingen annan kraefver en sa vidstraectt synpunkt pa foerhallanden i allmaenhet. Daerfoer tror jag att det med fullt skael kan saegas om affaersbanan, att den maste vidga och utveckla sina anhaengares intellektuella krafter.

A andra sidan aer den laerda banan oaendligt mycket aedlare pa ett saett: den har icke till hufvudaendamal att foertjaena pengar och aer fri fran den stoersta faran pa affaersbanan, hvilken i en betydelse aer den sorgligaste af alla banor, naemligen om den betraedes pa oraett saett. Att foertjaena pengar aer utan tvifvel bevekelsegrunden foer de flesta unga maen, som aegna sig daerat. Jag tror att om ni vill proefva edra hjaertan, sa skall ni finna att jag talar sant. Men om detta aer den foersta, sa skulle det icke vara den sista bevekelsegrunden.

En maenniska kan goera stor nytta genom att utveckla sitt lands tillgangar; genom att skaffa sysselsaettning at tusenden; genom att foerbaettra uppfinningar, som visa sig vara till slaektets vaelsignelse och foerhjaelpa det framat. Den framgangsrike affaersmannen hoejer sig snart oefver blotta oenskan att foertjaena pengar som huf vudaendamalet foer sina straefvanden; denna aer undantraengd af tanken pa den nytta han kan goera inom sin verksamhetskrets. Koepmannen finner snart sin stoersta glaedje i utstraeckningen af sina internationella affaersfoerbindelser --i sina skepp, som befara alla haf. Fabrikanten finner sitt stoersta intresse och sin stoersta beloening i sina bitraeden, sina fabriker, sina maskiner, i foerbaettringar och nya arbetsmetoder. Den vinst de fa uppskattas icke sa mycket foer penningens egen skull, utan mera som ett tecken pa framgang.

"Business" har sin romantiska savael som sin prosaiska sida. Den unge mannen, som boerjar i en bankaffaer och befattar sig med kapitalplaceringar pa hundra olika saett--i jaernvaegsobligationer, i foerlagslan till koepmaen och yrkesutoefvare foer att hjaelpa dem utfoera sina underverk--finner snart att "business" innehaller romantik och laemnar ett obegraensadt spelrum foer fantasien. Hans inflytande kan goera sig gaellande i hela vida vaerlden. Ett enkelt bref af hans hand kan foera den resande till jordens aflaegsnaste vra. Han kan aefven vara sitt fosterland till tjaenst i en kris, som Richard Morris, den framstaende koepmannen i Filadelfia, hvilken kom general Washington till hjaelp vid

revolutionen, eller, sasom i var tid, vara bankirer, hvilka vid flera kritiska tillfaellen bistraeckte regeringen med sitt guld foer att afvaenda en oefverhaengande olycka.

DEN OEFVERVUNNA FOERDOMEN MOT HANDEL OCH INDUSTRI

Om den unge mannen icke finner romantik i "business", sa ligger felet icke hos "business", utan hos den unge mannen. Taenk bara pa allt det underbara, det mystiska, som aer foerknippadt med utvecklingen af den mest andliga af alla makter--elektriciteten--med sin okaenda, kanske oanade kraft. Den unge man maste vara mycket troeg och prosaisk, som icke efter att pa ett eller annat saett haft att goera med elektricitet kaenner sig lyftad fran hvardagligheten till det hemlighetsfullas region. "Business" aer icke bara dollars; de aero endast skalet--kaernan ligger ini och kommer affaersmannen till godo senare, naer hans hoegre egenskaper, hvilka staendigt pakallas, hunnit utvecklas och mogna. Under militarismens och den raa styrkans oefvervalde radde stort foerakt foer mannen, som utoefvade ett yrke. Huru fullstaendigt har icke detta aendrats! Men denna kaensla har icke gamla anor, ty om vi blicka laengre tillbaka, sa finna vi att de aeldsta familjer i vaerlden voro icke sa stolta oefver nagot som oefver den roll de spelade i "business". Ullsaecken och skutan finnas aennu i deras vapenskoeldar. Den foer naervarande mest inflytelserike statsmannen i England aer haertigen af Devonshire, daerfoer att han har bada partiernas foertroende. Han aer direktoer i Barrow Steel Company. Af ledamoeterna i det nuvarande konservativa kabinettet inneha sextiofyra direktoersposter i olika handels-, fabriks- och grufbolag.

Nu foer tiden aer det icke i Storbritannien tal om att halla sig utanfoer handel och industri, utan tvaertom att fa tilltraede dit. Franska republikens president, som haft en sa maerkvaerdig karriaer, har hela sitt lif varit en affaersman. Den foerra kaenslan af motvilja har alldeles foersvunnit.

Ni minns att foerre kejsaren af Tyskland ville goera sin vaen, stalffabrikanten Krupp, till furste, men denne "businessman" var alltfoer stolt oefver sina fabriker och var sin faders vaerdige son och bad kejsaren om ursaeckt, foer att han icke ville degraderas fran sin rang som "Stalkung". Herr Krupps son, som nu bestigit sin faders tron, skulle helt saekert svara pa samma saett. Nu aer han monark, alldeles som kejsaren och, efter hvad jag kaenner om unge kung Krupp, lika stolt oefver sin staellning.

Den gamla foerdomen mot affaersverksamhet har foersvunnit fran de starkaste balverken i Europa. Foeraendringen har uppstatt daeraf, att affaersverksamheten blifvit foeraendrad. I forna dagar utfoerdes hvarje saerskild arbetsgren i moejligast minsta skala, och sma sysslor i sma affaerer alstra sma maenniskor. Dessutom maste hvarje man aegna sig at detaljer, och i sjalfva verket bedref hvar och en yrke och handel pa egen hand. Organisationsfoermaga, foeretagsamhet, vida vyer och handlingskraft hade intet spelrum. I var tid sker "business" inom alla grenar pa en sa gigantisk skala, att delaegare i ett stort affaersfoeretag aero haerskare oefver ett helt litet rike. En arbetschef

kan ha flere maen i sin industriella arme, aen de tyska smakungarna hade under sina fanor.

Det sades fordom, att tva personer med samma yrke kunde aldrig komma oefverens; nu rader den varmaste vaenskap mellan yrkeskamrater, de besoecka hvarandras kontor, fabriker och magasiner, visa hvarandra de olika metoderna, foerbaettringarna och uppfinningarna samt tillaempa dem ofoerbehallsamt i sina egna affaerer.

Affaersfoeretagen aero alltfoer storartade foer att alstra smaaktig afundsjuke, och vid sidan af foervaerfsbegaeret finnes begaeret efter framsteg, uppfinning, foerbaettrade metoder, vetenskaplig utveckling och stolthet oefver att lyckas i dessa viktiga punkter; sa att den behallning en affaersman nu foer tiden efterstraefvar och erhaller bestar icke uteslutande i dollars. Han far jaemte dollarn nagot baettre, en kassabehallning i medvetandet att ha bidragit till hoejandet och utvecklandet af det arbetsfoeretag, som han gjordt till sin lifsuppgift.

AFFAERSBANANS BELOENINGAR

Jag kan med fullt foertroende framhalla affaersbanan foer er sasom en bana, hvilken laemnar fritt rum at utvecklingen af en mans baesta egenskaper. Jag tror att den store koepmannens, bankirens eller fabrikschefens bana aer gynnsam foer utvecklingen af sjaelsfoermoegenheterna, att den mognar omdoemet och insikterna i olika aemnen, friar fran foerdom och haller sjaelen frisk och mottaglig. Och jag vet att varaktig framgang vinnes icke utan genom aerlighet och redbarhet, genom ofoervittliga vanor och tadelfritt lefnadssaett, genom adagalaeggande af god insikt och klokt omdoeme i det maensklige livvets alla foerhallanden; anseende och foertroende fly snart fran den affaersman, som visar ofoerstand i handel och vandel eller som aer oregelbunden i sina vanor eller misstaenkt foer att icke vara fullt redbar. I hvarje annat yrke kan finnas plats foer den ofoerstandige-- ofoerstandig som ett barn utanfoer sitt speciella fack, men framgangsrik inom detta--men aennu aldrig har en ofoerstandig affaersman haft framgang. Om han saknar en sund, allt omfattande omdoemesfoermaga, sa aer han doemd till undergang.

Businessbanan aer salunda en straeng dygdens skola, och daer finns en mycket hoeg beloening, som den ofta utdelar, och ingen annan bana kan utlofva: All den aedla vaelgoerenhet den moejliggoer. Det aer "businessmaen", vi hufvudsakligast ha att tacka foer vara universitet, hoegskolor, bibliotek och uppfostringsanstalter, hvarom sadana namn vittna som Girard, Lehig, Chicago, Harvard, Yale, Cornell och manga andra.

Hvilket baettre minne kan en man efterlaemna, aen ett som astadkommer sa mycket verkligt godt och sa saekert foer hans namn till kommande slaekten, haelsadt med vaelsignelse af tusenden inom hvarje artionde, hvilka inom dess murar erhallit den dyrbaraste skatten: en sund och fri bildning? Detta aer de maens arbete, hvilka insago att rikedom aer anfoertrodt gods, att under aegarens lifstid anvandas till medmaenniskors baesta.

I fall nagra affaersmaen skulle bli beskyllda foer snikenhet, kunna vi med allt fog foersvara dem som klass med de ord, som den hedervaerde Thomas Cromwell anvande till foersvar foer den store kardinalen: "Om de aero snikna i att foervaerfva, sa aero de kungligt frikostiga i att gifva, hvarom dessa laerosaeten baera vittnesboerd."

STALTILLVERKNING I FOERENTA STATERNA I DET NITTONDE ARHUNDRADET [1]

(Ur the Review of the Century number of New York Evening Post, 12 Januari 1901).

Nagra skael hvarfoer Foerenta Staterna blifvit det foernaemsta stalproducerande landet i vaerlden. Jaemfoerande priser pa ravaran och staltillverkning i detta land och utrikes.

[1] Med stal menas ej laengre det haerdbara jaern, som aennu foer nagra arionden sedan daermed betecknades, utan benaemningen stal omfattar nu foer tiden allt jaern, som under framstaellningen varit i flytande form, sasom bessemer, siemensmartinsjaern o. d. under det att hvad som endast varit halfflytande, sasom lancashire o. d., fortfarande kallas jaern. Ett stalfartyg aer salunda ingalunda gjordt af haerdbart stal utan af helt mjukt jaern.--Oe. a.

Att skriva om staltillverkning i Foerenta staterna under det senaste arhundradet aer verkligen att boerja fran boerjan. I Mr. Swanks foertraeffliga bok: "Jaern i alla tidehvarf" laera vi, att myndigheterna i Pennsylvania sa sent som 1786 lanade Mr. Humphreys 300 pund under fem ar foer att saetta honom i stand att foersoeka foervandla stangjaern till stal "lika bra som i England". Sa sent som 1810 frambragtes i hela landet endast 917 tons stal, hvaraf Pennsylvanias del var 531 tons, eller mer aen haelften af det hela. Det aer egendomligt att den gamla goda staten, som var sjalfva hufvudplatsen foer tillverkningen, aennu laemnar ungefaer samma procent. Till och med 1831 var staltillverkningen endast 1,600 tons, en summa, som sades motsvara allt som importerats, sa att stalmarknaden foer sjuttio ar sedan delades jaemnt med utlaeningen. Men vid tillverkningen af detta stal anvandes cementeringsmetoden; degelstal kommer senare. Fran 1831 till sa nyligen som 1860 gjordes ringa framsteg i staltillverkningen; totalproduktionen i Pennsylvania ar 1850 var endast 6,000 tons, aennu hufvudsakligast cementstal. 1840 boerjade Isaac Jones och William Coleman att tillverka stal i Pittsburg och roente stor framgang. 1853 tillverkade Singer, Nimick & Co. med foerdel gjutstal till sagar, verktyg, maskiner etc.; foer samma aendamal bearbetade 1860 Hussey, Wells & Co. amerikanskt jaern till stal af prima kvalitet som jaemn produkt. Och 1862 uppraettade Park Brothers & Co. det stoersta hittills kaenda stalbruket, och flera hundra engelska arbetare infoerskrefvos foer att tillfoersaekra bolaget framgang. Denna firma anvande ocksa amerikanskt jaern. Alla dessa affaersfoeretag funnos i Pittsburg.

Daerefter blef taeflan med det utlaenska stalet ganska skarp, tills inkraektaren slutligen tvangs att laemna faeltet. I boerjan kunde

europiska fabrikanter afstjaelpa sitt oefverskott pa utlaendsk botten och tvinga de amerikanska fabrikanterna att foer hela sin tillverkning noeja sig med de ytterligt laga priser, hvilka inkraektaren endast accepterade foer en obetydlig del af sitt. Den, som behaerskar en gifvande inhemska marknad, kan med stor foerdel inkraekta fraemmande marknader. Under de senaste aren aer det den amerikanske fabrikanten, som afstjaelper sitt oefverskott pa europeisk botten. Eroefra foerst den inhemska marknaden, sa kommer den utlaendiska till er af sig sjalf, lyder regeln i den internationella handeln.

Da jag skrifer om Coleman, Jones, Nimick, Singer, Hussey och Park, aterfoeres jag i minnet till mina gossar. Som springpojke vid telegrafstationen i Pittsburg har jag laemnat dem manget telegram och med stolthet emottagit en igenkaennande nick af dessa min ungdoms stora maen. Hvar och en af dem stod sa tydligt foer min blick, da jag nedskref hans namn, som om vi aennu stode i daglig foerbindelse med hvarandra. Om de boerjade tala i naesta rum, sa skulle jag kunna urskilja hvarje roest, innan ordet var uttaladt. Alla aero nu borta med undantag af den yngre af broederna Singer, som aennu aer min kompanjon och vaen. Dessa aero stalets faeder i Foerenta staterna. De "hafva gjort staten en tjaenst". Frid oefver deras aska!

Det var icke foerraen 1864 som revolutionen i staltillverkningen nadde till oss och jaernaldern boerjade ge vika foer den nya Kung Stal. Detta minnesvaerda ar tillverkades vart foersta bessemerstal; och stal, som hittills kostat sex a sju cents pr skalpund, har sedan salts foer mindre aen en cent pr skalpund, under det att stal-"billets" till hundratusentals tons salts, "tre skalpund stal foer tva cents". Till detta stal atgar foer hvarje skalpund tva skalpund jaernmalm, upptaget och transporteradt oefver land och vatten, 1,000 mil, ett skalpund koks, hvarfoer erfodrats ett och ett tredjedels skalpund stenkolk, upptaget ur grufvorna, foerkoksadt och transporteradt 50 mil, och ett tredjedels skalpund kalksten, tagen ur brottet och transporterad 140 mil, sa att tre och ett tredjedels skalpund ramaterial har bearbetats till ett skalpund stal och erjudits kunden foer tva tredjedelar af en cent, tre skalpund foer tva cents eller 15 dollars foer 2,240 skalpund = en ton.

I fall jag uppmanades att foerklara huru detta mirakel utfoeres, skulle jag icke kunna det, ty jag kan icke frigoera mig fran fruktan att nagot misstag foereligger och att en affaer, som at en otacksam allmaenhet laemnar denna dyrbara metall till sa lagt pris, snart maste komma i klaemma. Det skulle ovillkorligen ga daerhaen, i fall detta ytterligt laga pris raeckte foer en laengre tid eller foer alla sorters stal. Det finns icke tillraecklig profit foer att taecka risken af att saelja tre skalpund stal foer tva cents. Men nagra af Foerenta staternas stoersta affaersfoeretag, som aega egen ravara, egna skepp och egna jaernvaegar samt aero moenstergillt inraettade och skoetta, kunna saelja till detta pris, som icke laemnar nagot kvar till utdelning eller raenta pa insatt kapital. Raentan uppgar till omkring tva dollars pr ton och oefverskrider denna summa i de flesta fall. Foerluster vid tillverkningen, olyckshaendelser och reparationer samt vid foersaeljningar skulle beraeknas till tva dollars pr ton.

Detta laga pris moejliggjordes genom Sir Henry Bessemers uppfinning. Bessemerstalet sattes upp pa konungatronen, och ingen monark tycktes vara sa saeker pa en lang och obestridd regering; synnerligast sedan bessemerprocessen blifvit fullstaendigad af ett ungt geni, min vaen Sidney Gilchrist Thomas, som upptaecte basiska defosforiseringsmetoden, hvarigenom orena malmer kunde anvandas vid tillverkningen af bessemerstal.

Manga sammanstaemmande orsaker ha moejliggjort priset pa stal-"billets" till 15 dollars pr ton; den foernaemsta aer automatiskt maskineri, hvori Amerika utmaerker sig. Att tillverkningen pagar utan afbrott aer naesta orsak. Verkstaeder, som aero 1,100 a 1,200 fot langa, bli vanliga; i dessa kommer ravarin in genom den ena aendan och utgar ur den andra fullt faerdig, utan att en hand roert vid den och ofta till och med utan afbrott, utom foer ny upphetning. Det talas nu om planer till nya fabriker i en sadan skala, att ett landomrade pa en och en kvarts mil erfordras; ensamt en verkstad skulle vara 3,000 fot lang. Ett hufvudvillkor foer billig produktion aer stor skala. Fabriker, som tillverka ett tusen tons stal om dagen, ha liten utsikt mot en fabrik, som tillverkar tiotusen. Vi finna denna lag inom alla industrigrenar. Den skapar angskeppet pa 20,000 tons och jaernvaegsvagnen pa 50 tons. Foerbaettrade maskiner och anvandningen af elektricitet som drifkraft samt det nya af- och palastningsmaskineriet aero alla bidragande orsaker till stalets prisfall.

Det finns dock en del af omkostnaden, som hvarje sociolog boer glaedja sig at att icke ha minskats, och det aer loenen foer det arbete, som utfoeres af maenniskohand. Den har stigit och synes vilja stiga aennu hoegre. I ett af de stoersta stalbruken var foerra aret genomsnittsafloeningen pr man--inberaeknade alla pr dag afloenade arbetare, gossar och maskinister--hoegre aen fyra dollars om dagen under trehundraelfva dagar. Ju faerre arbetare som behoevas, dess mindre blir arbetskostnaden pr ton och--tvaertemot den ofta uttalade asikten--dessa arbetare sta just som arbetare betydligt hoegre aen foerr. Det aer ett misstag att tro att maenniskor bli endast maskiner; arbetaren fran forna dagar skulle icke kunna skoeta nutidens invecklade maskineri eller motsvara krafvet pa intelligens och raskhet.

Om nagon foer fem ar sedan fragat vart lands stalfabrikanter, huruvida det fanns nagon moejlighet att bessemerstalet kunde finna en rival, skulle icke en af tusen tvekat att svara ett kraftigt: "Aldrig!" Men en af de tusen, som varit mera foertrogen med nyare uppfinningar, skulle varit mindre bestaemd och kanske antydt, att till och med bessemerprocessen kunde finna en rival.

Foerdelarna vid Siemens Martin-metoden hade erkaents af atminstone en firma, hvars representant hade sett den tillaempas utrikes. Cooper, Hewitt & C:o tillkommer foertjaensten att ha gjort foersta experimentet med den i Foerenta staterna. Detta var 1868. Men den stoerre kostnaden vid tillverkningen af detta slags stal inskraenkte dess anvandning. Det var foerst vid upptaecten, att Thomas basiska process laempade sig foertraeffligt foer "open-hearth"ugnen, som martinstalet fick rang

bredvid bessemerstalet. Det foerste basiska "open-hearth"stalet i vart land tillverkades af firman Carnegie, Phipps & C:o i Homestead ar 1888. I oepnen haerd tillverkas numera tva slags stal, det sura och det basiska. Det senare aer mycket billigare aen det foerra, ehuru det till och med aer renare, enaer den basiska processen fullkomligt aflaegsnar alla "oarter". Basiskt "open-hearth"stal ersaetter numera pa manga staellen svenskt jaern, aefven till haestkor. Pansarplat foerfaerdigas daeraf. East-Riverbron bygges af surt stal, hvarfoer ett hoegre pris betalas; men detta kommer sig endast daeraf att ingenioeren icke aer mottaglig foer bevis. Den stora foerdelen foer Foerenta staterna af den basiska metoden aer, att vara enorma upplag af starkt fosforhaltig jaernmalm kunna anvandas till stal, under det att bessemermetoden i den amerikanska tillverkningen kraefver jaemfoerelsevis fosforfattiga malmer, pa hvilka tillgangen aer ganska begrensad. Staltillverkningen i oepnen haerd aer i staendig tillvaext.

Salunda har jaernaldern, som slutade under foerra arhundradet, eftertraedts af bessemerstalaldern, hvars regeringstid raeckte endast trettiosex ar, med boerjan 1864, och som nu traeder tillbaka foer att laemna plats at Siemens "open-hearth"stalaldern. Tillverkningen i oepnen haerd har numera i Storbritannien langt foeretraede foer bessemer, och jag tror mig vaga pasta, att det blir samma foerhallande i Foerenta staterna.

Foersvinnandet af bessemeraldern har framkallat de soedra staterna som en blifvande staltillverkare, som eljes aldrig skulle kommit med i marknaden, emedan dess malmer aero olaempliga foer bessemerprocessen, men troligen visa sig passa foer "open-hearth"processen. Foerraen Tennesseebolagets nya stalfabriker ha kommit i gang och arbetat nagon tid, kan man icke med saekerhet uttala sig om, huruvida Soedern kan blifva en medelpunkt foer staltillverkning, men efter alla tecken att doema ser det ut, som om den snart skulle blifva en ganska viktig faktor pa detta område.

Stalets nuvarande medelpunkt utgoeres af en kvadrat mellan Pittsburg och Wheeling, nordvaest till Lorain, at oester till Cleveland och at soeder tillbaka till Pittsburg. Inom detta område tillverkas mest stal. Ensamt Allegheny--Pittsburg inberaeknad--tillverkade 1899 naestan en fjaerdedel af allt tackjaern i Foerenta staterna, naestan haelften af "open-hearth"stalet och naestan 39 procent af all slags staltillverkning. Och det ser icke ut som om denna region snart skulle bli undantraengd. Colorado skall otvifvelaktigt utvecklas i foerhallande till hela Vaestkusten. Chicagos staellning som stalfabrikant aer redan foersaekrad. Det stora landet i sydvaest visar icke benaegenhet att tillverka stal i vidare utstraeckning. I medlet af foerra arhundradet utgjorde de oestra staterna staltillverkningens egentliga hemort. Till och med i Pennsylvania tillverkades haelften af dess stal oester om Alleghenybergen. Sedan dess har rikningen gatt snabbt at den region, som kallas "Central West" och som har Pittsburg till sin medelpunkt. Oefverflyttningen af de stora Lackawanna jaern- och stalfabrikerna i Scranton, Pa, till Buffalo, och Betlehemstalbolagets lysande triumfer i pansarplat, kanoner och smiden som specialitet--hvilket gaf det en saerskildt framstaende staellning--aero bevis pa att Oestern icke aer

nagon laempling plats foer tillverkning af vanligt stal. Historien om stalfabrikerna i Troy aer ett annat bevis. Det finns ett undantag pa denna marsch vaesterut--Harrisburg i oestra Pennsylvania, som fortfarande aer en framgangsrik och betydande tillverkningsort. Marylands-stalbolaget vid kusten har foermanlig export, men aennu viktigare foer bolagets framgang aer dess skeppsbyggeri, hvartill platsen pa grund af tidvattnet aer synnerligt vaelbelaegen. Intet tyckes antyda, att medelpunkten foer staltillverkningen i detta land kommer att rubbas i det nya arhundradet. Det aer, som sagdt, i Centralvaestern, och daer tyckes den komma att stanna.

Men till och med daer verka krafter, som kunna foeranleda viktiga foeraendringar. Staederna vid sjoearna laengs norra graensen af centralvaestens region tillvaexa snabbt; de aega foerdelen af ytterligt lag transportkostnad till sjoes och genom Wellandkanalen samt kunna lasta direkt pa Europa. Men stoersta betydelsen ha de laga fraktsatserna pa Eriekanalen under mer aen halfva aret. Dessa adraga sig uppmaerksamhet, synnerligast sedan man gjort foersoek att sla ihop stambanans alla linjer till ett direktorat foer att kunna fordra hoegre fraktsatser. Lackawanna jaern- och stalbolagets foerlaeggande af sina verk till Buffalo visar tydligt dragningen till sjoearna. Jaernvaegssammanslagningens politik laegger otvivelaktigt an pa att gynna de soedra hamnarna och New York. Skillnaden mellan tre cents pr hundra foer Baltimore och tva cents foer Filadelfia oefver New York visar, att trafiken fortfarande soeker dessa hamnar och att New Yorks andel af skeppshandeln alltjaemt minskas. Men det aer icke antagligt att staden eller staten New York underlater att foersvara sin staellning genom det vapen, som New York aeger framfoer alla de andra staterna i sin vattenfarled fran sjoearna till New Yorks hamn. Jag tar detta foer afgjordt och foerutsaeger en stor utveckling af stalindustrin i denna del af centralvaestern, som ligger laengs soedra stranden af Eriesjoen och som har den billigaste transportvaegen till New York.

Ett af de utmaerkande dragen foer det nya arhundradet aer atergangen till sjoetransport foer tyngre varor. Pa insjoearna finnas redan skepp, som lasta 7,000 tons. Pramar skola goera regelbundna turer pa Ohiofloden och pa den utvidgade Eriekanalen samt aefven pa kanalen fran Chicago till Mississippi. Manga andra sjoevaegar skola oepnas foer transport af stal och stalfabrikat till en tredjedel, ofta en fjaerdedel af fraktsatserna pa jaernvaeg.

Det aer knappt troligt att nagon baettre eller billigare metod foer staltillverkning star att uppna, eller att stal utan foerlust kan saeljas billigare aen tva cents foer tre skalpund. Det tjugonde seklet med alla sina kommande underverk skall troligen sluta med staltillverkningen da som nu i oeppen haerd. Det ser icke ut, som om nagon foerbaettring vore moejlig.

De senaste aren ha bevitnat exporten af vart stal till andra laender. Republiken har icke endast fyllt sina egna behof, utan foersoekt att fylla hela vaerldens; icke endast i stal, utan i tusen och en andra artiklar, hvilkas hufvudbestandsdel utgoeres af stal. Den billiga

tillverkningen ökar dess användning i en utsträckning, varom vi knappast kunna bilda oss en föreställning. Ett exempel härpå af de många, som kunna anföras, är att för tre år sedan användes icke en ton stål till järnvägsfraktvagnar här i landet; nu användes tusen tons stål dagligen ensamt för detta ändamål. Järnmalm- och kolgrufvorna i Storbritannien bearbetas till det yttersta, och ändå ökas icke förrådet mycket. I Tyskland är det på samma sätt med undantag af att där finnas några mindre goda fyndorter, som kunna utvecklas, ifall priserna stiga, hvilket är antagligt. Ryssland har icke spelat någon vidare roll i stålindustrin; om landet vid århundradets midt kan fylla sina egna behof, är det godt. Utom i Förenta staterna, England och Tyskland tillverkas obetydligt stål. Förhoppningarna på Kina och Japan i detta fall komma nog på skam. Storbritannien och Tyskland kunna icke öka sin tillverkning mycket öfver den nuvarande, så att Förenta staterna tyckes vara det enda land, som kan tillfredsställa världens behof. Vårt förråd af järnmalm räcker att motsvara all efterfrågan åtminstone under århundradets första hälft; hela århundradet hvad koks angår. Utan tvivel komma nya lager att upptäckas innan de nuvarande äro uttömda.

Några år härefter skall exporten och tillverkningen af järn och stål från republiken till många delar af världen--hvilken export år 1900 beräknades till 129,000,000 dollars--bli så stor, att den bildar ett nytt kapitel i stålens rekordslående historia.

Var stålindustris inflytande på den inhemska utvecklingen kommer att bli underbart, ty den nation, som åstadkommer det billigaste stålet, har de andra nationerna vid sina fötter i alla dithörande affärsgränar. Det billigaste stålet betyder de billigaste skeppen, de billigaste maskinerna, de billigaste tusen och en artiklar, af hvilka stål utgör en bestandsdel. Vi stå framför en så storartad utveckling af republikens industri, att världen ännu aldrig sett dess like.

Republikens ställning som stålfabrikant kan skildras i få ord: År 1873, således för endast tjugosju år sedan, producerade Förenta staterna 198,796 tons stål och Storbritannien 653,500 tons, mer än tre gånger så mycket. Tjugosex år senare, år 1899, tillverkade republiken två gånger så mycket som monarkien; de respektive siffrorna utvisade 10,639,857 och 5,000,000 tons, en åttafaldig ökning för monarkien och femtiofaldig för republiken. Förenta staterna tillverkade nästan 40 procent af all stålproduktion i världen, hvilken uppgick till 27,000,000 tons. Industriens historia har intet motstycke att uppvisa.

Så har det varit; och hvad framtiden angår, så kommer mahaända Förenta staterna, innan det nuvarande århundradet hunnit tillryggalägga en tredjedel, eller kanske endast en fjärdedel af sin bana, att tillverka mera stål än hela den öfriga världen tillsammans.

Farväl då, Järnalder! Hej kung Stål och lycka åt republiken, medelpunkten i hans rike, där han sitter på sin tron och utför sina stora underverk!

LEFNADSOMKOSTNADERNA I STORBRITANNIEN I JAEMFOERELSE MED FOERENTA STATERNA

(Ur "The Contemporary Review", September 1894)

Priset pa lifsfoernoedenheter i England och Amerika. Hvarfoer amerikanaren kan njuta af lyxartiklar, som aero foeremnade engelsmannen.

Om nagon tillfragades i hvilket fall roerande Foerenta staterna engelsmaennen aero mest pa villospar, skulle det icke vara oberoettigadt att svara: Angaende jaemfoerelsen mellan lefnadsomkostnaderna i det gamla och det nya landet.

Det skulle antagligen kraefva bade tid och moeda att soeka rubba en sa allmaen uppfattning, som den, hvilken nyligen uttalades af en hoeg engelsk auktoritet, att "Foerenta staterna skulle vara ett fullstaendigt Eldorado foer arbetare, om lefnadsomkostnaderna icke vore sa hoega."

Det aer laett att visa huru en sadan uppfattning kunnat uppsta. Engelsmannen kommer till New York och hyr ett akdon, som flera timmar vaentat pa angbaten; man affordrar honom ett orimligt pris; han bestaeller en flaska importeradt vin och finner det mycket dyrare aen hemma. Han erfar att priset pa klaeder, bestaellda af importeradt tyg, aer aefven mycket hoegre, och dessa omstaendigheter goera ett starkt intryck pa honom, daerfoer att de aero de foersta han mottager. Da han vid hemkomsten tillfragas, hvarpa han stoeder sin asikt, att lefnadsomkostnaderna aero stoerre i Foerenta staterna aen hemma, framhaller han ofoeraenderligen dessa tre exempel och stannar daer. Men dessa utgoera icke de hufvudsakligaste utgifterna ens foer resande, aennu mindre foer invanarna. Pa fragan, hur han fann hotellpriserna, erinrar han sig, att det kostar mindre i republiken, daer priserna i de baesta hotellen beloepa sig till fjorton a aderton shillings pr dag--det senare priset det hoegsta i New York. Foer detta har han ett bekvaemt rum och alla maltider--frukost, lunch, middag och kvaellsvard. Han drar sig ocksa till minnes, att han knappast kunde fatt en sadan middag pa hotell Metropole i London foer samma summa af aderton shillings, som alla maltiderna och ett rum kostade i New York. Pa fragan, hur han fann reseomkostnaderna, raeknar han efter litet och finner att priset aer litet mer aen haelften, foersta klass, aefven inberaeknadt sofvagn. Det billigare priset pa jaernvaegsresor och hotell uppvaegas icke af extra betalningen foer droskor och utlaendska viner. Den fraemmande koeper inga klaeder och om han aer klok foeljer han amerikanarnas exempel och anvaender hotellets omnibusar eller de elektriska sparvagnarna; och saellan, om nagonsin, bestaeller han en cab, som icke aer en amerikansk institution. Men om den resande oenskar hyra ett ekipage pr dag, vecka eller manad, eller foer akning till teatern eller en bjudning, sa aer priset daerfoer icke dyrare i New York aen i London--fyrtio eller femtio pund i maenaden, efter oefverenskommelse, och tolf shillings foer en droska pr afton. Foer en aktur i parken en eftermiddag aer priset pa en vagn med tva haestar till och med laegre i New York. Det aer ett obestridligt faktum, att reseomkostnader--inberaeknadt alla

noedvaendiga dagliga utgifter--aero mycket dyrare i Storbritannien aen i Amerika. Men detta inverkar endast pa de fa resande, vanligen foermoegna personer, och aer af ringa vikt. Det vaesentligaste aer huru lefnadsomkostnaderna staella sig foer massan af folket, foer loentagareklassen i de tva laenderna.

Lat oss lugnt betrakta saken. Flertalet arbetare--handtlangare inberaeknade--har en arlig inkomst af 60 till 120 pund. Enligt den statistik, som uppraettats af Arbetsbyran i Massachusetts--den hoegsta auktoritet vi aega--staella sig lefnadsomkostnaderna i England och Amerika salunda:

Inkomst 300 doll. till 450 pr ar Inkomst 450 doll. till 600 pr ar

-----+-----			-----+-----		
Utgifter	Amer.	Engl.	Utgifter	Amer.	Engl.
-----+-----+-----			-----+-----+-----		
Lifsmedel	64	81	Lifsmedel	63	78,75
Klaeder	7	7	Klaeder	10,50	10,50
Hyra	20	13	Hyra	15,50	10,37
Braensle	6	7	Braensle	6	6
Diverse	3	3	Diverse	5	5
Summa	100	111	Summa	100,-	110,62

Detta visar de hoegre priserna i Storbritannien. Men sedan denna tabell uppgjordes, ha priserna mycket fallit i Foerenta staterna, langt mer aen i Storbritannien. I ett vaerdefullt engelskt verk "Folkets arbete och lif" uppgifver Charles Booth, att foedan foer en familj beloeper sig till 50 a 60 procent af inkomsten. "Lifsfoernoedenheter", hvarmed haer menas allt som ingar genom munnen, aer den stoersta utgiftsposten foer en arbetarefamilj. Den straecker sig fran sextiofyra procent i Amerika till attioen i England. Anledningen till denna skillnad aer tydlig. Alla slags foedoaemnen aero naturligtvis billigare i Amerika aen i England. Det foerra landet exporterar dem till det senare. Tobak aer mycket billigare. Amerika producerar tobak, och tullen aer endast sex cents pr skalpund emot attiofyra cents tull i monarkien--fjorton ganger sa stor. Tullen pa whisky aer 40 cents pr gallon, saledes sex ganger hoegre i Storbritannien aen hos oss, och whisky tillverkas billigare i Kentucky aen i Irland eller Skottland.

Oeltullen aer i Amerika 96 cents pr tunna och i England 1 dollar 75 cents. Te och kaffe aero tullfria foer amerikanaren, men belagda med tull foer engelsmannen. Socker (rasocker) aer tullfritt i bada laenderna, utom i republiken en obetydlig tull pa utlaendskt raffinad. Naer massorna i Storbritannien inse huru tungt de aero beskattade i jaemfoerelse med Foerenta staternas arbetare, komma de antagligen att framstaella kraf pa billigare tullsatsar pa sadana artiklar, hvilka komma under rubriken: lifsfoernoedenheter--framfoer allt pa ett tullfritt frukostbord.

Det billiga priset pa foedoaemnen i Foerenta staterna skulle oefverraska en engelsk iakttagare, som ville studera denna fraga genom alla fyrtiofyra staterna och icke endast i New York eller staederna vid atlantiska kusten, till hvilka produkter fran Vaestern maste

transporteras.

Sedan vi nu sett, att tre fjaerdedelar af en arbetarfamiljs utgifter ga at till "lifsfoernoedenheter" och funnit att priset pa dessa staeller sig billigare i Indianapolis aen i Manchester, sa komma vi till utgiften n:r 2: hyran. Denna slukar i Amerika 20 procent af familjens inkomst och i England 13. Den britiske arbetaren bor mera inskraenkt. Den baettre klassen i Amerika har, som regel, tre eller fyra rum, i Storbritannien tva. Hyran aer onekligen mycket hoegre i det nya landet.

Den naesta viktiga utgiften aer "klaeder", hvilken representerar 7 procent af utgifterna savael i Foerenta staterna som i England. Detta oefverraskar kanske mangel laesare, innan vi hunnit foerklara anledningen. Klaeder af finaste importerade tyger aero mycket dyrare i Amerika aen i England, daer tyget tillverkas, men klaeder gjorda af amerikanska tyger aero mycket billiga och fullt brukbara. Tyget aer tjockt och groft och icke sa behagligt att vara klaedd i--till och med groefre aen skotsk cheviot. Men massan af folket anvaender det, likasom hon anvaender ylleunderklaeder af samma slag. Daerfoer beroeres arbetsklassen icke sa mycket af tullen pa fina yllevoror, hvilka endast importeras af de fa rika. Jag har haer framfoer mig annonser i amerikanska tidningar, af hvilka framga att en faerdigsydd kostym kan koepas foer tva eller tre pund--just samma pris som i Storbritannien.

Haer aer en sann historia i detta aemne. En bekant parlamentsledamot, som foer nagon tid sedan hoell ett tal foer sina valmaen i det inre af landet, sade dem att lefnadskostnaderna voro mycket hoegre i Amerika aen i Storbritannien och att priset pa klaeder var tre ganger sa hoegt. En afskrift af talet skickades till hans vaen, en af vara mest kaenda maen i Foerenta staterna, hvilken talaren ofta brukade besoecka. En kort tid daerefter aflade han, tillsammans med sin hustru, ett besoeck hos sin vaen i republiken. En morgon visade sig vaerden vid frukosten i en ny kostym, som vaecte allmaen beundran. Den engelska damen foerklarade att den var "mycket trefligare aen den kostym hennes man hade". Vaerden fragade sin gaest, hvad han trodde att kostymen kostade; hvarpa den intet ondt anande engelsmannen svarade: "Well, den kostym jag har pa mig kostar mig 7 pund, och jag antar att er i detta foerskraeckliga tullskyddade land maste ha kostat 12 pund." Detta var hans uppfattning, sedan han noga granskat kostymen. "Well," sade vaerden, "jag betalade precis fyra och en half dollars foer kostymen, och jag skulle oenska att ni ville ta den med er hem till England och visa den foer edra valmaen samt tala om historien." Detta afboejdes dock under muntert skratt. Vaerden hade vid ett besoeck i byn haendelsevis fatt se en lastvagn fran Boston, hvarifran seldes faerdiggjorda klaeder, och fragade foersaeljaren, om han hade en draekt som passade honom. "Ja," svarade denne, "och om ni tar en kostym, sa kan ni fa den till partipris. Detaljpris aer 6 dollars."--"Det aer bra. Skicka hem den." Den saendes genast, med det ofvan naemnda resultatet. Det var naturligtvis amerikanskt material, icke sa slaett eller sa fint som det den aerade parlamentsledamoten hade, men likvael en bra och treflig kostym. Men priset var sa lagt, att jag icke vagar ga i borgen foer hallbarheten. Foer 15 dollars kan man fa utmaerkta kostymer.

Naer vi se pa summan af extra fina yllevoror, importerade af Foerenta staterna, se vi huru obetydlig den aer, i jaemfoerelse med totalfoerbrukningen af ylle. Ar 1890 var vaerdet pa inhemska yllevoror 338,000,000 dollars. Importen af de dyrbara fina utlaendska yllevororna beloepte sig endast till 35,500,000 dollars--och da priset per meter af den importerade varan saekerligen var dubbelt sa hoegt som det inhemska, betyder detta icke mycket oefver fem procent af den foerbrukade maengden. Och det aer de fa rika, som ensamt anvanda de dyrbara utlaendska varorna.

Det foerhaller sig pa samma saett med bomullsvoror; vaerdet af landets egen produktion var 298,000,000 dollars, af det importerade 28,000,000, hvilket goer icke fullt fem procent af hela foerbrukningen --under foerutsaettning af dubbla priset pr meter foer den utlaendska varan. En arbetarefamilj anvander bomullsvoror i en ganska betydande maengd.

Hvad siden angar, sa ha vi foelj ande siffror foer 1890: tillverkning i amerikanska fabriker 69,000,000 dollars, importeradt siden 31,000,000. Det kan med saekerhet antagas, att priset pa det importerade sidenet per meter var dubbelt sa hoegt som pa det inhemska, sa att mer aen fyra meter af amerikanskt siden koeptes mot en af det utlaendska.

Medan vi uppehalla oss vid aemnet om klaeder, vill jag anfoera tva exempel ur min egen erfarenhet. En amerikansk familj med manga tjaenare vistas en del af hvarje ar i England. Tjaenarna resa fram och tillbaka och ha salunda tillfaelle att koepa sina klaeder, stoeflar och skor etc. antingen i det ena landet eller i det andra. De manliga tjaenarna fortfara att koepa klaeder i det gamla landet. De kvinnliga tjaenarna finna, att de goera billigare inkoop i New York. Men alla koepa sina skodon i New York.

Det andra exemplet: En skotsk-amerikansk familj med fem barn tillbringar en del af hvarje ar i Skotland. Den duktiga, sparsamma husmodern brukade foerr foerse sig och barnen med klaeder i Glasgow. Vid sina senaste besook har hon icke koept nagot pa denna sidan, och jag hoerde henne anfoera som skael haerfoer, att hon koepte billigare klaeder--i synnerhet at barnen--i New York aen i Glasgow.

Den bekante frihandels- och tariffreformsiffraren, Mr. Schoenhof, hade i uppdrag af regeringsdepartementet att undersoeka priserna i Foerenta staterna och Storbritannien och afgaf foer nagra ar sedan foelj ande rapport:

"Hvad klaeder och manufakturvoror i allmaenhet angar, sa finner jag, att bomullsvoror aero fullt ut lika billiga i Foerenta staterna som hos oss. Shirting och laerft till samma pris som vara aero i synnerhet oefverlaegsna i kvalitet, sa vidt jag kunnat doema af artiklar, som varit till salu i detaljaffaerer. Muslinsunderklaeder foer damer aero af mycket finare beskaffenhet och billigare i Foerenta staterna. Icke heller kan jag finna, att herrskjortor af bomull aero billigare haer. Om fabriksyddas kaengor och skor gaeller detsamma. Hvad sjaelfva utfoerandet och utseendet af de motsvarande artiklarna i stort sedt angar, sa

finner jag att Foerenta staterna aer oefverlaegset i tillverkningsmetod. Detta aer sant savael i fraga om klaeder som om kragar, manschetter och liknande artiklar."

Sedan Mr Schoenhof aflade sin rapport, har priset pa manga artiklar fallit mera i Foerenta staterna aen i Storbritannien. Detta prisfall har varit sa stort, att priset pa bessemer, tackjaern och stal-"billets" aer laegre i Pittsburg aen i Middlesborough; det har gjort att amerikanska mattor kunna saeljas i England; det har lockat amerikanska skeppsbyggare att begaera tillatelse att goera anbud pa de nya engelska krigsskeppen och Clydes foertroendemaen att koepa sitt nya, vaeldiga mudderverk i New York. Det har ocksa satt den amerikanske fabrikanten af akerbruksredskap i stand att na den engelska marknaden och stenbrottsaegare att skicka granit fran Maine till Aberdeen.

Naesta rubrik i arbetarefamiljens utgiftsstat, aer "braensle". I allmaenhet sagdt, aer detta mycket billigare i Foerenta staterna aen i Storbritannien. Om vi jaemfoera New York och London, sa erhaller New York antracitkol lika billigt som London bituminoest kol. Det foerra ger minst dubbelt sa mycket vaerme och saeges laemna tre ganger sa mycket. I de taetast befolkade delarna af Foerenta staterna oefverskrider priset pa kol icke tva dollars pr ton. I de stora vaestra Pennsylvania- och Ohiodistrikten aer det icke mer aen en och en half. Amerikanaren foerbrukar mera kol under vintern, dels pa grund af det kallare klimatet och dels foer den rymligare bostaden. Sakkunniga ha funnit att procenten af amerikanarens eller engelsmannens inkomst, som gar till braensle, staeller sig lika--d. v. s. sex procent.

I England tillskrifver man tullen de antagna hoegre lefnadsomkostnaderna i Foerenta staterna. En liten undersoekning skall snart visa att denna uppfattning aer en smula ogrundad. De foernaemsta, hoegt taxerade artiklarna i Mc-Kinley-billen aero fem: 1) extra fint siden fran Frankrike; 2) fina ylle- och linnevaror fran Storbritannien; 3) extra fina linnevaror fran Tyskland och Frankrike; 4) dyrbara viner fran Frankrike; och 5) Havannatobak och cigarrer. Tullen pa alla dessa saker aer mycket stor. Yllevarorna 60 procent af vaerdet, siden aennu hoegre, champagne 32 sh. pr dussin etc., etc. Sadan aer var "demokratiska" budget. Det finns icke en arbetare i Amerika, som anvaender nagon af dessa artiklar. Det betraktas som god politik att hoegt beskatta de rikas lyxartiklar och i stallet ha te, kaffe och rasocker tullfria. Det aer icke troligt, att denna politik skall foeraendras eller ens modifieras, huru mycket det aen talas om en tariffreform. Den benaegenhet Storbritannien nu visar att laegga tullboerdan pa det rika fatalet, som har styrka att baera den, aer lika framtraedande i republiken. Arbetarens lifsfoernoedenheter skola fortfarande vara tullfria i republiken och blifva snart fria konungariket, och de rikas lyxartiklar skola mer och mer beskattas i bada laenderna.

Farmarens supponerade olyckliga staellning i Foerenta staterna brukade ofta framhallas, med papekande af att till foeljd af tullen pa maskineri blefvo hans akerbruksredskap onoedigt foerdyrade. Men da amerikanaren numera behaerskar vaerldsmarknaden i fraga om

akerbruksmaskineri och exporterar sadant, sa beroeres farmaren icke laengre af tull pa den utlaendska varan.

Foerenta staternas framtraedande som expotoer af fabriksvaror, pa grund af reducerade priser, aer en af de senaste arens maerkligaste foereteelser. Haer aero nagra fa exempel: Ar 1893 exporterades akerbruksredskap till flera delar af vaerlden foer ett belopp af 5,000,000 dollars, kopparvaror foer 4,500,000, bomullsvaror foer 12,000,000, jaern och stal samt fabrikat af dessa metaller foer 30,000,000, vagnar och andra akdon foer mer aen 2,500,000, trae och traearor oefver 25,000,000 dollars. Amerikanska moebler exporteras numera i stor maengd.

Ar 1892 exporterade republiken lika mycket jaern- och stalvaror jaemte metallerna sjalfva, som den importerade, naemligen foer 28,000,000 dollars i bada fallen.

Musikinstrument, vaerderade till 1,800,000 dollars. exporterades, glas och glasvaror foer 8,000,000, laeder och laedervaror foer oefver 10,000,000, papper och pappersvaror oefver 1,500,000 (nagra engelska tidningar tryckas nu pa amerikanskt papper), instrument foer vetenskapliga aendamal foer 1,300,000, klockor och ur foer oefver 1,000,000 dollars.

Exporten af fabriksvaror oekas arligen, men maste--i motsats till Storbritanniens--alltid foerbli obetydlig i jaemfoerelse med vaerdet af den inhemska totalproduktionen af fabriksvaror. Denna beraeknades 1890 till 8,750,000,000 dollars. Vaerdet af britiska fabriksvaror 1888 var icke fullt haelften sa stort--4,100,000,000 dollars.

Vaelstandet i en ny kontinent som Foerenta staterna beror icke af den utlaendska utan af den inhemska handeln. I samma man som det nya landet blir mer och mer i stand att fylla sina egna behof, maste den utlaendska handeln aftaga.

Huru kunna vi infoer de ofvan anfoerda fakta foerklara den engelska uppfattningen, att lefnadsomkostnaderna aero stoerre i Foerenta staterna? Helt enkelt pa foeljande saett: Ehuru det aer sant, att foer ett pund sterling kan massan af folket nu erhalla mera lifsfoernoedenheter i Amerika aen i England, och ehuru den amerikanske arbetaren har stora foerdelar framfoer den engelske, sa foeljer icke noedvaendigt daeraf att den amerikanske arbetaren lefver lika billigt som sin engelske kamrat--langt daerifran.

Amerikanaren har stoerre inkomster och vill icke undvara en maengd saker, som i Europas gamla laender skulle betraktas som lyx. Han foertjaenar mer och anvander mer. Daerfoer aer det i en mening sant, att lefnadsomkostnaderna, sasom den amerikanske arbetaren lefver, aero stoerre foer honom, aen foer den engelske, sasom han lefver. Men detta kommer daeraf, att han lefver pa ett annat saett. Foer de artiklar, som aero absolut noedvaendiga, aer kostnaden mycket mindre i det nyare landet.

Den amerikanske arbetaren och hans familj kan verkligen lefva mycket

billigt, om de vilja det. Men de kunna ocksa lefva sloesaktigt sasom i andra laender. Vi ha ett bevis haerpa i utlaendska arbetares utgifter, synnerligast bland ungrare och italienare, hvilka pa de senare aren i stor maengd emigrerat till Foerenta staterna. Det vanliga priset, som dessa fraemlingar betala till vaerden pa matstaellet, aer tio cents om dagen foer foedan. De sofva vanligen i traeskjul, uppfoerda at dem af deras arbetsgifvare. Under tider af industriellt tryck, som de nuvarande, aer foermagan att lefva billigt och aenda godt af stoersta betydelse foer arbetsklassen i Foerenta staterna och skyddar maenniskan fran mycket lidande, som eljes skulle ha foeljt med arbetsbristen. Detta aer en ny erfarenhet foer den nuvarande generationen af amerikanare och snart oefvergaende, savida icke tron pa kapitalets fasthallande vid guldmyntfoten ater rubbas. En tvetydig not i denna fraga, utfaerdad af sekreteraren i finansdepartemanget i maj foerra aret, paralyserade landets affaersroerelse foer tillfaellet. Foerbaettringen har blifvit foerdroejd genom den foerestaende nya lagstiftningen angaende tull pa importerade varor.

Huruvida Amerika aer arbetarens Eldorado eller ej, beror pa arbetaren sjalf. Han och hans familj kan nu lefva billigare aen en familj i Storbritannien, om de vilja lefva lika enkelt. De aero i samma staellning som en gammal skotska, hvilken jag en gang kaende. Tillfragad, om hon kunde lefva pa en viss uppgifven summa om aret, svarade hon: "Ja, ja visst, jag kunde lefva pa haelften, men jag kunde goera slut pa dubbelt sa mycket." Det vill saega, ett pund sterling, foerstandigt anvandt af arbetaren och hans familj, skall foerskaffa dem mera af lifvets noedtorft i det nya aen i det gamla landet--ett foerhallande, som troligen kommer att ha viktiga foeljder pa bada sidor af Atlanten i en icke aflaegsen framtid.

DE NATURLIGA OLJE- OCH GASKAELLORNA I VAESTRA PENNSYLVANIA

(Ur Macmillans Magazine, Januari 1885)

En kort historik oefver upptaeckten af olja och gas. Borrningsmetoden och produktens anvandning. Foermoegenheter vunna pa obetydligt kapital. Moejligheterna af dess anvandning i framtiden.

Att det nya braennaemne, som jorden nyligen slungat ut, skulle tillvinna sig allmaen uppmaerksamhet, kan icke vaecka foervaning, ty helt visst har aldrig nagot liknande varit sett. Det distrikt, som af alla pa hela jordens yta torde vara rikast pa underjordiska skatter, aer Vaestra Pennsylvania, som till sin hufvudstad har det roekiga Pittsburg. Sydost fran staden ligger det ryktbara lagret af braennkol, kaendt och anvandt oefver hela Amerika fran Atlantens hafskust till Colorados silfvergrufvor. Adran aer fran sju till nio fot djup och omfattar en yta af tvahundra kvadratmil. Den har ett sa gynnsamt laege foer brytning, att tusentals tons koks ha salts foer tre shillings och sex pence pr grosston, lastad pa jaernvaegsvagn. Denna affaer har natt en snabb utveckling, till och med foer detta land, ty de maen lefva aennu, som byggde den foersta koksugnen, under det att i dag finnas mellan

nio- och tiotusen ugnar. Det aer endast tjugo ar sedan koks foersta gangen anvandes i masugn. Under ar 1882 tillverkades 138,001,840 bushels. [1]

[1] En bushel = 36,35 liter.

Rakt i oester fran Pittsburg ligger Westmorelands gaskolfaelt, hvarifran de oestra staederna erhalla sitt foerrad af gaskol. Denna koladra aer fran fem till sex fot djup och brytningen sker sa laett, att Pennsylvania-jaernvaegsbolag far kol lastadt pa lokomotivtendern foer ungefaer tre shillings pr grosston. Faeltet straecker sig i ost och sydost fran staden, laengs Monongahela- och Youghiohenyflodens straender. Det aer ur grufvorna pa dessa straender, som manga staeder--till och med sa aflaegset belagna som New Orleans--foerses med gaskol. Den arliga produktionen oefverstiger 7,000,000 tons.

Om vi nu fran braenn- och gaskollagren vaenda oss mot norr, sa komma vi pa ett afstand af hundra mil (eng.) fran Pittsburg till oljeregionen. Hur hastig utveckling upptaecten af braenn- och gaskol aen haft, kan den icke jaemfoeras med den enastaende framfart som upptaecten af petroleum haft.

Det aer endast 22 ar sedan jag, i saellskap med nagra vaenner, besoekte Storey Farms ryktbara oljekaella vid Oil Creek. Oljan rann da fran kaellan ut i den lilla viken, daer ett par flatbottnade pramar lago fyllda, faerdiga att flottas ned till Alleghenyfloden pa en bestaemd dag i hvarje vecka, da viken afstaengdes genom en tillfaellig foerdaemning. Detta var boerjan till oljeaffaeren. Vi koepte farmen foer 39,000 dollars, och vi hade sa liten tro pa jordens foermaga att foer nagon laengre tid laemna de hundra fat om dagen, som kaellan da gaf, att vi besloeto goera en damm, som kunde rymma hundra tusen fat olja, hvilket foerrad vi vaerderade till 975,000 dollars, naer tillgang upphoerde. Olyckligtvis foer oss laeckte dammen foerskraeckligt; afdunstningen foersakade oss aefven foerlust, men vi fortsatte att lata oljan rinna dag efter dag foer att ta igen skadan, tills flera hundra tusen fat pa detta saett hade gatt foerlorade. Var erfarenhet med farmen kan vara vaerd att omtala. Dess vaerde steg till 4,870,000 dollars, det vill saega att bolagets aktier saldes i marknaden pa denna basis. Och ett ar laemnade den i utdelning 975,000 dollars--en icke oaefven raenta pa det insatta kapitalet: 39,000 dollars. Men detta aer ett undantagsfall; manga millioner dollars ha gatt foerlorade pa oljespekulationer. Endast ett par ar foerut hade samma olja salts foer ett par dollars flaskan sasom ett osvikligt botemedel foer alla verkliga eller inbillade sjukdomar, som hemsoeka maenniskoslaektet. Den kallades da foer "Seneca-olja"--"det stora indianska laekemedlet"--daerfoer att indianstammar med detta namn, hvilka da bebodde distriktet, brukade skumma oljan i viken. "Det oefvertraeffliga laekemedlet" saeljes nu foer mindre aen 75 cents pr fat, och det aer egendomligt att personer, som sa ifrigt koepte det foer tva dollars flaskan och gafvo intyg om dess laekande kraft, nu anse att alla dess dygder foersvunnit, naer det kan koepas foer en cent. Sa mycket gaeller det hemlighetsfulla i materia medica.

Fran denna lilla boerjan foer tjugo ar sedan kan platsen nu (1885)

leverera 70,000 fat olja dagligen. Sistlidna 1 november funnos i cisternerna icke mindre aen 38,034,337 fat--ett tillraeckligt foerrad foer att fylla vaerldens behof under nagra ar. Till den 1 januari 1884 har denna oljeregion afkastat 250,000,000 fat, och aennu oekas tillfloedet dag foer dag. Foer att transportera denna enorma massa ha 6,200 mil jaernroer blifvit lagda. Oljan pumpas genom dessa fran kaellorna--hvilka uppga till ett antal af 21,000--till kusten omkring 300 mil daerifran.

Vaerdet af petroleum och dess produkter, exporterade ar 1877, beloepte sig till 61,789,438 dollars. Ar 1883 vaerderades exporten endast till 45,000,000, ehuru antalet gallons (656,363,869) var naestan dubbelt sa stort som exporten 1877. Totalsumman af allt, som exporterats till den 1 januari 1884, oefverstiger 625,000,000 dollars. Det kan med full tillfoerlitlighet saegas, att oljekaellorna i Vaestra Pennsylvania lofva att laemna sa riklig afkastning innan de aero uttoemda, att hela nationalskulden kunde betalas daermed.

Vi komma nu till den senaste upptaeckten af vara underjordiska skatter, naemligen de naturliga gaskaellorna, hvilka hastigt boerja framtraeda omkring Pittsburg. Just som den naturliga ojljan syntes pa ytan af Oil Creek, sa maerktes i distriktet nordost om Pittsburg, pa femton mils afstand, sma gasstralar som bubblade upp ur vattnet a vikarna. Sumpgas hade foer flera ar sedan upptaeckts pa tjugo fots djup och anvaendes ibland af farmarna vid sockerkokning af loennsaf. Medelpunkten foer detta distrikt foer naturlig gas aer den lilla staden Murraysville i Westmoreland. I en liten kvarnraenna pa platsen hade man maerkt en stoerre gasmaengd aen vanligt, och nagra spekulanter verkstaellde foer femton ar sedan borringar efter olja men naer de borrat 900 fot djupt, sa fanns daer ingen. Sju ar daerefter besloet ett annat saellskap att foersoeka pa ett aennu stoerre djup. De hoppades naturligtvis att finna olja, men naer de borrat till ett djup af 1,320 fot, intraeffade en fruktansvaerd explosion, som slungade borren i luften och krossade allt i spillror. Danet af den loesslaeppta gasen hoerdes aenda till Monroeville, som lag fem mil daerifran. Den faengslade kraften hade aendligen befriats och blef en ny rikedomskaela at Vaestra Pennsylvania --redan foerut alltfoer rikligen vaelsignadt, kaenner laesaren sig kanske hagam att tilllaegga. Sedan fyra roer, hvartdera tva tum i diameter, hade blifvit lagda fran brunnens mynning och stroemmen ledd genom dem, antaendes gasen, och hela landskapet upplystes pa manga mils omkrets. Detta vaerdefulla braennaemne laet man foerfara under hela fem ar, daerfoer att inga kapitalister kunde foermas att riskera 200,000 dollars till roerledningar foer att leda oljan till bruk och fabriker, daer den kunde bli till nytta.

Jag besoeckte detta område foerra veckan och sag nio kaellor, som alstrade gas. Fran de tre stoersta steg gas aennu upp i luften. En underbar syn, i sanning! Gasen rusar upp genom ett sextumsroer, som straecker sig kanske tjugo fot oefver ytan, med en sadan hastighet, att den fattar icke eld inom sex fot fran roerets mynning. Om ni blickar upp i den klara, blaa rymden, sa ser ni framfoer er ett dansande guldglansande andevaesen, utan synbar foerbindelse med jorden, gungadt af vinden och svaefvande omkring i alla riktningar i staendigt skiftande former. Da

gasen fran kaellan traeffar lagans medelpunkt och delvis gar genom den, vrider sig den laegre delen af massan inat och astadkommer den haerligaste verkan--en verklig eldpelare, med fotstaellningen omsvept af graciosa veck. Och icke ett spar till roek foernimmes.

Redan leda fyra saerskilda roerlinjer--af hvilka tva aero atta tum i diameter--gasen fran detta distrikt till fabriksanlaegningar i Pittsburg, och en femte linje leder det till vara bessemerstalbruk, pa nio och tio mils afstand. En annan linje af tiotumsroer haller pa att laeggas.

Omkostnaden foer roerlaegging aer under nuvarande laga priser och med raett till fri genomvaeg beraeknad till 7,500 dollars per mil, sa att kostnaden foer en linje till Pittsburg kan saegas uppga till omkring 135,000 dollars. Borrningen kostar omkring 5,000 och tillgar pa foeljande saett. Foerst uppsaettes en lyftkran och ett sextumsroer af smidesjaern drifves ner genom jorden, tills det traeffar berget, fran 75 till 100 fot. Stora borrh, vaegande tre- a fyratusen skalpund, anvandas nu; dessa stiga och falla fran fyra till fem fot i slaget. Den gas, som erfordras foer att drifva dessa borrh, ledes genom smala roer fran de naergraensande kaellorna. Sedan ett attatums hal blifvit borrhadt till ett djup af omkring 500 fot, saettes ett 5 5/8-tums roer af smidesjaern ned foer att utestaenga vattnet. Sa borrhasset sex tum vidare i diameter, tills gasen traeffas, da ett fyratumsroer saettes ned. En tid af fyrtio till sextio dagar atgar vanligen foer att borra brunnen och traeffa pa gasen. Den stoersta kaenda kaellan beraeknas laemna omkring 30,000,000 kubikfot gas pa tjugofyra timmar, men haelften daeraf anses som produkten af en god brunn. Trycket af gasen, da den utgar ur brunnsmyningen, aer naestan eller fullt 200 skalpund per kvadrattum. En maetare, som jag undersoekte, visade ett tryck af 187 skalpund. Till och med i vara fabriker, daer vi anvanda gas, nio mil fran kaellan, aer trycket 75 skalpund pr kvadrattum. Vid en af kaellorna, daer ett foerrad af rent vatten befanns oenskvaerdt, fann jag en liten angmaskin, som arbetade genom direkt kraft fran gasen, sadan den kom ur brunnen, och ett utmaerkt vattenfoerrad erhoells pa detta saett fran ett kaelldrag i dalen.

Det finns naturligtvis olika meningar roerande gasbaeltets laege och utstraeckning. Tillraeckligt manga brunnar ha redan blifvit borrhade i Murraysvillesdistriktet foer att bevisa, att baeltet aer ungefaer en half mil bredt och straecker sig fem eller sex mil i sydostlig riktning fran Murraysville. De brunnar, som borrhats laengre bort, ha blifvit fyllda med saltvatten i sadan maengd, att gasen blifvit naestan afstaengd. Ty fastaen gas steg upp till ytan, var det i sa ringa maengd, att den icke kunde vara till nagon nytta, utan endast visade, att den fanns. Sakkunniga pa detta område ha daerfoer antagit, att gasen i sadana kaellor ligger under ett lager af saltvatten. Flera brunnar ha blifvit borrhade i Pittsburg och dess omnejd, men samma olaegenhet af saltvatten har intraeffat daer. En vaen, som aer hemma i geologi, underraettade mig om att gasbaeltet gar 6,000 fot djupt ned naera Pittsburg, och hans teori aer, att denna saenkning blifvit fylld med saltvatten, hvilket omoejliggjort borrhningsfoersoeken i detta distrikt. Om djupare borrhning eller nagon plan att utestaenga vattnet skall kunna oefvervinna

svarigheten, aterstar att se. Nordvaest om Murraysville har man icke gjort vidare foersoek foer att utroena gasbaeltets utstraekning.

Om nagon af mina laesare vill taga en karta oefver Vaestra Pennsylvania och foelja Alleghenyfloden omkring tjugo mil fran Pittsburg, sa skall han traeffa pa staden Tarentum, som aer medelpunkten i det andra gasdistriktet. Flera stora kaellor ha patraeffats daer, och det aer mycket troligt, att framtiden kommer att daerstaedes bringa i dagen ett jordomrade liknande Murraysvilles. En nyligen borrhad brunn kan fullt jaemnstaellas med dem, som finnas i det senare distriktet. Kapitalister ha nyligen latit leda denna gas i roer, nedlagda i flodbaedden, till Pittsburg; och jag betvivlar icke att innan arets slut dessa linjer skola vara i verksamhet och Tarentumdistriktet gifva oss ett stort gasfoerrad.

Nu kommer jag till det tredje distriktet, hvars hufvudstad utgoeres af Washington (Pennsylvania), som ligger tjugufem mil soeder om Pittsburg. Jag akte ut till denna plats och stannade oefver natten hos en god vaen, som bodde tolf mil fran kaellorna. Dessa hade blifvit antaenda, och hela himmelen var klart upplyst af deras sken. Ehuru afstandet var sa stort, var det som om vi varit midt inne i en rasande eldsvada. Foeljande morgon akte vi ut till kaellorna. En roerlinje, som leder produkten fran en af dessa kaellor till jaernfabrikerna laengs Ohiostranden vid Pittsburg, hade redan blifvit lagd, och aennu tva roerlinjer aero under arbete. Hvad vi haer sago liknade hvad vi sett i Murraysvillesdistriktet, utom att gasen leddes fran kaellmynningarna i roer laengs marken, i stallet foer att skjuta rakt upp i luften. Naer vi fran landsvaegen blickade ned pa den foersta kaella vi blifvit varse nere i dalen, sago vi en ofantlig, rund oeppen plats, hvars groenska var afbraend och jorden brunstekt af lagan. Ringen var fullkomligt cirkelrund, eftersom vinden drifvit flammorna i alla riktningar fran periferin inat. Verkan af den stora, gyllene flamman, som slickade marken, och gungade och hvirflade med vinden i alla riktningar, var oefvervaeldigande. Foerstoerelsens aengel, Apollyon, tycktes ha stigit upp ur sin afgrund.

Amerika antages vara det land, som emottager de flesta emigranterna, men flyttningar fram och ater oefver hela jorden bli mer och mer vanliga. Den anglo-sachsiska rasen aer icke benaegen foer stillasittande. Da jag stannade foer att klifva oefver en gaerdesgard och komma fram till den brinnande afgrundsanden, foell min blick pa foelj ande skrifna anslag:

"Offentlig foersaeljning.

Undertecknad, som aemnar afflytta till Australien, foersaeljer vid offentlig auktion torsdag

September 25

sin bostad i den Mrs Andrew Carlisle tillhoerande farmen, en och en half mil oester om Hickory, pa Hickory och Washingtonvaegen, hela sin egendom af

Hushalls- och Koeksmoebler, bestaende af byraar, saengar, saengklaeder, stolar, bord, fat, kokspis--med ett ord, allt hvad jag aeger. Foersaeljningen kommer att boerja precis klockan 1, da villkoren skola tillkaennagifvas.

William Tiplady.

A. W. Cummins.
Auktionsfoerraettare."

Hvad i all vaerlden kan foerma mr Tiplady att laemna denna haerliga trakt, ett af de vackraste jordbruksdistrikten i hela Amerika--laemna den just da ovaentade skatter upptaeckas under hans foetter? Manga gissningar framstaelldes, men den troligaste var att han hade slaektingar i Australien och ville sluta sitt lif bland dem. Ingen af oss hade foerr hoert namnet, men det liknar manga af de sammansatta namn, som vaecte var foervaning, da vi gjorde var aktur genom sydvaestra England, hvarfoer vi antogo att mannen var fran moderlandet. Den ene brodern hade foermodligen laemnat det gamla hemmet foer antipoderna, medan den andre soekt republikens beskydd. Det aer sant att var ras aer det aekta nomadfolket, som staendigt vandrar pa jorden, utan rast eller ro.

Da vilade haenderna pa det vibrerande roeret vid brunnen--det behoefs starka nerver foer att ga sa naera intill det skrikande bruset och den hvirflande lagan--oefverraskades vi af dess isande koeld. Vid en brunn, daer en traebetaeckning hade placerats oefver ventilerna, var roeret till foeljd af kondensationen beklaedt med ett islager af ett attondedels tums tjocklek. Nya brunnar graefvas, och det aer tydligt att Washington County aer bestaemdt att laemna sin andel af den gas, som anvandes i Pittsburg.

Huru staella sig nu den naturliga gasens ekonomiska utsikter? Den foersta fragan aer naturligtvis: huru laenge kan den raecka?

Personer, som baest kaenna till oljeområdet, hvarmed naturlig gas star i naera gemenskap, foersaekra mig att efter tjugo ar skall det nu kaenda foerradet icke vara uttoemdt. Det aer icke antagligt, att vi aennu ha upptaeckt hela gasterritoriet; det aer tvaertom mycket antagligt, att afbrottet i baeltet naera Pittsburg endast beror pa ett lokalt fel, och att sydvaest om staden skall baeltet befinnas vara manga mil i utstraeckning. Det blir troligen ett upprepande af oljeregionens historia. Manad efter manad har det skrikits, att jorden icke kan tala denna uttoemning. Icke endast floder utan haf af olja skola uttoemmas, om de dagligen laensas pa 70,000 fat. Spekulanter visa sig emellanat och koepa milliontals fat, i tro att foerradet skall minskas, men hvarje spekulation har visat sig vara foerfelad. Petroleum foer 10 dollars pr fat ansags vara billigt pris; da den sedan erhoells foer 5 och slutligen foer endast 1 dollar, skaenktes den ju bort. I dag koeper man den foer ungefaer sjuttio cents, och tillgangen aer stoerre aen nagonsin. Det lofvar att bli samma foerhallande med naturlig gas.

Vid glastillverkning--som i Pittsburg har en ofantligt stor

utstraekning--laer gas vara mycket mera uppskattad aen kol, daerfoer att den aer foermanligare foer produktens kvalitet. En firma i Pittsburg har redan tillverkat spegelglas, stoersta storlek och fullt jaemfoerligt med det baesta importerade franska, tack vare gasen som braensle. Vid jaern--och i synnerhet staltillverkningen foerhoejes kvaliteten af det rena, nya braennaemnet. Hvarken i stalraelsfabrikerna eller jaernbruken ha vi pa oefver ett ar anvandt ett enda skalpund kol. Skillnaden aer haepnadsvaeckande. Daer vi foerut hade nittio eldare i fullt arbete vid angpannorna och anvande 400 tons kol om dagen, kan den besoeckande nu promenera laengs den langa raden af angpannor, och han ser endast en man i tjaenstgoering. Som rummet aer hvitlimmadt, synes icke ett spar af forna dagars ofreffliga eldningssaett, och skorstenarna utslaeppa ingen roek. De foernaemsta jaern- och glasfabrikerna i Pittsburg anvanda numera (Januari 1885) ganska allmaent gas som braensle. Gasen aer icke endast billigare aen kol i och foer sig, den sparar ofantligt mycket arbete, och pannor och roster ta icke sa fort skada som foerr.

Foeljande utdrag ur en kommitterapport till amerikanska ingenioersfoereningen vid ett nyligen hallet moete ger en foerestaellning om betydelsen af det nya braenslet.

"Naturlig gas aer, naest hydrogen, det kraftigaste af de gasartade braenslena och, om raett tillampad, det mest besparande, enaer naestan hela dess teoretiska vaermeeffekt kan tillgodogoeras vid afdunstning af vatten. Fri fran alla foerstoerande element, i synnerhet svafvel, astadkommer den baettre jaern, stal och glas, aen kolbraenslet goer. Den ger jaemnare vaerme, da intet oepnande af doerrar eller tomrum i rosten laemna den kalla luften tilltraede, och, raett ordnad, regulerar den anstrycket, sa att mannen, som skoeter pannorna, har icke annat att goera aen att se efter vattnet. Och aefven han vore oefverfloedig, ifall man vagade lita pa en sa flyktig vattenkontrollant. Pannorna komma att raecka laengre, och faerre explosioner komma att intraeffa genom expansion och kontraktion pa grund af att kall luft stroemmar in pa den upphettade metallen.

*

"Ett experiment gjordes foer att beraekna vaerdet af gas som braensle, i jaemfoerelse med kol, vid framkallande af anga. Daervid anvandtes en retort eller angpanna af fyrtyotva tums diameter, tio fot lang med fyratums tuber. Det eldades foerst med utvalda Youghioghennykol, brutet i ungefaer fyratums kuber, hvarmed ugnen "laddades" sa, att det baesta moejliga resultat skulle erhallas. Nio skalpund vatten afdunstadt per skalpund foerbraendt kol var det uppnadda resultatet. Vattnet maettes af tva maetare--en i uppsugningen och den andra i utdrifningen. Vattnet inmatades i en foervaermare vid en temperatur af fran 60 deg. till 62 deg.; foervaermaren placerades i vaermgangen, som gick fran pannan till eldstaden vid savael gas- som kolexperimentet. Vid beraekningarna anvandtes normalmattet i Pittsburgsdistriktet--en bushel pa sjuttiosex skalpund. Sexhundraattiofyra skalpund vatten afdunstades per bushel, hvilket utgjorde 60,9 procent af kolets teoretiska vaerde. Naer gas brann under samma panna, fast med olika ugn och med ett skalpund gas till 23,5 kubikfot, befanns vattnet vara 20,31 skalpund;

83,4 procent af de teoretiske vaerme- enheterna voro tillgodogjorda.

Angan var under atmosfaeriskt tryck, i det att daer fanns en tillraeckligt stor oepning att foerhindra mottryck. Foerbraeningen af gas och kol paskyndades icke. Det visade sig att om laegsta radens tuber tilltaepptes, samma kvantitet vatten kunde afdunstas med kol; men om gas anvandes och alla tuber (i den mot skorstenen vaenda aendan) tilltaepptes, utom sadana som voro noedvaendiga foer foerbraeningen, sa befanns det, da trycket mot flamugnen var tre uns och elden som kraftigast, att ungefaer samma resultat erhoells. Haeraf syntes framga, att mesta afdunstningen skedde mot pannans sidor."

De enda analyser af detta naturliga braensle, som hittills blifvit gjorda eller publicerade, foerskrifva sig fran var foernaemste kemist, Mr. Ford.

Dessa analyser aero af gasprof fran roeret, da gasen kommer in i vara stalraelsfabriker efter att ha passerat nio mil fran kaellorna.

Mr. Ford skrifver salunda till mig:

"Haermed bifogas fyra af mina nyaste analyser, hvilka gjordes samma dag profven anskaffades. Foer naervarande aero dessa undersoekningar aennu i froeet. Jag skulle vilja--utan att anses laegga mig i stalbrukens laboratoriearbeten--taga prof fran de olika gaskaellorna och goera en samling af deras salter. Jag tror mig ha upptaect nagra mycket intressanta omstaendigheter roerande dessa salter, men det skulle vara ofoersiktigt att aennu uttala min mening i detta aemne, da jag icke haft tid eller tillfaelle att samla de olika salterna och samedelst bekraefta min foersta uppfattning.

Min upptaect af det foerhallande, att naturlig gas fran tid till tid foeraendras till sin kemiska sammansaettning, kommer nog att oefverraska manga och oepnar nya faelt foer tanken. Innan dessa resultat offentliggoeras, skulle jag vilja foersaekra mig om, huruvida gasen fran andra kaellor foeraendras, som den fran Murraysville, och om gas i nagra kaellor foeraendras, under det att den i andra foerblir densamma, sa uppstar helt naturligt fragan: Hvilket slags kaella kommer att visa sig vara varaktigast? Denna omstaendighet att gasen foeraendras i samma kaella skall saekert sprida nytt ljus oefver fragan om aemnets uppkomst och, om jag vagar saega det, moejligen oekadt ljus oefver aemnet petroleum. Pa grund af alla dessa skael har jag icke velat offentliggoera mina resultat, foerraen jag bekraeftat min uppfattning genom upprepade analyser.

Eder
S. A. Ford."

Analyser af naturlig gas.

Gas af Gas af Gas af Gas af Gas af
9/8 9/12 9/15 9/22 9/1
Proc. Proc. Proc. Proc. Proc.

	nil.	0,61	0,81	nil.	0,67
Karbolsyra	nil.	0,61	0,81	nil.	0,67
Oxygen	2,60	0,40	0,61	0,61	2,90
Oljegas	0,80	0,61	0,81	0,61	2,45
Koloxid	0,40	0,61	0,81	0,40	3,82
Hydrogen	3,58	29,75	2,94	89,67	31,52
Sumpgas	88,40	68,78	94,02	78,72	39,97
Nitrogen	4,29	nil.	nil.	nil.	19,35

Savidt jag vet aero Mr. Fords undersoekningar de enda, som blifvit gjorda, och innehalla allt hvad man hittills vet om naturlig gas.

Huru, hvarest och i hvilken utstraeckning naturlig gas alstras i de undre regionerna kunna vi endast gissa oss till. Sa mycket aer dock tydligt bevisadt, att gas blifvit funnen i hvarje vaederstreck rundt Pittsburg utom i nordvaest, och att gasbaeltet aer omkring en half mil bredt naera Murraysville. Men detta behoeffer daerfoer icke vara graensen foer tillgangen, ty just som jag skrifver detta kommer underraettelsen, om att en stor brunn borrats i Canonsburgh, som ligger atta mil fran kaellorna jag besoeckte i Washington County. Dessutom har en ny region vaester om Canonsburgh nyligen blifvit proefvad, och gas daerifran anvandes nu i fabrikena vid Beaver Falls, Pa., tjugofem mil vaester om Pittsburg.

Vi kunna daerfoer med skael antaga, att Pittsburg aer medelpunkten foer ett gaslager pa manga kvadratmil och i stand att frambringa all gas, som den nuvarande generationen kan anvanda bade foer industriella och foer hemmets behof. Vid slutet af innevarande ar skola atta roerlinjer leda gasen till staden och aenda skulle mycket mera kunna erhallas. Tva af dessa linjer ha roer, som aero 55/8 tum i diameter, fyra aero 8 tum, en 10 tum och en 12 tum i diameter.

Manga teorier ha blifvit framstaellda foer att foerklara detta braensles foerekomst. Den mest antagliga hoerde jag af professor Dewar fran Cambridge, som nyligen besoeckt oss och som erhoell ett djupt intryck vid asynen af denna nya rikedomsgrufva. Han pastar att gasen destilleras fran oljan eller fran ofantliga lager af aemnen, som sakta foeraendras till olja, och daerfoer skola vi, langt efter sedan oljeregionen slutat att ge sa riklig afkastning, aennu ha god tillgang pa gas. Ju tunnare oljelagret aer, dess laettare foersiggar destilleringen. I staellet foer sitt fula rykte att vara vaerldens smutsigaste stad, hvilket den onekligen nu aer, skall "roekiga Pittsburg" mahaenda kunna goera ansprak pa att kallas vaerldens renligaste stad. Haermed ma vara hur som helst, men jag tror icke att nagon kaenner sig boejd foer motsaegelse, da jag pastar att med sadana resurser, som jag haer soekt skildra, aer Pittsburg hvad underjordiska skatter vidkommer medelpunkten i det rikaste distrikt i den hittills kaenda vaerlden.

Anmaerkning. Sa riklig har anvandningen varit och sa stort sloeseriet med detta naturliga braensle (sedan artikeln skrefs), att till och med de kaellor, som tycktes vara outtoemliga, ha blifvit dyrbara i trots af deras knapphet. Och gasen, som flammade genom de sloesaktigt vida roeren och belyste de sma staedernas gator med fem fots hoega lagor, maetes

numera ut i maetare--utdelad i tusentals kubikfot.

DEN TREBENTA STOLEN

Plan for vaerldsarbetet

Arbetets, kapitalets och affaersduglighetens trippelallians noedvaendig foer framatskridandet. Hvar och en beroende af de andra--foerenade ooefvinnerliga.

Det borde finnas ett kompaniskap mellan trenne i den industriella vaerlden, naer ett foeretag startas. Den foerste af dessa tre, icke i betydelse utan i tidsordning, aer Kapitalet. Utan det kan intet dyrbart byggas. Daerifran kommer den foerste lifsgnistan in i den foerut lifloesa materian.

Sedan byggnaderna aero uppfoerda, utrustade och faerdiga att boerja sin industriella verksamhet, sa opptraeder den andre kompanjonen. Denne aer Affaersdugligheten. Kapitalet har utfoert sin roll. Det har skaffat alla medlen foer tillverkningen, men om icke dugliga maen leda foeretaget, gar allt hvad kapitalet gjort till spillo.

Sa kommer den tredje kompanjonen--sist i tidsordningen, men icke minst i betydelse--Arbetet. Om det icke goer sin del, kan ingenting utraettas. Kapital och Affaersduglighet kunna icke komma nagon vaeg utan dess hjalp. Hjulen kunna icke ga rundt, utan att Arbetets hand saetter dem i gang.

Volymer kunna skrivas om hvilken af de tre kompanjonerna, som aer den foerste, den andre eller tredje i vikt och betydelse--och fragan star precis pa samma punkt. National-ekonomer, spekulativa filosofer och predikanter ha i hundratals ar foer oss framhallit sina synpunkter pa detta aemne, men svaret har aennu icke funnits och kan aldrig finnas, daerfoer att hvar och en af de tre aer oumbaerlig och hvar och en lika viktig foer de andra tva. Daer finns intet foeretraede. De aero likstaellda medlemmar i den stora trippelalliansen, som saetter den industriella vaerlden i roerelse. I historien kommer Arbetet foere Kapitalet och Affaersdugligheten, ty da "Adam graefde och Eva spann", sa hade Adam intet kapital, och att doema efter fortsaettningen, sa var ingendera af dem vaelsignad med affaersduglighet. Men detta var innan industrialismens herravaelde boerjade och kapitalets stora foerlagssummor behoeftes.

I var tid aero Kapital, Affaersduglighet och Kroppsarbete benen pa en trebent stol. Naer de tre benen sta starka och bastanta, sa star stolen. Men lat ettdera foersvagas och brytas, lat det ryckas ut eller slas soender, sa aer det foerbi med stolen. Och den blir aldrig till nagon nytta, om icke det tredje benet kommer pa sin plats igen.

Kapitalet, som tror att det aer af stoerre betydelse aen nagotdera af de andra tva benen, har mycket oraett. Det behoeffer deras understoed. Utan dem eller med endast ett af dem, slar det en kullerbytta.

Affaersdugligheten, som tror att benet, som den representerar, aer det viktigaste, har mycket oraett. Utan Kapitalets och Arbetets ben duger den ingenting till.

Och slutligen--lat det icke bli gloemdt--har Arbetet oraett, graensloest oraett, da det tror sig vara viktigare aen de andra tva benen. Den foerestaellningen har varit en kaella till manga sorgliga misstag.

De tre aere likstaellda kompanjoner i ett stort verk. Foerenade kunna de goera underverk; skillda aer ingendera af nagon betydelse. Det nyligen tillaendalupna arhundradet har tack vare dem blifvit lyckligare aen något af sina foeregangare. Oefver hela vaerlden aer maenskligheten baettre, aen den har varit i moraliskt och materiellt haenseende, och jag hyser den fasta tron, att den skall na hoegre och renare plan, aen den mest sangviniske nagonsin droemt om.

Kapital, Affaersduglighet och Arbete maste vara foerenade. Den som foersoeker att utsa oenighet mellan dem aer en fiende till alla tre.

(Utdrag ur ett tal i Homestead vid oepnandet af "Library Hall" och "Working men's Club"--en gafva till arbetarna daerstaedes af Mr. Carnegie.)

JAERNVAEGAR FOERR OCH NU

(Ur ett tal vid ett moete foer jaernvaegsmaen i New York, Jan. 1902)

Jaernvaegsvaesen pa sjuttioalet: rael, system, hastighet, loener och metoder. Framtidens jaernvaegsvaesen. Jaernvaegsmannens behof och ansvar.

Det aer med en kaensla af stor tillfredsstaellelse och stolthet jag taenker pa att jag boerjade som telegraftjaensteman vid jaernvaegen och steg till direktoer foer Pittsburgbanan pa Pennsylvaniajaernvaegen. Det skulle mahaenda vara af intresse att anstaella en jaemfoerelse mellan nagra jaernvaegsfoerhallanden foerr och nu.

Vi jaernvaegsmaen uppmanas alltid att halla skarp utkik. Det aer en af de foernaemsta reglerna, men det kan ocksa vara nyttigt att kasta en blick tillbaka och ge akt pa framstegen, som blifvit gjorda.

Naer jag hade aeran att bli jaernvaegsman, var Pennsylvaniajaernvaegen aennu icke faerdig till Pittsburg. Efter nagra mils diligensresa mellan tva stationer och en besvaerlig faerd oefver bergen kunde passageraren vara i stand att komma till Filadelfia pa jaernvaeg. Raelsen i bergstrakterna voro af jaern, fjorton fot langa, importerade fran England och lago pa stora huggna stenblock, ehuru banan passerade genom skog och "sleepers" skulle ha kostat obetydligt. Bolaget hade ingen egen telegraflinje utan var beroende af Western Unionlinjen. Direktoeren, Mr. Scott, den ryktbare Thomas A. Scott, som sedan blef jaernvaegsresident, kom ofta till telegrafstationen i Pittsburg foer att

samtala med sin foerman i Altoona, generaldirektoeren. Jag var da en ung telegrafassistent och gjorde hans bekantskap genom att telegrafera foer honom.

Jag erhoell da den ofantliga loenen af tjugofem dollars i manaden, och han erbjod mig trettiofem som sin sekreterare och telegraferare, hvilket syntes mig en foermoegenhet. Lat mig lyckoenska er till den stora stegringen af era afloeningar, sedan den tid, da Mr. Scott erhoell 125 dollars i manaden--1,500 om aret. Jag minns att jag mycket undrade oefver hvad en maenniska skulle ta sig till med en sa ofantlig summa pengar. Jag hade icke da taenkt pa en anvaendning: att han kunde ge bort en del af oefverfloedet. De foermaner en person har af sin rikedom diskuteras ofta, men rikedomens stoersta foerman aer, att dess aegare kan vara andra till gagn. Jag tjaenstgjorde nagon tid, innan jag fick en paoekning af tio dollars i manaden. Det var ju en oefvervaeldigande inkomst mot 1 dollar och 20 cents i veckan, som jag boerjade med i en bomullsfabrik.

Det aer en af de mest glaedjande foereteelserna i var tid, att under nuvarande foerhallanden arbetsloenerna stiga och priserna pa lifsfoernoedenheter falla. Ingen nation har intagit en sa lysande staellning som foer naervarande var i fraga om arbete. Hvarenda nykter, duglig och villig man finner sysselsaettning mot en afloening, som med skoetsamhet och en god hustru saetter honom i stand att goera en liten bra besparing foer alderdomen. De, som aero nog lyckliga att vara gifta veta huru mycket som beror pa en hustru, som kan skoeta om hushallet, och de som icke aennu aero gifta boera betaenka detta. Det finns intet, naest hans eget goda uppfoerande, som en arbetares framgang och lycka, sa mycket beror pa, som en god och duglig hustru. Tillat en person, som, naestan utan afsikt och oenskan, blifvit betungad med litet mer aen noedtorftig baergning, uppriktigt saega er, att hvad man har daerutoefver innebaer ganska litet--och detta lilla saellan nagot godt. Alla borde straeftva efter en noedtorftig baergning, ty utan en sadan, har Junius klokt anmaerkt, kan ingen maenniska vara lycklig. Ingen maenniska skulle vara lycklig utan den, om den star att vinna; och jag uppmanar hvar och en att spara nagot under dessa goda dagar och saetta in pa en sparbank eller, aennu baettre, skaffa sig ett eget hem.

Men foer att aterga till jaernvaegsvaesendet. Direktoer Thomson oefverraskade en dag Pittsburgs invanare med tillkaennagifvandet, att nagon gang i framtiden skulle Pennsylvaniajaernvaegen transportera hundra vagnar om dagen. Den tidens vagnar lastade atta ton netto. Vi hade sma lokomotiv och banvallen var foerskraecklig att skada. Raelsen voro alltfoer laetta och skarfaerna voro gjutna. Jag vet att en vintermorgon funnos fyrtiosju brustna skarfaerna pa min jaernvaegsafdelning. Pa en sadan bana var det vi forslade vara tag. Olyckshaendelser voro ocksa mycket vanliga. Vi hade inga kabysser pa godstagen, och tagbetjaeningen maste vara ute i alla slags vaeder. Banan var enkelsparig, och da vi saknade telegraf, sa maste tagen i haendelse af foersening "run curves". Det vill saega, att en signalerare gick foerut, hvarpa tagen foeljde och moette hvar helst de kunde--stundom med raett allvarsamma sammanstoetningar i de skarpa kurvorna. Det tyckes icke finnas nagot, som genomsnittsjaernvaegsmannen har sa svart att laera

sig som den omstaendighet, att tva tag icke med framgang kunna moetas pa en enkelsparig bana. Till och med pa Pittsburgsafdelningens linje laerde vi oss aldrig riktigt den laexan.

Sasom telegraftjaensteman tog jag hand om var egen jaernvaegstelegraf, naer den var uppsatt; och jag tror att det var jag, som gaf den foersta unga kvinnliga telegrafisten anstaellning vid jaernvaegen--atminstone pastas det sa. Vid denna tid hade direktoeren att goera allt; det fanns ingen att dela ansvaret med. Det antogs att ingen underordnad kunde anfoertros att telegrafera tagtider eller skoeta om en reparation, och Mr. Scott och jag, hans eftertraedare, voro i detta fall de loejligaste maenniskor jag nagonsin sett. Vi voro sjaelfva ute vid hvartenda intraeffadt missoede och arbetade hela natten. Ibland var jag icke hemma pa en hel vecka at gangen och fick knappt tid att sofva, utom en liten blund da och da i en godsvagn. Naer jag nu ser tillbaka, sa foerstar jag hvilka stackare till direktoerer vi voro, men jag hade ett storartadt foeredoeme i Mr. Scott. Det tog nagon tid, innan jag laerde mig, men jag gjorde det aenda till slut, att de duktigaste direktoererna--sadana som ni har nu foer tiden--aldrig sjaelfva goera nagot arbete, som aer vaerdt att tala om. Deras aliggande aer att saetta andra i arbete, medan de taenka. I mitt senare lif tillaempade jag laerdomen, sa att mina affaerer ha aldrig gjort mig besvaer. Mina unga kompanjoner skoette arbetet och jag noejet, och den uppfattningen skulle jag oenska att ni alla hyste, att daer som aer ringa glaedje, daer aer också ringa framgang. Den arbetare, som aer glad oefver sitt arbete och skrattar bort dess missoeden, aer saeker om framgang, ty det, som vi goera laett och med glaedje, blir alltid vael gjordt. Naer ni ser en president eller direktoer eller annan arbetschef dignande under sina skyldigheter, nedtryckt af bekymmer och med ett ansikte sa bedroeffligt, som om han vore en domare, utfaerdande en doedsdom, sa var oefvertygad om att han fatt stoerre ansvar, aen han kan baera, och boer fa hjalp.

Jaemfoer till exempel tagens hastighet. Vi trodde att vi pa den stora Pennsylvaniabanan natt fullkomligheten, da ett passageraretag uppsattes, som gick mellan Pittsburg och Filadelfia pa tretton timmar, ungefaer tjugusju mil i timmen. Det doepes till "blixtaget". Detta var inte daerfoer, att vi tyckte att blixten var sa langsam, utan daerfoer att vi tyckte, att taget gick sa foerskraeckligt fort. I dag goer Empire-state-expressen dubbelt sa stor hastighet, hvilket aer vaerldsrekordet. Men lat oss icke mera goera oss skyldiga till misstaget att tro, det vi ha natt fullkomligheten. Under naesta generation komma tagen att ga med en hastighet af hundra mil i timmen, dubbelt sa stor som nu, precis som tagen nu ga dubbelt sa fort som foer trettio ar sedan. Banan skall varda rak. Som Skriften saeger: "Hvad krokigt aer"--det vill saega kurvorna--"skall raett varda".

I de nu vidtagna foerbaettringarna pa atskilliga linjer tror jag icke att manga direktoerer se tillraeckligt langt framat. Pa nagra staellen anvaenda de en half million dollars, daer de borde ha anvaendt dubbelt sa mycket, och jaemna kurvor, som de borde ha slopat. Antagligen kommer en blifvande direktoer att saega, att de sloesat bort en vaeldig hop pengar. Endast raka jaernvaegslinjer skola finnas ar 1950 eller aennu tidigare.

Men det finns ett annat område, daer framatskridandet varit lika stort och af aennu stoerre betydelse, aen det vi nyss talat om. Det aer omsorgen foer jaernvaegsbetaeningen, dess staelling, foermaner, afloeningar och pensionssystem, hvilket vara foernaemsta jaernvaegar kaent sig manade att stifta, sa att de, som ar efter ar arbetat foer en bestaemd loen och icke kunnat foervaerfva nagon foermoegenhet, skola med lugn kunna emotse en tryggad alderdom, icke sasom foeremal foer barmhaertighet, utan som fullt beraettigade till sitt underhall genom redbart och langvarigt arbete.

Jag vet ingenting, som sa hoejer och foerbaetrar tjaenstgoeringen a en stor bana eller sa bidrager till dess saekerhet, som en stab, hvilken kaenner sig lugn i medvetandet, att sedan den aldrats i tjaensten, aer dess alderdom tryggad genom pensionssystemet. Det kommer icke att droeja laenge, innan hvarje jaernvaegsstyrelse inser det ovaerderliga --jag ville naestan saega det noedvaendiga--i att tillfoersaekra sig en stab af palitliga, intelligenta och redbara maen, besjaelade af esprit de corps foer det verk de tjaena. I de byggnader, som nu uppfoeras vid transportstationerna, inraettas laesrum och bibliotek; i nagra fall--i synnerhet pa Santa Fe-linjen--hoer jag, att de anskaffat biljarder och andra tillfaellen till oskyldig och noedvaendig foerstroeelse. Sist men icke minst--ha vi i dessa byggnader och inraettningar med aendamal att sammanfoera maenniskor till deras gemensamma baesta ett bevis pa att arbetsgifvare mera aen foerr inse sina foerpliktelser mot underlydande.

Jaernvaegsmaennen aero saerskildt att lyckoenska, daerfoer att hvarhelst nagra atgaerder blifvit vidtagna till deras foerman, sa ha de visat sig uppskatta dem genom att begagna sig af dem sa mycket som moejligt.

Jaernvaegsbolag kunna icke baettre anvaenda sina penningar aen till uppraettande af flera och stoerre institutioner af detta slag. Det bolag, som i detta fall goer mest foer sina arbetare, goer aefven mest foer sina aktieaegare. Och det blir denna bana, som jaernvaegsmannen kaenner sig mest hemmastadd pa, kaenner stolthet oefver, offrar sitt arbete at och pa hvilken han utsaetter sig foer de faror, som foelja med hans yrke --ett nytt bevis pa att hans intressen och kapitalets intressen icke aero motsatta utan gemensamma.

Jag har foerut anvandt liknelsen om kapital, affaersduglighet och arbete sasom benen pa en trebent stol. Stolen kan icke sta uppraett utan stoed af alla tre benen, och det aer onoedigt att tvista om hvilket af dem som aer viktigast. Det kan aldrig afgoeras, och om det kunde afgoeras, skulle det vara till ingen nytta, sedan det stora faktum aterstar, att de alla tre aero absolut noedvaendiga foer en sadan framgang som den vart lands stora jaernvaegslinjer haft.

Maennen inom jaernvaegsvaerlden aero att lyckoenska till den staelling de intaga sasom den nyktraste arbetarekorporation i vaerlden. De aero ett exempel foer arbeidskamrater pa andra omraden, daer deras inflytande kan vara till oberoeknelig vaelsignelse. Intet beslut en person fattar kan laenda honom till stoerre gagn, aen beslutet att afhalla sig fran bruket af alkohol. Foer drinkaren finns ingen plats i vart jaernvaegssystem. Han borde sannerligen icke ha plats nagonstaedes.

Det goda foerhallande, som pa det hela taget rader mellan

jaernvaegsbolagen och deras arbetare, borde vara glaedjande foer bada parter. Man kan vara saeker pa att sa alltid aer foerhallandet, naer tjaenstemaennen aero intelligenta och sympatiska och kaenna sig vara en del af en enda stor organisation, innefattande alla fran sparvaexlaren till lokomotivfoeraren och upp genom alla graderna till presidenten sjaelf, hvar och en en N. Y. C. eller en P. R. R. eller en C. B. & Q. eller en D. L. & W.-man [1].

[1] Beteckningar foer de olika jaernvaegsbolagen.--Oe. a.

Pa en jaernvaeg finns ingen plats foer osaemja mellan arbetsgifvaren och arbetstagaren, ty presidenten eller direktoeren aeger icke jaernvaegen mer aen nagon af betjaeningen goer det--alla aero, som sagdt, medlemmar af samma kar. Alla aero lika mycket bolagets tjaenare.

Tjaenstemaennen maste daerfoere betrakta tag- eller linjepersonalen eller lokomotivfoeraren sasom goda kamrater, och dessa a sin sida maste inse att de foereskrifter, som utga fran tjaenstemaennen, staedse asyfta jaernvaegens sanna baesta.

Det finns ett annat drag af glaedjande betydelse. Vaegen till befordran aer klart utstakad. Flera, som nu inneha chefsplatser, boerjade sin bana som underordnade, och deras foertjaenster, icke andras gunst, ha hjaelpt dem fram. Hvarje arbetare i jaernvaegsindustriens arme baer, som Napoleon sade, en marskalkstaf i sin raensel. Pa jaernvaegsmaennen hvila stort ansvar; de ha allmaenhetens lif i sina haender.--Jag behoeffer inte saega den resande allmaenhetens, ty hos oss resa vi alla. Straeng nykterhet, outtroettlig vaksamhet, okufligt mod och plikttrohet fordras af dem, och att dessa egenskaper aero karaktaeristiska foer karen, daerom vittna det anseende och den aktning de tillvunnit sig af tacksamma medborgare.

JAERN OCH STAL HEMMA OCH UTRIKES

(Ur The Iron Age, 1898)

Jaemfoerelse mellan handelsfoerhallanden inom jaernbranschen i Foerenta staterna och utrikes. Dessa metallers framtid.

Storbritannien har hittills varit i stand att tillverka och saelja stal billigare aen Tyskland. (Tyskland kommer nu foere Storbritannien med 6,000,000 tons mot 5,000,000). England hade foersteget i Europa. Det hade foersteget i vaerlden. Men dess staellning har blifvit foerkonstlad. Det kan icke producera koks under 2 1/2 dollars pr ton. Det kostar omkring 3 dollars vid stalbruken. Det kan icke uppehalla sin nuvarande tillgang pa malm. Denna blir allt dyrare och dyrare. Det har varit mycket beroende af Bilbaogrufvorna i Spanien, men deras malm har foerlorat i vaerde, och aegarna vilja icke laengre ansvara foer kvaliteten. Britiska fabriksidkare fa ta malmen som den kommer, och den blir ovillkorligen knappare ar efter ar. Under sadana foerhallanden aer det icke moejligt foer Storbritannien att tillverka stal lika billigt, som vi kunna goera i Pittsburg. och sedan skicka till England. Dessutom ha

England och andra utlaenska nationer blifvit var afstjaelpningsplats foer hvad vi ha foer mycket, hvilket betyder mer, aen den oinvigde skulle kunna misstaenka. Carnegie-stalbolaget tillverkar oefver 200,000 tons stal i manaden, och direktoer Schwab sade haeromdagen till mig, att han trodde att inom kort skulle en tredjedel daeraf ga till utlandet.

Tysklands staellning aer ocksa onaturlig. Daer finns naturligtvis hoegt tullskydd. Genom sammanslutningar aero fabriksidkarna i stand att halla uppe priset pa den inhemska marknaden. Detta goer det moejligt foer dem att skeppa ut och saelja billigt. De foersoeka aefven att goera vaerlden till sin afstjaelpningsplats. Men daer ligger skillnaden: de dyra priserna i Tyskland inskraenka foerbrukningen. De utomordentligt billiga priser, som aero radande haer--3 skalpund stal foer 2 cents--oeka foerbrukningen. Tyskland har byggt pa sand. Jag aer en inbiten protektionist, men endast naer vi ha skael att tro, att vi genom tillfaelligt tullskydd kunna skaffa foerbrukaren tillgang pa en gifven artikel baettre och billigare, aen han kunnat koepa den utrikes. Om vi icke kunna goera det, sa tror jag icke pa tullskyddet. Tyskland oefvergifver denna sunda ekonomiska princip och har tull foer tullens skull, och den tyske foerbrukaren far ingen foerdel. Detta aer falsk politisk ekonomi.

Det aer endast en sak vi ytterligare behoeftva foer att utvidga var exporthandel i jaern och stal, och det aer regelbundna angbatslinjer pa atskilliga af jordens laender. Vi kunna aldrig hoppas att fa sadana bekvamligheter som Storbritannien, daerfoer att Storbritannien importerar fran alla delar af vaerlden en sadan myckenhet af varor, som vi lyckligtvis astadkomma sjalfva. Daerfoer kunna Storbritanniens skepp taga last tillbaka, och kostnaderna bli billigare. Men aefven denna olaegenhet kunna vi oefvervinna genom det laegre priset pa vara varor. Om vi kunde atergifva Foerenta staterna dess raettmaetiga staellning som vaerldens skeppsbyggare, sa skulle var uppmaerksamhet snart riktas pa oppraettandet af regelbundna angbatslinjer--och detta hinder skulle undanroedjas. Till och med nu har exporthandeln vunnit en sadan utstraeckning, att den framkallat flera nya angbatslinjer, och vi skola sa smaningom segra. Jag har laenge framhallit noedvaendigheten af ett skeppsvarf i New York, och det maste komma. Kapitalet skall inse att det haer har en god marknad, enaer bade stal och traearor aero billigare i New York aen i Belfast. Det droejer icke laenge foerr aen kapitalet drages dit.

Aefven om vara nuvarande skeppsvarf utvidgas, sa aer det godt om plats i New York foer ett stort varf. Det aer naestan foeroedmjukande att se St. Paul och St. Louis, New York och Paris, det ena efter det andra bege sig af till Southampton foer att laeggas i docka daer, enaer ingen docka i New Yorks stora hamn kan halla dessa sma skepp. Ja--sma skepp. Jag kom oefver i Kaiser Friedrich, "made in Germany". Efter en resa pa ett sadant skepp kan man icke taenka pa nagot annat. Vi hade en svar oefverfart, den svaraste jag nagonsin varit med om, och aenda den allra bekvamaste.

Sammanslagningen af jaern- och stalintressena var endast en naturlig utveckling. Om vi skola saelja 3 skalpund stal foer 2 cents, maste det

vara tillverkad i milliontals tons. Det aer ganska kinkigt aefven foer de stoersta fabrikerna.

Granska redogoerelsen fran de senaste tva aren oefver de stora stalbolagen, hvars resultat blifvit allmaen egendom genom deras arliga rapporter, eller hvilkas egendom varit i inkasserarens haender. Resultatet skall utvisa, att 3 skalpund stal foer 2 cents foerorsakar de baesta bland dem bekymmer. Daerfoer, naer affaerer boerja att foerlora pengar, sa se de sig om efter troest, och "konsolidation" aer nagot liknande "Mesopotamien"--ett mycket troestefullt ord. Det aer icke min mening att anstaella nagra betraktelser oefver dessa affaerers skoetsel. Langt daerifran. Det aer icke skoetseln, utan staellningen jag talar om. Stal kan icke tillverkas och saeljas sa lagt som hittills skett, utan att valla skada at alla dessa affaersfoeretag.

Sammanlutning aer klok och noedvaendig. Den aer ett steg i den raetta riktningen. Stafabrikanten maste noeja sig med en obetydlig vinst pr ton. Om en fabrik tillverkar 2,500,000 tons arligen, sa behoefver den icke foertjaena sa mycket pr ton foer att halla bjoernen fran lifvet.

Fastaen foerbrukningen af jaern och stal aer ofantlig, sa stiga icke priserna. Jag tror icke att vi kunna oeka konsumtionen, daerfoer pastar jag att tillverkningsfoermagan oefverskrider vara verkliga behov. Om det foerhallit sig annorlunda, skulle vi ha sett en stor rusning i pris, hvilka nu fortfara att halla sig laga. I sjalfva verket allt foer laga, foer att vara vaenner skulle kunna laemna en vacker utdelning.

Jaernvaegsfoeretag aero mycket blomstrande, synnerligast i Vaestern. Man behoefver icke befara, att icke all rael som tillverkas skall ga at. Aennu en sak, anvandningen af jaernbjaelkar kommer att tilltaga i detta land, ifall priset halles nere vid dess nuvarande standpunkt. Foer naervarande anvander ett litet land som Tyskland tre ganger sa mycket bjaelkar som Foerenta staterna. I Tyskland taenker ingen pa att bygga ett vanligt hus, utan att goera det eldfast. Haer bygger millionaeren sitt hus eldfast, fastaen jag kaenner flera millionaerer, som nyligen byggt eldfarliga sadana. Nej, det vanliga boningshuset i Foerenta staterna skall i en snar framtid uppfoeras brandfritt sasom i Tyskland. Men foer naervarande skulle hela foerradet af byggnadsmaterial, som anvandes i Foerenta staterna, kunna tillverkas af Carnegie Steel Company. Det aer ett mycket obetydligt "business", men det aer ett bevis pa moejligheten af stoerre bruk och anvandning af stal och jaern.

MANCHESTERSKOLAN OCH VAR TID

(Ur The Nineteenth Century, Februari 1898)

Den britiska uppfattningen, att hvarje nation aer saerskildt kvalificerad foer endast en industrigren, diskuterad och bestridd.

Under det att ex-premiaerministern Rosebery nyligen i Manchester prisade Manchesterskolans frihandelstriumfer, besvor utrikesministern Goluchowski i Wien Europas nationer att foerena sig mot den oedelaeggande

konkurrensen med de transatlantiska länderna: "Vi måste kämpa skuldra vid skuldra mot den gemensamma faran", utropar han, "och väpna oss för striden med alla till buds stående medel"--"Europas nationer måste i slutna led försvara sin tillvaro."

Salunda mötas ytterligheterna, och vi se ännu en gång huru mycket, som beror på synpunkten. Om Manchesterskolans försätagelser gatt i fullbord, så skulle billigare varor från andra sidan hafvet hälsats med jubel som en ekonomisk fördel och en välsignelse för emottagarna, i stället för att betraktas som en hotelse mot deras tillvaro. Hvarje hamn skulle stå öppen för denna varuflod, och de nya länderna, som utsände den, skulle bli hälsade som välgörare. "Fritt varuutbyte" var lösen, men när den gafs droemde ingen om att de varor, som de nya länderna skickade till de gamla, kunde taga skepnad af konkurrerande fabriksartiklar, hvilket gör hela skillnaden.

När för sextio år sedan ångan på land och hafv-ångkraft och järnvägståg--boerjade sitt revolutionsverk, blef dess skapare, Storbritannien, beläget på en grund af kol och järnmalm, helt naturligt platsen för dess utveckling. Världen förhöll sig endast som åskådare, medan det tyglade ångan och boerjade slå mynt af den. Om något annat land ville ha någon förman af de nya uppfinningarna, måste det vända sig till Storbritannien. Storbritannien hade upptäckt sin bestämelse och skulle snart bli världens verkstad.

På scenen uppträdde Manchesterskolan--Villiers, Cobden, Bright och kolleger--och begärde att till fördel för massan af folket skulle tull på födoämnen afskaffas. Upphæfvandet af dessa tullar, hvilket gick under namnet "frihandel" i Storbritannien, i motsats till "protektionism", har mycket litet gemensamt med den moderna protektionismen, sådan denna nu uppfattas i andra länder. Sadana tullar kunde aldrig ha försvarats af nutidens protektionist, därför att tillgången på födoämnen omöjligt kunde ökas därigenom. Det enda riktiga försvaret för tullskydd, enligt den kosmopolitiska protektionisten, är då det kan fullt bevisas, att det bidrager till ökandet af den inhemska produktionen af en vara, som är nödvändig för nationens behof. Och vidare, att konkurrens inom landet snart skall resultera i att nationen erhåller bättre och billigare varor inom sitt eget land, än det någonsin kunde få från främmande länder.

En palaga under sadana villkor bestyrkes af John Stuart Mills bekanta paragraf, om hvilken John Bright en gång sade till mig, att "den skulle komma att göra mera ondt i världen, än det goda alla hans skrifter kunde göra", och förklaras af Marshall sasom sund eller osund, allt efter omständigheterna, och är hvad som i vår tid menas med protektionism utom England.

Förhallanden, som stå i samband med denna tull, ha icke förändrats, och därför består Manchesterskolans verk fortfarande. Om en sådan tull nu lades på födoämnen, så skulle den ha alldeles samma verkan, såvida icke genom någon märkvärdig upptäckt Storbritanniens jord kan alstra en sådan rikedom på födoämnen, att den fyller landets behof. Då skulle en tillfällig skatt antagligen vara berättigad för att utveckla

det nya foeretaget.

Af anfoerda skael foerkastar den modaerne tullifraren lika kraftigt tullen pa foedoemnen i Storbritannien, som nagon frihandlare kan goera.

De britiska uppfinningarnas--angbaten och jaernvaegen--storartade framgang och alla daeraf foeranledda foerdelar vaecte helt naturligt till lif de mest sangviniska uppfattningar af De foerenede konungarikenas staellning och storhet. Manchesterskolans apostlar voro de mest sangviniska af alla och detta var laerdomen de erhoello af de da radande foerhallandena:

"Naturen har visligen foereskrifvit, att jordens alla nationer skola vara oberoende, hvar ock en med sin mission. Den ena har fatt fruktbar jordman, den andra rika grufvor, den tredje stora skogar. En har fatt solsken ock vaerme, en tempererad zon och en annan kallare klimat; en nation skall fylla den uppgiften, en annan den och en tredje skall goera nagot annat--alla samarbetande, hvar och en pa sitt saerskilda saett, och bildande ett stort harmoniskt helt."

Hvilken skoen malning! Sa kom det andra postulatet:

"Det synes tydligen att vart aelskade land, Storbritannien, har blifvit tillerkaendt den hoega missionen att foerse sina systemationer med fabriksvaror. Vara fraender pa andra sidan hafvet skola saenda till oss med vara skepp sin bomull fran Mississippidalen, Indien skall saenda sitt jute, Ryssland hampa och lin, Australien sin fina ull, och vi, med var tillgang pa kol och jaernmalm foer vara fabriker och verkstaeder, vara skickliga ingenioerer och yrkesarbetare och vart stora kapital, vi skola uppfinna och konstruera det erforderliga maskineriet och vaefva dessa raaemnen till fint tyg at nationerna; allt skall foerfaerdigas af oss, sa att det blir passande foer maenniskor att anvaenda. Vara skepp, som komma hem lastade med ravaror, skola atervaenda till alla delar af jorden, lastade med dessa foeraedlade produkter. Detta utbyte af raaemne mot fullfaerdiga produkter aer en foeljd af naturlagarna och goer hvarje nation till den andres tjanare--foerkunnande maenniskornas broderskap. Frid och saemja skola rada pa jorden, den ena nationen efter den andra maste foelja vart exempel och fritt varuutbyte haerska oefverallt. Deras hamnar skola sta vidoepna foer att emottaga vara faerdiga artiklar, likasom vara sta oepna foer deras ramateriel."

Salunda sago manchesterskolans tro och hopp ut--ett ganska beraettigadt hopp efter hvad som foeregatt. Lat det vara sagdt i raettvisa mot dessa stora och goda maen, att den bild de tecknade, och som vi foersoekt portraettera, blef realiserad: Storbritannien blef vaerldens verkstad, och hvar och en af de stora nationerna spelade den foereskrifna rollen och utfoerde de alagda sysslorna. Ingen nation--icke ens den amerikanska--har haft en sadan framgang eller samlat en sadan rikedom genom fabriksindustri, som Storbritannien gjorde under detta skede af sin historia. Af prospekten fran Barrow Steel Company framgick att foertjaensten varit 30 a 40 procent om aret, och att den ett ar gatt upp till den naestan otroliga summan af 60 procent pa hela

kapitalet. Detta aer endast ett exempel pa Storbritanniens oerhoerda framgang, da hela vaerlden lag vid dess foetter och innan en till det yttersta drifven konkurrens hade minskat och i manga fall omoejliggjort all vinst. Beloeningen--huru stor den aen var--tillkom med full raett den nation, som skaenkte vaerlden angan, som invigde maskineriets tidevarf och gjorde vaerlden till gaeldenaer foer alltid.

Naturens lag tolkades salunda af manchesterskolan, att en stor olikhet ifraga om tillgangar fanns i de respektiva laenderna pa jorden och att denna olikhet aefven straeckte sig till deras maens och kvinnors duglighet samt att fabriksfoeretag med framgang endast kunde bedrifvas i Storbritannien. Att verktygsstal, eller nagot slags stal alls, kunde tillverkas utom daer--att de finaste ylle-, linne- och bomullstyger kunde foerdelaktigt fabriceras i andra laender--voro foerestaellningar, som icke kunde falla nagon in, och om de gjort det, skulle de haelsats med loeje.

Det aer knappast moejligt att dessa kloka maen, ledare af manchesterskolan, skulle ha antagit att jordens foernaemsta nationer --eller de som aemna bli det--skulle noeja sig med att spela den underordnade roll, som de fatt sig tilldelad, ifall fabriksfaeltet statt oeppt foer dem. Sjaelfva grundstenen i manchesterbyggnaden var oefvertygelsen, att de olika nationerna af naturen voro haemisade till rollen af raaemnesproducenter, daerfoer att detta var deras enda moejlighet. Men nu finna vi tvaertom att, efter en period af tvunget medgifvande, ha nationerna med saellspord enighet straeftvat efter att fa dela den hoegre uppgiften att bearbeta ramaterialen till faerdiga produkter at sig sjaelfva; och hvarken britiskt kapital eller britisk skicklighet har fattats foer att tillfoersaekra dem framgang. Det aer pa detta saett som taeflan med den aflaegsna oestern moejliggjorts. Langt ifran att nationernas tillgangar ha varit obetydliga och olaempliga foer bearbetning eller deras befolkning oduglig, som manchesterskolan antog, har deras framgang inom fabriksindustrin i allmaenhet varit oefverraskande stor. Tyskland har blifvit ett af de stoersta fabrikslaenderna. Frankrike och Schweiz ha naestan monopoliserat sidentillverkningen i Europa. Ryssland haller pa att anlaegga stal- och metallfabriker under ledning af de skickligaste amerikanska konstruktoerer. Tva af dessa fabriker aero nu i full verksamhet och kunna taefla med de baesta i Amerika, hvilka tjaenat som moenster. Japan och Kina anlaegga fabriker enligt baesta och nyaste metoder, alltid med engelskt maskineri och vanligen under engelsk ledning. Mexiko vaefver bomullstyg och fabricerar papper, och tva bicykelfabriker aero under uppfoerande daer. Indiens jute- och bomullsfabriker tilltaga i antal, och i Bombay anlaeggas maskinverkstaeder. Det pastas att en engelsk maskinfirma hvarje vecka skickar ut en komplett maskinuppsaetning foer en ny fabrik. Om Amerika aer det oefverfloedigt att tala.

Salunda har hvarje nation afboejt den roll manchesterskolan tilldelat den och foersoeker att sjaelf tillverka sina varor. Politisk ekonomi saeger nu, att det aer till maenniskoslaektets baesta, att transportkostnaderna, som foerdyras genom det langa afsaendandet mellan producenten och fabrikanten, inbesparas. Tillverkning, som pa vissa hall foersoekes af sma nationer, skall utan tvifvel misslyckas och

oefvergifvas, men i det stora hela skall framgang vinnas.

Nagra laender, i synnerhet Tyskland och Amerika, upptraeda nu som exportoerer af manga konkurrerande artiklar till och med till Storbritannien. Och den erfarenhet, som andra nationers maen laenge haft af oraekneliga artiklar "made in Britain", far britten nu sjaelv laera kaenna. Han maerker att aefven han fatt litet med af maenniskonaturens skroeplighet, alldeles som andra nationers maenniskor. Tjogtals artiklar "made in Germany" irriterar honom; kontrakt med amerikanska maskinfirmer att leverera lokomotiv till London, Dublin och Edinburg vaecka hans stora ogillande. Glasgow afboejer ett amerikanskt anbud pa vattenledningsroer och tar dem hos en fabrik i Glasgow till hoegre pris. Naer en stor bicycle-utstaellning aeger rum i London, sa finns daer ingen plats at amerikanaren. Allt maste vara "home-made ". Posten maste befordras med saktgaende hemmagjorda skepp, aefven om den daerigenom blir foerdroejd. Men allt detta aer bara sadant, som vi kunde vaenta och som vi boera ursaeakta. Det aer en dalig medborgare, som icke foeredrar och hjaelper sitt eget land hellre aen fraemmande, men engelsmannen skulle kunna inse, att tysken och amerikanaren och andra aero lika patriotiska. Han boer foersta att med samma kaenslor som han ser sitt land oefversvaemmas af konkurrerande artiklar, "made in Germany" eller Amerika, ser naturligtvis den patriotiske tysken och amerikanaren konkurrerande artiklar, "made in Britain", oefversvaemma deras.

Nu maerker man att naturen mera aedelmodigt, aen det antogs, foerdelat sina mineralier, kol, kalk och malmer, och aefven att naturen begafvat maennen och kvinnorna de flesta land med foermaga att under de nya foerhallandena bearbeta sina egna raaemnen, i manga fall icke sa bra, men i ett eller tva saerskilda fall lika sa bra som britten eller amerikanaren.

Det underbara maskineriet--hufvudsakligast engelsk upptaect--i jaern-, stal- och textiltillverkning goer det moejligt foer Indiens hinduer, Mexikos peoner, Amerikas negrer, kinesen och japanen att idka fabriksroerelse, ofta under ledning af mera omsorgsfullt utbildade yrkesmaen fran England och Amerika.

De fa yrkesskickliga personer, som behoevas foer hvarje stor fabrik, kunna laetteligen erhallas fran de aeldre industrilaenderna.

Genom att anvaenda automatiskt arbetande maskineri har en stor del sadant traenadt mekaniskt arbete, som man finner i Storbritannien och Amerika, gjorts obehoeffligt, och det har blifvit moejligt att foerlaegga fabriker i laender som tills nyligen tycktes aegnade att astadkomma endast ramateriel. Oefverallt ser man inflytandet af detta nya maskineri. Det aer nu tydligt att ramaterialet har makt att attrahera kapital och aefvensa arbete och astadkomma tillverkning i den trakt daer ramaterialet finns, och att traenadt arbete haller pa att foerlora den makt det en gang hade att draga till sig ramaterial fran fjaerran trakter. Detta aer icke foeraendring; det aer revolution.

De kunnigaste och baesta bland ett lands medborgare vilja naturligtvis utveckla alla dess tillgangar. De kunna icke anse det vara raett att

doelja de talanger de fatt och inse klart, att naturens mening aer, att manga nationer skola aega den mangvaexlande industriens vaelsignelser. Allt detta kunde manchesterskolan icke rimligtvis foerutse.

Det aer glaedjande att iakttaga nationernas industriella framsteg under de nya foerhallandena. Om en eller tva blifvit de foernaemsta fabriksidkarne at alla de andra, sa skulle endast dessas saeregna begafning fatt tilltraede till uppfinnings- och utvecklingsarbetet. Nu ha alla nationers olikartade genier gynnsamma tillfaellen foer sina krafter. Det aer ocksa glaedjande att se huru de olika nationerna utmaerka sig i olika grenar. Salunda har Frankrike naestan monopoliserat det superfina inom textilen, liksom det laenge varit fraemst i fraga om alla artiklar hoerande till damtoaletten. Storbritannien har oefvermakten i vaefmaskineri. Likasom det upfunnit jaern- och stalindustrien, sa aer det nu i faerd att utveckla en sidogren: tillgodogoerande af koks i moejligast stoersta utstraeckning--en sak, hvori till och med amerikanarna ha misslyckats. Amerika aer fraemst i elektriska apparater och verktyg. Tyskland i kemiska faerger och har nyligen upfunnit en kondensator foer anga, som visar goda resultat, samt dessutom en ny, maerkelig metod foer pansarplattillverkning. Den materiella utvecklingen befordras i hoeg grad genom samfaelldt arbete af de olika nationaliteternas intellektuella krafter och egenartade begafning.

Den lifliga konkurrens, som nu boerjat mellan nationerna och som baest bidrager till astadkommande af goda resultat, boer vaelkomnas och uppmuntras af alla, som kunna hoeja sig oefver den tranga synpunkten pa den enstaka foerdelen foer en eller annan liten geografisk vra, utan kunna se hvad som gagnar maenniskoslaektet i dess helhet.

Vaerldens industriella utveckling gar i en annan riktning aen den foerespadda, men det storartade arbete, som manchesterskolan utfoert, far icke foerringas eller gloemmas. Villiers, Cobden, Bright och deras medhjaelpare gjorde vid upphaefvandets af lifsmedelstullarna sitt land en tjaenst, som det icke kan vara nog tacksamt foer. Deras straeftan foer fredssaken och foer allt, som de ansago skulle bidra till skapandet af ett nationernas broderskap, ger partiets ledare plats i de goda gaeringarnas historia. Att nagon af deras foerutsaegelser icke gatt i fullbordan--beroende pa krafter, som sedan deras tid blifvit satta i verksamhet--behoefver icke kasta nagon skugga pa deras insiktsfulla klokhet eller minska vaerdet af deras arbete.

"Frihandel", sadan manchesterskolan sag den utbredd oefver hela jorden, innebar utbytet af olika, icke konkurrerande artiklar och af ramaterialier mot fabricerade varor. Nationerna hade da aennu icke boerjat att allvarligt taefla med hvarandra i tillverkning af samma slags artiklar. Om detta icke kan realiseras, sedan de foernaemsta nationerna numera bearbeta sina egna ramaterialier och fylla sina egna behof, taeflande med hvarandra i vaerldsmarknaden, sa kunna vi likvael lyckoenska oss till att nagot aennu baettre aen manchesterskolans ideal foer vaerldens framatskridande haller pa att skapas.

Hvad verkan denna foeraendring kan komma att ha pa nationernas staellning

till hvarandra i framtiden, vore onoedigt att grubbla oefver, enaer foerhallandena kunna aendras pa en dag. En kemisk upptaeckt, en elektrisk uppfinning, en vaexts egenskaper tillgodogjorda--hvad helst sadant eller andra icke alls otroliga oefverraskningar--kunna astadkomma en genomgripande foeraendring. Socker af betor i staellet foer sockerroer har foerstoert denna produkt foer Vaestindien, som tycktes ha monopol pa socker. Upptaeckten af Mesaba-jaerngrufvorna, foerbaettrade kommunikationer och ett par mindre omstaendigheter ha gjort Amerika till vaerldens billigaste stalproducent, i staellet foer att helt nyligen ha varit den dyraste. Den basiska metoden har gjort Tyskland till en framstaende stalproducent och lofvar att bli af lika stor betydelse foer Storbritannien. Upptaeckten af grufvor och ett utveckladt jaernvaegssystem ha gjort Ryssland till ett viktigt industriland. Tillgodogoerandet af vattenfall foer elektrisk kraft, ersaettande kol, haller pa att omskapa flera industricentra. Alla dessa foeraendringar foerskrifva sig fran i gar.

Det aer daerfoer lika oklokt af en nation att foerhaefva sig oefver nuvarande tillgangar och utsikter som att foertvifla. "Vi veta icke, hvad morgondagen baer i sitt skoete."

HVAD SKULLE JAG GOERA MED TULLTAXAN, OM JAG VORE TSAR?

(Ur The Forum, mars 1895)

Foerdelen af hoeg tull pa lyxartiklar och lag tull pa raaemnen och lifsmedel. Ett par slaende exempel pa beraettigad och icke beraettigad tulltaxa.

Jag tycker riktigt om klangen i den fragan och skyndar mig att svara. Regeringens beraeknade utgifter, enligt statssekreteraren Carlisles rapport foer innevarande raekenskapsar (1895), aer 424,000,000 dollars och beraeknade inkomster 404,000,000 dollars, alltsa ett deficit af 20,000,000 dollars. Han beraeknar att naesta ar skall laemna ett oefverskott af 30,000,000 dollars, under antagande af att utgiften aer densamma.

Minskningen i pensionsutgifter naesta raekenskapsar uppgar till 18,000,000 dollars och minskningen oekas ar efter ar. Flottan fordrar mindre utgifter aen foerr, och tilloekningen af befolkning och rikedom ger stoerre inkomster, sa att ingen anledning till oro roerande regeringens debet och kredit efter naesta ar foerefines, ehuru sekreteraren antagligen aer en smula foer sangvinisk angaende intaekterna foer i ar under nuvarande lagar.

Af statsinkomsterna beraeknades tullen detta ar laemna 160,000,000 dollars och beraeknas laemna 190 millioner naesta ar. Och nu kommer fragan: Hvad skulle jag goera med tulltaxan, om jag aegde hoegsta makten?

Mitt foersta mal skulle vara att afskaffa all tull pa de mangas lifsmedel och att laegga hoeg tull pa de fas lyxartiklar. Massan af folket, som begagnar och foerbrukar hemgjorda produkter, skulle jag

icke beskatta, men den fina vaerldens maen och kvinnor, som, huru mycket det aen kostar, klaeda sig i det finaste ylle, elegantaste siden och fin-finaste linne, som Europa kan astadkomma--de skulle fa betala tullafgifterna. Den lilla rika klassen skulle under den nya tulltaxan bli aennu elegantare genom att betala kanske dubbelt sa mycket foer sin elegans som nu. Amerikanska folket, som anvaender amerikansk tobak och amerikanska cigarrer, skulle icke ha hoegre tull pa dessa saker aen nu. Men de rika och sloesaktiga gentlemaen, hvilkas fina luktorgan fordra havannaparfymen, skulle staten draga nytta af genom atminstone foerdubblad tull. Personer, som dricka champagne och fina gamla viner, och personer, som koepa gammalt makaloest och nytt makaloest utlaendskt glas och porslin, parfymmer och liknande lyxartiklar, borde beredas tillfaelle att sanningsenligt skryta med deras foerhoejda vaerde. Det borde aldrig gloemmas, att importerade artiklar anvaendas af det rika fatalet och inhemska produkter af det fattiga flertalet.

Den foereslagna oekningen af tull pa utlaenska lyxartiklar skulle icke palaeggas med haensyn till skydd, utan endast med haensyn till inkomst. Att denna politik oafsiktligt skulle en smula komma de inhemska tillverkarna till godo behoeffer ju icke anses vara ett hinder. Foerdelen blir i alla haendelser mycket obetydlig, emedan dessa fina kvaliteter i ylle, siden och linnevaror icke tillverkas hos oss; likasa litet som dyrbara viner, cigarrer och hundratals fantasiartiklar. Men den inhemska tillverkningen foerser hela marknaden med varor af ordinaer kvalitet, som vanligen anvaendas af flertalet.

Den hittills foeljda politiken har varit raka motsatsen. En hel sida skulle kunna fyllas med en lista pa de rikas lyxartiklar, pa hvilka den nya tulltaxan saenker tullen. Haer aero ett par af de saenkta tullarna: porslin 50 procent, spegelglas och maladt glas 40, guldpennor 16, klockor 28, hattar 72, trikotvaror 72, flanell 68, sidenparaplyer 18, konjak och likoerer 28, siden 40, handskar 30, konfektyrer, geleer etc., spetsar och broderier etc. 16, ylle och siden 10 a 20 beraeknad efter sitt specifika vaerde. Under nuvarande tulltaxa betalar den rike saellskapsmannen, klaedd i superfint utlaendskt klaede, superfint linne, plyschhatt, glacehandskar, fin sidenparaply och laeppjande pa sitt dyrbara gamla vin, 20 a 70 procent mindre tull aen foerr. Hans fina fru flaektar med sin solfjaeder, viftar med sin broderade naesduk, visar sina utsoekta spetsar och pryder sig i superb siden till nedsatt pris och smaler tacksamt mot den nye folkets vaen, den foertjusande och snillrike unge mannen fran West Virginia, som ber om ursaeht foer att han icke lyckades nedsaetta tullen pa champagnen hon serverar honom och foerklarar att det var icke hans fel, ty hans bill innehoell nedsaettning aefven pa denna vara. Pa hundratals fantasiartiklar, tillverkade af ylle, siden och linne, aer tullen nu nedsatt. Denna nedsaettning innefattar lyxartiklar, foer hvilka tullen uppgick till tva tredjedelar af hela inkomsten. I hela landet finns icke en enda arbetare, som anvaender dessa lyxartiklar. Sadan aer var "tullreform" foer naervarande, och sadan aer "skatteboerdan minskad foer massan af folket". Egendomliga begreppsfoervirring! Skatterna aero endast minskade foer de rika.

Detta aer icke nagon partifraga, ty intetdera partiet har asyftat att

statsinkomst skulle foerst och fraemst erhallas genom tull pa de rikas lyxartiklar, vare sig att frihandel eller tullskydd aer ordningen foer dagen. Baest vore att laegga boerdan pa deras skuldror, som baest foerma baera den, och mycket hoegre tull aen nagonsin borde laeggas pa dylika saker.

Det aer en fullkomlig missuppfattning, att anvandningen af lyxartiklar skulle minskas, ifall tullen vore hoegre. Tvaertom, det hoega priset ingar just som ett element i anvandningen af sadana saker. Men importen skulle minskas, om tullen hoejdes pa vanliga artiklar, daerfoer att personer, som behoeftva se pa priset, finge utbyta den foerdyrade varan mot en annan.

Men detta kommer ju icke i fraga med lyxartiklar, som endast koepas af de rika, foer hvilka priset icke spelar nagon roll. Foerdubblad tull pa champagne till exempel eller pa utlaendskt porslin, ylle, siden, linne, spetsar, broderier etc. skulle icke hindra den foermoegna klassen att koepa. Och aefven om den hoegre tullen foer en tid minskade bruket af utlaenska produkter med en fjaerdedel, sa skulle inkomsterna aenda vara en fjaerdedel mera, om tullen foerdubblades. Och skulle en betydlig minskning i foerbrukningen intraeffa, vore det sa mycket baettre. Detta moln har en silfverafvigsida, ty da skulle mera af landets rikedom komma den inhemska produktionen till godo. Och det skulle antagligen leda daerhaen, att den inhemska fabrikanten skulle till slut fabricera de finaste kvaliteterna i textilvaror, ifall de utlaenska voro hoegt taxerade. Men det skulle ga at manga ar, innan han kommer sa langt, och dessfoerinnan skulle den naturliga oekningen af inkomster genom tillvaexten af befolkning och rikedom godt kunna tala vid den minskade importen. Om ett par ar skall det minskade antalet pensioner--som nu slukar sa mycket--befria regeringen fran noedvaendigheten att soeka skaffa sa stora inkomster.

Ar 1892 inkasserades foeljande summor i tull pa importerade lyxartiklar at de rika:

Yllevaror	dollars	32,293,609
Sidenvaror	"	16,965,637
Bomullsvaror	"	16,436,733
Linnevaror	"	10,066,636
Glas och porslin	"	10,339,000
Vin, likoer etc.	"	8,935,000
Tobak och cigarrer	"	11,882,557

Haer aer 106,000,000 dollars i inkomst af sju slags lyxartiklar, och haer aero nagra andra, som inbrakte oefver 8,000,000 extra--juveler, vagnar, konstgjorda blommor, klockor, borstar, papper, parfymmer och musikinstrument--eller 114,000,000 dollars af totalsumman 177,000,000,

Att nedsaetta tullen pa artiklar, som endast aero oefverfloedsvaror och som inbringa tva tredjedelar af tullinkomsten, aer hela resultatet af det Wilsonska foerslaget.

Den omstaendighet kan icke bestridas, att dessa artiklar icke blifvit importerade af massan af folket. Denna far sina behof af ylle och siden fyllda af inhemska tillverkare. Den enda klass, som anvaender importerade tyger och utlaendskt glas och porslin, utlaenska viner och tobak aer den foermoegna. Foer att foerekomma att det skall kunna saegas att en del saker, som i nagon utstraeckning brukas af den stora maengden, skulle foerdyras genom den hoegre tullen, borde lagen bestaemma att vanliga kvaliteer af ylle-, siden- och linnevaror skulle befrias fran hoegre tull.

Ehuru i sjalfva verket endast de hoegre kvaliteerna importeras, skulle en sadan bestaemmelse afvaepna kritiken. Om 1892 ars tull pa dessa lyxartiklar hade fatt kvarsta, sa skulle den brist som nu oroar skattkammaren ha varit mycket mindre. Vi ha haer en rik grufva att goera bruk af naer lagstiftning haernaest foerekommer. Om tullen pa dessa lyxartiklar foerdubblades och andra 114,000,000 inkasserades eller om den oekade palagan minskade konsumtionen med en fjaerdedel och regeringen erhoeell endast haelften af oekningen, sa skulle vi ha tagit 57,000,000 dollars skatteboerda fran de arbetande massornas skuldror och lagt den pa den sloesaktiga, noejeslystna och fafaengliga klassen, som gaerna kan betala sitt sloeseri till foerman foer sig sjalf och nationen. Om en tillaeggstull af 50 procent foersoektes, skulle inkomsterna snart oekas till naestan hela den extra beskattningen. Detta aer hvarken protektionism eller frihandel och har intet att goera med nagondera. Det aer endast en inkomstfraga. Och det aer medgifvet, att pa intet saett kan en behoeftig inkomst klokare erhallas aen genom tull pa utlaenska oefverfloedsartiklar. Min tulltaxa skulle foerdubbla den nu gaellande afgiften pa alla dessa lyxartiklar.

Da man star ansikte mot ansikte infoer det faktum, att den vaesentligaste foeraendring Wilsonbillen astadkommit aer att ha nedsatt tullen med tva tredjedelar af hela tullinkomsten uteslutande till de rikas foerman, sa fragar man, hur en sa insiktsfull, hederlig, varmhjaertad och nitisk man som Mr. Wilson kunde framstaella sig sjalf sasom "lyftande en onoedig och tung skatteboerda fran massan af folket". Foerklaringen aer snart gifven: han var oefaren. Han hade icke studerat fragan. Jag betvivlar storligen att han nu skulle vilja foerfaekta samma mening. Det aer en sak af allvarlig betydelse, att en sadan man som han aer haenvisad till privatlifvet, endast daerfoer att ett distrikt roestar pa en annan. Genom vart bruk att endast vaelja representanter, som aero bosatta i distriktet, ga vi miste om manga dugande maen. Mr. Wilson skulle nu vara ovaerderlig, daerfoer att han nu har det, som da fattades honom--sakkunskap. Det aer just sadana maen vi behoeftva i vart offentliga lif, och jag foer min del hoppas pa hans snara atervaendande. En dag kommer han att foeresla hoegre tull pa de rikas lyxartiklar och icke laegre--till uteslutande deras foerman.

Fa personer foersta i hvilken utstraeckning endast de rika koepa utlaenska vaefnader. Tag till exempel yllevraror: ar 1890 uppgick den inhemska produktionen till ett vaerde af 338,000,000 dollars. Vaerdet af de dyrbara importerade yllevrarorna var endast 35,500,000 dollars. Priset per meter oefversteg betydligt de inhemska vanliga kvaliteterna, sa att antalet meter troligtvis icke var mera aen 6 eller 7 procent af

totalfoerbrukningen.

Vi ha ett liknande resultat angående bomullsvaror: vaerdet af den inhemska produktionen var 1890 268,000,000 dollars och totalsumman af det importerade endast 28,000,000. Hvad siden angar, sa uppskattades 1890 de amerikanska fabrikernas tillverkning till 69,000,000 och de importerade sidenvarorna till endast 31,000,000. Dessa aero ocksa mycket dyrare per meter aen de inhemska. Sedan 1890 har Amerikas sidenfabrikation mycket utvecklats och aer mer och mer i stand att tillgodose landets behof.

Om utlaendiska ylle-, siden och linnevaror voro klassificerade efter finhet och pris, sa skulle det visa sig att varor af vanligt slag, som folk mest anvander, icke laengre importeras. De kunna icke heller bli det under nuvarande stadga. Sa langt har den amerikanske tillverkaren eroefrat sin egen marknad. Aennu en sak aer att beakta: en mycket stor del af de importerade vaefnaderna utgoeras icke af tyger, utan af saerskilda fantasiartiklar, sasom snoermakerier, spetsar, garnerband och broderier--saker, som icke alls tillverkas hos oss.

Roerande kol och jaernmalm, s. k. ramaterialier, sa skulle den nya tulltaxan icke innehalla nagon nedsaettning, daerfoer att en minskning af halfva tullen pa en gang aer ganska allvarlig, och det tar tid innan nagon industri kan riktigt komma i gang efter en sadan vidtgaende foeraendring. Dessutom aer 40 cents tull per ton af malm och 30 cents per ton af kol jaemfoerelsevis obetydlig. Detta gaeller i allmaenhet om jaern och stal, hvilka nyligen ha varit foeremal foer tva nedsaettningar. Ty McKinleybillen nedsatte tullen lika mycket som Wilsonbillen gjorde det --ungefaer 30 procent i hvarje fall. Att befria jaernband till bomullsbalar fran tull, da alla andra metallvaror aero tullbelagda, aer den stoersta flaecken pa hela taxan--ett utslag af ren partianda och till skada foer foerbundssystemet. Haelften af den foerra tullen skulle ater palaeggas.

Konstverk skulle vara tullfria, och tafvelramar, hvilka nu aero belagda med tull, skulle ga fria. Den obetydliga afgiften betyder ju icke sa mycket i och foer sig; men besvaeret och tidsspillan vid taxerandet af priset pa hvarje ram betager folk lusten att infoerskrifva konstskatter, hvilka alla foerr eller senare finna sin stadigvarande plats i vara offentliga gallerier och bli salunda folkets dyrbara egendom.

En viktig punkt i tulltaxan vaecker icke en tiondedel af den oppmaerksamhet, som den borde goera: den paragraf, som tillater alla att infoerskrifva materiel och anvaenda dem vid tillverkning af exportartiklar. Nittionio procent af alla tullar aero i detta fall efterskaenkta. Detta aer statsmannavishet och foertjaenar att jaemnstaellas med oemsesidighet och aer ett oskattbart steg mot malet: utvidgad handelsroerelse foer republiken. Detta skulle inga i den tariff jag gjort upp, med undantag af att jag skulle efterskaenka den aterstaende ena procenten ocksa, sa att det stode den amerikanske fabrikanten fritt att tillgodogoera sig hela vaerldens marknad foer hvad han koeper till export, pa frihandelsvillkor, och salunda komma in i

vaerldsmarknaden med hvad han har att saelja under likstaeld taeftan med Europas fabrikanter. Naer foerfattare och talare utbreda sig oefver den amerikanske fabrikantens uteslutande fran vaerldsmarknaden pa grund af skyddstullar, sa aero de antagligen okunniga om den omstaendighet, att han foer sina materialier icke erlaegger mera tull aen 1 procent, som regeringen innehaller som kostnadsersaetning. Den nya tulltaxan skulle afvaepna kritiken i detta fall genom att efterskaenka aefven den fattiga ena procenten. Amerikanska fabrikanter skulle da ha frihandeln alla foerdelar i striden om vaerldshandeln.

Sadan utlaendsk ull, som pa grund af klimatiska foerhallanden icke kan erhallas i vart land, men som aer behoeftig foer uppblandning med var egen produkt, skulle vara tullfri.

Inkomstskatt skulle icke finnas. Jag kaenner ingen statsman eller auktoritet, som icke ogillar och foerdoemer inkomstskatt. Mr Gladstone vaedjade en gang till landet i denna sak och foerklarade, att den skapar en nation af loegnare. Denna skatt kan vara raettvis i teorien, men i praktiken aer den en sadan kaella till demoralisation, att den kan saegas vara den mest foerdaerfliga form af beskattning, som upfunnits sedan maenskligheten boerjat lefva i ordnade samhaellen. I krigstid aero alla medel tillatna, och den enda ursaekten foer en inkomstskatt aer den mest tvingande noedvaendighet. Foer naervarande finns ingen sadan noedvaendighet. Regeringens inkomster maste snart gifva ett betydligt oefverskott, tack vare oekningen af befolkning och rikedom, och de kunna goera det nu genom hoegre tull pa fatalets oefverfloedsartiklar.

Socketfragan aer af vikt. Rasocker, sirap o. d. skulle belaggas med tull, undantagandes fran sadana laender, som till gengaeld gifva oss vissa foermaner. Foerenta staterna foerbrukar arligen 120,000>000 dollars vaerde af dessa artiklar, hufvudsakligast koepta fran vara systerrepublikerna i Soedra Amerika och fran Kuba. Det skulle vara klokt af oss att soeka komma in pa deras marknad och till ersaetning laemna dem baettere villkor aen andra nationer. Den inhemska socketproduktionen skulle foer naervarande mera gynnas af den nya taxan, under foerhoffning att landet slutligen skulle komma daerhaen att kunna fylla sitt eget behof af denna vara. Experimenten med betor och sorghum (Sorghum = ett sockethaltigt saedesslag) borde icke aennu uppgifvas.

Oemsesidighetspolitiken skulle aterstaellas i sin vidaste utstraeckning. Oekningen af var export till laender, daer denna politik rader, visar att Mr. Blaine hade raett i sin tro, att med detta system, raett ordnad, ha vi tagit ett steg i den raetta riktningen foer att skaffa vart land tillgang till den utlaenska marknaden. Jag anser att vi borde ha nagot i utbyte fran de laender, foer hvilka vi oepna var marknad foer socket, sirap och tobak.

Ehuru det strider emot mina principer att beskatta lifsmedel foer massan af folket, sa skulle jag likvael vilja goera ett undantag foer produkter fran Kanada. Detta utan haensyn till vare sig frihandel eller protektionism, utan som ett utslag af den hoegre politiken. Det aer ett missgrepp af oss att bevilja handelsfoermaner at ett land, som lyder under en fraemmande makt, en monarki, som i sjael och hjaerta afskyr den

republikanska iden. Om Kanada vore fritt och oberoende och ville dela kontinentens oede, skulle det vara en annan sak. Men sa laenge vi ha det pa var flygel som en moejlig fiende, icke foer sin egen skull men underkastad befallningar fran en europeisk makt, sa borde vi lata foersta att vi anse det som en hotelse mot vart lands fred och trygghet och att vi behandla det daerefter. Kanada skulle icke vara inne i Unionen och utanfoer den pa samma gang, om jag kunde hindra det. Och jag skulle laegga hoeg tull pa alla produkter fran Kanada, icke af illvilja utan af kaerlek och i det hopp att det skulle inse att af nationerna pa denna kontinent kraefves, att de aero amerikanska nationer och--det aer min fulla oefvertygelse--slutligen en enda nation hvad den engelsktalande delen angar. Jag skulle icke bruka riset i vrede utan i kaerlek--men bruka det skulle jag. Kanada skulle antingen vara en medlem af republiken eller också sta pa egna ben, ansvarigt foer sitt handlingssaett i fred eller krig, som andra nationer aero ansvariga, och skulle icke skydda sig genom att be en fraemmande makt om hjaelp. Detta aer, som sagdt, hvarken frihandel eller protektionism, men det aer ett foersvar af tullen. Jag skulle tullbelagga kanadensiska varor, sa laenge som Kanada fortfore att lyda under europeiskt vaelde.

Den nya tulltaxan skulle innefatta, att den aer utfaerdad under bada de politiska partiernas medgifvande, att ingen vidare tullagstiftning skulle foerekomma under de naestfoeljande tio aren. Alldeles som vi hvart tionde ar foeretaga en statistisk undersoekning, sa skulle vi revidera tulltaxan, lat oss saega andra aret efter denna undersoekning, sa att vi kunde ha nagot att raetta oss efter. Om till exempel importen af nagon vara, som icke uteslutande anvaendes af det rika fatalet, vid jaemfoerelse med den inhemska tillverkningen utvisade, att den inhemska fabrikanten drivvit den utlaendska ur var marknad, sa skulle tullen pa denna vara genast upphaefvas. Men om, a andra sidan, statistiken visade att importen af en vara vore som foerut eller hade oekats i jaemfoerelse med det inhemska produktionsresultatet, sa skulle tullen pa denna vara hoejas. Det skulle vara omoejligt foer den inhemska fabrikanten eller den utlaendske importoeren att influera afgoerandet, daerfoer att vi skulle aega siffror, som utvisade staellningen. Ingen skulle kunna bestrida dem. Den fragan skulle naturligtvis oefvervaegas, huruvida den inhemske producenten styrkt moejligheten af att producera artikeln hemma, sa att den kunde erhallas af foerbrukarna pa gynnsammare villkor aen utifran. Om en kommitte, tillsatt foer att revidera tulltaxan, vore oefvertygad om att tillverkningen af den ifragavarande artikeln icke laempade sig foer denna del af vaerlden, sa skulle det vara klokt att icke laengre "skydda" den utan borttaga tullen, eller palaegga sadan endast foer inkomstens skull.

Kommitten skulle intaga samma staellning till tullrevisionen som en naturaelskare intager till fragan om att hugga ned traed. Det aer sa laett att hugga ned ett vackert, statligt traed, men sa omoejligt att aterstaella det. Det betyder jaemfoerelsevis litet foer landet, om en fraemmande vara har 5 eller 10 procent hoegre tull aen noedvaendigt. Men det aer stor skillnad om den aer 5 eller 10 procent laegre, aen som behoefs foer att saetta den straefsamme inhemske fabrikanten i tillfaelle att fortsaetta en taeflan, som slutligen skall resultera seger. I tullagstiftningen skulle regeln i alla tveksamma fall vara att taga

det saekra foer det osaekra. I en kommitte af detta slag skulle icke finnas spelrum foer partiinteresse, da dess uppgift aer af rent juridisk karakter. Allas syfte skulle vara att erhalla en inhemsk tillgang pa sadana vanliga foernoedenhetsartiklar, som kunna produceras under var flagga, genom tillfaelligt tullskydd, sa att konsumenten kunde tillgodoses lika vael haer hemma, som om han vore haenvisad till nagon annan del af jorden. Naer det kan bevisas, att Foerenta staterna icke kan uppnå detta resultat, da, men foerst da skulle tullskyddet upphoera och det endast bli fraga om att skaffa landet inkomst. Men med fatalets lyxartiklar, pa hvilka Wilson-billen sa betydligt nedsatt tullen, skulle hvarken frihandel eller protektionism ha nagot att goera. Pa dessa skulle tullen vara mycket hoeg--endast foer att skaffa landet inkomst. Ingen annan haensyn skulle tagas vid palaeggande af tull, ty inkomst aer det efterstraefvade malet.

Men detta mal kan icke uppnås, foerraen de nuvarande tullarna pa lyxartiklar--hvilka laemna tva tredjedelar af tullinkomsten--blifvit foerdubblade. Och jag aer oefvertygad om att sekreteraren Carlises asikt, att Wilson-billens laegre tull pa dessa artiklar skall oeka konsumtionen, aer ett misstag. Dennas minskning eller oekning pa grund af tullen aer sa obetydlig, att herrar teoretici skulle haepna daeroefver. Priset gaeller ingenting foer det rika fatalet.

Summa summarum:

- 1). Tullar skulle hufvudsakligast palaeggas den sloesaktiga, foermoegna klassens utlaenska lyxartiklar, utan haensyn till frihandel eller protektionism; endast till inkomst. Dessa lyxartiklar innefatta tva tredjedelar af all tullinkomst.
- 2). Ingen inkomstskatt skulle erlaeggas under fredstid.
- 3). Redan stadgade industrier skulle icke ofta underkastas valdsamma foeraendringar, utan skulle fa tid att saetta sig in i nya foerhallanden. Saenkning af mer aen halfva tullen pa en vara pa en gang aer oklok och till och med farlig.
- 4). Oemsesidighetspolitiken aer, att doema efter hvad som blifvit gjordt, den baesta att foelja foer utstraeckning af var utlaenska handel, och boer aterstaellas.
- 5). Premium pa socker af inhemsk ravara skulle icke upphoera, ty det har icke aennu blifvit bevisadt, att tillverkningen af bet- och sorghumsocker icke till slut kan tillfredsstaellande motsvara landets behof.
- 6). Sadan ull, som vi icke kunna producera men behoefva foer blandning, skulle ga tullfri.
- 7). Alla konstsaker skulle vara tullfria, daerfoer att de foerr eller senare tillf alla offentliga institutioner.
- 8). Aer tulltaxan en gang faststaeld, sa skulle tullagstiftning endast

fa foerekomma andra aret efter hvarje statistisk undersoekning, med undantag af ett sadant tilfæelle som det naervarande, da en brist i nationalinkomsten och sund politik noedvaendiggoera tullpalagor pa de rikas lyxartiklar.

Sadan skulle den tulltaxa se ut, som skulle vara till foerdel foer den arbetande befolkningen och foer alla dem, som lefva enkelt och anspraksloest. Hvarken protektionist eller frihandlare skulle kunna kalla den sin, daerfoer att den icke inginge i nagotdera partiets intresse, utan endast som inkomst och byggd pa den teori, att massans foerdel befordras daerigenom. Tullfragan skulle icke hoera till politiken, utan vara en blott och bart "business-question", och om tullagsstiftningen tillates hvila i tio ar, sa anser jag att landet skulle snart repa sig och boerja sin marsch mot den lyckliga staelling --foer sa vidt som tullpolitik kan paskynda denna laenge efterlaengtade marsch--som karakteriserade aren mellan 1880 och 1890--denna tid, som i fraga om materiellt vaelstand kan kallas republikens guldalder.

End of text.

End of the Project Gutenberg EBook of Arbetets Herravaelde, by Andrew Carnegie

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETETS HERRAVAEDELDE ***

This file should be named 7rbhr10.txt or 7rbhr10.zip
Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 7rbhr11.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 7rbhr10a.txt

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance of the official release dates, leaving time for better editing. Please be encouraged to tell us about any error or corrections, even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til midnight of the last day of the month of any such announcement. The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A preliminary version may often be posted for suggestion, comment and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:

<http://gutenberg.net> or

<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement can get to them as follows, and just download by date. This is also a good way to get them instantly upon announcement, as the indexes our cataloguers produce obviously take a while after an announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or

<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want, as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks! This is ten thousand titles each to one hundred million readers, which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1 1971 July

10 1991 January

100 1994 January

1000 1997 August

1500 1998 October

2000 1999 December

2500 2000 December
3000 2001 November
4000 2001 October/November
6000 2002 December*
9000 2003 November*
10000 2004 January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

****The Legal Small Print****

(Three Pages)

*****START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START*****

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers. They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

***BEFORE!* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project").

Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the

above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you

don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses. Money should be paid to the:
"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or software or other items, please contact Michael Hart at:
hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

BLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

nd even if what's wrong is not our

fault. So, among other things, this "Small Print!" statement

disclaims most of our liability to you. It also tells you how

you may distribute copies of this eBook if you want to.

***BEFORE!* YOU USE OR READ THIS EBOOK**

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm

eBook, you indicate that you understand, agree to and accept

this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive

a refund of the money (if any) you paid for this eBook by

sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project").

Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer

codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below,

[1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may

receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims

all liability to you for damages, costs and expenses, including

legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR

UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT,

INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE

OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE

POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of

receiving it, you can receive a refund of the money (if any)

you paid for it by sending an explanatory note within that

time to the person you received it from. If you received it

on a physical medium, you must return it with your note, and

such person may choose to alternatively give you a replacement

copy. If you received it electronically, such person may

choose to alternatively give you a second opportunity to

receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER

WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS

TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT

LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A

PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however,

if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at